

แนวทางการป้องกันและการดูแลช่วยเหลือนักเรียนจากภัยบนสื่อสังคมออนไลน์
ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

วิทยานิพนธ์เสนอบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต
สาขาวิชาพัฒนศึกษา
ปีการศึกษา 2568
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยนเรศวร

วิทยานิพนธ์ เรื่อง “แนวทางการป้องกันและการดูแลช่วยเหลือนักเรียนจากภัยบนสื่อสังคมออนไลน์
ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา”

ของ ศศิชล คำภา

ได้รับการพิจารณาให้นับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาพัฒนศึกษา

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์
(รองศาสตราจารย์ ดร.ภาณุวัฒน์ ภักดิ์วงศ์)

.....ประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์
(รองศาสตราจารย์ ดร.วรินทร์ บุญยั้ง)

.....กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิภายใน
(รองศาสตราจารย์ ดร.จิตติมา วรณศรี)

.....กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิภายใน
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เอื้อมพร หลินเจริญ)

.....กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิภายใน
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัจฉรา ศรีพันธ์)

อนุมัติ

.....
(รองศาสตราจารย์ ดร.กรองกาญจน์ ชูทิพย์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

ชื่อเรื่อง	แนวทางการป้องกันและการดูแลช่วยเหลือนักเรียนจากภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา
ผู้วิจัย	ศศิชล คำภา
ประธานที่ปรึกษา	รองศาสตราจารย์ ดร.วรินทร์ บุญยั้ง
ประเภทสารนิพนธ์	วิทยานิพนธ์ กศ.ม. สาขาวิชาพัฒนศึกษา, มหาวิทยาลัยนเรศวร, 2568
คำสำคัญ	การป้องกัน, การดูแลช่วยเหลือนักเรียน, ภัยบนสื่อสังคมออนไลน์, โรงเรียนมัธยมศึกษา

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา 2) เสนอแนวทางการป้องกันและการดูแลช่วยเหลือนักเรียนจากภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา โดยใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ แบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา และขั้นตอนที่ 2 เสนอแนวทางการป้องกันและการดูแลช่วยเหลือนักเรียนจากภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

ผลการวิจัยพบว่า ภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปัจจุบันพบมากขึ้นกว่าในอดีต โดยภัยที่พบแบ่งออกเป็นด้านเนื้อหาที่คุกคามต่อความปลอดภัยส่วนบุคคลและชุมชน ด้านเนื้อหาที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพและความเป็นอยู่ที่ดี ด้านความเกลียดชังและการเลือกปฏิบัติ ด้านการละเมิดศักดิ์ศรี ด้านการบุกรุกความเป็นส่วนตัว และด้านการหลอกลวงและการฉ้อโกง โดยมีสาเหตุมาจากหลายปัจจัยทั้งตัวนักเรียน ผู้ปกครอง โรงเรียน กลุ่มเพื่อน เนื้อหาที่และการผลิตเนื้อหาบนสื่อสังคมออนไลน์ และมาตรการนโยบายและกฎหมาย ซึ่งผลกระทบที่เกิดขึ้นมีทั้งต่อตัวนักเรียน ครอบครัว โรงเรียน และสังคม แนวทางการป้องกันและการดูแลช่วยเหลือนักเรียนจากภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ประกอบด้วย 6 ด้าน ได้แก่ การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรองนักเรียน การส่งเสริมและพัฒนา การป้องกันและแก้ไขปัญหา การส่งต่อ และความร่วมมือและการสนับสนุนจากหน่วยงานและผู้เกี่ยวข้อง และผลการประเมินพบว่า แนวทางดังกล่าวมีความเป็นไปได้และความเหมาะสมในการนำไปปฏิบัติในระดับมากที่สุด

Title GUIDELINES FOR PREVENTION AND STUDENT SUPPORT
OF HARMS ON SOCIAL MEDIA FOR SCHOOL UNDER THE
SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE

Author Sasichon Khampow

Advisor Associate Professor Varinthorn Boonying, Ph.D.

Academic Paper M. Ed. Thesis in Development Education, Naresuan University,
2025

Keywords Prevention, Student support, Harms on social media,
High school

ABSTRACT

This research aimed to 1) study the situation of online harms faced by students in schools under the Secondary Educational Service Area Office; and 2) propose guidelines for preventing and assisting students from online harms in these schools. The research used a qualitative research method, divided into two stages: the first stage involved studying the harms on social media faced by students in schools under the Secondary Educational Service Area Office, and the second stage focused on proposing the guidelines for prevention and student support of harms on social media for school under the Secondary Educational Service Area Office.

The research findings revealed that the issues of harms on social media faced by students in secondary schools under the Secondary Educational Service Area Office have increased compared to the past. The harms were categorized into threats to personal and community safety, harm to health and well-being, hate and discrimination, violation of dignity, invasion of privacy, and deception and manipulation. The causes of these harms were linked to the students, parents, schools, peer groups, content, content production on social media, as well as policies and laws. The impacts of these harms were felt by students, families, schools, and society. The guidelines for prevention and student support of harms on social media for school under the Secondary Educational Service Area Office consisted of six areas 1) knowing students individually, 2) screening students, 3) promoting and developing, 4) prevention and

problem-solving, 5) referral, and 6) cooperation and support from relevant agencies and stakeholders. The evaluation results showed that these guidelines were highly feasible and appropriate for implementation.

ประกาศคุณูปการ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยความอนุเคราะห์และความช่วยเหลืออันทรงคุณค่าจากบุคคลหลายท่าน ข้าพเจ้าขอขอบพระคุณคณาจารย์ทุกท่านที่ได้กรุณาให้ความรู้ ชี้แนะแนวทาง และมอบกำลังใจอันเป็นอเนกประการตลอดระยะเวลาแห่งการศึกษา ผู้วิจัยขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง มา ณ โอกาสนี้

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.วรินทร์ บุญยั้ง ประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ผู้เปี่ยมด้วยเมตตา กรุณาให้คำปรึกษา แนะนำแนวทางการศึกษา ตลอดจนตรวจทานและแก้ไขวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ อีกทั้งยังเป็นกำลังใจและแรงบันดาลใจอันสำคัญยิ่งแก่ข้าพเจ้าโดยเสมอมา

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.ภาณุวัฒน์ รักดีวงศ์ ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ ดร.จิตติมา วรรณศรี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เอี่ยมพร หลินเจริญ และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัจฉรา ศรีพันธ์ ที่ได้กรุณาเป็นกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิในการสอบวิทยานิพนธ์ แนะนำและให้ความเห็นเพื่อให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณท่านผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ได้กรุณาใช้เวลาในการตรวจสอบและประเมินแนวทางการป้องกันและการดูแลช่วยเหลือนักเรียนจากภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ข้อมูลและข้อเสนอแนะที่ได้รับจากท่านมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งในการยกระดับคุณภาพและคุณค่าของงานวิจัยนี้ ขอขอบพระคุณผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาที่ได้กรุณาอนุญาตให้ผู้วิจัยเข้าสัมภาษณ์ และคุณครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาทุกท่านที่ได้เสียสละเวลาเข้าร่วมการสนทนากลุ่ม ทำให้การเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัยครั้งนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี และขอขอบพระคุณผู้บริหารและคณะครูโรงเรียนท่าพิทยาคม ที่ได้เอื้อเฟื้ออำนวยความสะดวกในการติดต่อประสานงาน และให้ข้อมูลอันเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการจัดทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

สุดท้ายนี้ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณครอบครัวอันเป็นที่รักยิ่ง ที่ได้มอบความรัก ความเข้าใจ กำลังใจ และสนับสนุนข้าพเจ้าด้วยดีเสมอมา ทำให้ข้าพเจ้าสามารถก้าวข้ามอุปสรรคทั้งปวง และบรรลุเป้าหมายทางการศึกษาในครั้งนี้ได้

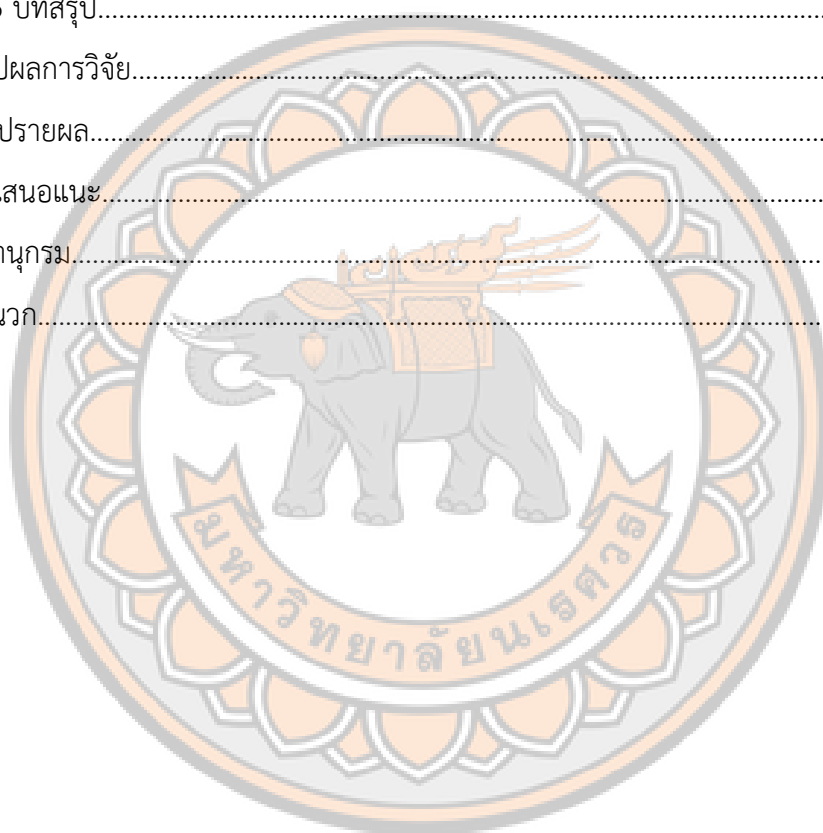
คุณูปการอันเกิดจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ขอมอบและอุทิศให้แก่ผู้มีพระคุณทุกท่าน และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการจัดการศึกษาและการส่งเสริมศักยภาพเยาวชนของชาติสืบไป

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย.....	ค
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ง
ประกาศคุณูปการ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฌ
สารบัญภาพ.....	ญ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาของปัญหา.....	1
จุดมุ่งหมายของการวิจัย.....	2
ขอบเขตของการวิจัย.....	2
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	4
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	5
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	6
แนวคิดเกี่ยวกับสื่อสังคมออนไลน์ (Social Media).....	6
แนวคิดเกี่ยวกับการป้องกันและดูแลช่วยเหลือนักเรียนเกี่ยวกับภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ของโรงเรียนมัธยมศึกษา.....	15
จิตวิทยาวัยรุ่น (Adolescent Psychology).....	21
แนวคิดเกี่ยวกับแนวทาง (Guideline).....	26
ทฤษฎีทางนิเวศวิทยา (Ecological Theory).....	29
ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social Learning Theory).....	30
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	32
กรอบแนวคิดการวิจัย.....	47
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	49
ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา.....	51

ขั้นตอนที่ 2 เสนอแนวทางการป้องกันและการดูแลช่วยเหลือนักเรียนจากภัยบน สื่อสังคมออนไลน์ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา.....	54
บทที่ 4 ผลการวิจัย.....	57
ผลการศึกษากลับบนสื่อสังคมออนไลน์ของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา.....	58
แนวทางการป้องกันและการดูแลช่วยเหลือนักเรียนจากภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา.....	83
บทที่ 5 บทสรุป.....	130
สรุปผลการวิจัย.....	131
อภิปรายผล.....	136
ข้อเสนอแนะ.....	148
บรรณานุกรม.....	149
ภาคผนวก.....	157

สารบัญตาราง

ตาราง	หน้า
1 ผลการศึกษาสภาพภัยบนสื่อสังคมออนไลน์จากการวิเคราะห์เอกสาร.....	61
2 ผลการศึกษาภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาจากการสนทนากลุ่ม.....	69
3 สรุปสภาพภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา.....	73
4 ผลการศึกษาแนวทางการป้องกันและการดูแลช่วยเหลือนักเรียนจากภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาจากการสัมภาษณ์.....	93
5 การสังเคราะห์แนวทางการป้องกันและการดูแลช่วยเหลือนักเรียนจากภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา.....	100
6 ผลการประเมินความเป็นไปได้และความเหมาะสมของแนวทางการป้องกันและการดูแลช่วยเหลือนักเรียนจากภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา.....	106
7 ข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ ด้านที่ 1 การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล.....	108
8 ข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ ด้านที่ 2 การคัดกรองนักเรียน.....	110
9 ข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ ด้านที่ 3 การส่งเสริมและพัฒนานักเรียน.....	112
10 ข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ ด้านที่ 4 การป้องกันและแก้ไขปัญหาให้นักเรียน.....	114
11 ข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ ด้านที่ 5 การส่งต่อ.....	117
12 ข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ ด้านที่ 6 ความร่วมมือและการสนับสนุนจากหน่วยงานและผู้เกี่ยวข้อง.....	121

สารบัญภาพ

ภาพ	หน้า
1 กรอบแนวคิดการวิจัย.....	48
2 ขั้นตอนการดำเนินงานวิจัย.....	50
3 สภาพภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา.....	76
4 สาเหตุของการเกิดภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา.....	79
5 ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ของนักเรียนในโรงเรียนสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา.....	82
6 แนวทางการป้องกันและการดูแลช่วยเหลือนักเรียนจากภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ของ โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา.....	129

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาของปัญหา

การใช้สื่อสังคมออนไลน์ (Social Media) ได้กลายเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตประจำวันของคนทุกวัย โดยเฉพาะนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาที่มีการใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อการศึกษา การติดต่อสื่อสาร และการสร้างเครือข่ายสังคมต่าง ๆ อย่างแพร่หลาย สื่อสังคมออนไลน์ได้รับความนิยมเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วในทุกประเทศรวมทั้งประเทศไทย จากรายงานของ We Are Social & Hootsuite (2024) พบว่าในปี 2023 ประเทศไทยมีผู้ใช้สื่อสังคมออนไลน์ประมาณ 60 ล้านคน หรือคิดเป็นร้อยละ 87 ของประชากรทั้งหมด โดยมีวัยรุ่นและเยาวชนเป็นกลุ่มที่มีการใช้งานสูงที่สุด อย่างไรก็ตามการใช้งานที่มากเกินไปและไม่มีการควบคุมที่เหมาะสมอาจนำไปสู่ปัญหาต่าง ๆ ที่สามารถส่งผลกระทบต่อความปลอดภัยทางร่างกายและจิตใจของนักเรียนได้

นักเรียนในระดับมัศึกษามักพบกับปัญหาภัยต่าง ๆ ที่เกิดจากการใช้งานสื่อสังคมออนไลน์ เช่น การกลั่นแกล้งออนไลน์ (Cyberbullying) การล่วงละเมิดทางเพศออนไลน์ การเผยแพร่ข้อมูลส่วนบุคคลโดยไม่ระมัดระวัง หรือแม้กระทั่งการถูกหลอกลวงจากมิจฉาชีพทางออนไลน์ ปัจจุบันปัญหาภัยจากสื่อสังคมออนไลน์ได้กลายเป็นประเด็นที่สำคัญมากขึ้นทั่วโลก โดยเฉพาะในประเทศที่มีการใช้งานอินเทอร์เน็ตอย่างแพร่หลาย การศึกษาโดย UNICEF (2021) พบว่า 1 ใน 3 ของเด็กและเยาวชนทั่วโลกประสบกับความเสี่ยงจากการใช้งานอินเทอร์เน็ตอย่างไม่ปลอดภัย โดยเฉพาะการเข้าถึงเนื้อหาที่ไม่เหมาะสม การคุกคามทางเพศ และการหลอกลวงทางการเงินจากมิจฉาชีพทางออนไลน์ ข้อมูลนี้สะท้อนถึงความจำเป็นที่ประเทศต่าง ๆ รวมถึงประเทศไทย ต้องให้ความสำคัญกับการสร้างระบบการศึกษาที่ช่วยเสริมสร้างทักษะดิจิทัลให้กับนักเรียน เพื่อให้สามารถใช้งานสื่อออนไลน์อย่างมีความรับผิดชอบและปลอดภัย ทันต่อการพัฒนาและการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีที่มีการเติบโตอย่างรวดเร็ว ซึ่งทำให้การดูแลและการควบคุมการใช้งานสื่อสังคมออนไลน์ยังคงเป็นเรื่องที่ท้าทายสำหรับบุคลากรทางการศึกษา และผู้ปกครอง

ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ของประเทศไทย การศึกษา หมายถึง กระบวนการเรียนรู้เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคมโดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึก การอบรม การสืบสานวัฒนธรรม การสร้างสรรค์จรรโลงความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้ อันเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อม สังคม การเรียนรู้ และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต โดยแบ่งออกเป็นการศึกษาขั้นพื้นฐานซึ่งหมายถึงการศึกษาก่อนระดับอุดมศึกษา และการศึกษาตลอดชีวิตซึ่งหมายถึงการศึกษาที่เกิดจากการผสมผสานระหว่างการศึกษาในระบบ

การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย และการจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข โดยในปี 2546 กรมสุขภาพจิตได้ร่วมมือกับกรมสามัญศึกษากระทรวงศึกษาธิการจัดทำระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนขึ้นโดยมุ่งหวังว่าครูทุกคนสามารถให้ความดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้ทั้ง 1) ด้านการส่งเสริมในส่วนที่ดีของนักเรียน 2) ด้านการป้องกันไม่ให้ไม่ให้เกิดปัญหาเกิดขึ้น หรือลุกลามมากขึ้น โดยเฉพาะเด็กกลุ่มเสี่ยง และ 3) สามารถแก้ไขปัญหาของนักเรียนในเบื้องต้นได้ ทั้งนี้ให้การทำงานอย่างเป็นระบบและตรวจสอบได้ จากอดีตที่ผ่านมาภัยที่เกิดขึ้นกับนักเรียนมีหลากหลายรูปแบบ เช่น ภัยด้านยาเสพติด การคุกคามทางเพศ หรือการใช้ความรุนแรงในครอบครัว แต่ในยุคปัจจุบันภัยหนึ่งที่นักเรียนต้องเผชิญคือภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ที่ส่งผลกระทบต่อกลุ่มนักเรียนระดับมัธยมศึกษาซึ่งเป็นช่วงวัยที่มีการเปลี่ยนแปลงในหลาย ๆ ด้าน ทั้งร่างกาย อารมณ์ และความคิด (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ, 2561) จึงมีความเสี่ยงต่อภัยบนสื่อสังคมออนไลน์อย่างมาก

ด้วยเหตุดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา รวมถึงเสนอแนวทางการป้องกันและการดูแลช่วยเหลือนักเรียนจากภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา โดยใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพดำเนินการโดยเริ่มต้นจากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนสถานการณ์ภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ที่เกิดขึ้นในประเทศไทยและต่างประเทศ แล้วนำข้อมูลที่ได้มาสังเคราะห์และเสนอแนวทางการป้องกันและการดูแลช่วยเหลือนักเรียนจากภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

จุดมุ่งหมายของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา
2. เพื่อเสนอแนวทางการป้องกันและการดูแลช่วยเหลือนักเรียนจากภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

ขอบเขตของงานวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ได้กำหนดขอบเขตของการวิจัยตามขั้นตอนการวิจัย โดยแต่ละขั้นตอนมีการแบ่งขอบเขตการวิจัยออกเป็น 2 ด้าน ดังนี้ 1) ขอบเขตด้านตัวแปรที่ศึกษา และ 2) ขอบเขตด้านแหล่งข้อมูล ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

1. ขอบเขตด้านประเด็นที่ศึกษา ประกอบด้วย

1.1 สภาพภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

1.2 สาเหตุของการเกิดภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

1.3 ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

2. ขอบเขตด้านแหล่งข้อมูล ประกอบด้วย

2.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับภัยบนสื่อสังคมออนไลน์จากแหล่งข้อมูลที่น่าเชื่อถือ ตั้งแต่ พ.ศ. 2562 – 2567

2.2 ครู จำนวน 6 ท่าน ผู้ซึ่งมีประสบการณ์การปฏิบัติงานในโรงเรียนมัธยมศึกษา ไม่ต่ำกว่า 2 ปี และรับผิดชอบเกี่ยวกับการป้องกันและดูแลช่วยเหลือนักเรียนจากภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

ขั้นตอนที่ 2 เสนอแนวทางการป้องกันและการดูแลช่วยเหลือนักเรียนจากภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

1. ขอบเขตด้านประเด็นที่ศึกษา ประกอบด้วย

1.1 แนวทางการป้องกันและการดูแลช่วยเหลือนักเรียนจากภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

1.2 ความเป็นไปได้ ความเหมาะสมในการนำไปใช้ปฏิบัติ และขอข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิที่มีต่อแนวทางการป้องกันและการดูแลช่วยเหลือนักเรียนจากภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

2. ขอบเขตด้านแหล่งข้อมูล ประกอบด้วย

2.1 ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 6 ท่าน และนักวิชาการศึกษา จำนวน 1 ท่าน ผู้ซึ่งมีประสบการณ์การปฏิบัติงานในโรงเรียนมัธยมศึกษาไม่ต่ำกว่า 2 ปี และรับผิดชอบเกี่ยวกับการป้องกันและดูแลช่วยเหลือนักเรียนจากภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

2.2 ผู้ทรงคุณวุฒิด้านทรัพยากรมนุษย์ จำนวน 1 ท่าน ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการศึกษานาน 3 ท่าน และศึกษานิเทศก์ จำนวน 1 ท่าน ผู้ซึ่งมีประสบการณ์เกี่ยวกับการจัดการศึกษาไม่ต่ำกว่า 10 ปี

นิยามศัพท์เฉพาะ

ภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ หมายถึง สภาพภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ สาเหตุของการเกิดภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ และผลกระทบที่เกิดขึ้นจากภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ ของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

แนวทาง หมายถึง ขั้นตอนและวิธีที่กำหนดขึ้นเพื่อการป้องกันและการดูแลช่วยเหลือนักเรียนจากภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

การป้องกันและการดูแลช่วยเหลือนักเรียนจากภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ หมายถึง กิจกรรมที่กำหนดขึ้นเพื่อป้องกันและดูแลช่วยเหลือนักเรียนจากภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ประกอบด้วยการดำเนินงาน 6 ด้าน ดังนี้

1) การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล หมายถึง การรู้ข้อมูลที่เป็นเกี่ยวกับตัวนักเรียนเกี่ยวกับพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ เพื่อทราบข้อมูลของนักเรียนสามารถนำข้อมูลมาวิเคราะห์ คัดกรองนักเรียน และนำไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาส่งเสริม การป้องกัน และแก้ไขปัญหาของนักเรียนเกี่ยวกับภัยบนสื่อสังคมออนไลน์

2) การคัดกรองนักเรียน หมายถึง การพิจารณาข้อมูลเกี่ยวกับการใช้สื่อสังคมออนไลน์และภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ของนักเรียนเพื่อการจัดกลุ่มซึ่งจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการหาวิธีการที่เหมาะสมในการป้องกันและการดูแลช่วยเหลือนักเรียนจากภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ให้ตรงกับสภาพปัญหาและความต้องการจำเป็นด้วยความรวดเร็วและถูกต้องแม่นยำ

3) การส่งเสริมและพัฒนานักเรียน หมายถึง การสนับสนุนให้นักเรียนทุกคนไม่ว่าจะเป็นนักเรียนกลุ่มปกติหรือกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหา มีความรู้และทักษะในการใช้สื่อสังคมออนไลน์อย่างปลอดภัยและสร้างสรรค์ ซึ่งจะช่วยป้องกันไม่ให้นักเรียนที่อยู่ในกลุ่มปกติกลายเป็นนักเรียนกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหา และเป็นการช่วยให้นักเรียนกลุ่มเสี่ยง/ปัญหากลับมาเป็นนักเรียนกลุ่มปกติและรอดพ้นจากภัยบนสื่อสังคมออนไลน์

4) การป้องกันและการแก้ไขปัญหา หมายถึง การดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับภัยบนสื่อสังคมออนไลน์เพื่อดูแลนักเรียนกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหาเกี่ยวกับภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ และหาวิธีการช่วยเหลือโดยไม่ปล่อยปละละเลยนักเรียนจนกลายเป็นปัญหาของสังคม

5) การส่งต่อ หมายถึง การดำเนินงานเมื่อการป้องกันและแก้ไขปัญหาของนักเรียนเกี่ยวกับภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ในกรณีที่ปัญหามีความยากต่อการช่วยเหลือ หรือช่วยเหลือ

แล้วนักเรียนมีพฤติกรรมไม่ดีขึ้น ครูดำเนินการส่งต่อไปยังผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านต่อไปเพื่อให้ปัญหาของนักเรียนได้รับการช่วยเหลืออย่างถูกต้องและรวดเร็วขึ้น แบ่งเป็น การส่งต่อภายในโรงเรียน และการส่งต่อนอกโรงเรียน

6) ความร่วมมือและการสนับสนุนจากหน่วยงานและผู้เกี่ยวข้อง หมายถึง องค์กร หน่วยงาน หรือผู้ที่เกี่ยวข้อง ผู้ซึ่งให้ความร่วมมือในการดำเนินงานหรือให้การสนับสนุนเพื่อการป้องกัน และดูแลช่วยเหลือนักเรียนจากภัยสื่อสังคมออนไลน์ แบ่งเป็น ด้านการจัดอบรมให้ความรู้ และด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา

โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา หมายถึง สถานศึกษาของรัฐบาล ที่จัดการเรียนการสอนสำหรับนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึง 6 ที่อยู่ภายใต้การกำกับดูแล บริหารจัดการ และได้รับการจัดสรรงบประมาณจาก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ในเขตพื้นที่การศึกษาที่โรงเรียนนั้นตั้งอยู่ซึ่งเป็นหน่วยงานภายใต้สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ โดยนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัศึกษามีนักเรียนทั้ง เพศชาย และ เพศหญิง แบ่งเป็นระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น (ม.1 - ม.3) นักเรียนมีอายุประมาณ 12 - 15 ปี และระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย (ม.4 - ม.6) นักเรียนมีอายุประมาณ 15 - 18 ปี

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ผู้บริหารโรงเรียนได้รับข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับสภาพภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ที่นักเรียนในโรงเรียนกำลังเผชิญซึ่งจะช่วยให้เข้าใจถึงความเสี่ยงและผลกระทบที่เกิดขึ้นจริงและได้รับแนวทางการป้องกันและการดูแลช่วยเหลือนักเรียนจากภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ที่เป็นรูปธรรมและสามารถนำไปปรับใช้ในการวางแผนและดำเนินงานของโรงเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ครูและบุคลากรทางการศึกษามีความเข้าใจที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้นเกี่ยวกับประเภท รูปแบบ และผลกระทบของภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ที่นักเรียนเผชิญ มีแนวทางในการบูรณาการเรื่องความปลอดภัยบนสื่อสังคมออนไลน์เข้ากับการเรียนการสอน และมีแนวทางในการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ของนักเรียน

5. นักวิชาการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำข้อมูลอ้างอิงที่สำคัญสำหรับการศึกษา และพัฒนาองค์ความรู้เกี่ยวกับภัยบนสื่อสังคมออนไลน์หรือในประเด็นอื่นที่เกี่ยวข้อง ซึ่งข้อมูลและแนวทางที่ได้อาจเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนานโยบายและมาตรการในระดับเขตพื้นที่การศึกษาไปจนถึงในระดับประเทศ

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัย เรื่อง แนวทางการป้องกันและการดูแลช่วยเหลือนักเรียนจากภัยบนสื่อสังคมของออนไลน์ของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับสื่อสังคมออนไลน์ (Social Media)
2. แนวคิดเกี่ยวกับการป้องกันและดูแลช่วยเหลือนักเรียนเกี่ยวกับภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ของโรงเรียนมัธยมศึกษา
3. จิตวิทยาวัยรุ่น (Adolescent Psychology)
4. แนวคิดเกี่ยวกับแนวทาง (Guideline)
5. ทฤษฎีทางนิเวศวิทยา (Ecological Theory)
6. ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social Learning Theory)
7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
8. กรอบแนวคิดการวิจัย

1. แนวคิดเกี่ยวกับสื่อสังคมออนไลน์ (Social Media)

1.1 ประเภทของสื่อสังคมออนไลน์

สื่อสังคมออนไลน์มีหลายประเภทโดยสามารถแบ่งตามลักษณะการใช้งานและฟังก์ชันที่ให้บริการ โดยสามารถจัดประเภทได้ ดังนี้

1.1.1 เครือข่ายสังคม (Social Networks)

สื่อประเภทนี้ใช้สำหรับการเชื่อมต่อและการสร้างความสัมพันธ์กับเพื่อนหรือผู้รู้จัก โดยมีลักษณะการแสดงโปรไฟล์ส่วนบุคคล การโพสต์ข้อความ รูปภาพ หรือการแชร์ข้อมูลต่าง ๆ ที่ผู้ใช้สามารถติดตามความเคลื่อนไหวของเพื่อนหรือคนในเครือข่ายได้ ตัวอย่างสื่อสังคมออนไลน์ประเภทนี้ เช่น Facebook และ LinkedIn

1.1.2 แพลตฟอร์มการแชร์รูปภาพและวิดีโอ (Photo & Video Sharing Platforms)

สื่อประเภทนี้เป็นพื้นที่สำหรับผู้ใช้ในการแชร์รูปภาพหรือวิดีโอส่วนตัว ซึ่งมีการโต้ตอบระหว่างผู้ใช้ผ่านการกดไลค์และคอมเมนต์ ตัวอย่างสื่อสังคมออนไลน์ประเภทนี้ เช่น Instagram, TikTok และ YouTube

1.1.3 บล็อกและเว็บไซต์ (Blogs & Websites)

สื่อประเภทนี้เหมาะสำหรับผู้ที่ต้องการเผยแพร่ความคิดหรือข้อมูลเชิงลึกในหัวข้อเฉพาะ โดยสามารถสร้างเนื้อหาที่มีความยาวและมีรายละเอียดเกี่ยวกับเรื่องต่างๆ ที่ต้องการสื่อสาร ตัวอย่างสื่อสังคมออนไลน์ประเภทนี้ เช่น WordPress และ Medium

1.1.4 การแชร์ข้อมูลสั้น (Microblogging)

สื่อประเภทนี้เน้นการแชร์ข้อมูลสั้น ๆ เกี่ยวกับเหตุการณ์ หรือประเด็นต่าง ๆ โดยมีการใช้ข้อความที่กระชับและมักจะใช้แฮชแท็กเพื่อจัดระเบียบเนื้อหาหรือหัวข้อ ตัวอย่างสื่อสังคมออนไลน์ประเภทนี้ เช่น X (Twitter)

1.1.5 แอปพลิเคชันการส่งข้อความ (Messaging Apps)

สื่อประเภทนี้เน้นการส่งข้อความแบบส่วนตัว ซึ่งผู้ใช้สามารถส่งข้อความ รูปภาพ หรือวิดีโอให้กับเพื่อนหรือกลุ่ม ตัวอย่างสื่อสังคมออนไลน์ประเภทนี้ เช่น WhatsApp, LINE และ Messenger

1.1.6 แพลตฟอร์มการสดริมนสด (Live Streaming Platforms)

สื่อประเภทนี้ช่วยให้ผู้ใช้สามารถสดริมนสดหรือถ่ายทอดสดเหตุการณ์ต่าง ๆ ให้กับผู้ชมได้ทันที ซึ่งมักใช้ในการถ่ายทอดสดกิจกรรมต่าง ๆ หรือการสื่อสารแบบเรียลไทม์ ตัวอย่างสื่อสังคมออนไลน์ประเภทนี้ เช่น Twitch, Facebook Live และ YouTube Live

1.1.7 แพลตฟอร์มการรีวิวและคำแนะนำ (Review & Recommendation Platforms)

สื่อประเภทนี้ช่วยให้ผู้ใช้สามารถให้คะแนนหรือรีวิวผลิตภัณฑ์หรือบริการต่าง ๆ และอ่านความคิดเห็นของผู้อื่นได้ ตัวอย่างสื่อสังคมออนไลน์ประเภทนี้ เช่น Yelp และ TripAdvisor

1.2 พฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของนักเรียนมัธยมศึกษา

การใช้สื่อสังคมออนไลน์ของนักเรียนมัธยมศึกษาเป็นเรื่องที่ได้ได้รับความสนใจในช่วงหลายปีที่ผ่านมา โดยมีทั้งข้อดีและข้อเสียที่เกี่ยวข้องกับการใช้สื่อในยุคดิจิทัล นักเรียนมัธยมศึกษาในปัจจุบันมักใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อเชื่อมต่อกับเพื่อน ฝึกฝนทักษะใหม่ ๆ และเรียนรู้ข้อมูลต่าง ๆ แต่ก็มีความเสี่ยงเกี่ยวกับการใช้สื่ออย่างไม่เหมาะสม ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อพัฒนาการทางสังคมและจิตใจ

1.2.1 การเชื่อมต่อและการสร้างความสัมพันธ์

นักเรียนมัศึกษามักใช้สื่อสังคมออนไลน์ เช่น Facebook, Instagram, LINE หรือ TikTok เพื่อเชื่อมต่อกับเพื่อนและครอบครัว การใช้สื่อเหล่านี้ช่วยเสริมสร้างความสัมพันธ์ทางสังคมและเป็นช่องทางในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์ โดย Pew Research Center

(2023) พบว่า ร้อยละ 81 ของวัยรุ่นในสหรัฐฯ ใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อเชื่อมต่อกับเพื่อน ซึ่งสะท้อนถึง การมีส่วนร่วมในชีวิตสังคมที่ยึดโยงกับการใช้สื่อสังคมในวัยนี้

1.2.2 การแสดงออกและการสร้างตัวตน

การใช้สื่อสังคมออนไลน์ทำให้เด็กมัธยมศึกษาสามารถแสดงออกและค้นหาตัวตนใน สังคมออนไลน์ เช่น การแชร์โพสต์ รูปภาพ หรือวิดีโอที่สะท้อนถึงความคิดเห็นและความสนใจส่วนตัว ซึ่งช่วยสร้างความรู้สึกรับรู้ของการยอมรับและการเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม ซึ่งวัยรุ่นมักใช้การทดลองต่าง ๆ เพื่อสร้างตัวตน และสื่อสังคมออนไลน์เป็นเวทีสำคัญในการค้นหาตัวตนและการยอมรับจากผู้อื่น

1.2.3 การเปรียบเทียบชีวิตของตนเองกับผู้อื่น

การใช้สื่อสังคมออนไลน์อาจส่งผลกระทบต่อทั้งทางบวกและลบต่อสุขภาพจิตของ นักเรียนมัธยมศึกษา โดยการรับชมคอนเทนต์หรือการเปรียบเทียบชีวิตของตนเองกับผู้อื่นในโลก ออนไลน์อาจทำให้เกิดความวิตกกังวล ความเครียด หรือภาวะซึมเศร้าในบางกรณี การใช้งานที่มาก เกินไปอาจนำไปสู่ความเหงาและความเครียด โดยเฉพาะเมื่อวัยรุ่นเปรียบเทียบชีวิตของตัวเองกับ มาตรฐานที่พบในสื่อสังคมออนไลน์

1.2.4 การใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อการศึกษา

นักเรียนมัศึกษายังใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อการเรียนรู้ เช่น การเข้าร่วมกลุ่ม ศึกษา การดูวิดีโอการเรียนการสอน หรือการค้นหาข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ เพื่อช่วยในการศึกษาและ พัฒนาทักษะใหม่ ๆ โดยการเข้าถึงเนื้อหาการศึกษาและการทำงานกลุ่มช่วยส่งเสริมทักษะการคิดเชิง วิเคราะห์และการจัดการการเรียนรู้ด้วยตนเอง

1.2.5 การมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคมและการเมือง

นักเรียนมัศึกษาบางส่วนใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับ ประเด็นทางสังคมหรือการเมือง เช่น การสนับสนุนการเคลื่อนไหวทางสังคม หรือการแสดงออกในเรื่อง ของสิทธิพลเมือง ซึ่งแสดงให้เห็นถึงบทบาทของสื่อสังคมออนไลน์ในการส่งเสริมความตระหนักทาง สังคมและการมีส่วนร่วมทางการเมืองในวัยรุ่น

1.3 ภัยบนสื่อสังคมออนไลน์

ภัยบนสื่อสังคมออนไลน์มีหลายประเภทที่สามารถส่งผลกระทบต่อทั้งทางร่างกาย จิตใจ และ สังคมให้กับผู้ใช้งาน โดยเฉพาะในกลุ่มวัยรุ่นหรือเยาวชนที่มีการใช้งานสื่อสังคมออนไลน์เป็นจำนวน มากในชีวิตประจำวัน ความเสี่ยงต่าง ๆ บนสื่อสังคมออนไลน์ ได้แก่ การล่วงละเมิดทางออนไลน์ การ หลอกลวง การละเมิดข้อมูลส่วนบุคคล การแพร่กระจายข้อมูลเท็จ และการเสพติดสื่อสังคมออนไลน์ จากการศึกษาระเบียบของอันตรายทางออนไลน์ (Typology of Online Harms) ตามรายงานของ World Economic Forum (2023) ซึ่งเป็นรากฐานในการสร้างคำศัพท์ทั่วไปและแบ่งปันความเข้าใจ เกี่ยวกับความเสี่ยงที่หลากหลายที่เกิดขึ้นทางออนไลน์ รวมถึงในการผลิต การจัดจำหน่าย และการ

บริโภคเนื้อหาออนไลน์ครอบคลุมมิติต่าง ๆ รวมถึงอันตรายในการผลิตและการเผยแพร่เนื้อหา ตลอดจนความเสียหายต่อการบริโภคเนื้อหา นอกจากนั้นอันตรายทางออนไลน์ยังสามารถเกิดขึ้นได้จากการโต้ตอบออนไลน์กับผู้อื่น (การติดต่อ) และผ่านพฤติกรรมที่ได้รับการอำนวยความสะดวกด้วยเทคโนโลยี (ความประพฤติ)

ประเภทของอันตรายสร้างขึ้นจากแนวทางระหว่างประเทศที่มีอยู่และที่กำลังเกิดขึ้นใหม่เพื่อทำความเข้าใจและบรรเทาอันตรายทางออนไลน์ และพิจารณาความจำเป็นในการจัดการกับอันตรายทางออนไลน์ในลักษณะที่เคารพสิทธิ และการจัดหมวดหมู่ของอันตรายนั้นไม่ได้จำกัดอยู่เฉพาะเสมอไป ตัวอย่างเช่น แม้ว่าการละเมิดโดยใช้รูปภาพจะรวมอยู่ในหัวข้อความเป็นส่วนตัว แต่ก็อาจเกี่ยวข้องกับอันตรายต่อความปลอดภัยส่วนบุคคล สุขภาพ และความเป็นอยู่ที่ดีได้เช่นกัน ในทำนองเดียวกัน การแสวงหาประโยชน์และการล่วงละเมิดทางเพศเด็กเป็นภัยคุกคามต่อความปลอดภัยส่วนบุคคลและชุมชน เป็นอันตรายต่อสุขภาพและความเป็นอยู่ที่ดี การละเมิดศักดิ์ศรี และการบุกรุกความเป็นส่วนตัว อันตรายทางออนไลน์อาจเป็นส่วนหนึ่งของบริบทของอันตรายที่กว้างขึ้นซึ่งอาจเกิดขึ้นได้ในเทคโนโลยีต่าง ๆ และรวมถึงพฤติกรรมที่กระทำทางออนไลน์และออฟไลน์ และพาหะความเสี่ยงสามารถทับซ้อนกันสำหรับอันตรายบางอย่างได้ ตัวอย่างเช่น แม้ว่าสื่อที่มีการล่วงละเมิดทางเพศเด็ก จะถูกระบุว่ามีความเสี่ยงด้านเนื้อหาเป็นหลัก แต่ก็อาจมีการผลิตและจำหน่ายอันเป็นผลมาจากการติดต่อหรือพฤติกรรม เช่น การดูแลตัวเองและการชู้กรรโชกทางเพศ

1.3.1 ภัยคุกคามต่อความปลอดภัยส่วนบุคคลและชุมชน (Threats to personal and community safety)

ก. ความเสี่ยงด้านเนื้อหา (Content risks)

1) สื่อการล่วงละเมิดทางเพศเด็ก (Child sexual abuse material: CSAM)

การนำเสนอใด ๆ ก็ตามของเด็กที่มีส่วนร่วมในกิจกรรมทางเพศที่ชัดเจนจริงหรือจำลอง หรือการเป็นตัวแทนทางเพศของเด็กเพื่อวัตถุประสงค์ทางเพศเป็นหลัก

2) สื่อการแสวงหาประโยชน์ทางเพศจากเด็ก (Child sexual exploitation material: CSEM)

เนื้อหาที่ล่วงละเมิดทางเพศเด็กและแสวงหาผลประโยชน์จากเด็ก ไม่ว่าจะแสดงให้เห็นการล่วงละเมิดทางเพศเด็กหรือไม่ก็ตาม

3) เนื้อหาที่สนับสนุนการก่อการร้าย (Pro-terror material)

เนื้อหาที่สนับสนุนการมีส่วนร่วมในการกระทำของผู้ก่อการร้ายเนื่องจากให้คำแนะนำ ส่งเสริม ส่งเสริม หรือกระตุ้นให้มีส่วนร่วมในการกระทำของผู้ก่อการร้าย ให้คำแนะนำเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการกระทำของผู้ก่อการร้าย หรือการยกย่องโดยตรงในการมีส่วนร่วมในการ

กระทำของผู้ก่อการร้ายในสถานการณ์ที่มีความเสี่ยงอย่างมากที่การสรรเสริญดังกล่าว อาจมีผลในการชักจูงบุคคลให้มีส่วนร่วมในการก่อการร้าย

4) เนื้อหาที่ยกย่อง ส่งเสริม เชิดชู หรือสนับสนุนองค์กรหรือบุคคลหัวรุนแรง (Content that praises, promotes, glorifies or supports extremist organizations or individuals)

เนื้อหาที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมหรือตั้งใจที่จะรับสมัครบุคคลในองค์กรหัวรุนแรงที่ใช้ความรุนแรง รวมถึงองค์กรก่อการร้าย กลุ่มเกลียดชังที่จัดตั้งขึ้น องค์กรอาชญากรรม และกลุ่มติดอาวุธที่ไม่ใช่ของรัฐที่กำหนดเป้าหมายพลเรือน โดยมีชื่อ สัญลักษณ์ โลโก้ ธง สโลแกน เครื่องแบบ ท่าทาง การแสดงความเคารพ ภาพประกอบ ภาพบุคคล เพลง ดนตรี เนื้อเพลง หรือวัตถุอื่น ๆ ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นตัวแทนขององค์กรหรือบุคคลหัวรุนแรงที่มีความรุนแรง

5) เนื้อหากราฟิกที่รุนแรง (Violent graphic content)

เนื้อหาที่ส่งเสริม ยุยง ให้คำแนะนำหรือแสดงภาพการกระทำต่าง ๆ รวมถึงการฆาตกรรม การพยายามฆ่า การทรมาน การข่มขืน และการลักพาตัวบุคคลอื่นโดยใช้ความรุนแรงหรือการข่มขู่ว่าจะใช้ความรุนแรง

6) เนื้อหาที่ยุยง ส่งเสริม หรือส่งเสริมความรุนแรง (Content that incites, promotes or facilitates violence)

เนื้อหาที่มีการข่มขู่ความรุนแรงและการข่มขู่ทั้งทางตรงและทางอ้อม

7) เนื้อหาที่ส่งเสริม ยุยง หรือสั่งสอนพฤติกรรมที่เป็นอันตราย (Content that promotes, incites or instructs in dangerous physical behaviour)

เนื้อหาที่ส่งเสริม ยุยง หรือให้คำแนะนำในกิจกรรมที่ดำเนินการในบริบทที่ไม่เป็นมืออาชีพ ซึ่งอาจนำไปสู่การบาดเจ็บสาหัสหรือเสียชีวิตสำหรับผู้ใช้หรือสมาชิกของสาธารณะ

ข. ความเสี่ยงในการติดต่อ (Contact risks)

1) การดูแลเรื่องการล่วงละเมิดทางเพศ (Grooming for sexual abuse)

การใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อจูงใจสร้างการเชื่อมต่อทางอารมณ์กับคนหนุ่มสาวเพื่อลดความยับยั้งชั่งใจ และทำให้มีเพศสัมพันธ์กับพวกเขาได้ง่ายขึ้น อาจเกี่ยวข้องกับผู้ใหญ่ที่สวมรอยเป็นเด็กในแอปพลิเคชันอินเทอร์เน็ตเพื่อผูกมิตรกับเด็กและสนับสนุนให้พวกเขาประพฤติตนทางเพศทางออนไลน์หรือพบปะต่อหน้า

2) การสรรหาและการทำให้รุนแรงขึ้น (Recruitment and radicalization)

การโพสต์หรือมีส่วนร่วมกับบุคคลโดยมีวัตถุประสงค์ในการสรรหาบุคคลเข้าสู่องค์กรที่กำหนดหรือเป็นอันตราย

ค. ดำเนินการความเสี่ยง (Conduct risks)

1) การใช้เทคโนโลยีอำนวยความสะดวกในทางที่ผิด (Technology-facilitated abuse: TFA)

การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อเปิดใช้งาน ช่วยเหลือ หรือขยายขอบเขตการละเมิดหรือการบังคับควบคุมบุคคลหรือกลุ่มบุคคล

2) ความรุนแรงทางเพศที่อำนวยความสะดวกโดยเทคโนโลยี (Technology-facilitated gender-based violence)

ชุดย่อยของการละเมิดที่อำนวยความสะดวกด้านเทคโนโลยีซึ่งรวบรวมการกระทำใด ๆ ที่กระทำ ช่วยเหลือ ทำให้รุนแรงขึ้น หรือขยายผลโดยการใช้เทคโนโลยีการสื่อสารข้อมูลหรือเครื่องมือดิจิทัลอื่น ๆ ส่งผลให้เกิดหรือมีแนวโน้มที่จะส่งผลทางร่างกาย เพศ จิตวิทยา สังคม การเมือง หรือเศรษฐกิจ อันตรายหรือการละเมิดสิทธิและเสรีภาพอื่น ๆ บนพื้นฐานของลักษณะทางเพศ

ง. ความเสี่ยงด้านเนื้อหา/การติดต่อ/การดำเนินการ (Content/contact/conduct risks)

1) การแสวงหาประโยชน์และการล่วงละเมิดทางเพศเด็ก (Child sexual exploitation and abuse: CSEA)

สามารถอ้างถึงเนื้อหา เช่น สื่อการล่วงละเมิดทางเพศเด็ก (Child sexual abuse material: CSAM) การติดต่อ เช่น การล่อลวง (Grooming) และการดำเนินการ เช่น การสตรีมสด

1.3.2 เป็นอันตรายต่อสุขภาพและความเป็นอยู่ที่ดี (Harm to health and well-being)

เนื้อหาและพฤติกรรมออนไลน์ที่เป็นอันตรายสามารถสร้างความเสียหายร้ายแรงได้ โดยเฉพาะสำหรับผู้ที่มีความเสี่ยงมากที่สุด ผลกระทบทางสังคม อารมณ์ จิตใจ และแม้กระทั่งทางกายภาพจากอันตรายทางออนไลน์สามารถเกิดขึ้นได้ทันที เกิดขึ้นได้เมื่อเวลาผ่านไป หรือคงอยู่ตลอดไป นอกจากนี้ยังสามารถสัมผัสได้ทั้งแบบออนไลน์และออฟไลน์

ก. ความเสี่ยงด้านเนื้อหา (Content risks)

1) เนื้อหาที่ส่งเสริมการฆ่าตัวตาย การทำร้ายตัวเอง และการกินที่ผิดปกติ (Material that promotes suicide, self-harm and disordered eating)

เนื้อหาที่ส่งเสริมพฤติกรรมฆ่าตัวตายหรือทำร้ายตนเอง รวมถึงเนื้อหาที่ส่งเสริมสนับสนุน ประสานงาน หรือให้คำแนะนำเกี่ยวกับ การฆ่าตัวตาย การทำร้ายตัวเอง รวมถึงการแสดงภาพการทำร้ายตัวเองอย่างโจ่งแจ้ง และความผิดปกติของการรับประทานอาหาร รวมถึงการแสดงความปรารถนาสำหรับความผิดปกติในการรับประทานอาหาร แบ่งปันเคล็ดลับหรือการฝึกสอน

เกี่ยวกับการรับประทานอาหารที่ผิดปกติ หรือส่งเสริมให้มีส่วนร่วมในการทำหายกรัดร่างกายที่ไม่ดีต่อสุขภาพ

2) เนื้อหาที่ไม่เหมาะสมต่อพัฒนาการ (Developmentally inappropriate content)

รวมถึงการเข้าถึงสื่อลามกของเด็ก โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่มีลักษณะรุนแรงหรือสุดโต่ง และเนื้อหาที่โจ่งแจ้งและรุนแรง

1.3.3 ความเกลียดชังและการเลือกปฏิบัติ (Hate and discrimination)

ความเกลียดชังและการเลือกปฏิบัติทางออนไลน์อาจส่งผลเสียต่อสุขภาพจิต ความเป็นอยู่ทั่วไป และการมีส่วนร่วมทางออนไลน์ของบุคคล ในกรณีที่รุนแรงที่สุด อาจนำไปสู่การคุกคามและความรุนแรงแบบออฟไลน์ได้

ก. ความเสี่ยงด้านเนื้อหา (Content risks)

1) คำพูดแสดงความเกลียดชัง (Hate speech)

การสื่อสารในรูปแบบคำพูด การเขียน หรือพฤติกรรมใดๆ ที่โจมตีหรือใช้ภาษาที่ดูถูกหรือเลือกปฏิบัติโดยอ้างอิงถึงบุคคลหรือกลุ่มบุคคลบนพื้นฐานของลักษณะโดยธรรมชาติที่ได้รับการคุ้มครอง กล่าวอีกนัยหนึ่ง ขึ้นอยู่กับศาสนา ชาติพันธุ์ สัญชาติ เชื้อชาติ สีผิว บรรพบุรุษ เพศ หรือปัจจัยด้านอัตลักษณ์อื่นๆ รวมถึงการลดทอนความเป็นมนุษย์ ซึ่งมุ่งเป้าไปที่บุคคลหรือกลุ่มบุคคลโดยเรียกพวกเขาว่าต่ำกว่ามนุษย์ โดยเปรียบเทียบกับสัตว์ แมลง แมลงศัตรูพืช โรค หรือสิ่งอื่น ๆ ที่ไม่ใช่มนุษย์

ข. ดำเนินการความเสี่ยง (Conduct risks)

1) การเลือกปฏิบัติแบบอัลกอริทึม (Algorithmic discrimination)

การตัดสินใจที่ส่งผลให้เกิดการปฏิเสธบริการทางการเงินและการกู้ยืม ที่อยู่อาศัย ประกันภัย การลงทะเบียนด้านการศึกษา ความยุติธรรมทางอาญา โอกาสในการจ้างงาน บริการด้านสุขภาพ หรือการเข้าถึงสิ่งจำเป็นพื้นฐาน เช่น อาหาร และน้ำ

1.3.4 การละเมิดศักดิ์ศรี (Violation of dignity)

ก. ความเสี่ยงด้านเนื้อหา (Content risks)

1) การกลั่นแกล้งและการคุกคามทางออนไลน์ (Online bullying and harassment)

การใช้เทคโนโลยีเพื่อกลั่นแกล้งผู้อื่น จงใจทำพฤติกรรมที่ไม่เป็นมิตรเพื่อทำร้ายพวกเขาทั้งทางสังคม อารมณ์ จิตใจ หรือแม้แต่ทางร่างกาย ซึ่งอาจรวมถึงข้อความและอีเมลที่ไม่เหมาะสม ข้อความ รูปภาพ หรือวิดีโอที่สร้างความเจ็บปวด ไม่รวมผู้อื่น เผยแพร่ข่าวซุบซิบและการพูดคุยที่สร้างความเสียหาย หรือการสร้างบัญชีปลอมเพื่อหลอกลวงหรือทำให้ผู้อื่นอับอาย

ข. ความเสี่ยงในการติดต่อ (Contact risks)

1) การขู่กรรโชกทางเพศ (Sexual extortion)

การแบล็กเมล์บุคคลโดยใช้รูปภาพของบุคคลนั้น เพื่อขู่กรรโชกทางเพศ เงิน หรือผลประโยชน์อื่น ๆ จากบุคคลเหล่านั้นภายใต้การขู่ว่าจะแบ่งปันเนื้อหาโดยไม่ได้รับความยินยอมจากบุคคลที่ปรากฏภาพ เช่น การโพสต์ภาพบนสื่อสังคมออนไลน์ บ่อยครั้งที่อิทธิพลและการบงการตามแบบฉบับของนักแต่งกายเป็นระยะเวลานาน กลายเป็นภัยคุกคาม การข่มขู่ และการบีบบังคับที่ทวีความรุนแรงขึ้นอย่างรวดเร็ว เมื่อบุคคลนั้นถูกชักชวนให้ส่งภาพทางเพศครั้งแรกของตนเอง

1.3.5 การบุกรุกความเป็นส่วนตัว (Invasion of privacy)

ก. ดำเนินการความเสี่ยง (Conduct risks)

1) ด็อกซิง (Doxxing)

การเปิดเผยตัวตน รายละเอียดส่วนบุคคล หรือข้อมูลที่ละเอียดอ่อนของบุคคลทางออนไลน์โดยเจตนา โดยไม่ได้รับความยินยอมจากบุคคลดังกล่าว และมีเจตนาที่จะทำให้พวกเขาเสี่ยงต่ออันตราย

2) การละเมิดตามรูปภาพ (Image-based abuse)

การแชร์หรือการขู่ว่าจะแชร์รูปภาพหรือวิดีโอส่วนตัวโดยไม่ได้รับความยินยอมจากบุคคลที่แสดง “รูปภาพ หรือวิดีโอที่ใกล้ชิด” คือรูปภาพที่แสดงให้เห็นภาพเปลือย ท่าทางทางเพศ กิจกรรมส่วนตัว เช่น การอาบน้ำ หรือบุคคลที่ไม่ได้สวมเสื้อผ้าทางศาสนาหรือวัฒนธรรมที่พวกเขา มักจะสวมใส่ในที่สาธารณะ ในกรณีที่มีความคาดหวังที่สมเหตุสมผลในเรื่องความเป็นส่วนตัว

1.3.6 การหลอกลวงและการโกง (Deception and manipulation)

ก. ความเสี่ยงด้านเนื้อหา (Content risks)

1) ข้อมูลบิดเบือนและข้อมูลที่ผิด (Disinformation and misinformation)

ข้อมูลที่เป็นเท็จหรือไม่ถูกต้องสองประเภทที่แตกต่างกัน ข้อมูลที่ไม่ถูกต้องเกี่ยวข้องกับการเผยแพร่ข้อเท็จจริงที่ไม่ถูกต้อง ซึ่งบุคคลอาจแบ่งปันหรือเชื่อข้อมูลเท็จโดยไม่รู้ตัวโดยไม่มีเจตนาทำให้เข้าใจผิด การบิดเบือนข้อมูลเกี่ยวข้องกับการเผยแพร่ข้อมูลเท็จโดยเจตนาและโดยเจตนาโดยมีจุดประสงค์เพื่อทำให้ผู้อื่นเข้าใจผิด ทั้งสองอย่างสามารถใช้เพื่อบิดเบือนความคิดเห็นของประชาชน แทรกแซงกระบวนการประชาธิปไตย เช่น การเลือกตั้ง หรือก่อให้เกิดอันตรายต่อบุคคล โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อเกี่ยวข้องกับข้อมูลด้านสุขภาพที่ทำให้เข้าใจผิด รวมถึงการบิดเบือนข้อมูลทางเพศที่มุ่งเป้าไปที่ผู้นำทางการเมืองสตรี นักข่าว และบุคคลสาธารณะอื่น ๆ โดยเฉพาะ โดยใช้ข้อมูลและรูปภาพที่หลอกลวงหรือไม่ถูกต้องเพื่อขยายทัศนคติเหมารวมและทัศนคติของผู้หญิง

2) สื่อสังเคราะห์ที่หลอกลวง (Deceptive synthetic media)

เนื้อหาที่สร้างขึ้นหรือจัดการผ่านกระบวนการอัลกอริธึม เช่น ปัญญาประดิษฐ์หรือการเรียนรู้ของเครื่อง เพื่อให้ปรากฏราวกับอยู่บนพื้นฐานของความเป็นจริง ทั้งที่ในความเป็นจริงแล้วเป็นเนื้อหาที่สร้างขึ้นและพยายามทำร้ายบุคคลหรือกลุ่มบุคคลใดบุคคลหนึ่งโดยเฉพาะ รวมถึงภาพคลิปเสียง หรือวิดีโอที่แสดงให้เห็นว่าคนจริง ๆ กำลังทำหรือพูดในสิ่งที่พวกเขาไม่ได้ทำหรือพูดจริง ๆ ซึ่งมีความสมจริงอย่างยิ่งแม้จะเป็นของปลอมก็ตาม

ข. ดำเนินการความเสี่ยง (Conduct risks)

1) การแอบอ้างบุคคลอื่น (Impersonation)

การแอบอ้างเป็นบุคคล กลุ่ม หรือองค์กรที่มีอยู่ในลักษณะที่ทำให้เกิดความสับสนหรือหลอกลวง

2) การหลอกลวง (Scams)

แผนการที่ไม่ซื่อสัตย์ที่พยายามบิดเบือนและใช้ประโยชน์จากผู้คนเพื่อรับผลประโยชน์ เช่น เงิน หรือการเข้าถึงรายละเอียดส่วนบุคคล

3) ฟิชซิง (Phishing)

การส่งข้อความหลอกลวงโดยอ้างว่ามาจากองค์กรหรือบุคคลที่ผู้รับเชื่อถือ เพื่อพยายามขโมยรายละเอียดต่างๆ เช่น ข้อมูลเข้าสู่ระบบธนาคารออนไลน์ รายละเอียดบัตรเครดิต และรหัสผ่านจากผู้รับ

4) การแกล้งเป็นบุคคลอื่นเพื่อหลอกลวง (Catfishing)

การใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อสร้างตัวตนที่เป็นเท็จ ซึ่งโดยปกติแล้วจะเป็นการฉ้อโกงหรือหลอกลวงผู้อื่นโดยการสร้างภูมิหลัง งาน หรือเพื่อนปลอม ๆ ขึ้นมาเพื่อให้ดูเหมือนเป็นบุคคลอื่น การใช้ข้อมูลระบุตัวตนปลอมนี้อาจหลอกให้บางคนเชื่อว่าตนกำลังมีความรักทางออนไลน์ ก่อนที่จะขอให้บุคคลนั้นส่งเงิน ของขวัญ หรือภาพเปลือย

สรุปได้ว่าภัยบนสื่อสังคมออนไลน์สามารถเกิดขึ้นได้ตลอดทั้งการผลิต การจำหน่าย และการบริโภคเนื้อหา และยังสามารถเกิดขึ้นจากการโต้ตอบออนไลน์กับผู้อื่น และผ่านพฤติกรรมที่ได้รับการอำนวยความสะดวกด้วยเทคโนโลยี การจำแนกประเภทของภัยบนสื่อสังคมออนไลน์มีบทบาทสำคัญในการระบุอันตรายทางออนไลน์และเป็นคำศัพท์พื้นฐานสำหรับการสนทนาของผู้มีส่วนได้เสีย และช่วยให้สามารถอำนวยความสะดวกในการสร้างนโยบาย การแทรกแซง และนวัตกรรมที่จัดการกับอันตรายทางออนไลน์ได้อย่างมีประสิทธิภาพและลดความเสี่ยงที่เกี่ยวข้อง ซึ่งส่งเสริมระบบนิเวศดิจิทัลที่ปลอดภัยยิ่งขึ้น และส่งเสริมพฤติกรรมออนไลน์เชิงบวก

2. แนวคิดเกี่ยวกับการป้องกันและดูแลช่วยเหลือนักเรียนเกี่ยวกับภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ของโรงเรียนมัธยมศึกษา

แผนการจัดการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579 ได้กำหนดยุทธศาสตร์ในการพัฒนาการศึกษาภายใต้ 6 ยุทธศาสตร์หลักที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี โดยในยุทธศาสตร์ที่ 1 : การจัดการศึกษาเพื่อความมั่นคงของสังคมและประเทศชาติ ได้กำหนดเป้าหมายไว้ในข้อที่ 3 ว่าคนทุกช่วงวัยได้รับการศึกษา การดูแล และป้องกันจากภัยคุกคามในชีวิตรูปแบบใหม่ซึ่งเป็นภัยที่มีลักษณะเกิดขึ้นเป็นครั้งคราวหรือเกิดขึ้นโดยไม่คาดคิดที่อาจเป็นผลมาจากเหตุการณ์ต่าง ๆ เช่น ภัยพิบัติธรรมชาติ ภัยสุขภาพหรือโรคอุบัติใหม่ ภัยความขัดแย้งทางการเมือง ภัยจากโลกออนไลน์ หรือภัยที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมหรือเทคโนโลยีใหม่ ๆ โดยมีการกำหนดแนวทางการพัฒนาไว้ดังนี้ (1) ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้และปลูกฝังแนวทางการจัดการความขัดแย้งโดยแนวทางสันติวิธี เพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจ ที่จะลดระดับความรุนแรงเมื่อเผชิญกับสถานการณ์และปัญหาความมั่นคงรูปแบบต่างๆ (2) จัดการเรียนการสอน/กิจกรรมเพื่อเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับภัยคุกคามรูปแบบใหม่ (3) พัฒนาระบบ กลไก และมาตรการที่เข้มแข็งในการป้องกันและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นจากภัยคุกคามรูปแบบ

จากและยุทธศาสตร์ในการพัฒนาการศึกษาตามแผนการจัดการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579 และสภาพการจัดการศึกษาที่ต้องเผชิญกับภัยคุกคามรูปแบบใหม่ในปัจจุบัน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจึงได้ออกนโยบายการพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มุ่งเน้นความปลอดภัยในสถานศึกษา ส่งเสริมโอกาสทางการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างเท่าเทียม และบริหารจัดการศึกษาอย่างมีคุณภาพ โดยมุ่งเน้นพัฒนาระบบแลกลไกในการดูแลความปลอดภัยให้แก่ผู้เรียน ครู และบุคลากรทางการศึกษา และสถานศึกษา จากภัยพิบัติและภัยคุกคามทุกรูปแบบ เพื่อคุ้มครองความปลอดภัยให้แก่ผู้เรียน ครูและบุคลากรทางการศึกษา และสถานศึกษาในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อให้การป้องกัน ดูแล ช่วยเหลือ หรือเยียวยา และแก้ไขปัญหาที่มีความเป็นเอกภาพ มีข้อมูลสารสนเทศที่เป็นระบบ สามารถแก้ไขปัญหาและบริหารจัดการความเสี่ยงได้อย่างยั่งยืนด้วยการบริหารจัดการตามมาตรการ 3 ป ได้แก่ ป้องกัน ปลูกฝืน และปราบปราม (คู่มือการดำเนินงานความปลอดภัยสถานศึกษา) โดยการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นกระบวนการหนึ่งที่กำหนดไว้ในมาตรการการป้องกันเพื่อให้เกิดความปลอดภัยในสถานศึกษา

2.1 การดำเนินงานป้องกันและการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2564) ได้ให้ความหมายของการป้องกันไว้ว่า การป้องกัน หมายถึง การดำเนินการเพื่อไม่ให้เกิดปัญหา อุปสรรค หรือความไม่ปลอดภัย ต่อนักเรียน ครู และบุคลากรทางการศึกษา โดยการสร้างมาตรการการป้องกันจากปัจจัยเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นทั้งในและนอกสถานศึกษา

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2559) ได้ให้ความหมายของการดูแลช่วยเหลือ นักเรียน ไว้ว่า การดูแลช่วยเหลือนักเรียน หมายถึง การส่งเสริม พัฒนา การป้องกัน และการแก้ไข ปัญหาให้นักเรียน เพื่อให้นักเรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ มีภูมิคุ้มกันทางจิตใจ มีคุณภาพชีวิตที่ดี มี ทักษะในการดำรงชีวิต และรอดพ้นสภาวะวิกฤติต่าง ๆ ได้อย่างปลอดภัย

จากความหมายที่กล่าวมาสรุปได้ว่าการป้องกันและการดูแลช่วยเหลือนักเรียน หมายถึง มาตรการหรือกิจกรรมต่าง ๆ ของสถานศึกษาที่กำหนดขึ้นในการส่งเสริม พัฒนา การป้องกัน และการ แก้ไขปัญหาให้นักเรียน เพื่อให้นักเรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ มีภูมิคุ้มกัน และลดความรุนแรงอัน เกิดขึ้นจากปัจจัยเสี่ยง ภัยคุกคาม หรือสภาวะวิกฤติที่นักเรียนอาจพบเจอ

2.2 ความสำคัญของการดำเนินงานป้องกันและการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2559) ได้กำหนดวัตถุประสงค์ของการดูแล ช่วยเหลือนักเรียนไว้ ดังนี้

- 1) เพื่อให้โรงเรียนมีระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยมีกระบวนการ วิธีการและ เครื่องมือที่มีคุณภาพ และมีมาตรฐาน สามารถตรวจสอบได้
- 2) เพื่อส่งเสริมให้ครูประจำชั้น ครูที่ปรึกษา บุคลากรในโรงเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน หน่วยงาน และองค์กรภายนอกมีส่วนร่วมในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
- 3) เพื่อให้นักเรียนได้รับการดูแลช่วยเหลือและส่งเสริมพัฒนาเต็มตามศักยภาพ เป็น คนที่สมบูรณ์ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา

การป้องกันและดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นกระบวนการดำเนินงานที่สำคัญในการส่งเสริม พัฒนา และแก้ไขปัญหานักเรียนซึ่งมีความสำคัญต่อนักเรียน ครู ผู้ปกครองและชุมชน ผู้บริหาร โรงเรียน โรงเรียน เขตพื้นที่การศึกษา และประเทศชาติ ดังนี้

- 1) ประโยชน์ของการป้องกันและดูแลช่วยเหลือนักเรียนต่อนักเรียน
 - (1) นักเรียนได้รับการดูแลช่วยเหลือและพัฒนาด้านสุขภาพกาย สุขภาพจิต และสภาพแวดล้อมทางสังคมอย่างทั่วถึง
 - (2) นักเรียนได้รับการส่งเสริม พัฒนา ป้องกัน แก้ไขปัญหาทั้งด้านการ เรียนรู้และความสามารถพิเศษ
 - (3) นักเรียนได้รู้จักตนเอง สามารถปรับตัว มีทักษะทางสังคม และอยู่ใน สังคมได้อย่างเป็นสุข
 - (4) นักเรียนมีทักษะชีวิตและสัมพันธภาพที่ดีกับเพื่อน ครู และผู้ปกครอง
- 2) ประโยชน์ของการป้องกันและดูแลช่วยเหลือนักเรียนต่อครู
 - (1) ครูตระหนักและเห็นความสำคัญในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
 - (2) ครูมีเจตคติที่ดีต่อนักเรียน

- (3) ครูมีผลงานสอดคล้องกับมาตรฐานการประเมินคุณภาพการศึกษา
- (4) ครูมีความรักและศรัทธาในวิชาชีพครู
- 3) ประโยชน์ของการป้องกันและดูแลช่วยเหลือนักเรียนต่อผู้ปกครองและชุมชน
 - (1) ผู้ปกครองและชุมชนตระหนักในการมีส่วนร่วมกับโรงเรียน
 - (2) ผู้ปกครองและชุมชนเข้าใจถึงวิธีการอบรมสั่งสอนบุตรหลาน
 - (3) ผู้ปกครองและชุมชนเป็นตัวอย่างที่ดีแก่บุตรหลานและคนในชุมชน
 - (4) ผู้ปกครองและชุมชนมีสัมพันธภาพที่ดีกับบุตรหลาน เป็นครอบครัวที่

เข้มแข็ง

- 4) ประโยชน์ของการป้องกันและดูแลช่วยเหลือนักเรียนต่อผู้บริหารโรงเรียน
 - (1) ผู้บริหารโรงเรียนได้ข้อมูลพื้นฐานของนักเรียน ใช้ในการกำหนดแนวทางในการพัฒนานักเรียน หลักสูตร และคุณภาพการจัดการศึกษา
- 5) ประโยชน์ของการป้องกันและดูแลช่วยเหลือนักเรียนต่อโรงเรียน
 - (1) โรงเรียนมีผลการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษา
 - (2) โรงเรียนได้รับการยอมรับ การสนับสนุน และความร่วมมือจากชุมชน บุคลากร และองค์กรที่เกี่ยวข้อง
 - (3) โรงเรียนมีการพัฒนาสังคมแห่งการเรียนรู้และเอื้ออาทร
- 6) ประโยชน์ของการป้องกันและดูแลช่วยเหลือนักเรียนต่อเขตพื้นที่การศึกษา
 - (1) เขตพื้นที่การศึกษาพัฒนานวัตกรรมในการพัฒนานักเรียน
 - (2) เขตพื้นที่การศึกษามีระบบข้อมูลสารสนเทศทั้งข้อมูลระดับบุคคล และระดับโรงเรียนเพื่อพัฒนางานต่อไป
- 7) ประโยชน์ของการป้องกันและดูแลช่วยเหลือนักเรียนต่อประเทศชาติ
 - (1) นักเรียนมีคุณภาพดี มีปัญญา และมีความสุข
 - (2) มีการเชื่อมโยงข้อมูลของเยาวชนทุกระดับ
 - (3) ลดปัญหาที่ส่งผลต่อเด็กและเยาวชน ลดค่าใช้จ่ายของหน่วยงานต่างๆ
 - (4) ประชาชนมีคุณภาพเป็นกำลังอันสำคัญในการพัฒนาประเทศ

สรุปได้ว่าการป้องกันและดูแลช่วยเหลือนักเรียนมีความสำคัญคือ เป็นการดำเนินการเพื่อคาดการณ์ ลด หรือกำจัดโอกาสที่จะเกิดเหตุการณ์ ความเสี่ยง หรือปัญหาที่ไม่พึงปรารถนาที่จะเกิดขึ้นต่อนักเรียน เพื่อการหลีกเลี่ยงอันตรายต่อตัวนักเรียนจากการระบุและจัดการกับความเสี่ยงหรืออันตรายที่อาจเกิดขึ้นล่วงหน้าจะช่วยลดผลกระทบเชิงลบของเหตุการณ์ไม่พึงประสงค์ เพื่อคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นของนักเรียนจากการรักษาความปลอดภัยและสุขภาพ อีกทั้งส่งเสริมความรู้สึกลดภัยและมั่นคงในด้านต่าง ๆ ของชีวิต เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนรู้ด้วยการป้องกันปัญหาช่วยให้

กระบวนการเรียนรู้ของนักเรียนเกิดขึ้นได้อย่างราบรื่นมากขึ้นโดยไม่มีการขัดจังหวะหรือการหยุดชะงักที่ไม่คาดคิด และเพื่อส่งเสริมความตระหนักของนักเรียนเกี่ยวกับความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นและกระตุ้นให้นักเรียนใช้พฤติกรรมเชิงรุกที่นำไปสู่สังคมที่มีความรับผิดชอบและรู้เท่าทันมากขึ้น ซึ่งการป้องกันและดูแลช่วยเหลือนักเรียนมีจุดมุ่งหมายเพื่อหยุดหรือบรรเทาปัญหาที่อาจเกิดขึ้น แทนที่จะแก้ไขผลที่ตามมาหลังจากที่เกิดขึ้นแล้วอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ โดยอาศัยความร่วมมือจาก ครูที่ปรึกษา ครูผู้สอน บุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนชุมชนและสังคม เพื่อให้ให้นักเรียนได้รับการป้องกันและดูแลช่วยเหลือจากความเสี่ยง ภัยคุกคาม หรือความรุนแรงที่เกิดขึ้น และได้รับการพัฒนาอย่างเต็มตามศักยภาพมีความสมบูรณ์ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา

2.3 องค์ประกอบของการป้องกันและการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้กำหนดกระบวนการการป้องกันและดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามขั้นตอนการดำเนินงานความปลอดภัยสถานศึกษา ซึ่งมีขอบข่ายความปลอดภัยสถานศึกษาทั้งสิ้น 4 กลุ่มภัย ได้แก่ (1) ภัยที่เกิดจากการใช้ความรุนแรงของมนุษย์ (Violence) ได้แก่ การล่อลวงละเมิดทางเพศ การทะเลาะวิวาท การกลั่นแกล้งรังแก การชุมนุมประท้วงและการจลาจล การก่อวินาศกรรม การระเบิด สารเคมีและวัตถุอันตราย และการล่อลวงลักพาตัว (2) ภัยที่เกิดจากอุบัติเหตุ (Accident) ได้แก่ ภัยธรรมชาติ ภัยจากอาคารเรียน สิ่งก่อสร้าง ภัยจากยานพาหนะ ภัยจากการจัดกิจกรรม และภัยจากเครื่องมืออุปกรณ์ (3) ภัยที่เกิดจากการถูกละเมิดสิทธิ (Right) ได้แก่ การถูกปล่อยปละละเลย ทอดทิ้ง การคุกคามทางเพศ และการไม่ได้รับความเป็นธรรมจากสังคม (4) ภัยที่เกิดจากผลกระทบทางสุขภาพทางกายและจิตใจ (Unhealthiness) ได้แก่ ภาวะจิตเวช ติดเกม ยาเสพติด โรคระบาดในมนุษย์ ภัยไซเบอร์ การพนัน มลพิษและเป็นพิษ โรคระบาดในสัตว์ และภาวะทุพโภชนาการ

การจัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นกระบวนการหนึ่งในการป้องกันนักเรียนจากภัยต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้นได้ จากการศึกษารายละเอียดของการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สามารถสรุปได้ ดังนี้

การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นกระบวนการสำคัญในการจัดการศึกษาของโรงเรียนที่ช่วยให้นักเรียนเป็นคนดี คนเก่ง และสามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข โดยอาศัยความร่วมมือของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาทั้งในและนอกโรงเรียน ไม่ว่าจะเป็น ผู้บริหารโรงเรียน ครู บุคลากรทางการศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง และชุมชน ดำเนินงานอย่างเป็นระบบ และมีขั้นตอน ซึ่งการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนมีกระบวนการสำคัญ 5 ประการ ดังนี้

1) การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ดำเนินงานโดยครูที่ปรึกษา/ครูประจำชั้นศึกษา และรวบรวมข้อมูลพื้นฐานของนักเรียนเป็นรายบุคคลโดยเก็บรวบรวมข้อมูลอย่างเป็นระบบ เป็นข้อมูลเชิงประจักษ์ และเป็นปัจจุบัน ครูควรเก็บข้อมูลเกี่ยวกับนักเรียนอย่างน้อย 3 ด้าน ได้แก่ ด้านความสามารถ ด้านสุขภาพ และด้านครอบครัว นอกจากนี้ควรเก็บข้อมูลด้านอื่น ๆ ที่จำเป็นเพิ่มเติมด้วย เช่น ด้านสารเสพติด ด้านความปลอดภัย และด้านเพศ เป็นต้น

2) การคัดกรองนักเรียน เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการทำความรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลแล้วนำผลที่ได้มาจำแนกกลุ่มนักเรียนตามเกณฑ์การคัดกรองที่สถานศึกษาได้จัดทำขึ้น โดยแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่

กลุ่มปกติ หมายถึง นักเรียนที่ไม่มีพฤติกรรมที่เป็นปัญหาและส่งผลกระทบต่อชีวิตประจำวันของตนเองหรือสังคมส่วนรวมในด้านลบ

กลุ่มเสี่ยง หมายถึง นักเรียนที่มีพฤติกรรมเบี่ยงเบนไปจากปกติ เช่น เก็บตัว แสดงออกเกินขอบเขต การปรับตัวทางเพศไม่เหมาะสม ทดลองสิ่งเสพติด ผลการเรียนรู้เปลี่ยนแปลงไปในทางลบ

กลุ่มมีปัญหา หมายถึง นักเรียนมีพฤติกรรมที่เป็นปัญหาชัดเจนมีผลกระทบต่อวิถีชีวิตประจำวันของตนเองหรือสังคมส่วนรวมในด้านลบ

3) การส่งเสริมนักเรียน เป็นกระบวนการที่สำคัญที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อสนับสนุนนักเรียนกลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง และกลุ่มมีปัญหา ให้มีคุณภาพมากขึ้น มีความภูมิใจในตนเองในด้านต่าง ๆ ซึ่งจะช่วยป้องกันไม่ให้นักเรียนที่อยู่ในกลุ่มปกติกลายเป็นนักเรียนกลุ่มเสี่ยงแลกลุ่มมีปัญหา และช่วยให้นักเรียนที่เป็นกลุ่มเสี่ยงและกลุ่มมีปัญหากลับมาเป็นนักเรียนกลุ่มปกติและมีคุณภาพตามที่โรงเรียนและสังคมคาดหวังต่อไป

4) การป้องกันและการแก้ไขปัญหามีวิธีและเครื่องมือที่ครูที่สามารถนำมาใช้ได้ ดังนี้

(1) การให้คำปรึกษา เป็นกระบวนการที่ครูที่ปรึกษาสามารถช่วยเหลือผู้เรียนให้สามารถรู้จัก เข้าใจ ยอมรับตนเอง มองเห็นปัญหาของตนเอง สามารถตัดสินใจแก้ไขปัญหได้อย่างมีประสิทธิภาพด้วยตนเอง และสามารถวางแผนการในอนาคตของตนเองได้อย่างเหมาะสม

(2) การใช้กิจกรรมเสริมหลักสูตร เป็นการจัดกิจกรรมนอกเวลาเรียนซึ่งมักจัดในช่วงเวลาตอนเช้าก่อนเข้าแถวทำกิจกรรมเคารพธงชาติ หรือตอนบ่ายเมื่อหมดเวลาคาบเรียน หรือตอนเย็นหลังเลิกเรียนแล้ว การจัดกิจกรรมอาจจัดเป็นชุมนุม/ชมรม โดยมีครูที่ปรึกษา/ครูกับนักเรียนร่วมกันพิจารณาเลือกกิจกรรมที่เหมาะสม และตรงตามความต้องการของนักเรียน

(3) การใช้กิจกรรมในห้องเรียน เป็นการจัดกิจกรรมในห้องเรียนซึ่งเป็นกิจกรรมกลุ่มที่ให้นักเรียนทุกคนมีส่วนร่วม มีบทบาทในกลุ่มและได้เรียนรู้สิ่งที่น่าทึ่งไปจากเนื้อหา

วิชาการโดยใช้การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (Child Center) หรือการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม (Participatory Learning)

(4) การใช้กิจกรรมเพื่อนช่วยเพื่อน (Buddy) เป็นกิจกรรมที่ครูที่ปรึกษา/ครูผู้สอน/ผู้ที่เกี่ยวข้องพิจารณาจับคู่กันนักเรียนโดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้นักเรียนที่มีความสามารถหรือมีจุดเด่นในด้านต่าง ๆ ได้ดูแลช่วยเหลือเพื่อที่ต่อยกว่า ให้นักเรียนได้ใส่ใจและเอื้อเฟื้อต่อกันและกัน และรู้จักการให้และการรับด้วยมิตรไมตรี

(5) การใช้กิจกรรมซ่อมเสริม เป็นการแก้ไขปัญหาด้านการเรียนของนักเรียน ซึ่งครูที่ปรึกษา/ครูผู้สอน/ผู้ที่เกี่ยวข้องที่รับผิดชอบวางแผนการสอนซ่อมเสริมให้แก่แก่นักเรียนที่เรียนอ่อนหรือเรียนช้าไม่ทันเพื่อน

(6) การใช้กิจกรรมสื่อสารผู้ปกครอง เป็นการช่วยเหลือนักเรียนโดยอาศัยความร่วมมือจากผู้ปกครอง ซึ่งครูที่ปรึกษาใช้วิธีการแจ้งผู้ปกครองของนักเรียนถึงพฤติกรรมที่สังเกตเห็นแทนการแจ้งว่านักเรียนมีปัญหาในเรื่องใด เพื่อไม่ให้ผู้ปกครองเกิดความรู้สึกต่อต้าน ไม่พอใจ ต่อครูที่ปรึกษาหรือตัวนักเรียน

5) การส่งต่อ ในกระบวนการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน ในบางครั้งครูที่ปรึกษาอาจพบปัญหาที่ไม่สามารถแก้ไขได้โดยลำพัง หรือไม่สามารถแก้ไขให้นักเรียนมีพฤติกรรมที่ดีขึ้นได้จำเป็นต้องส่งต่อไปยังผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านต่อไปเพื่อให้ปัญหาของนักเรียนได้รับการช่วยเหลืออย่างถูกต้องและรวดเร็วไม่ลุกลามจนเป็นปัญหาใหญ่ซึ่งครูที่ปรึกษาสามารถดำเนินงานได้ตั้งแต่กระบวนการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล หรือคัดกรองนักเรียนขึ้นอยู่กับลักษณะของปัญหา โดยในการส่งต่อนักเรียนครูที่ปรึกษามีแนวทางการพิจารณา คือ เมื่อนักเรียนมีพฤติกรรมคงเดิม ไม่ดีขึ้น หรือแย่ลง แม้ว่าครูที่ปรึกษาจะดำเนินงานช่วยเหลือด้วยวิธีการใด ๆ เมื่อนักเรียนไม่ให้ความร่วมมือในการช่วยเหลือของครูที่ปรึกษา เช่น นัดให้มาพบแล้วไม่มาตามนัดอยู่เสมอ ไม่ร่วมทำกิจกรรมใดๆ เป็นต้น หรือเมื่อปัญหาของนักเรียนเป็นเรื่องเฉพาะด้าน เช่น ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับความรู้สึก หรือปัญหาที่เกี่ยวข้องของสภาพจิตใจ เป็นต้น

การส่งต่อนักเรียนแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ดังนี้

(1) การส่งต่อภายใน ดำเนินการโดยครูที่ปรึกษาส่งต่อนักเรียนไปยังครูที่สามารถช่วยเหลือนักเรียนได้ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับลักษณะของปัญหา ยกตัวอย่างเช่น การส่งนักเรียนต่อไปยังครูแนะแนว ครูพยาบาล ครูประจำวิชา หรือฝ่ายปกครอง เป็นต้น

(2) การส่งต่อภายนอก ดำเนินการโดยครูแนะแนวหรือฝ่ายปกครองเป็นผู้ดำเนินงานส่งนักเรียนต่อไปยังผู้เชี่ยวชาญภายนอก

นอกจากนี้ หนึ่งในเป้าหมายของการดำเนินงานความปลอดภัยสถานศึกษา คือ สถานศึกษากับหน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และภาคีเครือข่ายมีส่วนร่วม ในการดำเนินงานด้านความ

ปลอดภัยสถานศึกษา โดยมีตัวชี้วัดความสำเร็จของการดำเนินงานความปลอดภัยสถานศึกษาประการหนึ่งคือความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับหน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและ ภาคีเครือข่ายมีส่วนร่วมในการดำเนินงานด้านความปลอดภัยสถานศึกษาโดยให้สอดคล้องกับนโยบายด้านความปลอดภัยของรัฐบาลและบูรณาการร่วมกับส่วนราชการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง การดำเนินงานความปลอดภัยสถานศึกษามีกฎหมาย ระเบียบ และนโยบายที่เกี่ยวข้องหลายฉบับ ซึ่งต้องอาศัยความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการบังคับใช้และดำเนินการตามกฎหมายเหล่านั้น อีกทั้งการดำเนินงานความปลอดภัยรอบด้านในโรงเรียนมีความสอดคล้องกับการบริหารจัดการภัยพิบัติในระดับสากล ระดับประเทศ ภูมิภาค จังหวัด และระดับพื้นที่ ซึ่งแสดงถึงความร่วมมือที่ต้องเกิดขึ้นในหลายระดับและกับหลายหน่วยงาน ดังนั้นการดำเนินงานด้านความร่วมมือและการสนับสนุนจากหน่วยงานและผู้เกี่ยวข้องจึงเป็นอีกหนึ่งกระบวนการที่สำคัญในการป้องกันและดูแลช่วยเหลือนักเรียน

สรุปได้ว่ากระบวนการป้องกันและการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นกระบวนการที่ดำเนินงานเพื่อความปลอดภัยในสถานศึกษาไม่ว่าจะเป็นภัยที่เกิดจากการใช้ความรุนแรงของมนุษย์ (Violence) ภัยที่เกิดจากอุบัติเหตุ (Accident) ภัยที่เกิดจากการถูกละเมิดสิทธิ (Right) และภัยที่เกิดจากผลกระทบทางสุขภาพทางกายและจิตใจ (Unhealthiness) โดยสถานศึกษาทุกแห่งจำเป็นต้องมีการดำเนินการป้องกันและการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ประกอบด้วย 1) ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล 2) ด้านการคัดกรองนักเรียน 3) ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน 4) ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาหนีเรียน 5) ด้านการส่งต่อ และ 6) ด้านความร่วมมือและการสนับสนุนจากหน่วยงานและผู้เกี่ยวข้อง

3. จิตวิทยาวัยรุ่น (Adolescent Psychology)

American Psychological Association (2023) นิยาม “วัยรุ่น” (Adolescent) ว่าเป็นช่วงพัฒนาของมนุษย์ซึ่งเริ่มต้นตั้งแต่วัยรุ่นแรกเริ่มประมาณ อายุ 10 ถึง 12 ปี ละสิ้นสุดลงเมื่อร่างกายและระบบประสาทพัฒนาเต็มที่ประมาณอายุ 20 ปี โดยมีการพัฒนาสมองที่สำคัญในช่วงวัยรุ่นตอนปลาย ซึ่งอยู่ในช่วงอายุ 18 ถึง 20 ปี ในช่วงวัยรุ่นการเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่เกิดขึ้นในอัตราที่แตกต่างกันในลักษณะทางกายภาพ ลักษณะทางเพศ และความสนใจทางเพศ ส่งผลให้มีผลกระทบอย่างมีนัยสำคัญต่อภาพลักษณ์ของร่างกาย แนวคิดเกี่ยวกับตนเอง และความนับถือตนเอง นอกจากนี้ยังมีการพัฒนาทางปัญญาและสังคมที่สำคัญอีกด้วย วัยรุ่นให้ความสำคัญกับเพื่อนและการมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับเพื่อน ให้ความสำคัญกับการยอมรับทางสังคม และแสวงหาความเป็นอิสระและอำนาจปกครองตนเองจากผู้ปกครอง

3.1 พัฒนาการของวัยรุ่น

Allen and Waterman (2024) ผู้เชี่ยวชาญด้านกุมารเวชศาสตร์ มหาวิทยาลัยวิสคอนซิน ประเทศสหรัฐอเมริกา อธิบายว่าวัยรุ่นเป็นช่วงพัฒนาการสำคัญ ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงทางกายภาพ เพศ ความคิด สังคม และอารมณ์ แบ่งเป็น 3 ระยะ สรุปได้ ดังนี้

1) วัยรุ่นตอนต้น (Early Adolescence) อายุ 10 ถึง 13 ปี ช่วงต้นของวัยรุ่นเป็นช่วงเวลาแห่งการเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญในชีวิตของเด็ก ทั้งทางร่างกาย จิตใจ และสังคม การเปลี่ยนแปลงทางร่างกายที่เห็นได้ชัดเจนคือการเจริญเติบโตที่รวดเร็ว การเปลี่ยนแปลงของฮอร์โมนที่นำไปสู่การพัฒนาลักษณะทางเพศ เช่น การขึ้นของขนตามร่างกาย การเปลี่ยนแปลงของหน้าอกในเด็กหญิง และการขยายขนาดของอัณฑะในเด็กชาย โดยทั่วไปแล้ว การเปลี่ยนแปลงเหล่านี้จะเริ่มในเด็กหญิงเร็วกว่าเด็กชาย และอาจเริ่มต้นได้ตั้งแต่อายุยังน้อย การเปลี่ยนแปลงทางร่างกายที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วนี้ อาจก่อให้เกิดความรู้สึกหลากหลายในตัวเด็ก ทั้งความสงสัยใคร่รู้และความวิตกกังวล โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากพวกเขาไม่ได้รับการเตรียมตัวหรือไม่มีความเข้าใจว่าอะไรคือสิ่งที่ปกติ นอกจากนี้ ในช่วงเวลานี้เด็กบางคนอาจเริ่มตั้งคำถามเกี่ยวกับอัตลักษณ์ทางเพศของตนเอง ซึ่งอาจเป็นประสบการณ์ที่ทำนายสำหรับเด็กข้ามเพศ ในด้านพัฒนาการทางความคิด วัยรุ่นตอนต้นมักมีลักษณะการคิดที่เป็นรูปธรรมและมองโลกในลักษณะที่ค่อนข้างตรงไปตรงมา ขาดความยืดหยุ่นในการทำความเข้าใจความซับซ้อนของสถานการณ์ต่าง ๆ พวกเขามีแนวโน้มที่จะยึดตัวเองเป็นศูนย์กลางความคิด ทำให้พวกเขามักจะหมกมุ่นอยู่กับบุคลิกของตนเองและกังวลเกี่ยวกับการถูกผู้อื่น โดยเฉพาะเพื่อนในวัยเดียวกัน การตัดสินใจความต้องการความเป็นส่วนตัวและความเป็นอิสระก็เป็นอีกหนึ่งลักษณะเด่นของวัยรุ่นตอนต้น เด็กในวัยนี้เริ่มแสวงหาวิธีการที่จะแยกตัวออกจากครอบครัวและแสดงความเป็นตัวของตัวเอง และอาจทดลองทำหายกฏเกณฑ์และแสดงพฤติกรรมอย่างชัดเจนเมื่อถูกจำกัดขอบเขตโดยผู้ปกครองหรือผู้ดูแล

2) วัยรุ่นตอนกลาง (Middle Adolescence) อายุ 14 ถึง 17 ปี เป็นช่วงที่การเปลี่ยนแปลงทางร่างกายจากวัยแรกรุ่นยังคงดำเนินต่อไป ในเด็กผู้ชายส่วนใหญ่ การเจริญเติบโตอย่างรวดเร็วได้เริ่มต้นขึ้นแล้ว และการเปลี่ยนแปลงที่เกี่ยวข้องกับวัยแรกรุ่นก็ยังคงดำเนินต่อไป เช่น เสียงแตกและทุ่มต่ำลง บางคนอาจเริ่มมีสิว สำหรับเด็กผู้หญิง การเปลี่ยนแปลงทางร่างกายอาจเกือบสมบูรณ์แล้ว และส่วนใหญ่อีกเริ่มมีประจำเดือนอย่างสม่ำเสมอ ในวัยนี้วัยรุ่นจำนวนมากเริ่มให้ความสนใจในความสัมพันธ์เชิงรักใคร่และทางเพศ และอาจตั้งคำถามและสำรวจอัตลักษณ์ทางเพศของตนเอง ซึ่งอาจเป็นเรื่องที่เครียดได้หากไม่ได้รับการสนับสนุนจากเพื่อน ครอบครัว หรือสังคม อีกวิธีหนึ่งที่วัยรุ่นทุกเพศมักใช้ในการสำรวจเรื่องเพศและความใคร่คือการกระตุ้นตนเอง หรือที่เรียกว่าการสำเร็จความใคร่ วัยรุ่นตอนกลางจำนวนมากมักมีปากเสียงกับพ่อแม่มากขึ้น เนื่องจากพวกเขาพยายามที่จะได้รับความเป็นอิสระมากขึ้น อาจใช้เวลาอยู่กับครอบครัวน้อยลงและใช้เวลากับเพื่อนมากขึ้น มีกังวล

เกี่ยวกับบุคลิกภาพของตนเองมาก และแรงกดดันจากเพื่อนอาจสูงที่สุดในช่วงวัยนี้ ในด้านของสมอง ยังคงเปลี่ยนแปลงและพัฒนาต่อไปในวัยนี้ แต่ยังคงมีความแตกต่างอย่างมากระหว่างวิธีคิดของวัยรุ่นตอนกลางทั่วไปกับผู้ใหญ่ ส่วนใหญ่เป็นเพราะสมองส่วนหน้า (Frontal lobes) เป็นส่วนสุดท้ายของสมองที่จะพัฒนาเต็มที่ โดยการพัฒนาจะไม่สมบูรณ์จนกว่าบุคคลนั้นจะเข้าสู่วัย 20 ตอนต้น ซางสมองส่วนหน้ามีบทบาทสำคัญในการประสานงานการตัดสินใจที่ซับซ้อน การควบคุมแรงกระตุ้น และความสามารถในการพิจารณาทางเลือกและผลที่ตามมาหลายอย่าง วัยรุ่นตอนกลางมีความสามารถในการคิดเชิงนามธรรมและพิจารณา "ภาพรวม" ได้มากขึ้น แต่ยังอาจขาดความสามารถในการนำไปใช้ในขณะนั้น และแม้จะสามารถอธิบายตรรกะของการหลีกเลี่ยงความเสี่ยงนอกเหนือจากสถานการณ์ที่เกิดขึ้นได้ แต่ในขณะที่เกิดแรงกระตุ้น อารมณ์ที่รุนแรงมักจะยังคงเป็นตัวขับเคลื่อนการตัดสินใจของเด็กวัยนี้

3) วัยรุ่นตอนปลาย (Late adolescence) อายุ 18-20 ปีขึ้นไป โดยทั่วไปแล้วจะมีการพัฒนาทางร่างกายที่สมบูรณ์และเติบโตจนถึงส่วนสูงเต็มวัย มีการควบคุมแรงกระตุ้นที่ดีขึ้น และอาจสามารถประเมินความเสี่ยงและผลที่ตามมาได้อย่างแม่นยำมากขึ้น วัยรุ่นที่กำลังเข้าสู่วัยผู้ใหญ่ตอนต้นจะมีความรู้สึกเป็นปัจเจกชนที่แข็งแกร่งขึ้น และสามารถระบุค่านิยมของตนเองได้ ให้มีความสำคัญกับอนาคตมากขึ้น และตัดสินใจโดยอิงจากความหวังและอุดมคติของตนเอง มิตรภาพและความสัมพันธ์เชิงรักใคร่มีความมั่นคงมากขึ้น สามารถแยกทางอารมณ์และร่างกายจากครอบครัวมากขึ้น อย่างไรก็ตาม หลายคนได้สร้างความสัมพันธ์แบบ "ผู้ใหญ่" กับพ่อแม่ใหม่ โดยมองว่าเป็นเหมือนเพื่อนที่เท่าเทียมกัน ซึ่งสามารถขอคำแนะนำและพูดคุยในหัวข้อที่เป็นผู้ใหญ่ได้ แทนที่จะมองว่าเป็นเพียงผู้มีอำนาจ

3.2 พัฒนาการทางสังคมของวัยรุ่น

U.S. Department of Health & Human Services (2024) อธิบายว่ากระบวนการพัฒนาทางสังคมทำให้วัยรุ่นเปลี่ยนจากบทบาทจำกัดในวัยเด็กไปสู่บทบาทที่กว้างขึ้นในวัยผู้ใหญ่ สามารถสรุปได้ ดังนี้

1) การขยายวงสังคม พัฒนาการทางสังคมของเด็กและวัยรุ่นมีการเปลี่ยนแปลงอย่างเห็นได้ชัดตามช่วงวัย ในวัยเด็กตอนต้น วงสังคมของเด็กส่วนใหญ่จำกัดอยู่เพียงสมาชิกในครอบครัว เมื่อเด็กเริ่มเข้าโรงเรียน วงสังคมก็จะค่อย ๆ ขยายออกไป โดยมีเพื่อนร่วมชั้นและครูเข้ามาเป็นส่วนหนึ่ง อย่างไรก็ตาม เมื่อเข้าสู่วัยรุ่น วงสังคมจะขยายตัวอย่างมาก ครอบคลุมบุคคลที่มาจากหลากหลายกิจกรรม เช่น เพื่อนร่วมทีมกีฬา สมาชิกชมรม นักเรียนจากโรงเรียนอื่น หรือเพื่อนร่วมงานพิเศษ การขยายวงสังคมนี้ส่งผลให้ความสัมพันธ์และเวลาที่วัยรุ่นใช้ไปกับบุคคลต่าง ๆ เปลี่ยนแปลงไปอย่างมีนัยสำคัญ วัยรุ่นจะเริ่มให้ความสำคัญกับเพื่อนในวัยเดียวกันมากขึ้น และใช้เวลากับครอบครัวน้อยลง กลุ่มเพื่อนมีอิทธิพลต่อความคิดและการตัดสินใจของวัยรุ่น นอกจากนี้วัยรุ่นยังพัฒนา

ความสามารถในการสร้างความสัมพันธ์ที่ลึกซึ้งกับผู้อื่นนอกเหนือจากสมาชิกในครอบครัว ซึ่งผู้ใหญ่เหล่านี้อาจมีบทบาทสำคัญในการเป็นที่ปรึกษา ให้คำแนะนำ และสนับสนุนการเติบโตของวัยรุ่น

2) การขยายบทบาททางสังคมของตนเอง การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในสมองอารมณ์ และร่างกายของวัยรุ่นเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งเสริมให้สามารถขยายบทบาททางสังคมของตนเองได้ พัฒนาการทางสติปัญญาที่ก้าวหน้าขึ้น ควบคู่ไปกับการเข้าใจและแสดงออกทางอารมณ์ที่ซับซ้อนยิ่งขึ้น ช่วยให้วัยรุ่นสามารถมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมในระดับที่ลึกซึ้งและมีความหมายมากขึ้น สามารถสนทนาในประเด็นที่ซับซ้อน เข้าใจมุมมองของผู้อื่น และสื่อสารความรู้สึกของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น ขณะเดียวกันการเปลี่ยนแปลงทางร่างกายที่บ่งบอกถึงการเติบโตเป็นผู้ใหญ่ มักนำมาซึ่งความคาดหวังและความไว้วางใจจากสังคม ทำให้วัยรุ่นได้รับมอบหมายความรับผิดชอบที่มากขึ้น อาจได้รับโอกาสในการเป็นผู้นำในกลุ่มต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นในโรงเรียน ชมรม กิจกรรม หรือแม้แต่ในศาสนสถาน นอกจากนี้วัยรุ่นยังอาจถูกมองว่าเป็นผู้ที่สามารถรับฟังและให้คำปรึกษาแก่ผู้อื่นได้ หรือพัฒนาความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดในฐานะคู่รัก การรับบทบาททางสังคมที่หลากหลายและมีความซับซ้อนเหล่านี้เป็นส่วนหนึ่งที่สำคัญของกระบวนการเติบโตเป็นผู้ใหญ่ วัยรุ่นได้เรียนรู้ที่จะปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ต่าง ๆ พัฒนาทักษะทางสังคม และสร้างความเข้าใจในบทบาทและความรับผิดชอบของตนเองในสังคมที่กว้างขึ้น การเปลี่ยนแปลงเหล่านี้เป็นรากฐานสำคัญสำหรับการเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีวุฒิภาวะและสามารถมีส่วนร่วมในสังคมได้อย่างเต็มที่

พัฒนาการทางสังคมของวัยรุ่นมีความแตกต่างกันอย่างมาก โดยปัจจัยสำคัญที่ส่งผลกระทบคือสภาพแวดล้อมที่เติบโตมา วัยรุ่นที่อยู่ในสภาพแวดล้อมที่เต็มไปด้วยความรุนแรงจำเป็นต้องพัฒนาทักษะการรับมือที่แตกต่างจากผู้ที่อยู่ในสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยกว่า นอกจากนี้ประสบการณ์บาดแผลทางจิตใจยังเป็นอีกปัจจัยสำคัญที่สามารถส่งผลกระทบต่อการพัฒนาการในทุกด้าน ทำให้วัยรุ่นที่เผชิญกับประสบการณ์เหล่านี้อาจมีปัญหาในการควบคุมอารมณ์ การนอนหลับ การกิน และการตัดสินใจ

อย่างไรก็ตาม สิ่งที่ยาวรุ่นทุกคนต้องการเหมือนกันคือการมีผู้ใหญ่ที่เอาใจใส่ ให้การสนับสนุน และมอบโอกาสในการเรียนรู้และทดลองทักษะทางสังคมใหม่ ๆ รวมถึงให้คำแนะนำเพื่อการเติบโตที่ประสบความสำเร็จ เนื่องจากสภาพแวดล้อมมีบทบาทสำคัญในการหล่อหลอมพัฒนาการทางสังคม วัยรุ่นที่มีอายุเท่ากันจึงอาจมีความสามารถในการจัดการกับสถานการณ์ทางสังคมที่แตกต่างกันอย่างมาก ปัจจัยเฉพาะเหล่านี้เน้นย้ำว่าการทำความเข้าใจพัฒนาการทางสังคมของวัยรุ่นจำเป็นต้องพิจารณาสภาพแวดล้อมและประสบการณ์ส่วนบุคคลควบคู่ไปด้วย

นอกจากนี้ ยังมีอีกปัจจัยหลายประการที่ส่งผลกระทบต่อพัฒนาการทางสังคมของวัยรุ่น นอกเหนือจากสภาพแวดล้อมและประสบการณ์ส่วนบุคคล ได้แก่

1) ความแตกต่างด้านสมรรถภาพทางกายและการพัฒนาทางร่างกาย อัตราการเปลี่ยนแปลงทางร่างกายในวัยรุ่นมีความแตกต่างกันอย่างมาก และการพัฒนานี้อาจไม่สอดคล้องกับการพัฒนาด้านอื่น ๆ วัยรุ่นที่ร่างกายพัฒนาเร็วกว่าวัยอาจถูกมองและปฏิบัติต่อเหมือนผู้ใหญ่ หรือใช้เวลาอยู่กับกลุ่มเพื่อนที่อายุมากกว่า ทำให้มีโอกาสเข้าไปเกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ทางเพศมากขึ้น อย่างไรก็ตาม พวกเขาอาจยังไม่พร้อมทางอารมณ์และสติปัญญาสำหรับบทบาทใหม่เหล่านี้ ในทางตรงกันข้าม วัยรุ่นที่ร่างกายพัฒนาช้ากว่าอาจถูกมองและปฏิบัติต่อเหมือนเด็กเล็ก

2) การเปลี่ยนแปลงกลุ่มเพื่อน การได้รับการยอมรับจากกลุ่มเพื่อนมีความสำคัญอย่างยิ่งสำหรับวัยรุ่น โดยเฉพาะวัยรุ่นตอนต้นการแสวงหาการยอมรับอาจกระตุ้นให้วัยรุ่นปรับเปลี่ยนความคิด คำพูด การแต่งกาย และพฤติกรรมเพื่อให้รู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม วัยรุ่นตอนต้นมักจะคบหากับเพื่อนที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน เช่น เชื้อชาติ ศาสนา ฐานะทางครอบครัว หรือตารางเรียนเดียวกัน ในขณะที่วัยรุ่นตอนปลายอาจขยายวงสังคมไปยังกลุ่มอื่น ๆ ที่มีความหลากหลายมากขึ้น

3) แรงกดดันจากเพื่อนที่แตกต่างกัน แรงกดดันจากเพื่อนมักถูกมองในแง่ลบ ซึ่งมักเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมเสี่ยง เช่น กิจกรรมทางเพศและการใช้สารเสพติด ที่วัยรุ่นบางคนเชื่อว่าจะได้รับการยอมรับจากเพื่อนมากขึ้น อย่างไรก็ตาม แรงกดดันจากเพื่อนก็สามารถเป็นไปในทางบวกได้ กลุ่มเพื่อนที่ดีจะแสดงพฤติกรรม เช่น การร่วมมือ การแบ่งปัน การแก้ไขความขัดแย้ง และการสนับสนุนผู้อื่น บรรทัดฐานที่เป็นที่ยอมรับในกลุ่มเพื่อนที่ดีสามารถช่วยให้วัยรุ่นพัฒนาทักษะความสัมพันธ์ มีมุมมองที่ดีต่อตนเอง และมีความมั่นใจในการกล้าที่จะทำสิ่งดี ๆ

4) วิธีการปฏิสัมพันธ์ที่เปลี่ยนแปลงไป การใช้สื่อสังคมออนไลน์มีทั้งโอกาสและความเสี่ยงสำหรับวัยรุ่น การส่งข้อความ แพลตฟอร์มเครือข่ายสังคม บล็อก อีเมล และการส่งข้อความโต้ตอบแบบทันที ช่วยให้วัยรุ่นเชื่อมต่อกันและแสดงความเป็นตัวเองสู่โลกภายนอก วัยรุ่นในปัจจุบันมีเครือข่ายสังคมขนาดใหญ่ และเป็นเรื่องปกติที่จะมีมิตรภาพเสมือนจริงกับเพื่อนที่ไม่เคยเจอหน้ากัน การปฏิสัมพันธ์ทางดิจิทัลนี้อาจลดทอนการสื่อสารที่ไม่ใช่คำพูดและสัญญาณที่เกิดขึ้นในการพบปะกัน ซึ่งมีความสำคัญต่อการพัฒนาทักษะทางสังคม อย่างไรก็ตาม การปฏิสัมพันธ์เหล่านี้ยังคงมีความหมายและสำคัญต่อวัยรุ่นที่เข้าร่วม ในขณะเดียวกันเทคโนโลยีและสื่อสังคมออนไลน์ยังเป็นเวทีใหม่สำหรับการกลั่นแกล้ง

3.3 พัฒนาการของวัยรุ่นกับภัยบนสื่อสังคมออนไลน์

วัยรุ่นเติบโตอย่างรวดเร็วทั้งทางด้านร่างกาย ด้านสติปัญญา และด้านจิตสังคม และถึงแม้ว่าวัยรุ่นจะถือเป็นช่วงชีวิตที่มีสุขภาพแข็งแรง แต่ในช่วงวัยรุ่นก็มีความเสี่ยงต่อการเสียชีวิต การเจ็บป่วย และการบาดเจ็บมากมาย (World Health Organization, 2024) สื่อสังคมออนไลน์เป็นหนึ่งในความเสี่ยงที่สามารถส่งผลเสียต่อสุขภาพและการพัฒนาของวัยรุ่นได้ ที่ผ่านมามีวัยรุ่นรายงานถึงปัญหาการถูกลั่นแกล้งทางโลกออนไลน์และการได้รับเนื้อหาที่ไม่เหมาะสม และได้รับผลกระทบด้านลบของสื่อ

สังคมออนไลน์และการส่งข้อความต่อสุขภาพจิต โดยเฉพาะอย่างยิ่งความวิตกกังวลและความภาคภูมิใจในตนเอง (Self-esteem) ที่ลดลง (Ehmke, 2024)

รายงานใหม่จาก World Health Organization (2024) เผยให้เห็นถึงการเพิ่มขึ้นอย่างมากของการใช้สื่อสังคมออนไลน์ที่มีปัญหาในกลุ่มวัยรุ่น โดยอัตราเพิ่มขึ้นจาก ร้อยละ 7 ในปี 2018 เป็นร้อยละ 11 ในปี 2022 ข้อมูลนี้ ควบคู่ไปกับการค้นพบว่า ร้อยละ 12 ของวัยรุ่นมีความเสี่ยงที่จะติดเกมอย่างมีปัญห่า ก่อให้เกิดความกังวลอย่างเร่งด่วนเกี่ยวกับผลกระทบของเทคโนโลยีดิจิทัลต่อสุขภาพจิตและความเป็นอยู่ที่ดีของเยาวชน รายงานนี้ให้คำแนะนำการใช้สื่อสังคมออนไลน์ที่มีปัญหาว่าเป็นรูปแบบพฤติกรรมที่มีลักษณะคล้ายอาการเสพติด ซึ่งรวมถึงการไม่สามารถควบคุมการใช้งานสื่อสังคมออนไลน์ การละเลยกิจกรรมอื่น ๆ เพื่อสื่อสังคมออนไลน์ และเผชิญกับผลกระทบด้านลบในชีวิตประจำวันเนื่องจากการใช้งานมากเกินไป

การเพิ่มขึ้นของการใช้สื่อสังคมออนไลน์ที่มีปัญหาในกลุ่มวัยรุ่นก่อให้เกิดความกังวลอย่างมากเกี่ยวกับผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นกับเยาวชน งานวิจัย Boniel-Nissim et al., (2022) พบว่าผู้ใช้สื่อสังคมออนไลน์ที่มีปัญหารายงานว่ามีสุขภาพจิตและสังคมต่ำกว่า และมีระดับการใช้สารเสพติดสูงกว่าผู้ที่ไม่มีปัญหาการใช้งานและผู้ที่ไม่ใช้งาน แนวโน้มนี้หากดำเนินต่อไปอาจส่งผลกระทบอย่างกว้างขวางต่อพัฒนาการของวัยรุ่นและผลลัพธ์ด้านสุขภาพในระยะยาว นอกจากนี้การใช้สื่อสังคมออนไลน์ที่มีปัญหายังเกี่ยวข้องกับการนอนหลับที่น้อยลงและเข้านอนดึกขึ้น ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อสุขภาพโดยรวมและผลการเรียนของวัยรุ่น

เห็นได้ชัดว่าสื่อสังคมออนไลน์ส่งผลกระทบอย่างมีนัยสำคัญต่อพัฒนาการของวัยรุ่น ด้วยเหตุนี้ ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้สื่อสังคมออนไลน์อย่างเหมาะสมจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง อย่างไรก็ตาม ในด้านการจัดการศึกษาองค์ความรู้เหล่านี้ยังคงมีอยู่อย่างจำกัดและไม่อาจก้าวทันพลวัตของเยาวชนและเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว หากรัฐบาล หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ครู และผู้ปกครองยังมิได้ตระหนักถึงความสำคัญของการใช้สื่อสังคมออนไลน์ และปราศจากแนวทางที่ชัดเจนในการป้องกันและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นจากการใช้งาน ย่อมส่งผลกระทบต่อพัฒนาการในทุกมิติของเยาวชนอย่างไม่อาจหลีกเลี่ยงได้

4. แนวคิดเกี่ยวกับแนวทาง (Guideline)

4.1 ความหมายของแนวทาง

แนวทาง (Guideline) หมายถึง ข้อเสนอแนะหรือกรอบแนวทางที่ใช้ในการจัดการปัญหาหรือการดำเนินการในสถานการณ์ต่าง ๆ โดยมีเป้าหมายเพื่อให้เกิดการปฏิบัติที่ถูกต้อง มีประสิทธิภาพ และสามารถบรรลุผลลัพธ์ที่ต้องการ แนวทางจะเป็นเครื่องมือในการช่วยนำทางและทำให้การตัดสินใจหรือการดำเนินงานในเรื่องต่าง ๆ มีความสอดคล้องกับมาตรฐานที่ตั้งไว้ ซึ่งอาจจะเป็นข้อเสนอแนะที่ใช้

ในหลากหลายด้าน เช่น ด้านการศึกษา การบริหารจัดการ หรือการดูแลสุขภาพ แนวทางจึงไม่เพียงแต่เป็นการกำหนดมาตรฐานที่ชัดเจนเท่านั้น แต่ยังช่วยให้ผู้ที่เกี่ยวข้องสามารถตัดสินใจในบริบทที่ซับซ้อน และมีความยืดหยุ่นได้ดีขึ้น

4.2 ขั้นตอนการสร้างแนวทาง

การสร้างแนวทาง (Guideline) เป็นกระบวนการที่มีขั้นตอนที่เป็นระบบ WHO (2012) อธิบายว่าแนวทางเป็นการตอบสนองต่อสถานการณ์และความต้องการที่ชัดเจน มีเป้าหมายที่เฉพาะเจาะจง ควรเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลและแสดงความคิดเห็น และควรมีพื้นฐานจากการประเมินหลักฐานที่มีอยู่อย่างเป็นระบบและรอบด้าน

การพัฒนาแนวทาง (Guideline) ขององค์การอนามัยโลก (World Health Organization) หรือ WHO มีลำดับขั้นตอน สรุปได้ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การตัดสินใจเริ่มต้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องตัดสินใจที่จะจัดทำแนวทางปฏิบัติ โดยพิจารณาถึงความจำเป็นและความสอดคล้องกับความต้องการ

ขั้นตอนที่ 2 การวางแผนและกำหนดขอบเขต มีการหารือเกี่ยวกับองค์ประกอบที่จำเป็น และทำการวางแผน กำหนดขอบเขต และประเมินความต้องการ

ขั้นตอนที่ 3 การจัดตั้งกลุ่มพัฒนาแนวทางปฏิบัติ โดยจัดตั้งกลุ่มผู้เชี่ยวชาญขึ้นเพื่อพัฒนาแนวทางปฏิบัติ

ขั้นตอนที่ 4 การกำหนดคำถามสำคัญ กำหนดคำถามสำคัญที่แนวทางปฏิบัติจะตอบโดยใช้รูปแบบ PICO ประกอบด้วย ประชากร (Population) การดำเนินงาน (Intervention) การเปรียบเทียบ (Comparison) และผลลัพธ์ (Outcome)

ขั้นตอนที่ 5 การขออนุมัติและทบทวน มีการยื่นขออนุมัติแผน และขออนุมัติการพัฒนาจากคณะกรรมการทบทวนแนวทางปฏิบัติ

ขั้นตอนที่ 6 การรวบรวมและประเมินหลักฐาน มีการสืบค้นและทบทวนหลักฐานอย่างเป็นระบบ และประเมินคุณภาพของหลักฐานโดยใช้ระบบ

ขั้นตอนที่ 7 การพัฒนาข้อเสนอแนะ มีการพัฒนาข้อเสนอแนะโดยพิจารณาจากหลักฐานและปัจจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

ขั้นตอนที่ 8 การเขียน ทบทวนโดยผู้เชี่ยวชาญภายนอก และแก้ไขปรับปรุงแนวทาง

ขั้นตอนที่ 9 การอนุมัติแนวทางปฏิบัติจากผู้ที่เกี่ยวข้องในระดับต่าง ๆ

ขั้นตอนที่ 10 การจัดรูปแบบ เผยแพร่ และดำเนินการตามแนวทางปฏิบัติ รวมถึงการประเมินผลเพื่อปรับปรุงในอนาคต

ขั้นตอนที่ 11 การปรับปรุงให้ทันสมัย มีการวางแผนสำหรับการปรับปรุงแนวทางปฏิบัติให้ทันสมัยอยู่เสมอ

เมื่อนำหลักการและขั้นตอนดังกล่าวมาประยุกต์ใช้ในการสร้างแนวทางการป้องกันและดูแลช่วยเหลือนักเรียนจากภัยบนสื่อสังคมออนไลน์สามารถสรุปได้ ดังนี้

1) ขั้นตอนการกำหนดขอบเขต

- 1.1) ระบุปัญหาและความต้องการที่ต้องแก้ไข
- 1.2) กำหนดกลุ่มเป้าหมายของแนวทางปฏิบัติ
- 1.3) ตั้งวัตถุประสงค์ที่ชัดเจนและวัดผลได้
- 1.4) รวบรวมและทบทวนหลักฐานที่มีอยู่เบื้องต้น
- 1.5) กำหนดคำถามสำคัญที่ต้องตอบ (โดยใช้รูปแบบ PICO)

2) ขั้นตอนการพัฒนาแนวทาง

เกิดขึ้น

- 2.1) รวบรวมและทบทวนหลักฐานเชิงประจักษ์ที่ชี้ให้เห็นถึงสถานการณ์หรือปัญหาที่เกิดขึ้น
- 2.2) พิจารณาปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น สาเหตุ และผลกระทบ
- 2.3) กำหนดระดับการนำไปปฏิบัติของแนวทาง
- 2.4) กำหนดขั้นตอนและแนวทางในการนำไปปฏิบัติที่ชัดเจน

3) ขั้นตอนการทบทวนและการอนุมัติ

- 3.1) ขอความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย
- 3.2) ปรับปรุงและแก้ไขข้อเสนอแนะตามความเหมาะสม
- 3.3) ขออนุมัติจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

4) ขั้นตอนการเผยแพร่ การนำไปปฏิบัติ และการประเมินผล

- 4.1) เผยแพร่แนวทางปฏิบัติในรูปแบบที่เหมาะสม
- 4.2) สนับสนุนการนำแนวทางปฏิบัติไปปฏิบัติจริง
- 4.3) ประเมินผลลัพธ์ของการนำแนวทางปฏิบัติไปใช้
- 4.4) ปรับปรุงแนวทางปฏิบัติให้ทันสมัยอยู่เสมอ

สรุปได้ว่าการสร้างแนวทางที่มีประสิทธิภาพต้องเน้นกระบวนการที่เป็นระบบ เพื่อให้ได้แนวทางที่ตอบสนองความต้องการและนำไปสู่การพัฒนาหรือแก้ไขปัญหาในทางปฏิบัติได้จริง ควรเริ่มต้นจากการระบุปัญหาและกำหนดขอบเขตให้ชัดเจน ตามด้วยการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย การใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ในการพัฒนาแนวทาง การทบทวนและปรับปรุงโดยผู้เชี่ยวชาญ และสุดท้ายคือการเผยแพร่ นำไปปฏิบัติ และประเมินผล

5. ทฤษฎีทางนิเวศวิทยา (Ecological Theory)

ทฤษฎีทางนิเวศวิทยา (Ecological Theory) เป็นทฤษฎีที่มุ่งเน้นการศึกษาและทำความเข้าใจเกี่ยวกับผลกระทบของสิ่งแวดล้อมที่มีต่อการพัฒนาและพฤติกรรมของมนุษย์ Bronfenbrenner (1979) มองว่าการพัฒนาและพฤติกรรมของมนุษย์ไม่ได้แยกจากสิ่งแวดล้อม แต่มีการติดต่อสัมพันธ์และได้รับอิทธิพลจากสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ รอบตัว โดยทฤษฎีทางนิเวศวิทยาของ Bronfenbrenner แบ่งสิ่งแวดล้อมที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาของมนุษย์ออกเป็น 5 ระดับ สามารถสรุปได้ ดังนี้

ระดับที่ 1 ไมโครซิสเต็ม (Microsystem) คือสภาพแวดล้อมที่ใกล้ชิดและมีอิทธิพลโดยตรงต่อตัวบุคคล เช่น ครอบครัว โรงเรียน เพื่อน และสภาพแวดล้อมในที่ทำงาน ตัวอย่างเช่น ปฏิสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับพ่อแม่หรือครูที่มีผลต่อการเรียนรู้และพฤติกรรม

ระดับที่ 2 เมโซซิสเต็ม (Mesosystem) คือการเชื่อมโยงระหว่างระบบต่าง ๆ ในไมโครซิสเต็ม เช่น ความสัมพันธ์ระหว่างบ้านและโรงเรียนที่มีผลต่อการพัฒนาของเด็ก ตัวอย่างเช่น การที่ครูและพ่อแม่ร่วมมือกันในการพัฒนาเด็ก

ระดับที่ 3 เอกโซซิสเต็ม (Exosystem) คือระบบที่มีอิทธิพลต่อบุคคล แต่บุคคลไม่ได้มีส่วนร่วมโดยตรง เช่น การตัดสินใจของผู้บริหารโรงเรียนที่มีผลต่อการเรียนการสอน หรือการทำงานของพ่อแม่ที่มีผลต่อลูกตัวอย่างเช่น การที่พ่อแม่ต้องทำงานหนักซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อเวลาที่สามารถใช้กับลูก

ระดับที่ 4 มาโครซิสเต็ม (Macrosystem) คือระดับที่สูงขึ้นที่ครอบคลุมวัฒนธรรม ค่านิยมของสังคม กฎหมาย และระบบเศรษฐกิจ ซึ่งมีผลต่อการพัฒนาของบุคคลในระดับกว้าง ตัวอย่างเช่น ค่านิยมและนโยบายการศึกษาในประเทศที่มีผลต่อวิธีการสอนและการเรียนรู้ของนักเรียน

ระดับที่ 5 โครโนซิสเต็ม (Chronosystem) คือการเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อมในระยะเวลา เช่น การเปลี่ยนแปลงทางสังคม การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ และวิกฤตต่าง ๆ ที่มีผลต่อบุคคล ตัวอย่างเช่น การเติบโตของเทคโนโลยีที่มีผลต่อวิธีการเรียนการสอนในโรงเรียน

จากทฤษฎีทางนิเวศวิทยา (Ecological Theory) ดังกล่าวช่วยให้เข้าใจว่าการพัฒนาของบุคคลไม่สามารถแยกออกจากสิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบตัวได้ ทุก ๆ ระดับของสิ่งแวดล้อม มีบทบาทในการสร้างและกำหนดพฤติกรรม รวมทั้งกระบวนการพัฒนาของบุคคลในระยะยาว นอกจากนี้ทฤษฎีนี้ยังช่วยให้การศึกษามีความเข้าใจในการออกแบบสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมเพื่อสนับสนุนการพัฒนาของบุคคล

ทฤษฎีทางนิเวศวิทยาชี้ให้เห็นว่าปัญหายับย่นสื่อสังคมออนไลน์ของนักเรียนมัธยมศึกษาไม่ได้เกิดขึ้นจากปัจจัยใดปัจจัยหนึ่งโดยลำพัง แต่เป็นผลจากปฏิสัมพันธ์ที่ซับซ้อนระหว่างระบบนิเวศทางสังคมในระดับต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาการของนักเรียน ตั้งแต่ระบบที่ใกล้ชิดที่สุดอย่างไมโครซิสเต็ม (Microsystem) เช่น การขาดการสื่อสารและการดูแลจากผู้ปกครองเกี่ยวกับกิจกรรมออนไลน์

ของนักเรียน สภาพแวดล้อมในโรงเรียนที่ไม่ส่งเสริมการใช้สื่อสังคมออนไลน์อย่างสร้างสรรค์และรับผิดชอบ และอิทธิพลของกลุ่มเพื่อนในการส่งเสริมหรือต่อต้านพฤติกรรมเสี่ยงบนสื่อสังคมออนไลน์ ไปจนถึงระดับเมโซซิสเต็ม (Mesosystem) เช่น การขาดความร่วมมือระหว่างบ้านและโรงเรียนในการแก้ไขปัญหาพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของนักเรียนบนสื่อสังคมออนไลน์ ระดับเอกซิสเต็ม (Exosystem) เช่น นโยบายที่ไม่ชัดเจนหรือไม่เหมาะสมเกี่ยวกับการใช้สื่อสังคมออนไลน์ในโรงเรียน และการทำงานของนักของผู้ปกครองที่อาจส่งผลต่อการดูแลนักเรียนในการใช้งานสื่อสังคมออนไลน์ ระดับมาโครซิสเต็ม (Macrosystem) เช่น ค่านิยมที่ส่งเสริมความรุนแรง การแข่งขันที่ไม่สร้างสรรค์ หรือการไม่เคารพผู้อื่นในสังคม รวมไปถึงกฎหมายและนโยบายที่ไม่เข้มงวดหรือไม่ชัดเจนเกี่ยวกับการควบคุมและจัดการปัญหายัยบนสื่อสังคมออนไลน์ และระดับโครโนซิสเต็ม (Chronosystem) เช่น การเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีและสื่อสังคมออนไลน์อย่างรวดเร็วที่ทำให้เกิดรูปแบบใหม่ ๆ ของภัยคุกคามและพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม

ดังนั้น การป้องกันและดูแลช่วยเหลือนักเรียนจากภัยบนสื่อสังคมออนไลน์จึงจำเป็นต้องอาศัยแนวทางที่ครอบคลุมและทำงานในหลายระดับไปพร้อม ๆ กัน เริ่มต้นจากการส่งเสริมการสื่อสารและความร่วมมือที่ดีระหว่างบ้านและโรงเรียน การให้ความรู้และฝึกอบรมเกี่ยวกับการใช้งานสื่อสังคมออนไลน์อย่างปลอดภัย การสร้างสภาพแวดล้อมที่สนับสนุนให้นักเรียนใช้สื่อสังคมออนไลน์อย่างสร้างสรรค์และมีความรับผิดชอบต่อสังคม และการพัฒนาทักษะทางสังคมและอารมณ์ของนักเรียน นอกจากนี้ในระดับที่กว้างขึ้นยังจำเป็นต้องมีการพัฒนานโยบายและกฎหมายที่เข้มงวดในการควบคุมและจัดการปัญหายัยบนสื่อสังคมออนไลน์ รวมถึงการส่งเสริมค่านิยมทางสังคมที่เน้นความเคารพซึ่งกันและกัน และความรับผิดชอบต่อสังคม เพื่อสร้างสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยและส่งเสริมพัฒนาการที่ดีของนักเรียนในยุคดิจิทัล

6. ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social Learning Theory)

Bandura (1917) เสนอแนวคิดเพื่ออธิบายว่าบุคคลได้รับมาซึ่งพฤติกรรมใหม่ ๆ และปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเดิมได้อย่างไร ทฤษฎีนี้เกิดขึ้นเพื่อตอบสนองต่อข้อจำกัดของมุมมองทางจิตวิทยาแบบดั้งเดิมที่เน้นย้ำถึงบทบาทของแรงขับภายใน เช่น ความต้องการ แรงขับ และแรงกระตุ้นว่าเป็นตัวกำหนดหลักของพฤติกรรม ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมเสนอว่า พฤติกรรมเป็นผลมาจากการปฏิสัมพันธ์แบบไปกลับระหว่าง ปัจจัยด้านพฤติกรรม ปัจจัยด้านความรู้ความเข้าใจ และอิทธิพลจากสิ่งแวดล้อม ซึ่งมีกระบวนการที่สำคัญ ดังนี้

6.1 การเรียนรู้โดยการสังเกต (Observational Learning)

หนึ่งในหลักการสำคัญของทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมคือแนวคิดเรื่องการเรียนรู้โดยการสังเกต ซึ่งเน้นบทบาทของการเลียนแบบในการได้รับมาซึ่งพฤติกรรมใหม่ ๆ บุคคลสามารถเรียนรู้ได้โดยการ

สังเกตพฤติกรรมของผู้อื่น และผลลัพธ์ที่ตามมาของพฤติกรรมเหล่านั้น ทำให้พวกเขาสามารถรับรู้ทักษะที่ซับซ้อน โดยไม่ต้องอาศัยการเรียนรู้ด้วยการลองผิดลองถูกเพียงอย่างเดียว ประสิทธิภาพของการเรียนรู้โดยการสังเกตได้รับอิทธิพลจากหลายปัจจัย รวมถึงกระบวนการใส่ใจของผู้สังเกต ความสามารถในการจดจำ ความสามารถในการผลิตซ้ำทางกายภาพ และปัจจัยด้านแรงจูงใจ

6.2 กระบวนการทางปัญญา (Cognitive Processes)

ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมเน้นย้ำถึงความสำคัญของกระบวนการทางปัญญาในการเรียนรู้และการควบคุมพฤติกรรม ซึ่งแตกต่างจากแนวทางพฤติกรรมนิยมดั้งเดิม ที่มุ่งเน้นไปที่สิ่งกระตุ้นภายนอกและการเสริมแรงเป็นหลัก ทฤษฎีนี้ยอมรับบทบาทของการเป็นตัวแทนเชิงสัญลักษณ์ การคาดการณ์ผลที่ตามมา และการกำกับตนเอง การประมวลผลข้อมูล พัฒนาความคาดหวัง และตัดสินใจ โดยอิงจากความเข้าใจในสิ่งแวดล้อมและผลลัพธ์ที่อาจเกิดขึ้น

6.3 การเสริมแรง (Reinforcement)

การเสริมแรงมีบทบาทสำคัญในทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม ไม่เพียงแต่เป็นวิธีการเสริมสร้างพฤติกรรมเท่านั้น แต่ยังเป็นแหล่งของข้อมูลและแรงจูงใจอีกด้วย ในขณะที่การเสริมแรงโดยตรงสามารถหล่อหลอมพฤติกรรมผ่านผลลัพธ์ที่ได้รับประสบการณ์ การเสริมแรงโดยอ้อมและการเสริมแรงตนเองก็มีส่วนช่วยในกระบวนการเรียนรู้ด้วย การคาดการณ์การเสริมแรงสามารถมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้โดยการสังเกตโดยส่งผลต่อความใส่ใจ การจดจำ และแรงจูงใจในการแสดงพฤติกรรมที่เรียนรู้มา

จากทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของ อัลเบิร์ต แบนดูรา สามารถนำมาใช้เพื่อทำความเข้าใจและอธิบายปัญหาภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ที่เกิดขึ้นกับนักเรียนมัธยมศึกษาได้ในประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

ภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ที่เกิดขึ้นเกี่ยวข้องกับการเรียนรู้โดยการสังเกต (Observational Learning) และการเลียนแบบพฤติกรรม นักเรียนสามารถเรียนรู้และเลียนแบบพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมหรือเป็นอันตรายบนสื่อสังคมออนไลน์ได้จากการสังเกตผู้อื่น เช่น การกลั่นแกล้งบนโลกไซเบอร์ (Cyberbullying) การเผยแพร่ข่าวลือ การสร้างความเกลียดชัง (Hate speech) หรือพฤติกรรมเสี่ยงอื่น ๆ หากนักเรียนได้สัมผัสกับพฤติกรรมเหล่านี้บ่อย ๆ หรือเห็นว่าพฤติกรรมเหล่านี้ได้รับการยอมรับหรือไม่มีใครลงโทษ พวกเขาก็มีแนวโน้มที่จะเลียนแบบพฤติกรรมเหล่านั้น อิทธิพลของแบบจำลอง (Models) บุคคลที่นักเรียนมองว่าเป็นแบบอย่างหรือมีอิทธิพลต่อพวกเขา เช่น เพื่อน ผู้มีชื่อเสียงในสื่อสังคมออนไลน์ สามารถส่งผลอย่างมากต่อพฤติกรรมของนักเรียน หากนักเรียนเห็นแบบอย่างเหล่านี้แสดงพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมบนสื่อสังคมออนไลน์ พวกเขาก็อาจคิดว่าพฤติกรรมเหล่านั้นเป็นสิ่งที่ยอมรับได้ การเสริมแรง (Reinforcement) พฤติกรรมของนักเรียนบนสื่อสังคมออนไลน์สามารถได้รับอิทธิพลจากการเสริมแรงที่พวกเขาได้รับ หากนักเรียนที่กลั่นแกล้งผู้อื่นบนโลกไซเบอร์ได้รับการยอมรับจากกลุ่มเพื่อน หรือไม่ถูกลงโทษ พฤติกรรมกลั่นแกล้งนั้นก็จะได้รับการ

เสริมแรงและมีแนวโน้มที่จะเกิดขึ้นซ้ำ ในทางกลับกัน หากนักเรียนที่แสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมได้รับการสนับสนุนและชื่นชมพฤติกรรมเหล่านั้นก็จะได้รับการเสริมแรงเช่นกัน และกระบวนการทางปัญญา (Cognitive Processes) นักเรียนไม่ได้เป็นเพียงผู้รับอิทธิพลจากสื่อสังคมออนไลน์อย่างเฉื่อยชาแต่พวกเขามีส่วนร่วมในกระบวนการทางปัญญาที่ซับซ้อน ความคิด ความเชื่อ ทักษะ และความรู้ของนักเรียนเกี่ยวกับบรรทัดฐานทางสังคมบนสื่อสังคมออนไลน์จะมีผลต่อพฤติกรรมของพวกเขา ตัวอย่างเช่น หากนักเรียนเชื่อว่าการกลั่นแกล้งบนโลกไซเบอร์เป็นเรื่องปกติบนสื่อสังคมออนไลน์ พวกเขาก็มีแนวโน้มที่จะมีส่วนร่วมในพฤติกรรมนั้นมากขึ้น

นอกจากนี้แนวคิดตามทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมยังสามารถนำมาใช้เสนอแนวทางที่เป็นประโยชน์สำหรับการป้องกันและดูแลช่วยเหลือนักเรียนจากภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ ในด้านต่าง ๆ ดังนี้ (1) การสร้างแบบจำลองเชิงบวก ส่งเสริมการสร้างและเผยแพร่แบบจำลองเชิงบวกบนสื่อสังคมออนไลน์ โดยการนำเสนอตัวอย่างของนักเรียน ครู หรือบุคคลสาธารณะที่ใช้สื่อสังคมออนไลน์ในทางสร้างสรรค์และมีความรับผิดชอบ (2) การให้ความรู้และสร้างความตระหนัก ให้ความรู้แก่นักเรียนเกี่ยวกับภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ ผลกระทบของภัยเหล่านั้น และวิธีตอบสนองต่อสถานการณ์ที่เป็นอันตราย ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์และการประเมินข้อมูลบนสื่อสังคมออนไลน์อย่างมีวิจารณญาณ (3) การส่งเสริมทักษะทางสังคมและอารมณ์ พัฒนาทักษะทางสังคมและอารมณ์ที่สามารถช่วยให้นักเรียนสร้างความสัมพันธ์ที่ดีบนโลกออนไลน์และจัดการกับสถานการณ์ที่ท้าทายได้อย่างเหมาะสม เช่น ความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ และการจัดการอารมณ์ (4) การสร้างสภาพแวดล้อมที่สนับสนุน สร้างสภาพแวดล้อมทั้งในโรงเรียนและที่บ้านที่สนับสนุนให้นักเรียนใช้สื่อสังคมออนไลน์อย่างปลอดภัยและมีความรับผิดชอบ ส่งเสริมการสื่อสารอย่างเปิดเผยระหว่างนักเรียน ครู ผู้ปกครอง และผู้เชี่ยวชาญ เพื่อให้ความช่วยเหลือเมื่อเกิดปัญหา (5) การเสริมแรงพฤติกรรมเชิงบวก เสริมแรงและให้รางวัลแก่นักเรียนที่แสดงพฤติกรรมเชิงบวกบนสื่อสังคมออนไลน์ เช่น การสนับสนุนผู้อื่น การรายงานพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม หรือการใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อกิจกรรมสร้างสรรค์

7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

7.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภัยบนสื่อสังคมออนไลน์

Luo et al., (2021) ศึกษารูปแบบการใช้สื่อสังคมออนไลน์ก่อนและระหว่างการระบาดของ COVID-19 ภาวะติดสื่อสังคมออนไลน์ และปัญหาทางสุขภาพจิต (ความเครียด ความวิตกกังวล และภาวะซึมเศร้า) กลุ่มตัวอย่างคือผู้เข้าร่วมการสำรวจออนไลน์ย้อนหลังจำนวน 10,963 คน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามออนไลน์เพื่อประเมินการใช้สื่อสังคมออนไลน์ก่อนและระหว่าง COVID-19 ภาวะติดสื่อสังคมออนไลน์ และสุขภาพจิต ผลการศึกษาพบว่า การใช้สื่อสังคมออนไลน์รายสัปดาห์

เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญในช่วง COVID-19 เมื่อเทียบกับก่อนการระบาด อัตราความชุกของ SMA อยู่ที่ 6.8% และอัตราความชุกของความเครียด ความวิตกกังวล และภาวะซึมเศร้าระดับปานกลางถึงรุนแรง ก่อนช่วงสูง ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเพิ่มขึ้นของการใช้สื่อสังคมออนไลน์ ได้แก่ เพศหญิงและความเครียดระดับปานกลางถึงรุนแรง ในขณะที่เพศชาย การประสบกับความเครียด ความวิตกกังวล ภาวะซึมเศร้า และการใช้สื่อสังคมออนไลน์ที่เพิ่มขึ้น มีความสัมพันธ์กับภาวะติดสื่อสังคมออนไลน์

Alotaibi et al., (2021) ศึกษาภัยคุกคาม อาชญากรรม และประเด็นความเป็นส่วนตัวของข้อมูลผู้ใช้ที่แบ่งปันบนเครือข่ายสังคมออนไลน์ กลุ่มตัวอย่างคือผู้ใช้งานสื่อสังคมออนไลน์ทั่วไป ผลการวิจัยพบว่าสื่อสังคมออนไลน์ได้เข้ามามีบทบาทสำคัญในชีวิตประจำวันและแทรกซึมเข้าไปในหลายภาคส่วน การขยายตัวนี้ทำให้แอปพลิเคชันสื่อสังคมออนไลน์ต่าง ๆ ได้รับความนิยม ผู้คนมักแบ่งปันข้อมูลส่วนตัวโดยไม่ทราบถึงความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นจากการเปิดเผยข้อมูลดังกล่าว งานวิจัยนี้เน้นย้ำว่าผู้ใช้งานจำนวนมากไม่ตระหนักถึงความเสี่ยงร้ายแรงต่อข้อมูลส่วนตัวที่พวกเขาเผยแพร่ เนื่องจากข้อมูลเหล่านี้อาจถูกนำไปใช้ในทางที่ผิดและอาจถูกละเมิดความเป็นส่วนตัว โดยเฉพาะอย่างยิ่งข้อมูลมัลติมีเดีย เช่น รูปภาพ วิดีโอ และคลิปเสียง ถือเป็นแหล่งความเสี่ยงที่สำคัญที่สุดเนื่องจากระบุตัวตนผู้ใช้ได้ง่ายกว่าข้อมูลประเภทอื่น

Throuvala et al., (2021) ศึกษามุมมองของผู้ปกครองต่อความต้องการการแทรกแซงในโรงเรียนเพื่อป้องกันการใช้งานอินเทอร์เน็ตที่มีปัญหา ส่งเสริมการสื่อสารระหว่างพ่อแม่และลูก และลดความขัดแย้งในครอบครัว กลุ่มตัวอย่างคือผู้ปกครองของวัยรุ่นที่อาศัยอยู่ในสหราชอาณาจักร จำนวน 9 คน โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์แก่นสาร (Thematic Analysis) ผลการวิจัยพบว่า ผู้ปกครองเสนอแนะแนวทางหลัก 3 ประการ ได้แก่ (1) โรงเรียนควรเป็นผู้ให้การศึกษาดิจิทัลและเป็นศูนย์กลางการป้องกัน (2) ควรมีการให้ความรู้ด้านสุขภาพจิตเพื่อสร้างความตระหนัก แก้อาการความเครียดเกี่ยวกับผลกระทบ และลดการใช้งานที่มากเกินไปและผลกระทบที่ตามมา (3) ควรมีการให้ความรู้และพัฒนาทักษะด้านจิตวิทยา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับผลกระทบจากการใช้เวลาอยู่หน้าจอผลกระทบด้านเนื้อหา และผลกระทบด้านบริบท งานวิจัยนี้เสนอแนะให้มีการให้ความรู้ด้านสื่อในวัยรุ่นที่ครอบคลุมมากกว่าเรื่องความปลอดภัยออนไลน์ เช่น การแก้ไขปัญหาการสื่อสารระหว่างบุคคล ประเด็นความเป็นส่วนตัวกับการเปิดเผยข้อมูล โดยอิงจากมุมมองของผู้ปกครอง

Amankwa (2021) ศึกษาความสำคัญของการศึกษาด้านความมั่นคงปลอดภัยทางไซเบอร์ในระดับการสอนของโรงเรียน การศึกษานี้เน้นย้ำถึงความจำเป็นในการสร้างความตระหนักรู้และการฝึกอบรมด้านความมั่นคงปลอดภัยทางไซเบอร์ในโรงเรียนสำหรับนักเรียนทุกคน และการศึกษานี้ชี้ให้เห็นว่าข้อมูลถูกรวบรวมผ่านการวิจัยและการวิเคราะห์ข้อมูลที่มีอยู่ เพื่อสำรวจความจำเป็นของการศึกษาด้านความมั่นคงปลอดภัยทางไซเบอร์ และเสนอแนะกลยุทธ์สำหรับนักการศึกษาในการ

ส่งเสริมการศึกษาดังกล่าว ผลการวิจัยพบว่าระดับการควบคุมตนเองและความตระหนักรู้ของผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในปัจจุบันอยู่ในระดับปานกลางถึงต่ำ ซึ่งเน้นย้ำถึงความจำเป็นที่เยาวชนต้องได้รับการศึกษาเกี่ยวกับวิธีการใช้งานออนไลน์อย่างปลอดภัย เพื่อป้องกันตนเองจากอาชญากรรมทางไซเบอร์ บทความนี้สรุปโดยการอภิปรายถึงวิธีการนำการฝึกอบรมด้านความมั่นคงปลอดภัยทางไซเบอร์ไปใช้ในสถาบันการศึกษาได้

Jarman et al., (2021) ศึกษาแรงจูงใจในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ในกลุ่มวัยรุ่นชาวออสเตรเลียจำนวน 1,432 และความสัมพันธ์ของแรงจูงใจเหล่านั้นกับรูปแบบการมีส่วนร่วมในสื่อสังคมออนไลน์ ความพึงพอใจในรูปร่าง และความเป็นอยู่ที่ดี ข้อมูลถูกรวบรวมผ่านแบบสำรวจออนไลน์ การศึกษาใช้วิธีการสร้างแบบจำลองสมการโครงสร้างเพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรเหล่านี้ ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่า แรงจูงใจต่าง ๆ ในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ เช่น การแบ่งปันข้อมูล การฆ่าเวลา การหลีกเลี่ยงปัญหา การปฏิสัมพันธ์ทางสังคม ทุนทางสังคม และการรับฟังความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปลักษณ์ มีความเชื่อมโยงกับรูปแบบการมีส่วนร่วมที่แตกต่างกัน เช่น ความถี่ในการใช้งาน การใช้งานเน้นรูปภาพ การใช้งานเชิงรุก การใช้งานเชิงรับ และการใช้งานแบบกดถูกใจ นอกจากนี้ การศึกษายังพบความสัมพันธ์ที่หลากหลายระหว่างแรงจูงใจเหล่านี้กับความพึงพอใจในรูปร่างและความเป็นอยู่ที่ดีของวัยรุ่น ซึ่งการศึกษานี้สรุปว่าการพิจารณาแรงจูงใจในการใช้สื่อสังคมออนไลน์เป็นสิ่งสำคัญในการวิจัยในอนาคตเกี่ยวกับวัยรุ่นและสื่อสังคมออนไลน์

Matthes et al., (2020) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการใช้สมาร์ทโฟนที่มากเกินไปของผู้ปกครอง การขาดการควบคุมการใช้สมาร์ทโฟนของบุตร และความขัดแย้งที่เกิดขึ้น มีการสำรวจกลุ่มตัวอย่างผู้ปกครองและบุตรจำนวน 384 คู่ ผลการศึกษาพบว่า การใช้สมาร์ทโฟนที่มากเกินไปของผู้ปกครองในระยะแรก มีความสัมพันธ์กับการขาดความสามารถในการควบคุมการใช้สมาร์ทโฟนของบุตรในระยะต่อมา ซึ่งการขาดการควบคุมนี้เองที่เชื่อมโยงกับความขัดแย้งที่เพิ่มขึ้นเกี่ยวกับการใช้สมาร์ทโฟน ทั้งจากมุมมองของบุตรและผู้ปกครองเมื่อเวลาผ่านไป ที่น่าสังเกตคือความสัมพันธ์เหล่านี้ยังคงอยู่โดยไม่คำนึงว่าผู้ปกครองจะคิดว่าสมาร์ทโฟนมีผลเสียต่อเด็กหรือไม่ โดยรวมแล้ว ผลการวิจัยเน้นย้ำถึงความสำคัญของการพิจารณาทั้งการใช้สมาร์ทโฟนของเด็กและผู้ปกครองในการอธิบายความขัดแย้งที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีในครอบครัว

Sciacca et al., (2023) ศึกษาเกี่ยวกับกลยุทธ์การแทรกแซงของผู้ปกครอง (เชิงรุกและเชิงจำกัด) ในช่วงล็อกดาวน์เนื่องจากการระบาดใหญ่ของ COVID-19 ในไอร์แลนด์ ปัจจัยที่กำหนดกลยุทธ์เหล่านี้ และผลกระทบของกลยุทธ์ต่อทักษะดิจิทัลและเวลาที่เด็กใช้ทางออนไลน์ กลุ่มตัวอย่างคือผู้ปกครองและเด็กจำนวน 461 คู่ เก็บรวบรวมข้อมูลจากทั้งผู้ปกครองและเด็ก ผลการศึกษาพบว่าผู้ปกครองร้อยละ 46 ใช้วิธีการแทรกแซงความถี่เท่าเดิม ในขณะที่ ร้อยละ 42.6 ใช้วิธีการดังกล่าวบ่อยขึ้น การแทรกแซงเชิงรุกมีความสัมพันธ์กับการที่ผู้ปกครองกังวลเกี่ยวกับความเสี่ยงทางออนไลน์

ในขณะที่การแทรกแซงเชิงจำกัดมีความสัมพันธ์กับเวลาที่เด็กใช้ทางออนไลน์ ความกังวลของผู้ปกครองเกี่ยวกับความเสี่ยงทางออนไลน์ ทักษะดิจิทัลของผู้ปกครองต่อเทคโนโลยีดิจิทัล และทักษะดิจิทัลของผู้ปกครอง เด็กมีทักษะดิจิทัลมากขึ้นเมื่อผู้ปกครองใช้วิธีการแทรกแซงทั้งเชิงรุกและเชิงจำกัดในระดับที่สูงขึ้น และเด็กใช้เวลาออนไลน์น้อยที่สุดเมื่อผู้ปกครองใช้วิธีการแทรกแซงเชิงจำกัดในระดับที่สูงขึ้น และวิธีการแทรกแซงเชิงรุกในระดับที่ต่ำลง

Wang and Jiang (2021) ศึกษาอิทธิพลของการละเลยของผู้ปกครองต่อการกระทำ ความรุนแรงทางไซเบอร์ในกลุ่มวัยรุ่น โดยตรวจสอบบทบาทสื่อกลางของภาวะติดสมาร์ตโฟนและบทบาทปรับระดับของความสามารถในการควบคุมตนเอง กลุ่มตัวอย่างแบบสุ่มประกอบด้วยวัยรุ่นจีน 728 คนที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ถึง 6 ได้ตอบแบบสอบถามที่ไม่ระบุชื่อเกี่ยวกับ การละเลยของผู้ปกครอง ภาวะติดสมาร์ตโฟน ความสามารถในการควบคุมตนเอง และการกระทำ ความรุนแรงทางไซเบอร์ ผลการศึกษาพบว่า วัยรุ่นที่ถูกละเลยจากผู้ปกครองมีแนวโน้มที่จะกระทำ ความรุนแรงทางไซเบอร์มากขึ้น ภาวะติดสมาร์ตโฟนเป็นสื่อกลางบางส่วนของความสัมพันธ์ดังกล่าว ยิ่งไปกว่านั้น ความสามารถในการควบคุมตนเองไม่เพียงแต่ปรับระดับความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำ ความรุนแรงทางไซเบอร์กับการละเลยของผู้ปกครองเท่านั้น แต่ยังปรับระดับความสัมพันธ์ระหว่างการละเลยของผู้ปกครองกับภาวะติดสมาร์ตโฟนในกลุ่มวัยรุ่นด้วย

Throuvala et al., (2021) สำรวจมุมมองของผู้ปกครองเกี่ยวกับข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย สำหรับการป้องกันการใช้งานอินเทอร์เน็ตที่มีปัญหาในโรงเรียน ได้ดำเนินการสัมภาษณ์ผู้ปกครองของวัยรุ่นที่อาศัยอยู่ในสหราชอาณาจักรจำนวน 9 คน และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา ผลการศึกษาพบสามประเด็นหลักที่ผู้ปกครองเสนอแนะ ได้แก่ (1) โรงเรียนในฐานะผู้ให้บริการด้านการศึกษาดิจิทัลและศูนย์กลางการป้องกัน (2) การให้ความรู้ด้านสุขภาพจิตเพื่อสร้างความตระหนัก แก่ไขความคลุมเครือเกี่ยวกับผลกระทบ และลดการใช้งานที่มากเกินไปและผลกระทบที่ตามมา และ (3) การให้ความรู้และพัฒนาทักษะทางจิตวิทยา ซึ่งเกี่ยวข้องกับผลกระทบจากการใช้เวลาอยู่หน้าจอ ผลกระทบที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหา และผลกระทบที่เกี่ยวข้องกับบริบท จากมุมมองของผู้ปกครอง การศึกษานี้เสนอแนะแนวทางสำหรับการรู้เท่าทันสื่อในวัยรุ่นที่นอกเหนือไปจากความปลอดภัยทางอิเล็กทรอนิกส์ เช่น การจัดการกับปัญหาการสื่อสารระหว่างบุคคล ปัญหาความเป็นส่วนตัวเกี่ยวกับการเปิดเผยข้อมูล และให้ข้อมูลเชิงลึกใหม่ ๆ สำหรับความพยายามในการทำงานร่วมกันระหว่างการรู้เท่าทันสื่อและความรู้ด้านสุขภาพทางอารมณ์

Walsh et al., (2022) ได้พัฒนารอบแนวปฏิบัติที่ดีที่สุดสำหรับการศึกษาด้านความปลอดภัยออนไลน์ เพื่อเป็นแนวทางสำหรับโรงเรียนในการสร้างสภาพแวดล้อมออนไลน์ที่ปลอดภัยยิ่งขึ้น งานวิจัยนี้เน้นย้ำว่าชีวิตของเด็ก ๆ เกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อมดิจิทัลมากขึ้นเรื่อย ๆ และเทคโนโลยีดิจิทัลเป็นส่วนสำคัญของการเรียนรู้ กรอบแนวปฏิบัตินี้มี 5 องค์ประกอบหลัก ได้แก่

(1) สิทธิและความรับผิดชอบของนักเรียนในยุคดิจิทัล (2) ความสามารถในการฟื้นตัวและความเสี่ยง โดยส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีในเชิงบวกควบคู่ไปกับการสร้างความตระหนักถึงปัจจัยเสี่ยง (3) แนวทางปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพทั้งโรงเรียนเพื่อส่งเสริมความเป็นอยู่ที่ดีและป้องกันอันตรายแก่นักเรียน (4) หลักสูตรที่บูรณาการและเฉพาะเจาะจง ครอบคลุมทั้งด้านเทคนิคและความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล เพื่อให้นักเรียนสามารถใช้งานสภาพแวดล้อมดิจิทัลและนำสิ่งที่เรียนรู้ไปใช้ได้จริง (5) การปรับปรุงอย่างต่อเนื่องผ่านการทบทวนและประเมินโดยใช้ข้อมูลและหลักฐานที่ดีที่สุด งานวิจัยดังกล่าวเน้นย้ำถึงความสำคัญของการมีแนวทางที่ชัดเจนเกี่ยวกับการสอนและการนำเสนอหลักสูตรการศึกษาด้านความปลอดภัยออนไลน์ กรอบแนวปฏิบัตินี้และแหล่งข้อมูลที่เกี่ยวข้องจะสนับสนุนโรงเรียนในการเสริมสร้างการศึกษาด้านความปลอดภัยออนไลน์ เพื่อให้เด็ก ๆ เติบโตได้ในโลกที่เชื่อมต่อกันด้วยดิจิทัล โรงเรียนและระบบโรงเรียนจำเป็นต้องได้รับการสนับสนุนจากชุมชนนักวิจัยในการระบุนโยบาย แนวปฏิบัติ และองค์ประกอบหลักสูตรเฉพาะที่จะช่วยให้บรรลุความปลอดภัยออนไลน์ของเด็กได้อย่างมีประสิทธิภาพ

El-Asam et al., (2021) ทำการศึกษาเชิงคุณภาพเกี่ยวกับกระบวนการทำงานปัจจุบันและความเสี่ยงออนไลน์ที่เด็กซึ่งเป็นผู้รับบริการในหน่วยงานต่าง ๆ เผชิญ โดยมีข้อค้นพบที่สำคัญซึ่งเชื่อมโยงกับบทบาทของโรงเรียนซึ่งเป็นหนึ่งในหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองเด็ก ควรตระหนักว่าเจ้าหน้าที่แนวหน้าอาจมีความเข้าใจเกี่ยวกับความเสี่ยงออนไลน์ที่จำกัด โดยมุ่งเน้นหลักไปที่การแสวงหาประโยชน์ทางเพศจากเด็กเท่านั้น ซึ่งอาจนำไปสู่การละเลยความเสี่ยงอื่น ๆ ที่ซับซ้อนกว่าหรือสัญญาณเริ่มต้นของการถูกล่อลวง เครื่องมือการประเมินความเสี่ยงที่โรงเรียนใช้อยู่อาจเป็นแบบทั่วไปและเน้นหนักที่การแสวงหาประโยชน์ทางเพศจากเด็ก หรือสื่อสังคมออนไลน์ โดยอาจมองข้ามความเสี่ยงออนไลน์อื่น ๆ หากไม่มีประเด็นด้านการคุ้มครองเด็กที่ชัดเจน นอกจากนี้การประสานงานระหว่างโรงเรียนกับหน่วยงานอื่น ๆ เช่น บริการสังคม สุขภาพจิต ตำรวจ อาจมีอุปสรรคเนื่องจากกลไกการส่งต่อข้อมูลเกี่ยวกับความเสี่ยงออนไลน์ที่ไม่เพียงพอ ที่สำคัญโรงเรียนอาจขาดแคลนโครงการฝึกอบรมที่มีโครงสร้างและเป็นภาคบังคับสำหรับบุคลากรเกี่ยวกับความเสี่ยงออนไลน์และชีวิตดิจิทัลของเด็กและเยาวชน ดังนั้น โรงเรียนจำเป็นต้องบูรณาการการพิจารณาความเสี่ยงออนไลน์เข้าสู่การปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบมากขึ้น ปรับปรุงเครื่องมือการประเมินให้ครอบคลุมความเสี่ยงที่หลากหลายและส่งเสริมความร่วมมือกับหน่วยงานอื่น ๆ เพื่อให้สามารถระบุ ประเมิน และตอบสนองต่อความเสี่ยงออนไลน์ที่เด็ก ๆ เผชิญได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น การลงทุนในการฝึกอบรมบุคลากรเกี่ยวกับความเสี่ยงออนไลน์และชีวิตดิจิทัลของเด็กจึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับโรงเรียนในการปกป้องและสนับสนุนนักเรียนในยุคดิจิทัล

Griffin (2022) ศึกษาประสิทธิภาพของ "กฎหมายควบคุมการแสดงออกแนวใหม่" โดยใช้กฎหมาย NetzDG ของเยอรมนีปี 2017 เป็นกรณีศึกษาในการจัดการกับคำพูดที่แสดงความเกลียดชัง

บนสื่อสังคมออนไลน์ NetzDG ซึ่งบังคับให้แพลตฟอร์มขนาดใหญ่ต้องมีกระบวนการรับเรื่องร้องเรียน เพื่อให้ลบเนื้อหาที่ผิดกฎหมายได้อย่างรวดเร็ว ถือเป็นการเปลี่ยนแปลงไปสู่การควบคุมการแสดงออก โดยการกดดันตัวกลางแทนที่จะบังคับผู้พูดโดยตรง กสรวิจัยนี้ทบทวนวรรณกรรมเชิงประจักษ์ที่เน้นถึงคุณสมบัติของแพลตฟอร์มที่อาจส่งเสริมคำพูดที่แสดงความเกลียดชัง เช่น ระบบแนะนำอัลกอริทึม คุณสมบัติทางสังคมที่ช่วยให้ผู้ใช้สนับสนุนหรือเผยแพร่คำพูดที่แสดงความเกลียดชังของผู้อื่น สภาพแวดล้อมที่ไม่เปิดเผยตัวตนและไม่เป็นส่วนตัว และการไม่มี "ผู้คัดกรอง" สื่อ การวิจัยครั้งนี้ได้แย้งว่าการมุ่งเน้นของ NetzDG ไปที่การลบเนื้อหาที่รวดเร็วขึ้นนั้นจัดการกับปัจจัยสุดท้ายเท่านั้น การสัมภาษณ์องค์กรภาคประชาสังคมที่เกี่ยวข้องชี้ให้เห็นว่า NetzDG มีผลกระทบจำกัดต่อความชุกหรือการมองเห็นคำพูดที่แสดงความเกลียดชังทางออนไลน์ และกลไกการรายงานของแพลตฟอร์มมักไม่สามารถช่วยเหลือชุมชนที่ได้รับผลกระทบได้ การวิจัยนี้สรุปว่า แนวทางที่เน้นการเซ็นเซอร์ของ NetzDG นั้นไม่เพียงพอต่อความซับซ้อนของแพลตฟอร์มสื่อสังคมออนไลน์ขนาดใหญ่ที่ขับเคลื่อนด้วยอัลกอริทึม ซึ่งกลไกการกำกับดูแลอื่นๆ มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมผู้ใช่มากกว่าการลบเนื้อหา และสนับสนุนแนวทางการกำกับดูแลที่เป็นระบบและป้องกันมากขึ้น โดยกำหนดให้แพลตฟอร์มต้องคำนึงถึงผลประโยชน์สาธารณะในกระบวนการออกแบบและการกำกับดูแลทั้งหมด โดยมุ่งเป้าไปที่การสร้างสภาพแวดล้อมของแพลตฟอร์มเพื่อกีดกันไม่ให้ผู้ใช้โพสต์หรือดูคำพูดที่แสดงความเกลียดชัง แทนที่จะมุ่งเน้นไปที่การลบออกในภายหลัง

Griffin (2023) ศึกษาการคิดใหม่เกี่ยวกับสิทธิในการบริหารจัดการวสื่อสังคมออนไลน์ในประเด็นสิทธิมนุษยชน อุดมการณ์ และความไม่เท่าเทียม โดยวิเคราะห์กฎหมายของสหภาพยุโรปและคดีล่าสุดของศาลยุติธรรมแห่งสหภาพยุโรป พบว่า ประเด็นต่าง ๆ เช่น การกลั่นกรองเนื้อหาที่เป็นการเลือกปฏิบัติ การสร้างโปรไฟล์ และการส่งเสริมภาพเหมารวม ไม่สามารถแก้ไขได้อย่างเพียงพอภายใต้กรอบสิทธิมนุษยชน การให้ความสำคัญกับสิทธิส่วนบุคคลในระบอบกฎหมายของสหภาพยุโรปไม่เพียงพอแต่ไม่สามารถจัดการกับประเด็นส่วนรวม เช่น อิทธิพลของแพลตฟอร์มต่อวัฒนธรรมและบรรทัดฐานทางสังคม แต่ยังไม่สามารถให้ความคุ้มครองที่มีประสิทธิภาพและเท่าเทียมกันแก่ปัจเจกบุคคลได้ ในการอภิปรายเชิงนโยบาย ภาษาที่ไม่เกี่ยวข้องกับการเมืองและเป็นปัจเจกของสิทธิมนุษยชนสามารถสร้างความชอบธรรมให้กับกิจกรรมขององค์กรและลดความสำคัญของคำถามสำคัญเกี่ยวกับเศรษฐกิจการเมืองของอุตสาหกรรมเอกชนที่มีการรวมศูนย์สูงและได้รับทุนจากผู้โฆษณา นอกจากนี้ งานวิจัยนี้ยังพิจารณาถึงการตีความสิทธิมนุษยชนในฐานะเงื่อนไขเชิงโครงสร้างหรือค่านิยมส่วนรวม และแย้งว่าแนวทางเหล่านี้ไม่สามารถเอาชนะข้อจำกัดที่กล่าวมาได้อย่างสมบูรณ์ เนื่องจากบทบาทที่ฝังแน่นของสิทธิขั้นพื้นฐานในกฎหมายของสหภาพยุโรป นักวิจารณ์สื่อสังคมออนไลน์จึงไม่สามารถหลีกเลี่ยงการอ้างอิงถึงสิทธิเหล่านี้ได้

Patton et al., (2014) ศึกษาเกี่ยวกับบทบาทของสื่อสังคมออนไลน์ในฐานะที่เป็นช่องทาง (Vector) สำหรับความรุนแรงในเยาวชน ซึ่งรวมถึงการกลั่นแกล้ง ความรุนแรงของกลุ่ม และความรุนแรงที่กระทำต่อตนเอง การศึกษานี้ชี้ให้เห็นว่า ความรุนแรงในเยาวชนเกิดขึ้นในพื้นที่ออนไลน์มากขึ้น และแสดงให้เห็นว่าความรุนแรงออนไลน์บางรูปแบบจำกัดอยู่เพียงปฏิสัมพันธ์บนอินเทอร์เน็ต ในขณะที่บางรูปแบบมีความเชื่อมโยงโดยตรงกับการกระทำความรุนแรงแบบเผชิญหน้า นอกจากนี้ การศึกษานี้ยังเน้นย้ำถึงความสำคัญของการทำความเข้าใจผลกระทบในโลกจริงของเหตุการณ์ออนไลน์ เพื่อนำข้อมูลนี้ไปใช้ในการออกแบบกลยุทธ์การป้องกันและการแทรกแซงที่มีประสิทธิภาพ

Hidayat et al., (2022) ศึกษาปรากฏการณ์วิทยาเพื่อสำรวจความรุนแรงทางไซเบอร์และการกลั่นแกล้งในบริบทของการติดยาเสพติดออนไลน์ การศึกษาใช้วิธีการสัมภาษณ์และการสังเกตผู้เข้าร่วม 22 คนในร้านอินเทอร์เน็ตคาเฟ่ต่าง ๆ ในกรุงจาการ์ตา เพื่อทำความเข้าใจประสบการณ์ตรงของนักเรียนที่ติดยาเสพติดออนไลน์ ผู้เข้าร่วมที่มีระดับการติดยาเสพติดออนไลน์สูงรายงานว่าทั้งเป็นผู้กระทำและตกเป็นเหยื่อของการกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ การศึกษาพบว่า การเผชิญกับความรุนแรงในเกมออนไลน์มีความสัมพันธ์กับการที่วัยรุ่นใช้ความรุนแรงทางวาจาทั้งโดยตรงและผ่านการแชทบนสื่อสังคมออนไลน์กับผู้อื่น ความรุนแรงทางวาจาออนไลน์นี้เกิดขึ้นระหว่างเพื่อนฝูง และผู้เข้าร่วมบางคนยังประสบกับการล่วงละเมิดและการใช้ความรุนแรงทางร่างกายในการคบหาสมาคมแบบออฟไลน์

Mouncey and Ciobotaru (2025) ศึกษาผลกระทบและประสิทธิภาพของการให้ความรู้ด้านความตระหนักรู้ทางไซเบอร์ต่อการหลอกลวงให้ทำธุรกรรมผ่านช่องทางอินเทอร์เน็ต (Phishing) ที่มุ่งเป้าไปที่สื่อสังคมออนไลน์ โดยเฉพาะบนอินสตาแกรม (Instagram) การศึกษาได้สำรวจผู้ใช้งานจำนวน 73 คน ผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่าการให้ความรู้เรื่องฟิชซิง (Phishing) ช่วยเสริมสร้างความรู้ดิจิทัล ซึ่งผู้ใช่มองว่ามีคุณค่าต่อความปลอดภัยในการใช้งาน ผู้ที่เคยเข้ารับการอบรมรายงานว่าการอบรมนั้นเป็นประโยชน์ โดยไม่คำนึงถึงระยะเวลาที่ผ่านมา นับตั้งแต่ได้รับการอบรม การศึกษานี้เน้นย้ำถึงการใช้กลไกกระตุ้นเตือนทางดิจิทัล (Digital Nudges) และการฝึกอบรมขนาดเล็ก (Micro-Training) ซึ่งเป็นการให้ความรู้หรือทักษะในรูปแบบของบทเรียนสั้น ๆ กระชับ และมุ่งเน้นไปที่หัวข้อเฉพาะเจาะจง เพื่อเพิ่มความตระหนักรู้และการมีส่วนร่วมของผู้ใช้งานสื่อสังคมออนไลน์

Boer et al., (2021) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความเข้มข้นในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ ปัญหาเสพติดการใช้สื่อสังคมออนไลน์ และสุขภาพจิต (อาการซึมเศร้าและความพึงพอใจในชีวิต) ในกลุ่มวัยรุ่นระดับมัธยมศึกษาจำนวน 2,109 คน การศึกษาตรวจสอบว่าการเปรียบเทียบทางสังคมในทางที่สูงขึ้น การตกเป็นเหยื่อทางไซเบอร์ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ลดลงตามอัตวิสัย และการติดต่อบนหน้าจอหน้ากับเพื่อนน้อยลง เป็นตัวกลางในความสัมพันธ์เหล่านี้หรือไม่ การศึกษานี้แสดงให้เห็นความสัมพันธ์โดยตรงทางเดียวระหว่างปัญหาเสพติดการใช้สื่อสังคมออนไลน์ กับสุขภาพจิต โดยปัญหาเสพติดการใช้สื่อสังคมออนไลน์ทำนายว่าสุขภาพจิตจะลดลงในอีกหนึ่งปีต่อมา แต่ไม่ใช่ในทางกลับกัน

ปัญหาเสพติดการใช้สื่อสังคมออนไลน์ยังทำนายว่าระดับการเปรียบเทียบทางสังคมในทางที่สูงขึ้นและการตกเป็นเหยื่อทางไซเบอร์จะเพิ่มขึ้นในอีกหนึ่งปีต่อมา อย่างไรก็ตามปัจจัยเหล่านี้ไม่ได้เป็นตัวกลางในผลกระทบที่สังเกตได้ของปัญหาเสพติดการใช้สื่อสังคมออนไลน์ต่อสุขภาพจิตที่ลดลง เมื่อเวลาผ่านไปความเข้มข้นในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ และสุขภาพจิตไม่มีความสัมพันธ์กันในทิศทางใด ๆ ทั้งโดยตรงและโดยอ้อมผ่านตัวกลางใด ๆ ผลการศึกษานี้ชี้ให้เห็นว่าผลกระทบที่เป็นอันตรายจากความเข้มข้นในการใช้สื่อสังคมออนไลน์อาจมีจำกัด และเน้นย้ำถึงความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นจากปัญหาเสพติดการใช้สื่อสังคมออนไลน์ที่คล้ายกับการเสพติดต่อสุขภาพจิตของวัยรุ่น

Giumetti and Kowalski (2022) ศึกษาการกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ผ่านสื่อสังคมออนไลน์และความสัมพันธ์ของการกระทำดังกล่าวกับความเป็นอยู่ที่ดี ในกลุ่มเยาวชนและผู้ใหญ่ การศึกษานี้กล่าวถึงปัจจัยที่อาจเป็นตัวทำนายการกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ เช่น การโพสต์อย่างไม่ระมัดระวัง เวลาที่ใช้บนสื่อสังคมออนไลน์ และลักษณะบุคลิกภาพ นอกจากนี้ยังอธิบายถึงผลกระทบด้านลบที่อาจเกิดขึ้นต่อความเป็นอยู่ที่ดี ซึ่งอาจเชื่อมโยงกับการกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ เช่น ความทุกข์ทางจิตใจ ความพึงพอใจในชีวิตที่ลดลง และความคิดฆ่าตัวตาย การศึกษานี้ได้เสนอแนวคิดสำหรับการป้องกันและการแทรกแซง รวมถึงการใช้ซอฟต์แวร์ตรวจสอบการกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ เพื่อกระตุ้นให้ผู้ใช้คิดทบทวนก่อนโพสต์ข้อความกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ และเน้นย้ำว่าแม้สื่อสังคมออนไลน์จะมีด้านบวก เช่น การเชื่อมโยงผู้คน แต่ก็มีความเสี่ยงของการกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ ซึ่งส่งผลกระทบต่อทั้งเหยื่อและผู้กระทำ รวมถึงความสัมพันธ์ที่เสียหายและความทุกข์ทางจิตใจที่เพิ่มขึ้น

Iwighren and Chukwuebuni (2023) ศึกษาวิจัยเชิงสัมพันธ์ของเนื้อหาสื่อที่เป็นตัวเร่งปฏิกิริยาของพฤติกรรมรุนแรงในหมู่เยาวชนในเขตมหานครอับราคา การศึกษาใช้ทฤษฎีการปลูกฝัง (Cultivation Theory) และทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social Learning Theory) เพื่อทำความเข้าใจว่าเนื้อหาสื่ออาจให้เหตุผลหรือกระตุ้นพฤติกรรมรุนแรงได้อย่างไร โดยรวบรวมข้อมูลผ่านแบบสอบถาม กลุ่มตัวอย่างคือนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายจำนวน 180 คน ผลการวิจัยระบุว่าทฤษฎีการปลูกฝัง (การเรียนรู้และปฏิบัติตามสิ่งที่เห็นในโทรทัศน์) และทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (การเรียนรู้ผ่านการสังเกต การเลียนแบบ และการสร้างแบบจำลอง) เป็นกรอบแนวคิดที่เกี่ยวข้อง ผลการศึกษาพบว่าผู้คนสังเกต เลียนแบบ และสร้างแบบจำลองจากสิ่งที่ตนเองได้รับชมได้อย่างง่ายดาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากโทรทัศน์และสื่อบันเทิงและการส่งผ่านข้อมูลอื่น ๆ

Khan and Khan (2023) ศึกษาผลกระทบของการใช้สื่อสังคมออนไลน์ต่อความเป็นอยู่ทางจิตใจ สุขภาพจิต ทุนทางสังคม ความโดดเดี่ยวทางสังคม และความสัมพันธ์ในครอบครัว เก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ใช้งานสื่อสังคมออนไลน์ 385 คน ผ่านแบบฟอร์มออนไลน์ พบว่าระหว่างการใช้งานสื่อสังคมออนไลน์กับตัวแปรที่ตรวจสอบทั้งหมดมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญ และการวิเคราะห์การ

ถดถอยชี้ให้เห็นถึงผลกระทบอย่างมีนัยสำคัญของการใช้งานสื่อสังคมออนไลน์ต่อความเป็นอยู่ทางจิตใจ สุขภาพจิต ทุนทางสังคม ความโดดเดี่ยวทางสังคม และความสัมพันธ์ในครอบครัว ซึ่งนำไปสู่การพึ่งพาการใช้งานสื่อสังคมออนไลน์มากกว่าความสัมพันธ์ในชีวิตจริงและสมาชิกในครอบครัว

ธนศ เกษศิลป์ และจิตติธิดา ธิติธรรมพฤษ (2024) ศึกษาสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการกระทำผิดซ้ำของเด็กและเยาวชน และแสวงหาแนวทางในการจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมต่อการป้องกันการกระทำผิดซ้ำ กลุ่มเป้าหมายคือ เด็กและเยาวชนที่กระทำผิดซ้ำ ผู้บริหาร นักวิชาการ เจ้าหน้าที่และผู้ปกครอง ที่เกี่ยวข้องกับเด็กที่กระทำผิดซ้ำจากศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน จำนวน 155 คน โดยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก 145 คน และสนทนากลุ่ม 10 คน ผลการวิจัยพบว่า สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการกระทำผิดซ้ำมี 6 ด้าน ได้แก่ ด้านครอบครัว ด้านสถานที่อยู่อาศัย ด้านสภาพแวดล้อมในโรงเรียน/เพื่อน/บุคคลรอบข้าง ด้านสื่อสังคมออนไลน์ ด้านวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณี และด้านสภาพเศรษฐกิจ ซึ่งสภาพแวดล้อมทั้ง 6 ด้านนี้ส่งผลต่อการกระทำผิดซ้ำได้ทั้งสิ้น แนวทางสำคัญในการป้องกันการกระทำผิดซ้ำคือการตัดหรือลดปัจจัยเชิงลบจากสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการกระทำผิดให้ได้มากที่สุด

Wojciechowski (2024) ศึกษาความสัมพันธ์ของเพื่อนที่เบี่ยงเบนในวัยเด็กเป็นตัวทำนายการใช้กัญชาในช่วงวัยรุ่นตอนต้น ผลการวิจัยพบว่าการคบหากับเพื่อนที่มีพฤติกรรมเบี่ยงเบนมากขึ้นในวัยเด็กทำนายความเสี่ยงที่เพิ่มขึ้นของการใช้กัญชาในวัยรุ่นตอนต้น แม้ว่าทั้งการควบคุมแรงกระตุ้นและการแสวงหาความรู้สึกแปลกใหม่จะไม่ใช่ตัวกลางอย่างมีนัยสำคัญโดยอิสระต่อกัน แต่ผลรวมของทั้งสององค์ประกอบนี้ก็ถือว่าเป็นการเป็นตัวกลางที่มีนัยสำคัญ การศึกษาชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการแทรกแซงตั้งแต่นั้น ๆ เพื่อขัดขวางความสัมพันธ์กับเพื่อนที่มีพฤติกรรมเบี่ยงเบนอาจเป็นประโยชน์ในการจัดการกับปัญหา

Martin-Criado et al., (2021) ศึกษาตัวแปรที่ทำนายการมีส่วนร่วมเชิงบวกของผู้ปกครองในการป้องกันการกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ โดยสำรวจครอบครัวจำนวน 596 ครอบครัว ซึ่งเป็นตัวแทนของผู้ปกครองของเด็กจากโรงเรียนที่มีดัชนีทางสังคมและวัฒนธรรมที่คล้ายคลึงกัน มีการวิเคราะห์ตัวแปรทำนายสี่ตัวโดยใช้เครื่องมือรายงานตนเอง ได้แก่ (1) ความรู้ของผู้ปกครองเกี่ยวกับการกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ (2) การรับรู้ความสามารถของผู้ปกครองในเรื่องนี้ (3) การรับรู้ความเสี่ยงออนไลน์ของผู้ปกครอง และ (4) การมอบหมายความรับผิดชอบของผู้ปกครองในการให้การศึกษาด้านดิจิทัลแบบจำลองสมการโครงสร้างถูกใช้เพื่อตรวจสอบค่าทำนายของตัวแปรเหล่านี้ต่อการมีส่วนร่วมเชิงบวกของผู้ปกครอง ซึ่งวัดโดยการดูแลของผู้ปกครอง ผลการศึกษายืนยันความสัมพันธ์โดยตรงและโดยอ้อมระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรสื่อกลางกับตัวแปรตาม ซึ่งก็คือการดูแลของผู้ปกครอง ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่าการมีส่วนร่วมเชิงบวกของผู้ปกครองสามารถทำนายได้จากคะแนนที่สูงขึ้นในด้านความรู้

ของผู้ปกครองเกี่ยวกับการกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ การรับรู้ความสามารถของผู้ปกครอง การปรับความเสี่ยง และการมอบหมายความรับผิดชอบของผู้ปกครอง

Lee and Fung (2022) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความขัดแย้งระหว่างงานกับครอบครัว ความทุกข์ทางจิตใจ และความเป็นอยู่ที่ดีของนักบวชชาวไต้หวัน ซึ่งการศึกษานี้ตรวจสอบความขัดแย้งระหว่างงานกับครอบครัวสี่ประเภท ได้แก่ (1) การรบกวนการทำงานตามเวลาต่อครอบครัว (2) การรบกวนการทำงานตามเวลาต่อครอบครัว (3) การรบกวนการทำงานตามความเครียดต่อครอบครัว และ (4) การรบกวนการทำงานตามความเครียดของครอบครัว พบว่าความขัดแย้งระหว่างงานกับครอบครัวมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความทุกข์ทางจิตใจ ได้แก่ ภาวะซึมเศร้า ความวิตกกังวล และภาวะหมดไฟ และมีความสัมพันธ์เชิงลบกับความเป็นอยู่ที่ดี ได้แก่ ความพึงพอใจในชีวิต ความเจริญรุ่งเรือง และความสงบภายในจิตใจ

Midgett et al., (2021) ศึกษาความต้องการ ความท้าทาย และการออกแบบของการแทรกแซงปัญหาการกลั่นแกล้งด้วยเทคโนโลยีสำหรับโรงเรียนในชนบท โดยใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพแบบเห็นพ้อง (Consensual Qualitative Research) การศึกษาได้สัมภาษณ์และจัดกลุ่มสนทนากับบุคลากรหลักของโรงเรียนมัธยมต้นสามแห่งในชุมชนชนบทที่มีรายได้น้อย พบว่า ผู้เข้าร่วมแสดงความสนใจอย่างมากในการแทรกแซงปัญหาการกลั่นแกล้งด้วยเทคโนโลยี และรายงานถึงเงื่อนไขเชิงบวกสำหรับการนำไปปฏิบัติ ซึ่งรวมถึงการสนับสนุนจากผู้บริหารและความพร้อมด้านเทคโนโลยี องค์ประกอบสำคัญของโครงการคือ ประสิทธิภาพของโครงการ ความยืดหยุ่นในการนำเสนอ และการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ความท้าทายในการนำไปปฏิบัติ ได้แก่ เวลา ทรัพยากรทางการเงิน และการยอมรับของครู จุดแข็งที่รับรู้ได้ของการแทรกแซงที่มุ่งเน้นผู้เห็นเหตุการณ์ ได้แก่ การให้คำจำกัดความที่ชัดเจนของการกลั่นแกล้ง การฝึกทักษะและการปฏิบัติ และใบรับรองการสำเร็จหลักสูตร ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการปรับการแทรกแซงให้อยู่ในรูปแบบเทคโนโลยี ได้แก่ การใช้ปฏิสัมพันธ์เสมือนจริงและโครงการแบบผสมผสานระหว่างเสมือนจริงและการเข้าร่วมด้วยตนเอง

Jamatia and Gurumoorthy (2024) ศึกษาผลกระทบของการว่างงานต่อการติดยาเสพติดในรัฐตรีปุระ โดยการศึกษาเชิงประจักษ์ (An Empirical Investigation) โดยรวบรวมข้อมูลจากองค์กรพัฒนาเอกชน Holy Welfare Society พบว่าร้อยละ 90 ของผู้ว่างงานในรัฐตรีปุระติดยาเสพติด เช่น กัญชา สุรา และเฮโรอีน งานวิจัยนี้เน้นย้ำถึงความจำเป็นเร่งด่วนในการดำเนินการแทรกแซงอย่างครอบคลุม ซึ่งรวมถึงการรณรงค์สร้างความตระหนัก การริเริ่มสร้างงาน และการสนับสนุนอย่างแข็งขันจากภาครัฐสำหรับโครงการบำบัดและฟื้นฟูสมรรถภาพ ข้อค้นพบนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อเป็นประโยชน์ต่อผู้กำหนดนโยบาย ผู้เชี่ยวชาญทางการแพทย์ และผู้นำชุมชนที่ทำงานเพื่อแก้ไขปัญหาที่เชื่อมโยงกันของการติดยาเสพติดและการว่างงาน

Tin Tin et al., (2024) ศึกษาตัวแปรร่วมของโอกาสในการทำงานและผลกระทบต่ออาชญากรรมในหมู่ผู้ใหญ่รุ่นใหม่ โดยมุ่งศึกษาบทบาทของโอกาสในการทำงานในฐานะตัวแปรสื่อกลางระหว่างปัจจัยทำนายต่างๆ (เชื้อชาติ สุขภาพ ครอบครัว และการศึกษา) กับการเกิดอาชญากรรม ผลการวิจัยเน้นให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่าง ๆ ได้แก่ (1) เชื้อชาติกับอาชญากรรม ไม่พบความสัมพันธ์ที่มีนัยสำคัญทางสถิติ (2) การศึกษากับอาชญากรรม พบความสัมพันธ์เชิงลบ ซึ่งบ่งชี้ว่าระดับการศึกษาที่สูงขึ้นมีความสัมพันธ์กับอัตราการเกิดอาชญากรรมที่ต่ำลง (3) สุขภาพกับอาชญากรรม พบความสัมพันธ์เชิงบวก ซึ่งบ่งชี้ว่าสุขภาพที่ไม่ดีอาจมีความสัมพันธ์กับอัตราการเกิดอาชญากรรมที่สูงขึ้น (4) ครอบครัวกับอาชญากรรม พบความสัมพันธ์เชิงบวก ซึ่งบ่งชี้ว่าปัจจัยบางประการเกี่ยวกับครอบครัวอาจมีความสัมพันธ์กับอัตราการเกิดอาชญากรรมที่สูงขึ้น (5) โอกาสในการทำงานกับอาชญากรรม พบความสัมพันธ์เชิงบวก ซึ่งบ่งชี้ว่าโอกาสในการทำงานที่มากขึ้นอาจมีความสัมพันธ์กับอัตราการเกิดอาชญากรรมที่สูงขึ้น และในส่วนของทฤษฎีการวิเคราะห์ตัวแปรสื่อกลางพบว่า โอกาสในการทำงานเป็นตัวแปรสื่อกลางที่มีนัยสำคัญเฉพาะในความสัมพันธ์ระหว่างการศึกษากับอาชญากรรมเท่านั้น ซึ่งหมายความว่าโอกาสในการทำงานที่เพิ่มขึ้นอาจเป็นกลไกหนึ่งที่ทำให้ระดับการศึกษาที่สูงขึ้นนำไปสู่อัตราการเกิดอาชญากรรมที่ลดลง และโอกาสในการทำงานไม่ได้เป็นตัวแปรสื่อกลางที่มีนัยสำคัญระหว่างตัวแปรทำนายอื่นๆ (เชื้อชาติ สุขภาพ ครอบครัว) กับอาชญากรรม

Marsh et al., (2024) ศึกษาตัวบ่งชี้ในการวัดสุขภาพวัยรุ่นในระดับประเทศ ระดับภูมิภาค และระดับโลก การศึกษานี้ชี้ให้เห็นว่า วัยรุ่นในยุคปัจจุบันมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในฐานะที่เป็นสัดส่วนใหญ่ของประชากรโลก และเป็นกำลังสำคัญในการขับเคลื่อนความเจริญก้าวหน้าทางสังคม การเมือง และเศรษฐกิจของประเทศในอนาคต ความสามารถในการฟื้นตัวในระดับประเทศ ระดับภูมิภาค และระดับโลก จะขึ้นอยู่กับความสามารถของวัยรุ่นในการมีสุขภาพที่ดีและแข็งแรง เพื่อพร้อมรับมือกับความท้าทายต่างๆ ซึ่งการศึกษานี้ได้ระบุและนำเสนอชุดตัวชี้วัดหลักสำหรับการวัดสุขภาพวัยรุ่นใน 6 ด้าน ได้แก่ (1) นโยบาย โครงการ และกฎหมาย (2) ประสิทธิภาพและมาตรการแทรกแซงของระบบ (3) ปัจจัยกำหนดสุขภาพ (4) พฤติกรรมและความเสี่ยงด้านสุขภาพ (5) ความเป็นอยู่ที่ดีเชิงอัตวิสัย และ (6) ผลลัพธ์และภาวะสุขภาพ

7.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการป้องกันและการดูแลช่วยเหลือนักเรียนจากภัยบนสื่อสังคมออนไลน์

Celik et al., (2021) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อทักษะการรู้เท่าทันสื่อใหม่ (New Media Literacy: NML) โดยสร้างแบบจำลองที่รวมความเชื่อทางญาณวิทยาและวัตถุประสงค์ในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ ผลการศึกษาพบว่า วัตถุประสงค์ในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ส่งผลต่อความเชื่อเกี่ยวกับข้อมูล การใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อการปฏิสัมพันธ์และการสื่อสารทำให้ความเชื่อทางญาณวิทยามีความซับซ้อนมากขึ้น อย่างไรก็ตาม การใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อการสร้างเพื่อนใหม่อาจนำไปสู่ความ

เชื่อที่เรียบง่าย นอกจากนี้ วัตถุประสงค์ในการใช้สื่อสังคมออนไลน์และความเชื่อทางญาณวิทยามีผลต่อทักษะการรู้เท่าทันสื่อใหม่ การใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อการปฏิสัมพันธ์อาจช่วยให้เกิดการให้เหตุผลเกี่ยวกับข้อมูล ซึ่งจะช่วยให้เพิ่มทักษะการรู้เท่าทันสื่อใหม่ การศึกษาชี้ให้เห็นว่าความรู้เกี่ยวกับวัตถุประสงค์การใช้สื่อสังคมออนไลน์และความเชื่อทางญาณวิทยาช่วยให้เข้าใจทักษะการรู้เท่าทันสื่อใหม่ได้มากขึ้น วัตถุประสงค์ในการใช้สื่อสังคมออนไลน์มีบทบาทต่อการรับรู้ข้อมูล โดยเฉพาะอย่างยิ่งการใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อการปฏิสัมพันธ์และการสื่อสารมีศักยภาพในการพัฒนาความเชื่อทางญาณวิทยาให้มีความซับซ้อนมากขึ้น ในทางตรงกันข้ามการใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อการสร้างเพื่อนใหม่อาจทำให้ผู้คนมีความเชื่อที่เรียบง่าย นอกจากนี้การใช้สื่อสังคมออนไลน์และการรับรู้ข้อมูลบนสื่อสังคมออนไลน์มีความสัมพันธ์กับทักษะการรู้เท่าทันสื่อใหม่ การใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อการปฏิสัมพันธ์มีส่วนช่วยในการให้เหตุผลเกี่ยวกับข้อมูล ซึ่งจะนำไปสู่การเพิ่มขึ้นของทักษะการรู้เท่าทันสื่อใหม่ ซึ่งอาจเป็นกลยุทธ์ในการต่อสู้กับข้อมูลที่ผิดพลาดบนสื่อสังคมออนไลน์ แบบจำลองการวิจัยนี้สามารถนำไปใช้เพื่อส่งเสริมทักษะการรู้เท่าทันสื่อใหม่ของบุคคลได้ การศึกษานี้ชี้ให้เห็นว่ารูปแบบการใช้งานสื่อสังคมออนไลน์ที่แตกต่างกันนำไปสู่ความเชื่อเกี่ยวกับข้อมูลที่แตกต่างกัน และการตระหนักถึงความเชื่อที่ผู้คนมีเกี่ยวกับความรู้สามารถช่วยในการรับมือกับข้อมูลบนสื่อสังคมออนไลน์ในรูปแบบต่าง ๆ และนำไปสู่การออกแบบกลยุทธ์เพื่อส่งเสริมทักษะการรู้เท่าทันสื่อใหม่ที่เหมาะสม

Sumner et al., (2021) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยเสี่ยงออนไลน์กับพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับการฆ่าตัวตายในเยาวชนในสหรัฐอเมริกา กลุ่มตัวอย่างคือ เยาวชนจำนวน 227 ราย ที่มีการแจ้งเตือนความเสี่ยงฆ่าตัวตาย/ทำร้ายตัวเองขั้นรุนแรง ซึ่งถูกจับคู่กับกลุ่มควบคุม 1135 ราย โดยจับคู่ตามสถานที่ตั้ง ระยะเวลาการติดตาม และปริมาณกิจกรรมออนไลน์ทั่วไป กลุ่มตัวอย่างมาจากโรงเรียนกว่า 2600 แห่งในสหรัฐอเมริกาที่เข้าร่วมโครงการเฝ้าระวังความปลอดภัยออนไลน์ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการวิเคราะห์ข้อมูลข้อความ รูปภาพ และวิดีโอ เพื่อระบุปัจจัยเสี่ยงออนไลน์ 8 ประเภท ได้แก่ การกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ ความรุนแรง สิ่งที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด คำพูดแสดงความเกลียดชัง คำหยาบคาย เนื้อหาทางเพศ ภาวะซึมเศร้า และการทำร้ายตัวเองระดับไม่รุนแรง ผลการศึกษาพบว่าปัจจัยเสี่ยงออนไลน์ทั้ง 8 ประเภทมีความแตกต่างกันระหว่างกลุ่มที่มีการแจ้งเตือนความเสี่ยง กับกลุ่มควบคุม และมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับการแจ้งเตือนความเสี่ยงฆ่าตัวตาย/ทำร้ายตัวเองขั้นรุนแรงในเวลาต่อมา และพบว่าจำนวนประเภทของปัจจัยเสี่ยงออนไลน์ที่ปรากฏมีความสัมพันธ์กับการเพิ่มขึ้นของความเสียหายอย่างมาก โดยเยาวชนที่มีปัจจัยเสี่ยงออนไลน์ตั้งแต่ 5 ประเภทขึ้นไป มีโอกาสที่จะมีการแจ้งเตือนความเสี่ยงฆ่าตัวตาย/ทำร้ายตัวเองขั้นรุนแรงในเวลาต่อมาเพิ่มขึ้นกว่า 70 เท่า การศึกษานี้สนับสนุนแนวคิดที่ว่า ข้อมูลที่ได้จากกิจกรรมออนไลน์สามารถนำมาใช้ในการระบุเยาวชนที่มีความเสี่ยงต่อการฆ่าตัวตายได้ และเน้นย้ำถึงความสำคัญของการเฝ้าระวังกิจกรรมออนไลน์ของ

เยาวชนและการพัฒนาแนวทางการป้องกันและการแทรกแซงเพื่อช่วยเหลือเยาวชนที่มีปัจจัยเสี่ยงเหล่านี้

Byars et al., (2020) ศึกษาการติดตามการใช้สื่อสังคมออนไลน์และเทคโนโลยีเพื่อป้องกันการฆ่าตัวตายของเยาวชนและความรุนแรงในโรงเรียน ผลการศึกษาพบว่า ระบบการเฝ้าระวังสามารถแจ้งเตือนเกี่ยวกับนักเรียนที่โพสต์ขู่ฆ่าตัวตายและทำร้ายผู้อื่นบนสื่อสังคมออนไลน์ ซึ่งนำไปสู่การระบุตัวนักเรียนเหล่านั้นและการส่งต่อเพื่อรับการสนับสนุนด้านสุขภาพจิต การศึกษานี้ชี้ให้เห็นว่าการเฝ้าระวังสื่อสังคมออนไลน์และเทคโนโลยีเป็นเครื่องมือที่มีศักยภาพในการช่วยโรงเรียนป้องกันการฆ่าตัวตายในเยาวชนและความรุนแรง โดยการระบุเยาวชนที่มีความเสี่ยงและนำพวกเขาไปสู่การสนับสนุนด้านสุขภาพจิตได้

Vente et al., (2020) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการใช้โซเชียลมีเดียและพฤติกรรมเสี่ยงสูงในวัยรุ่น กลุ่มตัวอย่างคือวัยรุ่นจำนวน 179 คน ที่เข้ารับการรักษาในคลินิกกุมารเวชศาสตร์ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสำรวจตนเอง เพื่อเก็บข้อมูลลักษณะทางประชากร อัตราความคิดและการกระทำทำร้ายตัวเอง การส่งต่อข้อความที่มีเนื้อหาทางเพศ และการใช้สื่อสังคมออนไลน์ (จำนวนชั่วโมงที่ใช้ต่อวัน และจำนวนแอปพลิเคชันที่ใช้) ผลการศึกษาพบว่า วัยรุ่นส่วนใหญ่รายงานว่าใช้เวลาบนสื่อสังคมออนไลน์ 3 ถึง 5 ชั่วโมงต่อวัน และใช้แอปพลิเคชันสื่อสังคมออนไลน์ 3 แอปพลิเคชันขึ้นไป ประมาณ 1 ใน 8 (12.3%) รายงานว่าเคยทำร้ายตัวเอง โดยมีอายุเฉลี่ยที่เริ่มคือ 11.8 ปี มากกว่าหนึ่งในสี่ (27.4%) รายงานว่าเคยส่งต่อข้อความที่มีเนื้อหาทางเพศ ความเสี่ยงสัมพัทธ์ของการทำร้ายตัวเองหรือการส่งต่อข้อความที่มีเนื้อหาทางเพศเพิ่มขึ้นเมื่อใช้แอปพลิเคชันสื่อสังคมออนไลน์ 4 แอปพลิเคชันขึ้นไป ผลการศึกษาแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างจำนวนแอปพลิเคชันสื่อสังคมออนไลน์ที่ใช้กับอัตราการเกิดพฤติกรรมเสี่ยงสูงที่เพิ่มขึ้น การแบ่งปันแนวทางการทำร้ายตัวเองบนสื่อสังคมออนไลน์หรือการใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อแบ่งปันเนื้อหาทางเพศ อาจทำให้พฤติกรรมเสี่ยงเหล่านี้กลายเป็นเรื่องปกติ การศึกษาเน้นย้ำถึงความสำคัญของการคัดกรองการใช้สื่อสังคมออนไลน์ รวมถึงระยะเวลาการใช้งานรายวันและจำนวนแอปพลิเคชันที่ใช้เพื่อให้แพทย์และผู้ปกครองสามารถจัดการกับข้อกังวลและให้คำแนะนำเกี่ยวกับการใช้งานอินเทอร์เน็ตที่ปลอดภัยสำหรับวัยรุ่น

Christenson (2004) ศึกษาความร่วมมือระหว่างครอบครัวและโรงเรียนในฐานะโอกาสในการส่งเสริมความสามารถในการเรียนรู้ของนักเรียน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการอภิปรายถึงความเป็นหุ้นส่วนระหว่างครอบครัวและโรงเรียนว่าเป็นแนวทางที่เป็นไปได้และจำเป็นในการเพิ่มโอกาสและการสนับสนุนให้นักเรียนทุกคนพัฒนาความก้าวหน้าทางการเรียนรู้และตอบสนองต่อความต้องการของการศึกษาในปัจจุบัน ผลการศึกษาเสนอแนวคิดในการสนับสนุนให้ผู้เชี่ยวชาญด้านจิตวิทยาโรงเรียนให้ความสำคัญกับความร่วมมือระหว่างครอบครัวและโรงเรียน โดยการทำงานร่วมกับบุคลากรในโรงเรียน เพื่อ (1) ประยุกต์ใช้หลักการจากทฤษฎีระบบนิเวศวิทยาเพื่อการเรียนรู้ของเด็ก (2) มุ่งเน้นที่โอกาส

และมีความมุ่งมั่นในการทำงานกับเยาวชนและครอบครัวที่อยู่ในสถานการณ์ที่ท้าทาย และ (3) ใส่ใจในกระบวนการของการร่วมมือกับครอบครัว นอกจากนี้การศึกษายังได้ระบุตัวอย่างโอกาสสำหรับนักจิตวิทยาโรงเรียนในการทำให้ความร่วมมือนี้เป็นสิ่งสำคัญอันดับแรกสำหรับการเรียนรู้ด้านวิชาการ สังคม และอารมณ์ของเด็ก

Paakkari et al., (2021) ศึกษาการใช้สื่อสังคมออนไลน์ที่เป็นปัญหาและสุขภาพในกลุ่มวัยรุ่น กลุ่มตัวอย่างคือ เยาวชนชาวฟินแลนด์ที่มีอายุ 11, 13 และ 15 ปี จำนวน 3408 คน ผลการศึกษาพบว่า การใช้สื่อสังคมออนไลน์ที่มีปัญหา (9.4%) พบมากที่สุดในกลุ่มอายุที่สูงขึ้น และในกลุ่มผู้ที่มีการเรียนปานกลาง/ต่ำ มีความรู้ด้านสุขภาพต่ำ และการดูแลจากผู้ปกครองต่ำ การอยู่ในกลุ่มเสี่ยงปานกลาง (33.5%) พบมากที่สุดในกลุ่มเด็กผู้หญิง และในกลุ่มวัยรุ่นที่มีการดูแลจากผู้ปกครองและความรู้ด้านสุขภาพต่ำ/ปานกลาง ตัวชี้วัดสุขภาพเชิงลบทั้งหมดเพิ่มขึ้นอย่างเป็นระบบเมื่อผู้ตอบแบบสอบถามอยู่ในกลุ่มเสี่ยงปานกลางหรือกลุ่มที่มีปัญหาการใช้งาน การศึกษาครั้งนี้ยืนยันความสัมพันธ์ระหว่างการใช้สื่อสังคมออนไลน์ที่มีปัญหากับผลลัพธ์ด้านสุขภาพเชิงลบ และเน้นย้ำถึงความจำเป็นในการให้ความสนใจอย่างใกล้ชิดกับวัยรุ่นที่มีความเสี่ยงปานกลางซึ่งแสดงให้เห็นถึงผลลัพธ์ด้านสุขภาพเชิงลบ จากผลการวิจัยนี้กล่าวได้ว่าการแทรกแซงเชิงป้องกันควรมีลักษณะที่ครอบคลุม กล่าวคือควรเน้นที่ตัวบุคคลและสภาพแวดล้อมของนักเรียน และมุ่งเป้าไปที่นักเรียนทั้งหมด โดยให้ความสำคัญเป็นพิเศษกับผู้ที่มีความเสี่ยงปานกลางและผู้ที่มีพฤติกรรมที่เป็นปัญหา เนื่องจากอินเทอร์เน็ตและสื่อสังคมออนไลน์มีบทบาทสำคัญในชีวิตของคนในปัจจุบัน และการห้ามปรามนั้นแทบจะเป็นไปไม่ได้ ดังนั้นการป้องกันความเสี่ยงจึงควรเน้นที่ปัจจัยที่สนับสนุนทักษะของวัยรุ่นในการควบคุมพฤติกรรมของตนเอง

Hammer et al., (2021) ศึกษาบทบาทใหม่ของผู้ปกครองภายใต้เทคโนโลยีใหม่ในประเด็นความเชื่อและพฤติกรรมของผู้ปกครองส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพตนเองของสื่อดิจิทัลของนักเรียนอย่างไร กลุ่มตัวอย่างคือ นักเรียน 1206 คน และผู้ปกครอง เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม ผลการวิจัยพบว่า แม้ว่าความเชื่อของผู้ปกครองจะมีความสัมพันธ์กับความเชื่อมั่นในความสามารถของตนเองในการใช้สื่อดิจิทัลของนักเรียน แต่มีเพียงการจัดหาสมาร์ตโฟนของผู้ปกครองเท่านั้นที่เป็นตัวกลางในความสัมพันธ์นี้ ผลการศึกษานี้ชี้ให้เห็นว่าความเชื่อของผู้ปกครองมีความสัมพันธ์กับความเชื่อมั่นของนักเรียนในการใช้สื่อดิจิทัล การจัดหาสมาร์ตโฟนของผู้ปกครองมีบทบาทสำคัญ คือการที่ผู้ปกครองเชื่อมั่นในประโยชน์ของสื่อดิจิทัลและมอบเครื่องมือ (เช่น สมาร์ตโฟน) ให้กับนักเรียน จะช่วยเสริมสร้างความเชื่อมั่นในการใช้สื่อดิจิทัลของนักเรียนได้

Rahmatullah et al., (2022) ศึกษาการมีส่วนร่วมสนับสนุนด้านการศึกษาและจิตวิทยาของนักศึกษาในยุคดิจิทัล 4.0 ผลการวิจัยพบว่า ยุคดิจิทัล 4.0 ถือว่ามีความสำคัญสำหรับครูที่จะต้องเชี่ยวชาญในศตวรรษที่ 21 รวมถึงความสามารถในการใช้สื่อการเรียนรู้แบบดิจิทัล ในขณะเดียวกัน ครู

ยังต้องพัฒนาด้านจิตวิทยา ได้แก่ ความสามารถด้านความคิดสร้างสรรค์ การคิดเชิงวิพากษ์ การทำงานร่วมกัน การสื่อสาร นวัตกรรม การแก้ปัญหา ทักษะ ICT และคุณลักษณะต่างๆ เพื่อรับมือกับความท้าทายในยุคนี้ งานวิจัยนี้ชี้ให้เห็นว่าในยุคดิจิทัล 4.0 ครูต้องมีทั้งทักษะทางเทคโนโลยีและทักษะด้านจิตวิทยาเพื่อจัดการเรียนการสอนและรับมือกับผลกระทบของเทคโนโลยีต่อการเรียนรู้และพัฒนาการของนักเรียน การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลอย่างเหมาะสมสามารถปรับปรุงกระบวนการเรียนรู้และช่วยให้นักเรียนเข้าถึงแหล่งข้อมูลได้หลากหลายมากขึ้น

Campbell et al., (2024) ศึกษาหลักฐานสนับสนุนและต่อต้านการห้ามใช้โทรศัพท์มือถือในโรงเรียน เพื่อตอบคำถามเกี่ยวกับผลกระทบของการใช้โทรศัพท์มือถือต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สุขภาพจิตและความเป็นอยู่ที่ดี และการกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการทบทวนงานวิจัยทั่วโลก จำนวน 22 งานวิจัย ผลการศึกษาพบว่า มีหลักฐานที่ชัดเจนน้อยมากหรือไม่มีเลยที่บ่งชี้ว่าการห้ามใช้โทรศัพท์มือถือในโรงเรียนแบบครอบคลุมทั้งหมดส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สุขภาพจิตและความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น และลดการกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ ซึ่งชี้ให้เห็นว่าโรงเรียนมีบทบาทสำคัญในการให้ความรู้เกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีอย่างมีความรับผิดชอบแทนที่จะมุ่งเน้นไปที่การห้ามเพียงอย่างเดียว โรงเรียนควรมีบทบาทในการให้การศึกษาและปกป้องเยาวชนจากความท้าทายที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีใหม่ รวมถึงการสอนวิธีการใช้งานโทรศัพท์มือถืออย่างมีความรับผิดชอบ

พระสมุทรธนภัทร ธนภทโท (ทิพย์วงศ์) และคณะ (2566) ศึกษาปัญหาและแนวทางบูรณาการการป้องกันปัญหายาเสพติดของเยาวชนในสถานศึกษา เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการนำเสนอข้อมูลสถานการณ์ปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา ปัญหาการดำเนินงานโครงการสถานศึกษาสีขาวปลอดยาเสพติด และแนวทางการป้องกันปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา ผลการวิจัยพบว่า สถานการณ์ปัญหายาเสพติดในสถานศึกษามีความรุนแรงอย่างต่อเนื่อง สาเหตุของปัญหามาจากปัจจัยส่วนบุคคล ครอบครัว และสิ่งแวดล้อม การแก้ไขปัญหที่ผ่านมามีได้โครงการสถานศึกษาสีขาวปลอดยาเสพติด พบปัญหาการดำเนินงานที่ไม่ต่อเนื่อง ขาดการประเมินผล และการแก้ไขปัญหที่ไม่ตรงกลุ่มเป้าหมาย แนวทางการป้องกันที่เสนอ ได้แก่ การมีฐานข้อมูลที่ชัดเจน การมีภาคีเครือข่ายที่เข้มแข็ง การพัฒนาระบบสารสนเทศ การพัฒนาวิจัยและนวัตกรรม การสร้างทางเลือกที่เหมาะสม และการสร้างภูมิคุ้มกันให้กับเด็กและเยาวชน จากการศึกษาชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการมีระบบการระบุและคัดกรองผู้ที่มีความเสี่ยงหรือมีปัญหาในสถานศึกษาเพื่อให้สามารถนำไปสู่กระบวนการช่วยเหลือที่เหมาะสมต่อไป การสร้างความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอกซึ่งจะเข้ามามีบทบาทในการส่งต่อผู้ที่ต้องการความช่วยเหลือ และการมีระบบการส่งต่อที่มีประสิทธิภาพจะช่วยให้การช่วยเหลือและการบำบัดเป็นไปอย่างเหมาะสมกับความต้องการของแต่ละบุคคลมากขึ้น

Amankwa (2021) ศึกษาความเกี่ยวข้องของการศึกษาความปลอดภัยทางไซเบอร์ในระดับการสอนในโรงเรียน เก็บรวบรวมข้อมูลโดย การนำเสนอประเด็นปัญหาอาชญากรรมทางไซเบอร์ที่

เพิ่มขึ้น และความจำเป็นในการสร้างความตระหนักรู้และการฝึกอบรมด้านความปลอดภัยทางไซเบอร์ ในโรงเรียน เพื่อปกป้องนักเรียนจากภัยคุกคามต่าง ๆ รวมถึงการสำรวจความสำคัญของการศึกษาด้านความปลอดภัยทางไซเบอร์ และนำเสนอแนวทางที่นักการศึกษาสามารถนำไปใช้เพื่อส่งเสริมการศึกษาด้านนี้ในสถานศึกษา ผลการศึกษาพบว่าอินเทอร์เน็ตมีผลกระทบอย่างกว้างขวางต่อชีวิตผู้คนแต่ในขณะเดียวกันก็ก่อให้เกิดปัญหาเชิงลบมากมาย เช่น การฉ้อโกงออนไลน์ การกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ การเหยียดเชื้อชาติ การพนัน และสื่อลามกอนาจาร ซึ่งมีสาเหตุมาจากการขาดการควบคุมตนเองและความตระหนักรู้ในหมู่ผู้ใช้อินเทอร์เน็ต การวิจัยชี้ให้เห็นว่าระดับการควบคุมตนเองและความตระหนักรู้ของผู้ใช้อินเทอร์เน็ตยังอยู่ในระดับปานกลางและต่ำ ดังนั้น การให้การศึกษาแก่เยาวชนเกี่ยวกับวิธีการใช้งานในโลกไซเบอร์อย่างปลอดภัยจึงเป็นสิ่งจำเป็น เพื่อให้พวกเขาสามารถปกป้องตนเองจากอาชญากรรมทางไซเบอร์ได้

Hoover and Bostic (2021) ศึกษาบทบาทสำคัญของโรงเรียนในระบบสุขภาพจิตเด็กและวัยรุ่น ผลการศึกษาพบว่า ระบบการสนับสนุนและบริการด้านสุขภาพจิตหลายระดับในโรงเรียน ซึ่งรวมถึงการส่งเสริม ป้องกัน แทรกแซงตั้งแต่เนิ่น ๆ และการรักษา ช่วยปรับปรุงด้านวิชาการ จิตสังคม และลดความเสี่ยงของผลลัพธ์ที่ไม่ดีของนักเรียน เช่น ความเจ็บป่วยทางจิตและการไม่ประสบความสำเร็จทางการเรียน การเปลี่ยนแปลงนโยบายและแนวปฏิบัติในสาขานี้สะท้อนให้เห็นถึงการเคลื่อนไหวไปสู่การบูรณาการระบบสุขภาพจิตเข้าสู่ภาคการศึกษา รวมถึงการเตรียมบุคลากรทางการศึกษาเพื่อส่งเสริมสุขภาพจิต และสนับสนุนการระบุและการแทรกแซงตั้งแต่เนิ่น ๆ การศึกษานี้แสดงให้เห็นว่าโรงเรียนเป็นองค์ประกอบสำคัญของระบบสุขภาพจิตในการรับรองว่าเยาวชนทุกคนจะสามารถเข้าถึงการสนับสนุนด้านสุขภาพจิตที่ครอบคลุม และความร่วมมือที่เป็นระบบและมีประสิทธิภาพระหว่างโรงเรียนและชุมชนสามารถนำไปสู่สุขภาพจิตที่ดีขึ้นสำหรับนักเรียนทุกคน รวมถึงการเข้าถึงการดูแลสุขภาพจิตที่เพิ่มขึ้น การระบุ และการแทรกแซงเพื่อจัดการกับปัญหาที่เร็วขึ้น

8. กรอบแนวคิดการวิจัย

กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย การศึกษาภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ และการป้องกันและการดูแลช่วยเหลือนักเรียนจากภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ประกอบกับแนวคิดเกี่ยวกับสื่อสังคมออนไลน์ (Social Media) แนวคิดเกี่ยวกับการป้องกันและดูแลช่วยเหลือนักเรียนเกี่ยวกับภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ของโรงเรียนมัธยมศึกษา แนวคิดเกี่ยวกับแนวทาง (Guideline) ทฤษฎีทางนิเวศวิทยา (Ecological Theory) และทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social Learning Theory) จากนั้นจึงเสนอแนวทางการ

ป้องกันและการดูแลช่วยเหลือนักเรียนจากภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ดังภาพกรอบแนวคิดการวิจัยต่อไปนี้

ภาพ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

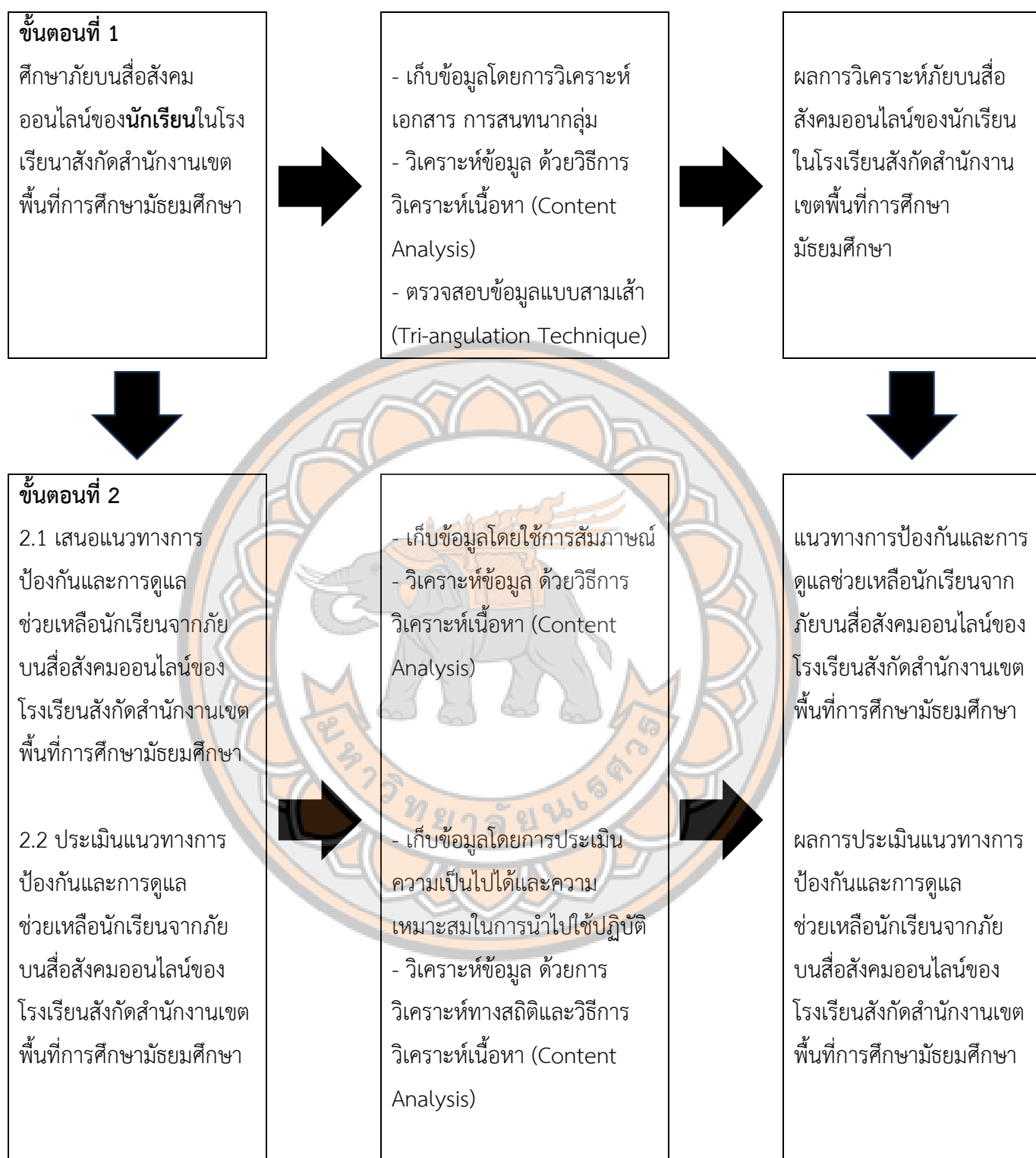
บทที่ 3

วิธีดำเนินงานวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา และการเสนอแนวทางการป้องกันและการดูแลช่วยเหลือนักเรียนจากภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา โดยใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้แบ่งวิธีดำเนินงานวิจัยออกเป็น 2 ขั้นตอน ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1. ศึกษาภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา
2. เสนอแนวทางการป้องกันและการดูแลช่วยเหลือนักเรียนจากภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

ภาพ 2 ขั้นตอนการดำเนินงานวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา การศึกษามัธยมศึกษา

ผู้วิจัยดำเนินการศึกษาภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาการศึกษามัธยมศึกษา โดยการวิเคราะห์เอกสาร และการสนทนากลุ่ม มีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

1. ประเด็นที่ศึกษา

1.1 สภาพภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาการศึกษามัธยมศึกษา

1.2 สาเหตุของการเกิดภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาการศึกษามัธยมศึกษา

1.3 ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาการศึกษามัธยมศึกษา

2. แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา

2.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับภัยบนสื่อสังคมออนไลน์จากแหล่งข้อมูลที่น่าเชื่อถือ ตั้งแต่ พ.ศ. 2562 – 2567 ได้แก่

1) แนวทางปกป้องคุ้มครองเด็กจากภัยออนไลน์ 2563 ของศูนย์ประสานงานขับเคลื่อนการส่งเสริมและปกป้องคุ้มครองเด็กและเยาวชนในการใช้สื่อออนไลน์

2) คู่มือการดำเนินงานความปลอดภัยสถานศึกษา 2564 ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

3) รายงานการวิจัยการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ของเยาวชนเพื่อการเป็นพลเมืองในสังคมประชาธิปไตย ของณัฏฐกาญจน์ ศุภรัตน์เมธี และนุชประภา โมกข์ศาสตร์

4) รายงานการวิจัยการเพิ่มความสามารถในความรอบรู้ทางดิจิทัลและการรู้เท่าทันที่มีต่อความผูกพันและความเสี่ยงจากการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของประชาชน ของพนม คลีฉายา

5) รายงานข้อมูลเชิงลึกประเภทของอันตรายทางออนไลน์ (Typology of Online Harms) ของ World Economic Forum

6) รายงานสถิติการละเมิดความปลอดภัยทางไซเบอร์ ปี 2024 (Official Statistics Home Office Cyber security breaches survey 2024) ของรัฐบาลสหราชอาณาจักร

7) รายงานการติดตามประสบการณ์ของอันตรายออนไลน์และทัศนคติต่อการแทรกแซงด้านความปลอดภัยออนไลน์ (Tracking experiences of online harms and attitudes towards online safety interventions) ของ Florence Enock, Pica Johansson, Jonathan Bright, และ Helen Margetts

8) รายงานการสำรวจอันตรายทางออนไลน์ในประเทศแคนาดา ปี 2024 (Survey of Online Harms in Canada 2024) ของ Angus Lockhart, Mahtab Laghaei, และ Sam Andrey

2.2 ครู จำนวน 6 ท่าน ผู้ซึ่งมีประสบการณ์การปฏิบัติงานในโรงเรียนมัธยมศึกษาไม่ต่ำกว่า 2 ปี และรับผิดชอบเกี่ยวกับการป้องกันและดูแลช่วยเหลือนักเรียนจากภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

3. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

3.1 แบบวิเคราะห์เอกสาร สร้างขึ้นโดยการกำหนดประเด็นที่ต้องการวิเคราะห์จากเอกสารตามวัตถุประสงค์การวิจัย และข้อมูลพื้นฐานของเอกสารที่ต้องการบันทึก จากนั้นจึงสร้างตารางที่มีหัวข้อและช่องว่างสำหรับบันทึกข้อมูล เพื่อช่วยในการวิเคราะห์และประเมินเอกสารอย่างเป็นระบบ

แบบวิเคราะห์เอกสาร ประกอบด้วย รายการเอกสารที่ผ่านเกณฑ์การคัดเลือก ข้อมูลพื้นฐานของเอกสาร ได้แก่ ผู้แต่ง ปีที่พิมพ์ และประเด็นเกี่ยวกับภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ แบ่งเป็น 6 ด้าน ตามประเภทภัยออนไลน์ ของ World Economic Forum (2023) ได้แก่

- 1) ภัยด้านเนื้อหาที่คุกคามต่อความปลอดภัยส่วนบุคคลและชุมชน
- 2) ภัยด้านเนื้อหาที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพและความเป็นอยู่ที่ดี
- 3) ภัยด้านความเกลียดชังและการเลือกปฏิบัติ
- 4) ภัยด้านการละเมิดศักดิ์ศรี
- 5) ภัยด้านการบุกรุกความเป็นส่วนตัว (Invasion of privacy)
- 6) ภัยด้านการหลอกลวงและการฉ้อโกง (Deception and manipulation)

3.2 แบบสนทนากลุ่ม สร้างขึ้นโดยกำหนดประเด็นที่ต้องการสนทนากลุ่มตามวัตถุประสงค์การวิจัย มีรายละเอียดดังนี้

คำถามในประเด็นภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา จำนวน 3 ข้อ ได้แก่

- 1) สภาพภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเป็นอย่างไร
- 2) ภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัศึกษามีสาเหตุมาจากอะไร

3) ภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาส่งผลกระทบต่อใคร และอย่างไรบ้าง

การหาคุณภาพดำเนินการโดยเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบและวิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Item Objective Congruence : IOC) และนำข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุงข้อคำถามให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 ศึกษาตามประเด็นที่ศึกษาและบันทึกข้อมูลลงในแบบวิเคราะห์เอกสาร

4.2 ผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการสนทนากลุ่มออนไลน์ผ่านโปรแกรมซูม (Zoom) โดยผู้วิจัยทำหน้าที่เป็นผู้ดำเนินรายการ (Moderator) เพื่อกระตุ้นให้เกิดการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์ระหว่างผู้เข้าร่วม ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นร่วมของกลุ่ม

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 ใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ในการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลตามประเด็นที่ศึกษา

5.2 ใช้เทคนิคการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Tri-angulation Technique) ในการวิเคราะห์ตรวจสอบข้อมูลตามประเด็นที่ศึกษา

6. การนำเสนอข้อมูล

ใช้เทคนิคการพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Induction) ในการนำเสนอข้อมูลตามประเด็นที่ศึกษา

ขั้นตอนที่ 2 เสนอแนวทางการป้องกันและการดูแลช่วยเหลือนักเรียนจากภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

ผู้วิจัยดำเนินการสังเคราะห์แนวทางการป้องกันและการดูแลช่วยเหลือนักเรียนจากภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาโดยการสัมภาษณ์ ประกอบกับข้อมูลที่ได้จากศึกษาสภาพภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาในขั้นตอนที่ 1 จากนั้นผู้วิจัยดำเนินการประเมินแนวทางการป้องกันและการดูแลช่วยเหลือนักเรียนจากภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา โดยการประเมินความเป็นไปได้และความเหมาะสมในการนำไปใช้ปฏิบัติพร้อมทั้งขอข้อเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิ มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ประเด็นที่ศึกษา

1.1 แนวทางการป้องกันและการดูแลช่วยเหลือนักเรียนจากภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ประกอบด้วย 6 ด้าน ดังต่อไปนี้

ด้านที่ 1 การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล

ด้านที่ 2 การคัดกรองนักเรียน

ด้านที่ 3 การส่งเสริมและพัฒนานักเรียน

ด้านที่ 4 การป้องกันและแก้ไขปัญหาภัยบนสื่อสังคมออนไลน์

ด้านที่ 5 การส่งต่อ

ด้านที่ 6 ความร่วมมือและการสนับสนุนจากหน่วยงานและผู้เกี่ยวข้อง

1.2 ระดับความเป็นไปได้ ความเหมาะสมในการนำไปใช้ปฏิบัติ และขอข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิที่มีต่อแนวทางการป้องกันและการดูแลช่วยเหลือนักเรียนจากภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาที่ผู้วิจัยสังเคราะห์ขึ้น

2. แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา

2.1 ข้อมูลที่ได้จากศึกษาสภาพภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาในขั้นตอนที่ 1

2.2 ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 6 ท่าน และนักวิชาการศึกษา จำนวน 1 ท่าน ผู้ซึ่งมีประสบการณ์การปฏิบัติงานในโรงเรียนมัธยมศึกษาไม่ต่ำกว่า 2 ปี และรับผิดชอบเกี่ยวกับการป้องกันและดูแลช่วยเหลือนักเรียนจากภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

2.3 ผู้ทรงคุณวุฒิด้านทรัพยากรมนุษย์ จำนวน 1 ท่าน ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการศึกษานาน 3 ท่าน และศึกษานิเทศก์ จำนวน 1 ท่าน ผู้ซึ่งมีประสบการณ์เกี่ยวกับการจัดการศึกษาไม่ต่ำกว่า 10 ปี

3. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

3.1 แบบสัมภาษณ์ สร้างขึ้นโดยกำหนดประเด็นที่ต้องการสัมภาษณ์ตามวัตถุประสงค์การวิจัย โดยใช้คำถามเปิด (Open-ended questions) มีรายละเอียดดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์

ตอนที่ 2 แนวทางการป้องกันและการดูแลช่วยเหลือนักเรียนจากภัยบนสื่อสังคมออนไลน์

1) หน่วยงานของท่านมีแนวทางการป้องกันและการดูแลช่วยเหลือนักเรียนจากภัยบนสื่อสังคมออนไลน์อย่างไร

- 1.1) ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล
- 1.2) ด้านการคัดกรองนักเรียน
- 1.3) ด้านการส่งเสริมและพัฒนาการเรียน
- 1.4) ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาการเรียน
- 1.5) ด้านการส่งต่อ
- 1.6) ด้านความร่วมมือและการสนับสนุนจากหน่วยงานและผู้เกี่ยวข้อง

การหาคุณภาพดำเนินการโดยเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบและวิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Item Objective Congruence : IOC) และนำข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุงข้อคำถามให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

3.2 แบบประเมินความเป็นไปได้ ความเหมาะสมในการนำไปใช้ปฏิบัติ และข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิที่มีต่อแนวทางการป้องกันและการดูแลช่วยเหลือนักเรียนจากภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา แบ่งเป็น

ส่วนที่ 1 เป็นแบบประเมินแบบมาตราประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ โดยมีเกณฑ์ในการให้คะแนน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

- ระดับ 5 หมายถึง มีความเป็นไปได้/ความเหมาะสมในการนำไปใช้ปฏิบัติมากที่สุด
- ระดับ 4 หมายถึง มีความเป็นไปได้/ความเหมาะสมในการนำไปใช้ปฏิบัติมาก
- ระดับ 3 หมายถึง มีความเป็นไปได้/ความเหมาะสมในการนำไปใช้ปฏิบัติปานกลาง
- ระดับ 2 หมายถึง มีความเป็นไปได้/ความเหมาะสมในการนำไปใช้ปฏิบัติน้อย
- ระดับ 1 หมายถึง มีความเป็นไปได้/ความเหมาะสมในการนำไปใช้ปฏิบัติน้อยที่สุด

และมีการแปลผลคะแนนโดยแบ่งระดับขั้นของคะแนนออกเป็น 5 ระดับ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1.00 – 1.80 หมายถึง มีความเป็นไปได้/ความเหมาะสมในการนำไปใช้ปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยที่สุด

1.81 – 2.60 หมายถึง มีความเป็นไปได้/ความเหมาะสมในการนำไปใช้ปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย

1.61 – 3.42 หมายถึง มีความเป็นไปได้/ความเหมาะสมในการนำไปใช้ปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง

3.43 – 4.20 หมายถึง มีความเป็นไปได้/ความเหมาะสมในการนำไปใช้ปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

4.21 – 5.00 หมายถึง มีความเป็นไปได้/ความเหมาะสมในการนำไปใช้ปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด

ส่วนที่ 2 ข้อเสนอแนะ

การหาคุณภาพดำเนินการโดยนำร่างแบบประเมินให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และความเหมาะสมของการใช้ภาษา

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลเป็นรายบุคคล โดยผู้สัมภาษณ์สามารถถามคำถามเพิ่มเติมเพื่อเจาะลึกในประเด็นที่น่าสนใจ ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกและหลากหลายในขณะที่ยังคงความครอบคลุมของประเด็นที่ต้องการศึกษา

4.2 ผู้วิจัยดำเนินการส่งแบบประเมินให้แก่ผู้ทรงคุณวุฒิ และแจ้งกำหนดเวลาส่งคืน

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 ใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ในการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลประเด็นที่ศึกษา

5.2 ใช้สถิติบรรยายใช้การวิเคราะห์สถิติพรรณนา (Descriptive Statistic) ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

6. การนำเสนอข้อมูล

ใช้เทคนิคการพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Induction) ในการนำเสนอข้อมูลตามประเด็นที่ศึกษา

บทที่ 4

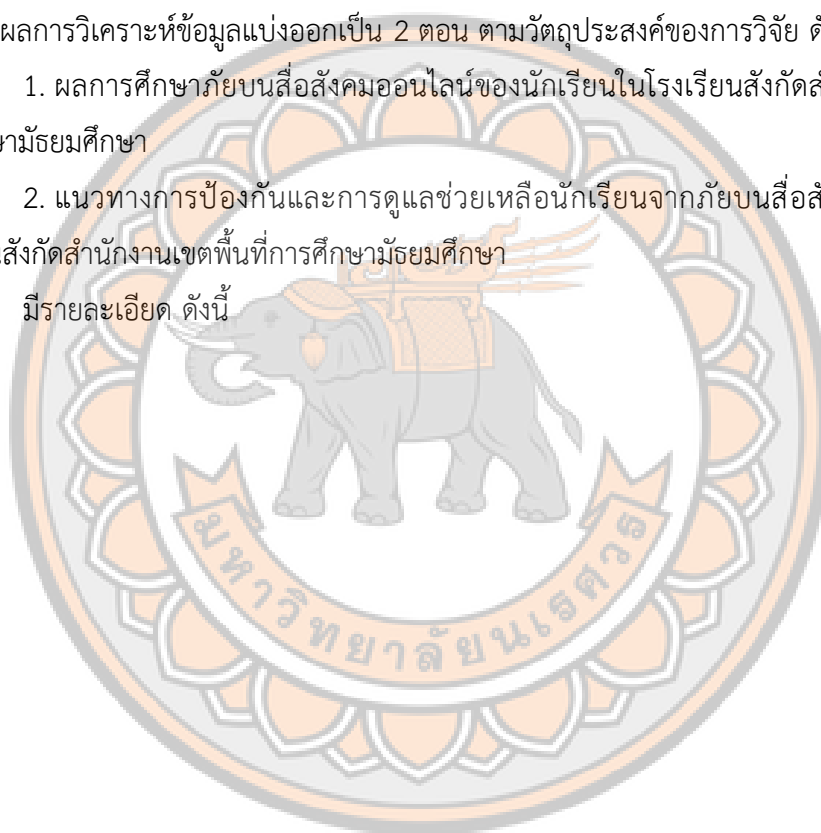
ผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา 2) เสนอแนวทางการป้องกันและการดูแลช่วยเหลือนักเรียนจากภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา โดยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งออกเป็น 2 ตอน ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1. ผลการศึกษาภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

2. แนวทางการป้องกันและการดูแลช่วยเหลือนักเรียนจากภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

มีรายละเอียด ดังนี้

1. ผลการศึกษาภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

การศึกษาภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ผลการศึกษามีดังต่อไปนี้

1.1 การวิเคราะห์เอกสาร ภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ในประเด็นสภาพภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ใช้เกณฑ์ความถี่ ร้อยละ 60 ในการระบุสภาพภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ สรุปได้ 6 ด้าน ดังนี้

1) ภัยด้านเนื้อหาที่คุกคามต่อความปลอดภัยส่วนบุคคลและชุมชน ประกอบด้วย

1.1) เนื้อหาเกี่ยวกับการล่วงละเมิดทางเพศเด็ก พบ การถูกโน้มน้าวชักจูงหรือล่อลวงให้กระทำพฤติกรรมทางเพศต่อหน้ากล้องวิดีโอที่กำลังถ่ายทอดสดทางออนไลน์ จากนั้นนำคลิปวิดีโอไปขายในกลุ่มที่มีรสนิยมทางเพศกับเด็ก หรือปล่อยขายทำกำไรบนเว็บไซต์สื่อลามกอนาจารทั้งในและต่างประเทศ

1.2) เนื้อหาเกี่ยวกับการแสวงหาประโยชน์ทางเพศจากเด็ก พบ พฤติกรรมการส่งรูปเปลือยหรือรูปโป๊กึ่งเปลือย ข้อความ หรือเสียงที่ยั่วยวน ปลุกเร้า มีความล่อแหลมทางเพศให้กับผู้อื่น พูดถึงอวัยวะเพศ เสนอหรือแลกเปลี่ยนภาพไปเปลือยลามกอนาจารของกันและกัน การขอทำกิจกรรมทางเพศ

1.3) เนื้อหาการฟឹกที่มีความรุนแรง พบ เนื้อหาที่เป็นการกระทำความรุนแรงต่อเด็ก คือ ความรุนแรงจากครูสู่นักเรียน ความรุนแรงจากนักเรียนด้วยกันเอง และความรุนแรงในรูปแบบการทะเลาะวิวาท โดยสิ่งเร้าที่มากระตุ้นให้เกิดความรุนแรงเหล่านี้ ได้แก่ ความรุนแรงที่เกิดในสื่อ ทั้งข่าว ละคร โฆษณา ภาพยนตร์ วิดีโอเกม ฯลฯ

1.4) เนื้อหาที่ยุยง ส่งเสริม หรือส่งเสริมความรุนแรง พบ ความรุนแรงที่ถูกนำมาขยายข้ามบนสื่อสังคมออนไลน์โดยการถ่ายภาพหรือ คลิปวิดีโอแล้วส่งต่อ การโพสต์เล่าเรื่อง ใส่ข้อความยั่วๆ แสดงอารมณ์ การที่มีผู้มาร่วมแสดงความคิดเห็นในทางก้าวร้าว รุนแรง จาบจ้วงล่วงละเมิด ทำให้เรื่องลุกลามบานปลาย

1.5) เนื้อหาที่ส่งเสริม ยุยง หรือสั่งสอนพฤติกรรมที่เป็นอันตราย พบ การเข้าถึงเนื้อหาข้อมูลที่ผิดกฎหมาย อันตราย เช่น สื่อลามกอนาจาร สารเสพติด อาวุธ ความรุนแรง ลัทธิความเชื่อ ค่านิยมหรือพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม

2) ภัยด้านเนื้อหาที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพและความเป็นอยู่ที่ดี ได้แก่ เนื้อหาที่ไม่เหมาะสมต่อการพัฒนาการ พบ เนื้อหาที่มีการแสดงความคิดเห็นด้วยถ้อยคำหยาบคาย ลามกอนาจาร และอบายมุข ไม่เหมาะสมกับเด็กและเยาวชน โฆษณาหลอกลวง เกินจริง การพนันออนไลน์ การติดเกม การเสพติดหน้าจอซึ่งมาจากสิ่งอำนวยความสะดวกที่มากขึ้นในอุปกรณ์ดิจิทัล

3) ภัยด้านความเกลียดชังและการเลือกปฏิบัติ ได้แก่ คำพูดแสดงความเกลียดชัง พบ การนำเสนอข้อมูลที่มีนัยซ่อนเร้น (Hidden Agenda) หรือมีลักษณะจงใจ บิดเบือนหรือทำให้ผู้รับเข้าใจผิด เพื่อสร้างความแตกแยก เกลียดชัง หรือเพื่อประโยชน์ทางการเมือง และประทุษวาจา (Hate Speech) เป็นการแสดงออกทุกรูปแบบในทางลบเพื่อโจมตีบุคคลหรือกลุ่มบุคคล โดยมีเป้าหมายเพื่อการล้อเลียน ทำให้ตลกขบขัน หรือทำให้เกิดการเกลียดชังแบ่งแยกในสังคม อาจเลยเถิดไปถึงการขับไล่ใช้ความรุนแรงต่อกลุ่มเป้าหมาย

4) ภัยด้านการละเมิดศักดิ์ศรี

4.1) การกลั่นแกล้งและการคุกคามทางออนไลน์ พบ การกลั่นแกล้งรังแกทางออนไลน์ (Cyber Bullying) การโพสต์ข้อความ ภาพ คลิปวิดีโอ คำทอ เสียดสี ประจาน ใส่ร้าย ระบายอารมณ์ การส่งโพสต์ หรือแชร์ข้อมูลด้านลบ เป็นเท็จ หยาดบคาย และทำร้ายจิตใจผู้อื่น บางกรณีอาจรวมถึงการแชร์ข้อมูลส่วนตัวของผู้อื่นโดยมีเจตนาเพื่อให้เจ้าตัวอับอาย ทำลายชื่อเสียง บนสื่อสังคมออนไลน์

4.2) การขู่กรโชกทางเพศ พบ การติดตามคุกคามทางออนไลน์ (Cyber Stalking) การสะกดรอยติดตามชีวิตความเคลื่อนไหวทางออนไลน์ของผู้อื่น รุกล้ำสิทธิส่วนบุคคล รบกวนหรือคุกคามบุคคลอื่นๆ ด้วยอีเมล โพสต์ข้อความแสดงความคิดเห็น รูปภาพ คลิป โดยมีเจตนาให้ผู้รับเกิดความหวาดกลัว ระแวง เครียด รู้สึกเป็นอันตรายต่อชีวิตและทรัพย์สิน เป็นพฤติกรรมที่อาจนำไปสู่การข่มขู่ คุกคาม ลวนลามทางเพศออนไลน์ต่อไปได้อีก หรือถ้ามีเจตนาประจานเพื่อทำให้เหยื่อเกิดความอับอาย เสื่อมเสียชื่อเสียง รวมถึงการใช้ภาษาในการสื่อถึงเรื่องเพศกับบุคคลอื่นและส่งผลกระทบต่อผู้อื่นเกิดความรู้สึก เกิดอารมณ์ทางลบ

5) ภัยด้านการบุกรุกความเป็นส่วนตัว

5.1) การเปิดเผยตัวตน รายละเอียดส่วนบุคคล หรือข้อมูลที่ละเอียดอ่อน ของบุคคลทางออนไลน์โดยเจตนาโดยไม่ได้รับความยินยอมจากบุคคลดังกล่าว พบ การวิพากษ์วิจารณ์ การนำรูปภาพไปตัดต่อให้เสียหาย การนำข้อมูลไปแอบอ้างหรือใช้ในทางที่ไม่เหมาะสมจากการที่เหยื่อเปิดเผยข้อมูลส่วนตัวมากเกินไปบนโลกออนไลน์

5.2) การละเมิดรูปภาพ พบ การเจตนาตัดต่อภาพเพื่อให้ผู้อื่นได้รับความเสียหาย

6) ภัยด้านการหลอกลวงและการฉ้อโกง ประกอบด้วย

6.1) ข้อมูลบิดเบือนและข้อมูลที่ผิด พบ ข้อมูลที่มีเนื้อหาไม่ถูกต้อง เช่น ข่าวลือ ข่าวปลอม ข่าวที่ส่งต่อมาโดยไม่มีเจตนาหลอกลวง แต่ละเมิดสิทธิส่วนบุคคลของผู้อื่นหรือส่งผลกระทบต่อความสงบเรียบร้อยของสังคมและความมั่นคงของชาติ การหลงเชื่อข่าวลวงข่าวปลอม ทำให้ตกเป็นเหยื่อของผู้ไม่ประสงค์ดี และข่าวปลอม (Fake News) หรือบางครั้งก็อาจจะเป็นจริงแต่ไม่

ทั้งหมด ซึ่งเป้าหมายของชาวปทุมคือการทำให้เกิดความเชื่ออะไรบางอย่างในหมู่คนจำนวนมากแล้วหวังในประโยชน์ที่ได้จากความเชื่อนั้น

6.2) การแอบอ้างบุคคลอื่น พบ การถูกขโมยข้อมูล ปลอมแปลงชื่อเพื่อสร้างความเสียหายแก่คนอื่น

6.3) การหลอกลวง พบ การล่อลวงจากมิชชันนารี การล่อลวงเพื่อวัตถุประสงค์ทางเพศ (Grooming) คือ การกระทำของผู้ใหญ่ที่ค่อยๆ สร้างสานความสัมพันธ์หรือความรู้สึกดีๆ กับเด็ก เพื่อให้เด็กเชื่อใจ ไว้วางใจ โดยมีจุดประสงค์เพื่อล่อลวง ล่วงละเมิดทางเพศ แสวงหาประโยชน์ทางเพศ หรือการค้ามนุษย์ และการถูกหลอกลวงจากการซื้อสินค้าออนไลน์ เป็นการสั่งซื้อสินค้าออนไลน์แล้วเกิดปัญหา

6.4) การสร้างตัวตนปลอม พบ การถูกหลอกจากคนไม่รู้จัก มีคนไม่รู้รัก ทักมาหาผู้ที่เป็นผู้ชายโดยใช้รูปผู้หญิงสวยเป็นรูปโปรไฟล์ ใช้รูปสต็อกเกอร์ รูปคนอื่น เช่น ดารา ทักทายชวนคุย โดยมุ่งหวังผลประโยชน์

สรุปผลการวิเคราะห์เอกสาร ในประเด็นสภาพภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ สามารถสรุปได้ดังตาราง 1 ที่แสดงผลการศึกษาสภาพภัยบนสื่อสังคมออนไลน์จากการวิเคราะห์เอกสาร

ภัยบนสื่อสังคมออนไลน์									
		เอกสาร							
1. ภัยด้านเนื้อหาที่คุกคามต่อความปลอดภัยส่วนบุคคลและชุมชน (Threats to personal and community safety)	1.1 เนื้อหาเกี่ยวกับการล่อลวงเมดิททางเพศเด็ก (Child sexual abuse material)	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	5
	1.2 เนื้อหาเกี่ยวกับการแสวงหาประโยชน์ทางเพศจากเด็ก (Child sexual exploitation material)	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	5
	1.3 เนื้อหากราฟิกที่มีความรุนแรง (Violent graphic content)	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	5
	1.4 เนื้อหาที่ยุยง ส่งเสริม หรือส่งเสริมความรุนแรง (Content that incites, promotes or facilitates violence)	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	5

ภัยบนสื่อสังคมออนไลน์		เอกสาร	
4. ภัยด้านการละเมิดศักดิ์ศรี (Violation of dignity)	3. ภัยด้านความเกลียดชังและการเลือกปฏิบัติ (Hate and discrimination)	3.1 คำพูดแสดงความเกลียดชัง (Hate speech)	✓
	2. ภัยด้านเนื้อหาที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพและความปลอดภัย (Harm to health and well-being)	2.2 เนื้อหาที่ไม่เหมาะสมต่อการพัฒนา (Developmentally inappropriate content)	✓
	1.5 เนื้อหาที่ส่งเสริม ยุยง หรือสั่งสอนพฤติกรรมที่เป็นอันตราย (Content that promotes, incites or instructs in dangerous physical behaviour)	✓	✓
	✓	✓	✓
	✓	✓	✓
5	✓	✓	✓
	✓	✓	✓
	✓	✓	✓
	✓	✓	✓
	✓	✓	✓
6	✓	✓	✓
	✓	✓	✓
	✓	✓	✓
	✓	✓	✓
	✓	✓	✓

1.2 การสนทนากลุ่ม ภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา พบว่าสภาพภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ สาเหตุของการเกิดภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ และผลกระทบที่เกิดขึ้นจากภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เป็นดังนี้

1.2.1 สภาพภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา พบว่า พบภัยบนสื่อสังคมออนไลน์มากขึ้นเนื่องจากการเข้าถึงอินเทอร์เน็ตมากขึ้น สื่อสังคมออนไลน์สามารถเข้าถึงได้ง่ายมากขึ้น และมีการใช้งานหลากหลายรูปแบบมากขึ้น ดังข้อมูลต่อไปนี้

...เรื่องปัญหาสื่อสังคมออนไลน์ จากการดำรงตำแหน่งครูมาประมาณ 8 ปี ก็ให้เห็นได้ว่าปัจจุบันจะมีความชัดเจนยิ่งขึ้น จะเห็นได้ชัดเจนจากการที่ช่วงโควิดที่ผ่านมาคะนักเรียนจะใช้สื่อสังคมออนไลน์เยอะมากขึ้นอย่างชัดเจนแล้วก็เค้าจะใช้ในตอนเราสอนออนไลน์เนี่ยเค้าก็จะใช้เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนของเราซึ่งเรามีการสอนออนไลน์เราก็คำนึงข้อมูลผ่านออนไลน์

(ผู้ให้ข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม หมายเลข 1, 1 เมษายน 2567)

...ในปัจจุบันสื่อสังคมออนไลน์มีหลายรูปแบบเหลือเกินไม่ว่าจะเป็นเฟซบุ๊ก ไลน์ แอ็กส์ อินสตาแกรม ทิกต็อก มีหลายอย่างมีหลายรูปแบบ นักเรียนเข้าถึงได้เกือบทุกแอป และเขาก็เข้าถึงอินเทอร์เน็ตด้วยเพราะที่บ้านที่สนับสนุนอินเทอร์เน็ต

(ผู้ให้ข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม หมายเลข 5, 1 เมษายน 2567)

...พอมีสื่อสังคมออนไลน์ทุกอย่างเริ่มเปลี่ยนไป เด็กเริ่มขาดความความมีระเบียบวินัยตรงนี้หายไปค่อนข้างเกือบ 70% ทั้งความสะอาดเอ้ย ความมีระเบียบเรียบร้อย การใช้คำพูด แล้วก็มารยาทที่เคยมีกับครูบาอาจารย์ก็ค่อนข้างลดลงไป

(ผู้ให้ข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม หมายเลข 6, 1 เมษายน 2567)

พบภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ในด้านต่าง ๆ ดังนี้

1) ด้านภัยคุกคามต่อความปลอดภัยส่วนบุคคลและการบุกรุกความเป็นส่วนตัว ได้แก่ การใช้เทคโนโลยีอำนวยความสะดวกในทางที่ผิดและอาชญากรรม เช่น การหารายได้ การติดต่อซื้อของผิดกฎหมาย การโพสต์เนื้อหาที่ไม่เหมาะสม และการละเมิดความเป็นส่วนตัวของผู้อื่น

โดยการถ่ายภาพหรือวิดีโอบุคคลอื่นแล้วนำไปเผยแพร่โดยไม่ได้รับอนุญาตโดยมีจุดประสงค์เพื่อ
ประจานหรือทำให้เสื่อมเสียชื่อเสียง ดังข้อมูลต่อไปนี้

...ปัจจุบันมีการใช้สื่อสังคมออนไลน์เป็นช่องทางในการหารายได้และเข้าถึงสิ่งของผิดกฎหมาย
(ผู้เข้าร่วมการสนทนาคนที่ 4, 1 เมษายน 2567)

...บางเวลาที่เขาไปกระทำความผิดแล้วเขาคิดว่าไม่เป็นความผิด อย่างเช่น เขาไปอยู่กับเพศ
ตรงข้ามสองต่อสองแล้วก็อัดคลิปวิดีโอมาหรือไม่ก็เกิดการใช้ของที่ไม่ได้ถูกกฎหมายแล้วก็อัดคลิปวิดีโอ
เสร็จแล้วก็โพสต์ลงสื่อออนไลน์ โดยที่ไม่ได้กลั่นกรองก่อนซึ่งคนที่เห็นมีทุกกลุ่มทุกวัย ทั้ง เพื่อน คุณครู
หรือแม้กระทั่งผู้ปกครอง

(ผู้ให้ข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม หมายเลข 6, 1 เมษายน 2567)

...นักเรียนเลือกที่ใช้ด้านลบ เขาก็จะใช้สิ่งที่เกิดจากสื่อสังคมออนไลน์ในทางที่ผิด เช่น การ
ติดต่อเพื่อซื้อขายสิ่งที่ไม่ถูกกฎหมาย

(ผู้ให้ข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม หมายเลข 6, 1 เมษายน 2567)

...พบภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ของนักเรียน คือ การเข้าถึงเนื้อหาและการใช้งานที่ไม่เหมาะสม
เช่น การละเมิดความเป็นส่วนตัวของบุคคลอื่น เช่น การถ่ายภาพหรือวิดีโอครูผู้สอนแล้วนำไป
เผยแพร่โดยไม่ได้รับอนุญาตเพื่อที่จะประจานและทำลายชื่อเสียง

(ผู้เข้าร่วมการสนทนาคนที่ 4, 1 เมษายน 2567)

2) ด้านอันตรายต่อสุขภาพและความเป็นอยู่ที่ดี ได้แก่ การติดเกม
ออนไลน์ การพนันออนไลน์ การเข้าชมเนื้อหาที่ไม่เหมาะสม และขาดปฏิสัมพันธ์ทางสังคมเนื่องมาจาก
ใช้เวลาส่วนใหญ่อยู่ในโลกออนไลน์ ดังข้อมูลต่อไปนี้

...เมื่อโรงเรียนเปิดที่ผ่านมาเขาจะใช้สื่อสังคมออนไลน์ที่มีในการเล่นเกมน ในการแชร์ความ
คิดเห็นส่วนตัวของซึ่งในบางกรณีทำให้มีภัยและมีความรุนแรงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจากตัวเขาเพิ่มมากขึ้น

(ผู้ให้ข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม หมายเลข 1, 1 เมษายน 2567)

...ปัญหาไม่ว่าจะเป็นเรื่องของการพนันหรือว่าการหลอกอะไรต่าง ๆ หลากอย่าง เช่น เกม ดูยูทูป หรือว่าอะไรก็มีเว็บพนันเข้ามา ทำให้เด็กเพลอกด ซึ่งปัจจุบันนี้จะเห็นได้ว่ามีความรุนแรงมากกว่าในอดีตเยอะมาก

(ผู้ให้ข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม หมายเลข 5, 1 เมษายน 2567)

...ก็เคยเดินเข้าไปในห้องเรียนแล้วพบว่านักเรียนเขาเปิดเว็บไซต์ที่ไม่เหมาะสมกับเด็กเท่าไร แล้วก็พบกรณีที่นักเรียนขาดการมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อน เด็กบางคนที่เขาสังคมไม่เก่งก็จะหมกมุ่นอยู่กับโทรศัพท์ทั้งวันก็ไม่คุยกับใครไม่มีปฏิสัมพันธ์กับใครเลย

(ผู้ให้ข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม หมายเลข 6, 1 เมษายน 2567)

3) ด้านการละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และการยุยงปลุกปั่นให้เกิดความแตกแยกในสังคม ได้แก่ การใช้ถ้อยคำเชิงลบต่อบุคคลอื่น เช่น การใช้คำพูดกระทบกระเทียบ การใส่ร้าย การใช้คำพูดที่ไม่เหมาะสมเมื่อกล่าวถึงผู้อื่นภายในกลุ่มของตน ดังข้อมูลต่อไปนี้

...นักเรียนใช้ช่องทางของสื่อสังคมออนไลน์ว่ากระทบกระเทียบ หรือให้ร้าย หรือว่าร้ายกับบุคคลที่ 3

(ผู้ให้ข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม หมายเลข 6, 1 เมษายน 2567)

...คุณครูเองก็เคยมีประสบการณ์ตรงเลย ก็คือนักเรียนเขาส่งข้อความผิดแชทในไลน์กลุ่มว่า “แกแล้วยังคิดไม่ได้อีก” อะไรประมาณนี้ ซึ่งคุณครูก็อ่านทันแล้วคุณครูก็ถ่ายภาพหน้าจอทันทีด้วย อันนี้เพื่อนของนักเรียนก็บอกว่า “อู้ยผิดแชท” หลังจากนั้นนักเรียนเขาก็มาขอโทษซึ่งคุณครูก็รู้สึกว่ถ้ามองในมุมของความคับขันมันก็น่าจะไม่มีปัญหาอะไรแต่ถ้ามองในอีกมุมหนึ่งมันก็ค่อนข้างอันตราย เพราะว่าคุณครูบางท่านอาจจะไม่ได้ใจดีเหมือนเรา

(ผู้ให้ข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม หมายเลข 6, 1 เมษายน 2567)

4) ด้านการหลอกลวงและการโยงเกี่ยวกับการบิดเบือนข้อมูลและข้อมูลที่ผิด ได้แก่ ข้อมูลที่ไม่เป็นความจริง หรือข้อมูลที่ผิดถูกต้อง ดังข้อมูลต่อไปนี้

...เด็กก็มีการใช้สื่อสังคมออนไลน์อาจจะใช้ในแง่ดีเรื่องการค้นคว้าข้อมูลหรือว่าในแง่ร้าย อาจจะไปเชื่อข้อมูลต่าง ๆ ซึ่งด้วยความที่เป็นเด็กเวลาเขาเห็นข้อมูลบางครั้งเขาก็เชื่อร้อยเปอร์เซ็นต์เลย โดยที่ไม่ได้มีการกลั่นกรองว่าอันนั้นมันถูกหรือผิด ไม่ได้มีการตรวจสอบข้อมูลอะไรต่าง ๆ

(ผู้ให้ข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม หมายเลข 5, 1 เมษายน 2567)

...แล้วก็เรื่องของคนที่มาหลอกนักเรียน ก็มีความฉลาดในแง่ลบมาหลอกนักเรียนให้หลงเชื่อ

(ผู้ให้ข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม หมายเลข 5, 1 เมษายน 2567)

1.2.2 สาเหตุของการเกิดภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา มีดังนี้

1) สาเหตุมาจากตัวนักเรียนเอง คือ ช่วงวัยของนักเรียนที่ยังไม่มีวุฒิภาวะ มีประสบการณ์น้อย การขาดการยั้งคิดและไม่คิดถึงผลที่ตามมาของการใช้สื่อสังคมออนไลน์ในทางที่ไม่สร้างสรรค์ รวมถึงการใช้งานสื่อสังคมออนไลน์ที่มากเกินไป ดังข้อมูลต่อไปนี้

...สาเหตุที่เกิดขึ้นเด็กนักเรียนในโรงเรียนมัธยมวัยนี้เขาก็จะใช้สื่ออยู่ไม่กี่ประเภท นักเรียนที่โรงเรียนส่วนใหญ่ก็จะเล่นเกมออนไลน์ เฟซบุ๊ก ทวิตเตอร์ แต่เขาจะใช้ในทางที่มันไม่ค่อยเป็นประโยชน์สักเท่าไร ทำให้เกิดผลกระทบที่เกิดขึ้น เช่น เกมเนี่ยเขาก็จะเล่นเกมที่มีลักษณะที่ต่อสู้อยู่ โดยเฉพาะเด็กม.ต้น เขาจะยังไม่รู้จักยับยั้งอารมณ์ แล้วสื่อสังคมออนไลน์พวกเฟซบุ๊กก็คือเขาจะมีการพิมพ์แชทว่ากล่าวเพื่อนทั้งอาจจะไม่ได้ว่าโดยตรง ไม่เจาะจงชื่อแต่ว่าผู้อ่านอาจจะมองได้ว่าเป็นตนเองนะ การใช้งานแบบนี้ก็อาจก่อให้เกิดความรุนแรง ความไม่พึงพอใจต่อกันได้ เด็กที่นี้ก็จะจะมีสื่อสังคมออนไลน์ที่ใช้กันอยู่ไม่กี่ประเภทแล้วเขาก็จะเกิดความรุนแรงจากสื่อประเภทนี้ส่วนมาก

(ผู้ให้ข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม หมายเลข 1, 1 เมษายน 2567)

...นักเรียนไม่ใช้สื่อสังคมออนไลน์ให้เป็นประโยชน์ มักนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการระบายอารมณ์ ความรู้สึก ถือว่าการใช้สื่อสังคมออนไลน์เป็นสิทธิของตนเอง เป็นพื้นที่ส่วนตัว จะทำอะไรก็ได้ อย่างอิสระโดยไม่ต้องรับผิดชอบต่อผลกระทบของตนเพราะถือว่าอยู่ในโลกออนไลน์

(ผู้เข้าร่วมการสนทนาคนที่ 3, 1 เมษายน 2567)

...สาเหตุจากตัวของนักเรียนในเรื่องวุฒิภาวะของเขาตามช่วงวัย ที่เป็นวัยที่มีความคิดคะนองทำอะไรตามใจตนเองไม่คิดถึงผลที่จะตามมา

(ผู้เข้าร่วมการสนทนาคนที่ 4, 1 เมษายน 2567)

...สาเหตุก็คืออาจจะเป็นเรื่องของกรณีที่นักเรียนเขาสามารถเข้าถึงเข้าถึงสื่อต่าง ๆ ได้ง่าย อยู่ตรงไหนก็สามารถเข้าถึงได้แล้วก็อย่างที่บอกว่าที่ศึกษามาในหนึ่งวันเด็กมัธยมก็ใช้เวลาอยู่กับสมาร์ท

โฟน ประมาณ 8 ชั่วโมง ซึ่งนานพอสมควร แต่ว่าการที่นักเรียนเข้าถึงได้ง่ายเกี่ยวกับการเข้าถึง แล้วรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่หลายๆ อย่างหรือว่ารับรู้จากอะไรก็แล้วแต่ แต่ว่าเค้าเนี่ยไม่มีการตรวจสอบ ข้อมูลการอ่าน ไม่มีการยับยั้งชั่งใจ การที่ผู้ฉ้อโกงที่จะแยกแยะถูกผิดมันอาจจะเป็นสาเหตุที่ทำให้เขา รับภัยบนสื่อสังคมออนไลน์เข้ามาได้ แต่ถ้าเกิดว่าเขารับเข้ามาได้แต่เขามีภูมิคุ้มกันเขาก็สามารถเห็น ได้ว่ามันเป็นปัญหามันเป็นสิ่งที่ไม่น่าดีนะ เขาก็จะรอดพ้นจากภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ไปได้

(ผู้ให้ข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม หมายเลข 5, 1 เมษายน 2567)

2) สาเหตุมาจากผู้ปกครอง คือ ผู้ปกครองให้อิสระในการใช้อุปกรณ์ เทคโนโลยี ปล่อยให้ลูกหลานใช้สื่อสังคมออนไลน์โดยไม่ได้ให้ความรู้หรือควบคุมดูแลอย่างใกล้ชิด และ ในบางกรณีที่ผู้ปกครองเป็นผู้สูงอายุจึงไม่สามารถควบคุมดูแลบุตรหลานในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ได้ ดังข้อมูลต่อไปนี้

...ผู้ปกครองให้นักเรียนใช้โทรศัพท์มือถืออย่างอิสระ ไม่มีการควบคุมดูแลอย่างใกล้ชิด

(ผู้เข้าร่วมการสนทนาคนที่ 3, 1 เมษายน 2567)

...ผู้ปกครองให้อุปกรณ์เทคโนโลยีตั้งแต่อายุน้อยโดยไม่ได้ดูแลอย่างใกล้ชิดและให้ความรู้ เกี่ยวกับการใช้อย่างเหมาะสม หรือนักเรียนบางคนไม่ได้อาศัยอยู่กับพ่อแม่แต่อาศัยอยู่กับผู้สูงอายุ

(ผู้เข้าร่วมการสนทนาคนที่ 4, 1 เมษายน 2567)

...ผู้ปกครองเป็นสาเหตุหลักของปัญหานี้ เพราะว่าในยุคก่อนผู้ปกครองก็ดูแลนักเรียนโดยที่ ไม่มีเครื่องมือสื่อสารอิเล็กทรอนิกส์นักเรียนก็สามารถเติบโตมาเป็นเยาวชนที่มีคุณภาพได้ผ่านการทำ กิจกรรมต่าง ๆ แต่สมัยนี้เนี่ยผู้ปกครองอ้างเหตุผลว่ามีงานเยอะไม่มีเวลาที่จะเลี้ยงดูนักเรียน แล้วก็ มีอะไรก็ซื้อโทรศัพท์ให้เด็กเลย พอเด็กได้รับสื่อออนไลน์โดยลำพังเขาได้เห็นทุกอย่างทั้งพฤติกรรมที่ดี ไม่ดี ก้าวร้าว แล้วก็ในสิ่งที่สนุกเขาก็เหมือนกับว่าพื้นฐานจิตใจเขาเป็นยังไงเขาก็จะรับตรงนั้นไป ถ้าเขา เป็นคนก้าวร้าวก็ยิ่งก้าวร้าวจากการเสพสื่อ ทีนี้ผู้ปกครองพอเจอปัญหาก็จะพยายามผลักดันการแก้ไข ปัญหามาที่ครูซึ่งมันเป็นการแก้ปัญหที่ปลายเหตุ ก็เลยมองว่าคือถ้าจะแก้ปัญหาก็คืออาจจะต้องเป็น การแก้ปัญหที่ตัวของผู้ปกครองด้วยคือผู้ปกครองจะต้องยอมรับว่าในความเป็นจริงในปัจจุบันเนี่ย ตัวการที่เด็กมีปัญหาต่าง ๆ เนี่ยก็ส่วนหนึ่งก็เกิดจากการที่ผู้ปกครองเองให้เด็กใช้สื่อมากเกินไปอาจจะ ต้องมีการลดการใช้สื่อสังคมออนไลน์ลง

(ผู้ให้ข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม หมายเลข 6, 1 เมษายน 2567)

3) สาเหตุจากมาจากโรงเรียน คือ โรงเรียนไม่สามารถควบคุมการงานสื่อสารสังคมออนไลน์ของนักเรียนได้ ดังข้อมูลต่อไปนี้

...ในฐานะครูที่ตั้งข้อสังเกตว่าเราอยากให้นักเรียนมาโรงเรียนโดยที่ไม่มีเครื่องมือสื่อสารมาเลย แต่ตรงนี้ก็อาจจะเป็นไปได้ยากเพราะว่าด้วยปัจจัยหลายอย่าง ปัจจุบันเขาก็อ้างว่าเด็กก็ต้องใช้ในการจัดการเรียนรู้หรือเวลาที่ผู้ปกครองติดต่อเขาก็จะมีเหตุผลในส่วนนี้ เราก็คิดอาจจะไม่ต้องถึงขนาดไม่เอามาโรงเรียนเลยแต่อาจจะต้องมีระเบียบเพื่อควบคุมสำหรับการที่อยู่โรงเรียน แต่หลังจากกลับไปบ้านแล้วมันนอกเหนือควบคุมของเราดังนั้นผู้ปกครองก็ต้องให้ความร่วมมือด้วย

(ผู้ให้ข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม หมายเลข 6, 1 เมษายน 2567)

4) สาเหตุมาจากเนื้อหาและการผลิตเนื้อหาบนสื่อสังคมออนไลน์ คือ อิสระในการสร้างเนื้อหาบนสื่อสังคมออนไลน์ทำให้มีเนื้อหาที่ไม่เหมาะสมและทำให้เกิดพฤติกรรมเลียนแบบ ดังข้อมูลต่อไปนี้

...โลกออนไลน์เป็นพื้นที่ที่ทุกคนสามารถสร้างเนื้อหาอะไรก็ได้ซึ่งเนื้อหานั้นอาจจะเป็นเนื้อหาที่ไม่เหมาะสม ใช้ถ้อยคำที่หยาบคาย อันตราย หรือมีความรุนแรง อาจจะไปสู่การเลียนแบบของนักเรียน

(ผู้เข้าร่วมการสนทนาคนที่ 4, 1 เมษายน 2567)

1.2.3 ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ของนักเรียนในโรงเรียน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา มีดังนี้

1) ภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ส่งผลกระทบต่อตัวนักเรียน ได้แก่ ผลกระทบด้านการเรียน นักเรียนขาดสมาธิในการเรียน ผลการเรียนลดลง ผลกระทบด้านพฤติกรรม ทำให้พฤติกรรมเปลี่ยนแปลงไป เช่น มีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นน้อยลง ขาดทักษะในการเข้าสังคม มีพฤติกรรมก้าวร้าวมากขึ้น ผลกระทบด้านจิตใจ ทำให้เกิดปัญหาทางสุขภาพจิต เช่น เครียด กังวล ซึมเศร้า และผลกระทบด้านสังคม เกิดความเข้าใจผิด ทะเลาะวิวาท และปัญหาทางกฎหมาย ดังข้อมูลต่อไปนี้

...ผลกระทบที่เกิดขึ้นกับนักเรียนที่เห็นได้ชัดเจนเลยก็คือเรื่องของ การเรียน ก็คือการเรียนมีการถดถอย ผลการเรียนอาจจะต่ำกว่าปกติเพราะว่าเขาสนใจการใช้สื่อสังคมออนไลน์มากกว่าที่จะสนใจในเรื่องของการเรียน สนใจเพื่อนบนสื่อสังคมออนไลน์มากกว่าแล้วก็รวมไปถึงการใช้ชีวิตของนักเรียนก็เปลี่ยนไปจากเมื่อก่อนที่สื่อสังคมออนไลน์เข้าถึงได้ยากปัจจุบันเข้าถึงได้ง่าย เขาก็จะมีชีวิตที่

เปลี่ยนไปสนใจอยู่กับสื่อกับโทรศัพท์ สนใจอยู่กับเกม จะไม่สนใจบุคคลรอบข้าง มีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่นน้อยลง มีปฏิสัมพันธ์กับคนในครอบครัวคุยกับคนในครอบครัวน้อยลง สนใจกับเพื่อนที่อยู่ในสื่อสังคมออนไลน์มากกว่า และสังเกตได้ว่ากิจกรรมรายทาก็ค่อนข้างเปลี่ยนไป และมีระเบียบวินัยกับตัวเองน้อยลง

(ผู้เข้าร่วมการสนทนาคนที่ 1, 1 เมษายน 2567)

...ภัยบนสื่อสังคมออนไลน์มีการโพสต์ข้อความโดยใช้ถ้อยคำที่รุนแรงสร้างความแตกแยกส่งผลกระทบต่อตัวนักเรียน คือ ทำให้เกิดการเข้าใจผิด และอาจก่อให้เกิดปัญหาการทะเลาะวิวาทตามมา

(ผู้เข้าร่วมการสนทนาคนที่ 3, 1 เมษายน 2567)

...กระทบกับตัวนักเรียน เช่น การเสียทรัพย์สิน การใช้ความรุนแรง และทางกฎหมาย

(ผู้เข้าร่วมการสนทนาคนที่ 4, 1 เมษายน 2567)

...สังคมอาจจะมองไปในเรื่องของเป็นเป็นสิ่งที่ไม่ดีเกิดการกระทบเรื่องความไม่พอใจ หรือว่าอาจจะทำให้เกิดเรื่องของคดีความหรือเรื่องของกฎหมาย

(ผู้เข้าร่วมการสนทนาคนที่ 5, 1 เมษายน 2567)

...นักเรียนอาจได้รับผลกระทบทางอ้อมจากภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ เช่น เกิดภาวะที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพจิต

(ผู้เข้าร่วมการสนทนาคนที่ 4, 1 เมษายน 2567)

...ที่สำคัญคือผลกระทบอย่างรุนแรงเลยคือทางด้านจิตใจ ถ้าสมมุติว่าเขาโดนบูลลี่ซึ่งอาจจะเป็นอย่างหนึ่งได้ทำให้เกิดการเสียใจ มีการคิดมาก เกิดความรู้สึกไม่ปลอดภัย สูญเสียความมั่นคง สูญเสียความที่เป็นตัวของตัวเอง อาจจะไม่มีความมั่นใจ

(ผู้เข้าร่วมการสนทนาคนที่ 5, 1 เมษายน 2567)

...เด็กเองเนี่ยถ้าเขายังใช้สื่อสังคมออนไลน์ในทางที่ผิดเขาก็จะเกิดการหมกมุ่นแล้วก็เสียในด้านของการเรียนนักเรียนหลายคนที่ติดศูนย์ ติด ร. หรือ มส. ที่เกิดมาจากการไปให้ความสำคัญกับสื่อตรงนี้มากกว่าเรื่องในชีวิตของเขาจริง ๆ เช่น เรื่องการเรียน เรื่องการใช้ชีวิต ทำให้สุดท้ายแล้วก็คือเด็กพวกนี้ก็จะกลายเป็นเด็กมีปัญหา

(ผู้ให้ข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม หมายเลข 6, เมษายน 2567)

2) ภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ส่งผลกระทบต่อครอบครัว ได้แก่ ผลกระทบด้านความกังวลและความเครียดจากพฤติกรรมของบุตรหลานที่เปลี่ยนแปลงไป และผลกระทบด้านภาระทางกฎหมาย ดังข้อมูลต่อไปนี้

...ผลกระทบต่อผู้ปกครองอย่างชัดเจน อย่างที่คุณครูได้กล่าวคือเราจะต้องช่วยกันแก้ปัญหา สิ่งที่มีนัยเกิดผลกระทบกับตัวนักเรียนให้เขาเป็นปกติให้เขามีผลการเรียนหรือใช้ชีวิตได้ดีขึ้น
(ผู้เข้าร่วมการสนทนาคนที่ 1, 1 เมษายน 2567)

...ผู้ปกครองเองก็ได้รับผลกระทบไปตามกันบางคนที่ตัวของผู้ปกครองเองต้องเป็นผู้รับโทษทางกฎหมายแทนนักเรียนจากการที่นักเรียนใช้สื่อสังคมออนไลน์ในทางที่ผิด
(ผู้ให้ข้อมูลจากการสนทนาดังกล่าว หมายเลข 6, 1 เมษายน 2567)

3) ภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ส่งผลกระทบต่อโรงเรียน ได้แก่ ผลกระทบด้านภาพลักษณ์ของโรงเรียน การเผยแพร่เนื้อหาที่ไม่เหมาะสมของนักเรียน ทำให้โรงเรียนเสียชื่อเสียงและภาพลักษณ์ และผลกระทบด้านการงานที่เพิ่มขึ้นในการสร้างมาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหาของโรงเรียนที่ต้องใช้ทรัพยากรและเวลาในการจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้น ดังข้อมูลต่อไปนี้

...การเผยแพร่เนื้อหาที่ไม่เหมาะสมบนสื่อสังคมออนไลน์ของนักเรียนที่เผยแพร่ออกไปสู่สาธารณะส่งผลกระทบต่อโรงเรียนคือโรงเรียนเสื่อมเสียภาพลักษณ์
(ผู้เข้าร่วมการสนทนาคนที่ 3, 1 เมษายน 2567)

...ผลกระทบต่อโรงเรียนในกรณีที่เกิดปัญหาในพื้นที่ของโรงเรียน เช่น เกิดการเผยแพร่รูปภาพหรือวิดีโอในเชิงขู่สาวของนักเรียนโดยใช้สถานที่ภายในโรงเรียน โรงเรียนก็ต้องสร้างมาตรการ และดูแลป้องกันอย่างรัดกุมมากขึ้น
(ผู้เข้าร่วมการสนทนาคนที่ 4, 1 เมษายน 2567)

สรุปผลการสนทนากลุ่ม ภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา สามารถสรุปประเด็นสำคัญได้ดัง ตาราง 2 ที่แสดงผลการศึกษาภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาจากการสนทนากลุ่ม

ตาราง 2 ผลการศึกษาภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาจากการสนทนากลุ่ม

ประเด็นศึกษา	ผลการศึกษาภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจากการสนทนากลุ่ม
1. สภาพภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา	1) ด้านภัยคุกคามต่อความปลอดภัยส่วนบุคคลและการบุกรุกความเป็นส่วนตัว พบ การหารายได้ในทางที่ผิด การติดต่อซื้อของผิดกฎหมาย การโพสต์เนื้อหาที่ไม่เหมาะสม และการถ่ายภาพหรือวิดีโอบุคคลอื่นแล้วนำไปเผยแพร่ โดยมีจุดประสงค์เพื่อประจานหรือทำให้เสื่อมเสียชื่อเสียง 2) ด้านอันตรายต่อสุขภาพและความเป็นอยู่ที่ดี พบ การติดเกมออนไลน์ การพนันออนไลน์ การเข้าชมเนื้อหาที่ไม่เหมาะสม และการขาดปฏิสัมพันธ์ทางสังคมอันเนื่องมาจากใช้เวลาส่วนใหญ่อยู่ในโลกออนไลน์ 3) ด้านการละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และการยุยงปลุกปั่นให้เกิดความแตกแยกในสังคม พบ การใช้คำพูดกระทบกระเทือน การใส่ร้าย และการใช้คำพูดที่ไม่เหมาะสมเมื่อกล่าวถึงผู้อื่นภายในกลุ่มของตน 4) ด้านการหลอกลวงและการโกง เกี่ยวกับการบิดเบือนข้อมูลและข้อมูลที่ผิด พบ ข้อมูลที่ไม่เป็นความจริง และข้อมูลที่ไม่ถูกต้อง
2. สาเหตุของการเกิดภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา	1) จากตัวนักเรียนเอง ได้แก่ ช่วงวัยของนักเรียนที่ยังไม่มีวุฒิภาวะ มีประสบการณ์น้อย การขาดการยั้งคิดและไม่คิดถึงผลที่ตามมา และการใช้งานสื่อสังคมออนไลน์ที่มากเกินไป 2) จากผู้ปกครอง ได้แก่ ผู้ปกครองให้อิสระในการใช้อุปกรณ์เทคโนโลยี ไม่ได้ให้ความรู้หรือควบคุมดูแลอย่างใกล้ชิด หรือผู้ปกครองเป็นผู้สูงอายุ 3) จากโรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนไม่สามารถควบคุมการงานสื่อสังคมออนไลน์ของนักเรียนได้ 4) จากเนื้อหาและการผลิตเนื้อหาบนสื่อสังคมออนไลน์ ได้แก่ อิสระในการสร้างเนื้อหาบนสื่อสังคมออนไลน์
3. ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา	1) ต่อตัวนักเรียน ได้แก่ ด้านการเรียน ด้านพฤติกรรม ด้านจิตใจ และด้านสังคม 2) ต่อครอบครัว ได้แก่ ความกังวลและความเครียด และภาระทางกฎหมาย 3) ส่งผลกระทบต่อโรงเรียน ได้แก่ ด้านภาพลักษณ์ของโรงเรียน และด้านภาระงานที่เพิ่มขึ้นในการสร้างมาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหาของโรงเรียน

สรุปผลการศึกษาก্ষยบนสื่อสังคมออนไลน์ของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

ผลการศึกษาก্ষยบนสื่อสังคมออนไลน์ของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาโดยการวิเคราะห์เอกสาร และการสนทนากลุ่ม สามารถสังเคราะห์สภาพภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา จากการการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา และการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation Technique) ดังรายละเอียดดังนี้

สภาพภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

1) ภัยด้านเนื้อหาที่คุกคามต่อความปลอดภัยส่วนบุคคลและชุมชน (Threats to personal and community safety) แบ่งเป็น

1.1) เนื้อหาที่ยุยงหรือส่งเสริมความรุนแรง (Content that incites, promotes or facilitates violence) ได้แก่ การเผยแพร่เนื้อหารุนแรงโดยการแชร์ภาพ วิดีโอ หรือข้อความที่มีเนื้อหารุนแรง การยุยงให้เกิดความรุนแรง การโพสต์ข้อความที่ก้าวร้าว หยาดคาย ซึ่งอาจนำไปสู่การกระทำความรุนแรงตามมา

1.2) เนื้อหาที่ส่งเสริมหรือสั่งสอนพฤติกรรมที่เป็นอันตราย (Content that promotes, incites or instructs in dangerous physical behaviour) ได้แก่ เนื้อหาที่ผิดกฎหมาย เช่น สื่อลามกอนาจาร สารเสพติด อาวุธ การยุยงปลุกปั่น การกระทำความรุนแรง พฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม การส่งเสริมพฤติกรรมที่ขัดต่อศีลธรรม จารีตประเพณี หรือกฎหมาย เช่น การพนัน การฉ้อโกง และการใช้เทคโนโลยีในทางที่ผิด เช่น การแฮ็กข้อมูล การสวมรอย การหลอกลวง หรือการคุกคามทางไซเบอร์

2) ภัยด้านเนื้อหาที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพและความเป็นอยู่ที่ดี (Harm to health and well-being) ด้านเนื้อหาที่ไม่เหมาะสมต่อการพัฒนา (Developmentally inappropriate content) ได้แก่ การติดเกมและสื่อสังคมออนไลน์ซึ่งใช้เวลาอยู่กับหน้าจอมากเกินไป อาจส่งผลต่อสุขภาพกาย เช่น สายตา การนอนหลับ และสุขภาพจิต เช่น ภาวะซึมเศร้า วิตกกังวล นอกจากนี้ยังอาจส่งผลต่อผลการเรียนและความสัมพันธ์กับผู้อื่น และการขาดปฏิสัมพันธ์ทางสังคมจากการใช้เวลาอยู่กับโลกออนไลน์มากเกินไปอาจทำให้เด็กขาดทักษะในการเข้าสังคมและสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น

3) ภัยด้านความเกลียดชังและการเลือกปฏิบัติ (Hate and discrimination) ด้านคำพูดแสดงความเกลียดชัง (Hate speech) ได้แก่ การนำเสนอข้อมูลที่บิดเบือนหรือมีเจตนาทำให้ผู้อื่นเข้าใจผิด เพื่อสร้างความแตกแยกและความเกลียดชังในสังคม การดูหมิ่นและเหยียดหยามกลุ่ม

บุคคล เช่น เชื้อชาติ ศาสนา เพศ หรือความเชื่อทางการเมือง การใช้ความรุนแรงทางวาจาโดยการใช้คำพูดที่รุนแรง หยาดคาย หรือคุกคาม เพื่อสร้างความกลัว หรือทำร้ายจิตใจผู้อื่นและการยุยงให้เกิดความเกลียดชังต่อบุคคลหรือกลุ่มบุคคล

4) ภัยด้านการละเมิดศักดิ์ศรี (Violation of dignity) ด้านการกลั่นแกล้งและการคุกคามทางออนไลน์ (Online bullying and harassment) ได้แก่ การใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการคุกคาม ช่มชู้ หรือดูหมิ่นผู้อื่น โดยอาจแสดงออกผ่านการโพสต์ข้อความ ภาพ หรือคลิปวิดีโอที่เป็นการดูถูกเหยียดหยาม

5) ภัยด้านการบุกรุกความเป็นส่วนตัว (Invasion of privacy) แบ่งเป็น

5.1) ด้านการเปิดเผยตัวตน รายละเอียดส่วนบุคคล หรือข้อมูลที่ละเอียดอ่อนของบุคคลทางออนไลน์ (Doxxing) ได้แก่ การแชร์ข้อมูลส่วนตัวของผู้อื่นเพื่อทำลายชื่อเสียง

5.2) ด้านการละเมิดรูปภาพ (Image-based abuse) ได้แก่ การถ่ายภาพหรือวิดีโอโดยไม่ได้รับอนุญาต การนำภาพหรือวิดีโอที่ได้มาโดยไม่ได้รับความยินยอมไปเผยแพร่ต่อสาธารณะโดยมีเจตนาที่จะทำลายชื่อเสียงหรือสร้างความอับอายให้แก่บุคคลนั้น การดัดแปลงภาพถ่ายหรือวิดีโอเพื่อสร้างภาพลักษณ์ที่บิดเบือนความจริงหรือสร้างเรื่องราวเท็จเพื่อใส่ร้ายผู้อื่น และการนำภาพส่วนตัวของผู้อื่นมาเผยแพร่โดยไม่ได้รับอนุญาต

6) ภัยด้านการหลอกลวงและการฉ้อโกง (Deception and manipulation) แบ่งเป็น

6.1) ข้อมูลบิดเบือนและข้อมูลที่ผิด (Disinformation and misinformation) ได้แก่ ข่าวลือซึ่งเป็นข้อมูลที่แพร่กระจายอย่างรวดเร็วโดยปราศจากหลักฐานที่น่าเชื่อถือ อาจเกิดจากความเข้าใจผิดหรือเจตนาสร้างความสับสน และข่าวปลอม (Fake News) เป็นข้อมูลที่สร้างขึ้นมาเพื่อให้คนเชื่อว่าเป็นความจริงโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างความเสียหายให้กับบุคคล กลุ่มบุคคล หรือองค์กร

6.2) การแอบอ้างบุคคลอื่น (Impersonation) ได้แก่ การขโมยข้อมูลส่วนบุคคล เช่น ชื่อ นามสกุล รูปภาพ เบอร์โทรศัพท์ หรืออีเมล เพื่อนำไปใช้ในการสร้างบัญชีปลอม การสร้างตัวตนปลอมบนสื่อสังคมออนไลน์ โดยใช้รูปภาพของบุคคลอื่น หรือสร้างตัวละครขึ้นมาใหม่ เพื่อหลอกให้เหยื่อหลงเชื่อ

6.3) การหลอกลวง (Scams) ได้แก่ การล่อลวงทางเพศ (Grooming) เป็นการที่ผู้ใหญ่เข้ามาติดสนิทกับเด็กเพื่อสร้างความไว้วางใจแล้วค่อยๆ ล่อลวงให้เด็กเข้าไปพัวพันกับกิจกรรมทางเพศ การหลอกลวงให้ซื้อสินค้าออนไลน์แต่เมื่อโอนเงินไปแล้วกลับไม่ได้รับสินค้าหรือได้รับสินค้าไม่ตรงตามที่สั่ง การหลอกลวงให้ลงทุนในสิ่งที่ไม่มียุ่จริงหรือให้ผลตอบแทนที่สูงเกินจริง และ

การหลอกลวงให้เสียทรัพย์สินโดยการหลอกล่อให้เหยื่อโอนเงินให้ด้วยวิธีการต่างๆ เช่น การอ้างว่ามีปัญหาทางการเงิน หรือการอ้างว่าได้รับรางวัล

สรุปได้ดัง ตาราง 3 ที่แสดงสรุปสภาพภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา และภาพ 3 ที่แสดงสภาพภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา

ตาราง 3 สรุปสภาพภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

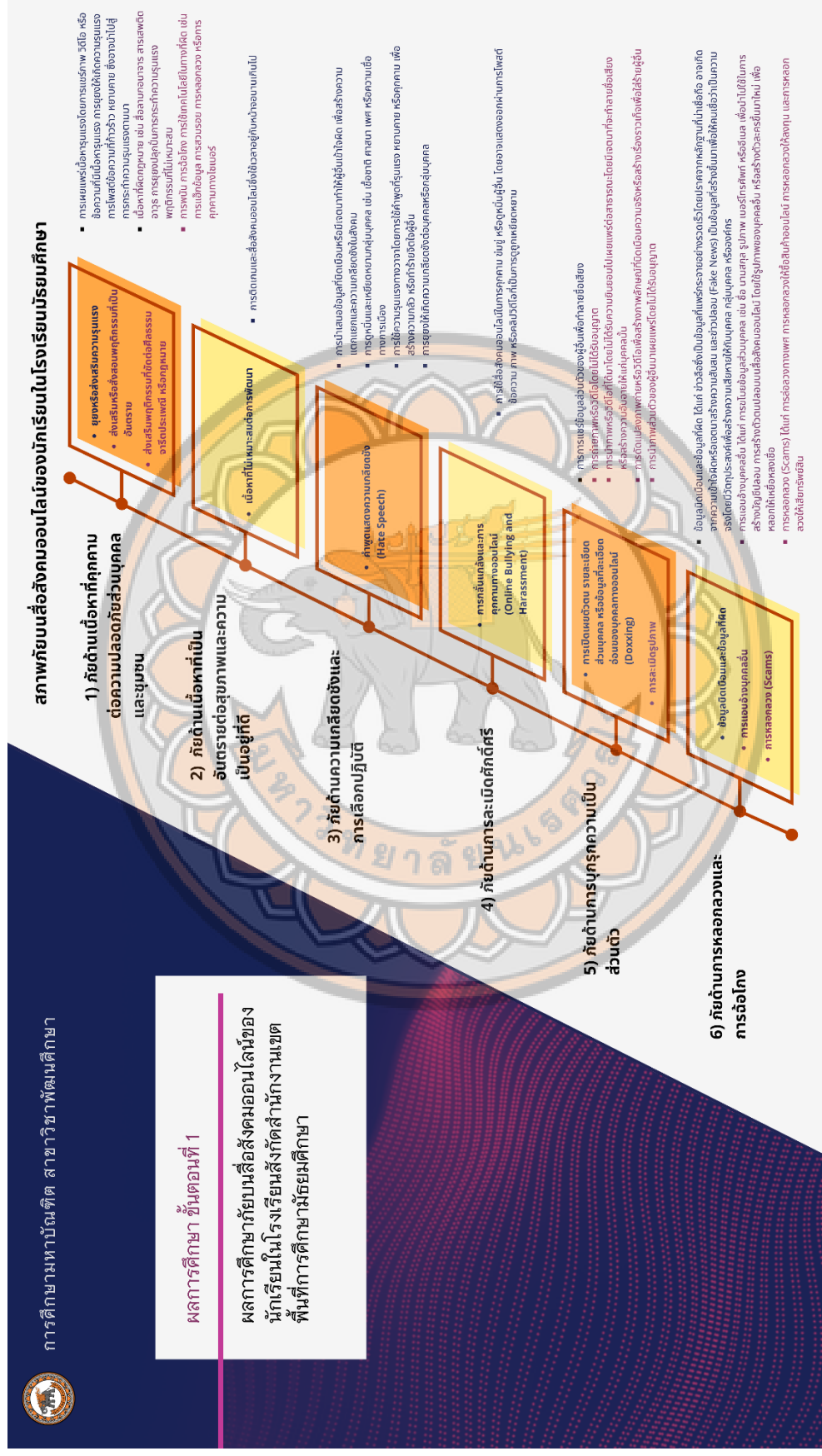
สภาพภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา		
แหล่งข้อมูล	การวิเคราะห์เอกสาร	การสนทนากลุ่ม
ประเด็นที่ศึกษา	สังเคราะห์ข้อมูล	
1. สภาพภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา	การวิเคราะห์เอกสาร	การสนทนากลุ่ม
1) ภัยด้านเนื้อหาที่คุกคามต่อความปลอดภัยส่วนบุคคลและชุมชน (Threats to personal and community safety)	- เนื้อหาที่เป็นการกระทำทารุณแรงต่อเด็ก - เนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับสื่อลามกอนาจาร สารเสพติด อาวุธ ความรุนแรง ลัทธิความเชื่อ ค่านิยมหรือพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม	พบ ภัยด้านเนื้อหาที่คุกคามต่อความปลอดภัยส่วนบุคคลและชุมชน ได้แก่ - การเผยแพร่เนื้อหารุนแรงโดยการแชร์ภาพ วิดีโอ หรือข้อความที่ไม่น่าเชื่อถือ - การเผยแพร่เนื้อหาที่ก่อให้เกิดความรุนแรง การโพสต์ข้อความที่ก้าวร้าว หยาบคาย ซึ่งอาจนำไปสู่การกระทำรุนแรงตามมา เนื้อหาที่ผิดกฎหมาย เช่น สื่อลามกอนาจาร สารเสพติด อาวุธ การยุยงปลุกปั่น การกระทำความรุนแรง พฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม การส่งเสริมพฤติกรรมที่ขัดต่อศีลธรรม จารีตประเพณี หรือกฎหมาย เช่น การพนัน การฉ้อโกง และการใช้เทคโนโลยีในทางที่ผิด เช่น การแฮ็กข้อมูล การสวมรอย การหลอกลวง หรือการคุกคามทางไซเบอร์
2) ภัยด้านเนื้อหาที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพและความเป็นอยู่ที่ดี (Harm to health and well-being)	- เนื้อหาที่ไม่เหมาะสม - การติดยา	พบ ภัยด้านเนื้อหาที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพและความเป็นอยู่ที่ดี ได้แก่ - การติดยาและสื่อสังคมออนไลน์ซึ่งใช้เวลาอยู่กับหน้าจอนานเกินไปอาจส่งผลต่อสุขภาพกาย เช่น สายตา การนอนหลับ และสุขภาพจิต เช่น ภาวะซึมเศร้า วิตกกังวล นอกจากนี้ยังอาจส่งผลต่อการเรียนและความสัมพันธ์กับผู้อื่น และการขาดปฏิสัมพันธ์ทางสังคมจากการใช้เวลากับโลกออนไลน์มากเกินไปอาจทำให้เด็กขาดทักษะในการเข้าถึงและสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น

สภาพการณ์สื่อสังคมออนไลน์ของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา			
ประเด็นที่ศึกษา	แหล่งข้อมูล	การวิเคราะห์เอกสาร	การสนทนากลุ่ม
แหล่งข้อมูล	การวิเคราะห์เอกสาร	การสนทนากลุ่ม	สังเคราะห์ข้อมูล
3) ภัยด้านความเกลียดชังและการเลือกปฏิบัติ (Hate and discrimination)	- การนำเสนอข้อมูลที่มีนัยซ่อนเร้น (Hidden Agenda) หรือมีลักษณะจี้ใจปิดเป็น - การใช้คำพูดแสดงความเกลียดชังกันบนโลกออนไลน์ซึ่งอาจกระตุ้นให้เกิดความรุนแรงทางกาย - การใช้คำพูดแสดงความเกลียดชัง (Hate Speech)	- การใช้คำพูดกระทบกระเทียบ - การใช้คำพูดสร้างความเกลียดชังกันบนโลกออนไลน์ซึ่งอาจกระตุ้นให้เกิดความรุนแรงทางกาย	พบ ภัยด้านความเกลียดชังและการเลือกปฏิบัติ ได้แก่ การนำเสนอข้อมูลที่ปิดเป็นหรือมีเจตนาทำให้ผู้อื่นเข้าใจผิด เพื่อสร้างความแตกแยกและความเกลียดชังในสังคม การดูหมิ่นและเหยียดหยามกลุ่มบุคคล เช่น เชื้อชาติ ศาสนา เพศ หรือความเชื่อทางการเมือง การใช้ความรุนแรงทางวาจา โดยการใช้อำนาจที่รุนแรง หยาบคาย หรือคุกคาม เพื่อสร้างความกลัว หรือทำร้ายจิตใจผู้อื่นและการยุยงให้เกิดความเกลียดชังต่อบุคคลหรือกลุ่มบุคคล
4) ภัยด้านการละเมิดศักดิ์ศรี (Violation of dignity)	- การโพสต์ข้อความ ภาพ คลิป วิดีโอ ด่าทอ เสียดสี ประจาน ใส่ร้าย ระบายอารมณ์ - การส่งโพสต์ หรือแชร์ข้อมูลด้านลบ เป็นเท็จ หยาบคาย และทำร้ายจิตใจผู้อื่น - การแชร์ข้อมูลส่วนตัวของผู้อื่นโดยมีเจตนาเพื่อให้เจ้าตัวอับอาย ทำลายชื่อเสียง	- การใส่ร้าย - การใช้คำพูดที่ไม่เหมาะสมเมื่อกล่าวถึงผู้อื่นภายในกลุ่มของตน - การกลั่นแกล้งออนไลน์ (Cyberbullying) - การโพสต์ข้อความที่ไม่เหมาะสม	พบ ภัยด้านการละเมิดศักดิ์ศรี ได้แก่ การใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการคุกคาม ช่มชู้ หรือดูหมิ่นผู้อื่น โดยอาจแสดงออกผ่านการโพสต์ข้อความ ภาพ หรือคลิปวิดีโอที่เป็นการดูถูกเหยียดหยาม

สภาพการณ์สื่อสังคมออนไลน์ของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา		
แหล่งข้อมูล ประเด็นที่ศึกษา	การวิเคราะห์เอกสาร	การสนทนากลุ่ม การวิเคราะห์ข้อมูล
5) ภัยด้านการบุกรุกความเป็นส่วนตัว ส่วนตัว (Invasion of privacy)	- การวิพากษ์วิจารณ์ - การนำรูปภาพไปตัดต่อให้เสียหาย - การนำข้อมูลไปแอบอ้างหรือใช้ในทางที่ไม่เหมาะสม จากการที่เหยื่อเปิดเผยข้อมูลส่วนตัว - การเจตนาตัดต่อภาพเพื่อทำให้ผู้อื่นได้รับความเสียหาย	พบ ภัยด้านการบุกรุกความเป็นส่วนตัว ได้แก่ การแชร์ข้อมูลส่วนตัวของผู้อื่นเพื่อทำลายชื่อเสียง การถ่ายภาพหรือวิดีโอโดยไม่ได้รับอนุญาต การนำภาพหรือวิดีโอที่ได้มาโดยไม่ได้รับความยินยอมไปเผยแพร่ต่อสาธารณะ โดยมีเจตนาที่จะทำลายชื่อเสียงหรือสร้างความอับอายให้แก่บุคคลนั้น การดัดแปลงภาพถ่ายหรือวิดีโอเพื่อสร้างภาพลักษณ์ที่บิดเบือนความจริง หรือสร้างเรื่องราวเท็จเพื่อใส่ร้ายผู้อื่น และการนำภาพส่วนตัวของผู้คนมาเผยแพร่โดยไม่ได้รับอนุญาต
6) ภัยด้านการหลอกลวงและการฉ้อโกง (Deception and manipulation)	- ข้อมูลที่มีเนื้อหาไม่ถูกต้อง - ข่าวปลอม (Fake News) - การขโมยข้อมูล - ปลอมแปลงชื่อเพื่อสร้างความเสียหายแก่คนอื่น - การล่อลวงจากมิชชันนารี - การล่อลวงเพื่อวัตถุประสงค์ทางเพศ (Grooming) - การถูกหลอกลวงจากการซื้อสินค้าออนไลน์	พบ ภัยด้านการหลอกลวงและการฉ้อโกง ได้แก่ ข่าวลือซึ่งเป็นข้อมูลที่แพร่กระจายอย่างรวดเร็วโดยปราศจากหลักฐานที่น่าเชื่อถือ การขโมยข้อมูลส่วนบุคคล เพื่อนำไปใช้ในการสร้างบัญชีปลอม การสร้างตัวปลอมบนสื่อสังคมออนไลน์ โดยใช้รูปภาพของบุคคลอื่น หรือสร้างตัวละครขึ้นมาใหม่ เพื่อหลอกให้เหยื่อหลงเชื่อ การล่อลวงทางเพศ (Grooming) การหลอกลวงให้ซื้อสินค้า การหลอกลวงให้ลงทุนในสิ่งที่ไม่อยู่จริงหรือให้ผลตอบแทนที่สูงเกินจริง และการหลอกลวงให้เสียทรัพย์สิน โดยการหลอกลวงให้เหยื่อโอนเงินได้ด้วยวิธีการต่าง ๆ

ผลการศึกษาขั้นตอนที่ 1

ผลการศึกษายืนยันสื่อสังคมออนไลน์ของ
นักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขต
พื้นที่การศึกษามัชฌมศึกษา

ภาพ 3 แสดงสภาพภายนอกของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา

สาเหตุของการเกิดภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา มีดังนี้

1) สาเหตุมาจากตัวนักเรียนเอง ได้แก่

- 1.1) ขาดขาดวุฒิภาวะในการตัดสินใจ และขาดประสบการณ์ในการใช้สื่อสังคมออนไลน์อย่างปลอดภัย
- 1.2) ขาดความรับผิดชอบ ไม่ตระหนักถึงผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากการกระทำของตนเอง
- 1.3) ขาดทักษะในการวิเคราะห์ข้อมูล ไม่สามารถแยกแยะข้อมูลที่ถูกต้องจากข้อมูลที่ผิดพลาดได้
- 1.4) นักเรียนมองว่าสื่อสังคมออนไลน์เป็นพื้นที่ส่วนตัวไม่ตระหนักว่าการกระทำการบนสื่อสังคมออนไลน์ส่งผลกระทบต่อผู้อื่น
- 1.5) ขาดความรู้และภูมิคุ้มกัน นักเรียนไม่มีความรู้เพียงพอเกี่ยวกับภัยคุกคามบนสื่อสังคมออนไลน์และวิธีการป้องกันตนเอง

2) สาเหตุจากผู้ปกครอง ได้แก่

- 2.1) ขาดการดูแลเอาใจใส่ ผู้ปกครองไม่ได้ให้ความสนใจในการใช้งานสื่อสังคมออนไลน์ของบุตรหลาน
- 2.2) ขาดความรู้เรื่องเทคโนโลยี ผู้ปกครองไม่สามารถให้คำแนะนำหรือควบคุมการใช้งานสื่อสังคมออนไลน์ของบุตรหลานได้อย่างเหมาะสม
- 2.3) ความแตกต่างของวัย ด้วยความแตกต่างของวัยทำให้ผู้ปกครองไม่เข้าใจพฤติกรรมของบุตรหลานบนโลกออนไลน์

3) สาเหตุจากโรงเรียน ได้แก่

- 3.1) การดูแลนักเรียนไม่ทั่วถึง โรงเรียนไม่สามารถควบคุมพฤติกรรมของนักเรียนบนสื่อสังคมออนไลน์ได้ตลอดเวลา
- 3.2) ขาดปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูและนักเรียน ครูไม่สามารถเข้าใจปัญหาและให้คำแนะนำแก่นักเรียนได้อย่างใกล้ชิด และ
- 3.3) ขาดความไว้วางใจครู นักเรียนไม่กล้าเปิดเผยปัญหาที่เกิดขึ้นบนสื่อสังคมออนไลน์ให้ครูทราบ

4) สาเหตุจากกลุ่มเพื่อน ได้แก่

- 4.1) อิทธิพลของกลุ่มเพื่อนที่ส่งผลต่อการแสดงพฤติกรรมของนักเรียน
- 4.2) การเลียนแบบพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมจากเพื่อน
- 4.3) ความแตกต่างของพื้นฐานทางสังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรม

5) สาเหตุมาจากเนื้อหาและการผลิตเนื้อหาบนสื่อสังคมออนไลน์ ได้แก่

5.1) เนื้อหาไม่เหมาะสมที่เผยแพร่บนสื่อสังคมออนไลน์ เช่น คำพูดหยาบคาย ความรุนแรง หรือข้อมูลเท็จ สามารถส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมและความคิดของผู้ที่เข้าถึงเนื้อหา นั้น

5.2) การผลิตเนื้อหาที่มุ่งเน้นที่การสร้างรายได้หรือยอดผู้ชมมากกว่าคุณภาพของเนื้อหา ทำให้เกิดเนื้อหาที่ไม่เหมาะสมและเป็นอันตราย

5.3) การเลียนแบบพฤติกรรมเมื่อนักเรียนเห็นหรือได้รับชมเนื้อหาที่ไม่เหมาะสม อาจนำไปสู่การเลียนแบบพฤติกรรมเหล่านั้น

5.4) การเปิดเผยข้อมูลส่วนตัวบนสื่อสังคมออนไลน์ ทำให้มีความเสี่ยงที่จะถูกนำไปใช้ในทางที่ผิด เช่น การข่มขู่ การคุกคาม หรือการหลอกลวง

5.5) อิทธิพลของค่านิยมที่ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีและสื่อสังคมออนไลน์อย่างกว้างขวาง ทำให้นักเรียนใช้สื่อสังคมออนไลน์มากขึ้น และอาจไม่ตระหนักถึงอันตรายที่อาจเกิดขึ้น

6) สาเหตุจากมาตรการ นโยบาย และกฎหมาย ได้แก่

6.1) กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการใช้สื่อสังคมออนไลน์ยังมีช่องว่าง

6.2) การบังคับใช้กฎหมายไม่เข้มงวด การบังคับใช้กฎหมายกับผู้กระทำความผิดยังไม่เข้มงวดเพียงพอ

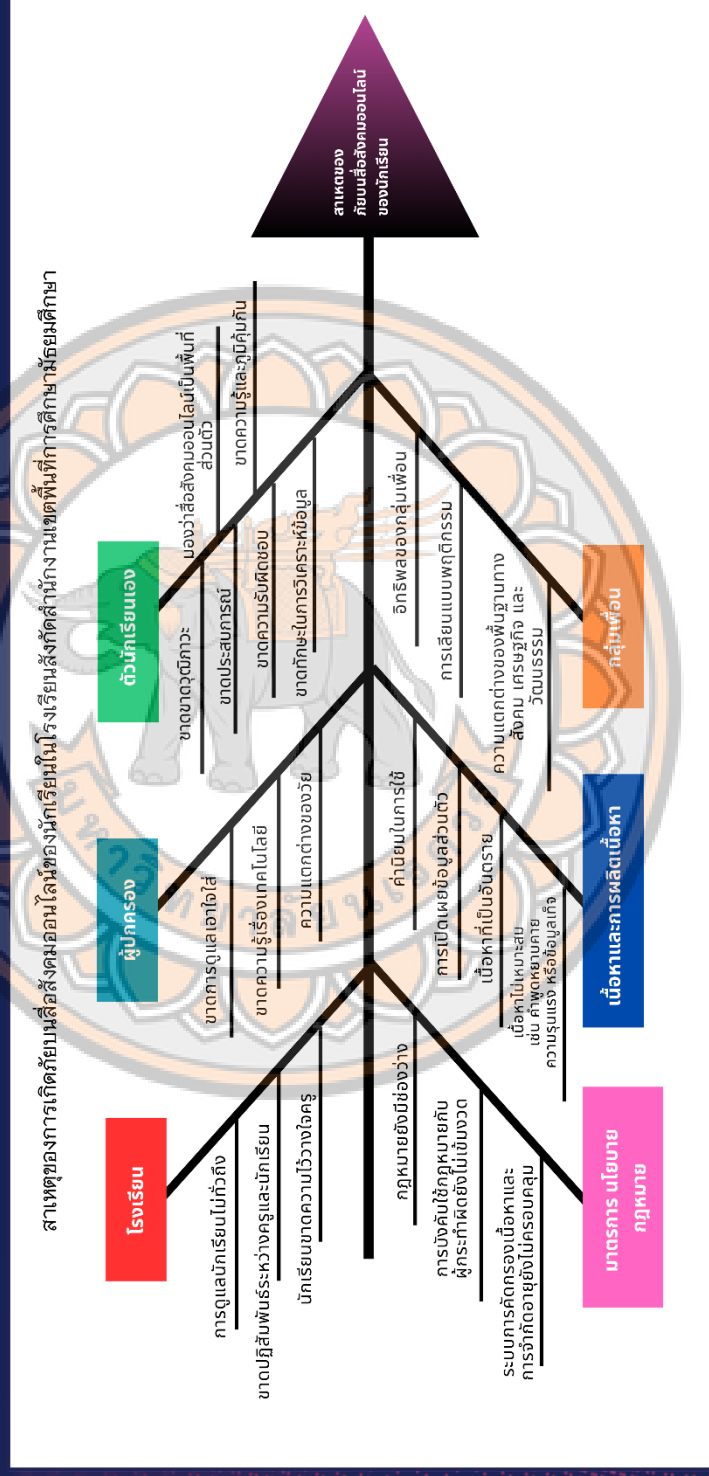
6.3) ระบบการคัดกรองเนื้อหาที่ไม่เหมาะสมบนสื่อสังคมออนไลน์ยังไม่ครอบคลุม

6.4) ไม่มีการจำกัดอายุในการสร้างบัญชีผู้ใช้สื่อสังคมออนไลน์

สรุปได้ดัง ภาพ 4 ที่แสดงสาเหตุของการเกิดภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

ผลการศึกษา ขั้นตอนที่ 1 ผลการศึกษาภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

ภาพ 4 สาเหตุของการเกิดภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา มีดังนี้

1) ผลกระทบต่อตัวนักเรียน แบ่งเป็น

ผลกระทบโดยตรงต่อนักเรียน ได้แก่

- 1.1) ด้านร่างกายและทรัพย์สิน ถูกทำร้ายร่างกาย หรือสูญเสียทรัพย์สิน
- 1.2) ด้านจิตใจ เกิดความเสียหายทางจิตใจอย่างรุนแรง เช่น ซึมเศร้า ภาวะวิตกกังวล
- 1.3) ด้านการเรียนรู้ ผลการเรียนรู้ตกต่ำ ขาดสมาธิในการเรียน
- 1.4) ด้านพฤติกรรม มีพฤติกรรมก้าวร้าว หยาดคาย เลียนแบบพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม

- 1.5) ด้านสังคม ไม่มีเพื่อน ขาดความมั่นใจในการเข้าสังคม ถูกโดดเดี่ยว

ผลกระทบทางอ้อมต่อนักเรียน ได้แก่

- 1.6) ผลกระทบต่ออนาคต อาจเสียโอกาสในการศึกษาต่อหรือการทำงาน
- 1.7) การเข้าสู่วงจรความผิด อาจนำไปสู่การกระทำผิดซ้ำๆ หรือเข้าสู่วงจรอาชญากรรม

2) ผลกระทบต่อครอบครัวของนักเรียน ได้แก่

- 2.1) ความกังวลและความเครียด ผู้ปกครองรู้สึกกังวลและเครียดกับปัญหาที่เกิดขึ้นกับบุตรหลาน
- 2.2) ภาระทางกฎหมาย ผู้ปกครองอาจต้องพบกับปัญหาทางกฎหมายหากบุตรหลานกระทำความผิด
- 2.3) ความเสียหายทางทรัพย์สิน ผู้ปกครองอาจต้องเสียค่าใช้จ่ายในการแก้ไขปัญหา เช่น ค่าทนายความ ค่าปรับ

- 2.4) ความเสียหายทางจิตใจ เกิดความขัดแย้งภายในครอบครัว

3) ผลกระทบต่อโรงเรียน ได้แก่

- 3.1) ภาพลักษณ์ของโรงเรียนเสียหาย โรงเรียนอาจถูกมองว่าไม่สามารถดูแลนักเรียนได้
- 3.2) ภาระงานที่เพิ่มขึ้น โรงเรียนต้องใช้ทรัพยากรและบุคลากรในการป้องกันและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น

4) ส่งผลกระทบต่อสังคม ได้แก่

- 4.1) เกิดปัญหาสังคมเมื่อนักเรียนต้องออกจากโรงเรียนกลางคันหรือเรียนไม่จบอาจนำไปสู่ปัญหาสังคมต่าง ๆ

4.2) เป็นภาระของสังคมหากนักเรียนต้องออกจากโรงเรียนกลางคันอาจส่งผลให้ขาดทักษะในการประกอบอาชีพและอาจต้องพึ่งพาความช่วยเหลือจากผู้อื่น

4.3) การเพิ่มขึ้นของอาชญากรรมเนื่องจากการเข้าไปพัวพันกับสิ่งผิดกฎหมายอาจนำไปสู่การเพิ่มขึ้นของอาชญากรรมในสังคม

4.4) การสูญเสียทรัพยากรบุคคลเมื่อเยาวชนไม่สามารถพัฒนาศักยภาพได้อย่างเต็มที่ถือเป็นการสูญเสียทรัพยากรบุคคลที่มีคุณภาพของประเทศ

สรุปได้ดังภาพ 5 ที่แสดงผลกระทบที่เกิดขึ้นจากภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

ผลการศึกษา ขั้นตอนที่ 1 ผลการศึกษากายบนสื่อสังคมออนไลน์ของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

ภาพ 5 ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากกายบนสื่อสังคมออนไลน์ของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

2. แนวทางการป้องกันและการดูแลช่วยเหลือนักเรียนจากภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

ผลการสังเคราะห์และประเมินแนวทางการป้องกันและการดูแลช่วยเหลือนักเรียนจากภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา มีดังต่อไปนี้

2.1 แนวทางการป้องกันและการดูแลช่วยเหลือนักเรียนจากภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เป็นดังนี้

แนวทางการป้องกันและการดูแลช่วยเหลือนักเรียนจากภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ในอดีตไม่มีมาตรการใด ๆ เนื่องจากไม่มีปัญหาภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ ปัจจุบันมีการใช้โทรศัพท์มือถือมากขึ้นทำให้เกิดปัญหาภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ตามมา สถานการณ์ปัจจุบันและแนวทางในอนาคตโรงเรียนควรมีมาตรการ เช่น การจัดทำคู่มือนักเรียน กำหนดระเบียบการใช้โทรศัพท์มือถือ ควรมีการพัฒนาการดำเนินงานเกี่ยวกับการป้องกันและดูแลช่วยเหลือนักเรียนจากภัยบนสื่อสังคมออนไลน์มากขึ้น เช่น สร้างนวัตกรรมใหม่ ๆ มีคู่มือการดำเนินงานที่ชัดเจน และมีการติดตามประเมินผลอย่างต่อเนื่อง ดังข้อมูลต่อไปนี้

...ในอดีตที่ผ่านมาไม่มีการดำเนินงานเกี่ยวกับภัยบนสื่อสังคมออนไลน์

(ผู้ให้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ หมายเลข 4, 8 มีนาคม 2567)

...โรงเรียนมีการจัดทำคู่มือให้นักเรียนที่มีประเด็นเกี่ยวกับระเบียบการนำโทรศัพท์มือถือและอุปกรณ์เทคโนโลยีมาใช้ที่โรงเรียน และในอนาคตโรงเรียนควรมีการสร้างนวัตกรรมที่นำมาใช้ป้องกันและแก้ไขปัญหาภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ และมีการจัดทำคู่มือการดำเนินงานและมีการกำกับนิเทศติดตามอย่างเป็นระบบ

(ผู้ให้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ หมายเลข 6, 13 มีนาคม 2567)

...ในปัจจุบันเขตพื้นที่การศึกษา ดำเนินการในส่วนของการสนับสนุนในการดูแล และเสริมสร้างการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน ต่อไปควรมีการวิเคราะห์ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ ถอดบทเรียน และสร้างมาตรการเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา

(ผู้ให้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ หมายเลข 7, 10 เมษายน 2567)

1) ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ดำเนินการโดย การสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนทั้งในและนอกห้องเรียน เพื่อค้นหาสัญญาณบ่งบอกถึงปัญหาที่อาจเกิดขึ้นจากการใช้สื่อสังคมออนไลน์ การพูดคุยสอบถามนักเรียนอย่างสม่ำเสมอเพื่อให้เข้าใจถึงพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์

ของนักเรียนแต่ละคน การใช้เครื่องมือประเมิน ได้แก่ แบบสอบถาม หรือแอปพลิเคชัน เช่น School Health Hero มาใช้ในการประเมินพฤติกรรมและความเสี่ยงของนักเรียน การรวบรวมข้อมูลและสร้างฐานข้อมูลเกี่ยวกับนักเรียนแต่ละคนรวมถึงพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อนำมาวิเคราะห์และวางแผนการช่วยเหลือ การเยี่ยมบ้านเพื่อช่วยให้ครูเข้าใจสภาพแวดล้อมของนักเรียนและปัญหาที่อาจเกิดขึ้นที่บ้าน การประสานงานกับผู้ปกครองอย่างสม่ำเสมอ เพื่อร่วมกันดูแลและแก้ไขปัญหาของนักเรียน การใช้เทคโนโลยีมาช่วยในการเก็บข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล และติดตามพฤติกรรมของนักเรียน การพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะการใช้ข้อมูลที่ได้จากการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลมาวางแผนการป้องกันและแก้ไขปัญหา ดังข้อมูลต่อไปนี้

...สังเกตนักเรียนเป็นรายบุคคลที่คาดว่าจะมีความเสี่ยงที่เกี่ยวข้องกับภัยบนสื่อสังคมออนไลน์มากขึ้น

(ผู้ให้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ หมายเลข 1, 14 มีนาคม 2567)

...ผู้บริหารสถานศึกษาและครูสังเกตและพูดคุยสอบถามนักเรียนเมื่อเห็นพฤติกรรมที่มีความเสี่ยง ควรมีเครื่องมือที่ใช้สำหรับเก็บข้อมูลของนักเรียนเป็นรายบุคคลเกี่ยวกับการเข้าถึงและการใช้อินเทอร์เน็ต

(ผู้ให้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ หมายเลข 2, 5 มีนาคม 2567)

...ผู้บริหารสถานศึกษาและครูสังเกตและสอบถามข้อมูลนักเรียนเกี่ยวกับการใช้โทรศัพท์มือถือและสื่อสังคมออนไลน์ โรงเรียนควรรู้ข้อมูลพื้นฐานและข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของนักเรียนเป็นรายบุคคลเพื่อระมัดระวัง ทราบสาเหตุและปัจจัยที่เกี่ยวข้อง และสามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างถูกต้อง

(ผู้ให้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ หมายเลข 3, 11 มีนาคม 2567)

...ครูที่ปรึกษาทำความเข้าใจนักเรียนเป็นรายบุคคลโดยการสังเกตพฤติกรรม เยี่ยมบ้านนักเรียนในที่ปรึกษาทุกคน มีการสัมภาษณ์ผู้ปกครอง มีการสังเกต และการใช้แบบสอบถามที่มีประเด็นเกี่ยวกับการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของนักเรียน เช่น การเข้าถึงอุปกรณ์ จำนวนชั่วโมงในการใช้งาน พฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ต เป็นต้น โรงเรียนควรมีการนำระบบออนไลน์เข้ามามีใช้ในการเก็บข้อมูลพื้นฐานด้านต่าง ๆ ของนักเรียน รวมถึงข้อมูลของผู้ปกครองเพื่อความสะดวกรวดเร็วในการติดต่อสื่อสาร ประสานงาน และส่งต่อให้กับครูที่ปรึกษาในปีการศึกษาต่อไป

(ผู้ให้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ หมายเลข 4, 8 มีนาคม 2567)

...มีการใช้แบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมการใช้โทรศัพท์มือถือ เช่น ระยะเวลาที่ใช้ ช่วงเวลาที่ใช้ และดำเนินการเยี่ยมบ้านเฉพาะนักเรียนที่ถูกคัดกรองแล้วว่าเป็นนักเรียนกลุ่มเสี่ยงหรือกลุ่มมีปัญหา ซึ่งอาจทำให้ครูที่ปรึกษาไม่เห็นถึงปัญหาหรือความเสี่ยงที่เกี่ยวข้องกับภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ของนักเรียนทุกคน ใช้แอปพลิเคชัน ระบบเทคโนโลยี สารสนเทศในการเก็บข้อมูลและทำความรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล และติดต่อพูดคุยกับนักเรียนได้ มีระบบสถิติที่นำมาใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนา

(ผู้ให้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ หมายเลข 5, 14 มีนาคม 2567)

...ผู้บริหารและครูสังเกตพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของนักเรียน

(ผู้ให้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ หมายเลข 6, 13 มีนาคม 2567)

...ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล โดย การเยี่ยมบ้าน การสอบถามข้อมูล ปัจจุบันมีการใช้เครื่องมือในการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลคือแอปพลิเคชัน School Health Hero และโรงเรียนสามารถนำเครื่องมือจากหน่วยงานอื่น ๆ เช่น จากสาธารณสุข กรมสุขภาพจิต หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมาปรับใช้ได้ โดยการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ควรมีการใช้เครื่องมือที่สามารถวัดพฤติกรรมของนักเรียนได้จริง และนำไปสู่การป้องกันและแก้ไขปัญหาได้

(ผู้ให้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ หมายเลข 7, 10 เมษายน 2567)

2) ด้านการคัดกรองนักเรียน ดำเนินการโดย นำข้อมูลจากการทำความรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลเกี่ยวกับการใช้สื่อสังคมออนไลน์ มาวิเคราะห์ จัดกลุ่มนักเรียนแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง และกลุ่มมีปัญหา หรือดำเนินการคัดกรองนักเรียนนักเรียนโดยใช้แอปพลิเคชัน School Health Hero ซึ่งเป็นระบบสุขภาพจิตโรงเรียนวิถีใหม่ เพื่อเฝ้าระวัง เรียนรู้ และรับคำปรึกษาเพื่อดูแลนักเรียนที่เสี่ยงต่อ ปัญหาพฤติกรรม อารมณ์ และทักษะสังคม โรงเรียนควรดำเนินการคัดกรองนักเรียนโดยมีเครื่องมือที่แม่นยำในการวิเคราะห์และจัดกลุ่มนักเรียน ดังข้อมูลต่อไปนี้

...เฝ้าระวังพฤติกรรมนักเรียนที่อยู่ในกลุ่มเสี่ยง

(ผู้ให้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ หมายเลข 1, 14 มีนาคม 2567)

...เผ่าระวังนักเรียนกลุ่มเสี่ยงจากพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์และการเข้าใช้อินเทอร์เน็ตในพื้นที่ที่เป็นแหล่งมั่วสุม และควรมีเครื่องมือในการคัดกรองนักเรียนที่แม่นยำและข้อความสามารถระบุถึงความเสี่ยงได้อย่างแท้จริง

(ผู้ให้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ หมายเลข 2, 5 มีนาคม 2567)

...ระบุนักเรียนกลุ่มเสี่ยงจากพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์และการอยู่ใกล้ชิดกับกลุ่มเพื่อนในชุมชนที่เป็นอันตราย โรงเรียนควรเผ่าระวังนักเรียนที่มีความเสี่ยงและมีปัญหาในการดำเนินชีวิตและการใช้สื่อสังคมออนไลน์ โดยให้ครูที่ปรึกษาสังเกตและดูแลอย่างใกล้ชิด

(ผู้ให้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ หมายเลข 3, 11 มีนาคม 2567)

...ระบุนักเรียนกลุ่มเสี่ยงและมีปัญหาจากข้อมูลที่ได้จากการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล อีกทั้งคัดกรองโดยใช้แอปพลิเคชัน School Health Hero ของกรมสุขภาพจิต และอาจมีการคัดกรองจัดกลุ่มนักเรียนที่มีปัญหามากขึ้น

(ผู้ให้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ หมายเลข 4, 8 มีนาคม 2567)

...ด้านการคัดกรองนักเรียน นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ แยกกลุ่ม เป็นกลุ่มมีปัญหา กลุ่มเสี่ยง กลุ่มปกติ โดยสำนักงานเขตฯ จะได้รับข้อมูลเป็นลักษณะของภาพรวม แต่จะมีการไปนิเทศที่โรงเรียน และขอข้อมูลที่เป็นรายละเอียดที่ทางโรงเรียนได้เก็บไว้ เช่น เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการไปเยี่ยมบ้านนักเรียน

(ผู้ให้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ หมายเลข 7, 10 เมษายน 2567)

3) ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน ดำเนินการโดย จัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการใช้สื่อสังคมออนไลน์อย่างปลอดภัยและสร้างสรรค์โดยเชิญวิทยากรผู้เชี่ยวชาญหรือบุคคลที่มีความรู้ความสามารถมาให้ความรู้ บูรณาการในหลักสูตรโดยสอดแทรกเนื้อหาเกี่ยวกับการใช้สื่อสังคมออนไลน์อย่างปลอดภัยเข้าไปในหลักสูตรการเรียนการสอนต่าง ๆ จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้นักเรียนได้เรียนรู้และฝึกปฏิบัติ เช่น การประกวดป้ายนิเทศ การทำโครงการ หรือการอภิปราย นำเทคโนโลยีมาใช้ในการเรียนการสอน เช่น การใช้ระบบ Student Care เพื่อติดตามพัฒนาการของนักเรียน สร้างความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอก เช่น ตำรวจ ไทยโอดี เพื่อให้ความรู้และสร้างความตระหนักส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียน เช่น การคิดวิเคราะห์ การตัดสินใจ เพื่อให้นักเรียนสามารถรับมือกับสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม ดังข้อมูลต่อไปนี้

...มีการจัดอบรมให้ความรู้เรื่องที่เกี่ยวข้องกับการใช้เทคโนโลยีและสื่อสังคมออนไลน์ทุก ๆ ปี เพื่ออัปเดตความรู้ใหม่ ๆ และจัดกิจกรรมให้ความรู้ที่ส่งเสริมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ให้เกิดประโยชน์ เช่น การสร้างรายได้ และสร้างอาชีพ เป็นต้น

(ผู้ให้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ หมายเลข 1, 14 มีนาคม 2567)

...จัดกิจกรรมให้ความรู้โดยวิทยากรที่เป็น Influencer เกี่ยวกับการสร้างอาชีพโดยใช้สื่อสังคมออนไลน์ คุณครูให้ความรู้เกี่ยวกับการใช้สื่อสังคมออนไลน์ผ่านกิจกรรมต่าง ๆ และการเรียนการสอนในชั้นเรียน มีการเขียนโครงการและกิจกรรมเกี่ยวกับการใช้สื่อที่ถูกต้อง และการใช้สื่อออนไลน์อย่างรู้เท่าทัน

(ผู้ให้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ หมายเลข 2, 5 มีนาคม 2567)

...จัดกิจกรรมให้ความรู้โดยวิทยากรภายนอก เกี่ยวกับการใช้สื่อสังคมออนไลน์อย่างปลอดภัย และโรงเรียนควรมีการปลูกฝังด้านระเบียบวินัยที่เข้มงวดมากขึ้นเพื่อสร้างจิตสำนึกและลดการกระทำ ความผิด

(ผู้ให้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ หมายเลข 3, 11 มีนาคม 2567)

ผู้บริหารและครูส่งเสริมการใช้โทรศัพท์มือถือและสื่อออนไลน์เพื่อการศึกษาอย่างสร้างสรรค์ โดยสอดแทรกไปในการเรียนการสอนในรายวิชาต่าง ๆ มีการจัดกิจกรรมในโครงการห้องเรียนสีขาว ให้นักเรียนทั้งโรงเรียนทุกระดับชั้นทุกห้องเรียนประกวดการจัดป้ายนิเทศในหัวข้อที่เกี่ยวข้องกับภัยออนไลน์ โดยผู้ดำเนินกิจกรรมให้หัวข้อ เช่น เกมออนไลน์ การพนันออนไลน์ เป็นต้น จากนั้นนักเรียนสืบค้นและนำข้อมูลมาจัดเป็นป้ายนิเทศแสดงในหอประชุม จัดประกวดโดยมีคณะกรรมการตัดสินให้คะแนนอย่างจริงจัง และมีพิธีมอบรางวัลหน้าเสาธง และอนาคตโรงเรียนควรมีการจัดกิจกรรมและโครงการที่สอดคล้องกับสภาพปัญหามากขึ้น

(ผู้ให้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ หมายเลข 4, 8 มีนาคม 2567)

...การส่งเสริมและการป้องกันมีหน่วยงานมาจัดอบรมให้ความรู้ ได้แก่ เจ้าหน้าที่ตำรวจ และ ไทยโอดี โดยโรงเรียนทำหน้าที่สนับสนุนและอำนวยความสะดวกการจัดกิจกรรม มีการใช้ระบบ Student Care เพื่อบันทึกการเข้าชั้นเรียน ส่งงาน ติดตามงานนักเรียน และรายงานข้อมูลให้ผู้ครองทราบ และจำเป็นต้องมีการให้ความรู้รอบด้านเกี่ยวกับภัยบนสื่อสังคมออนไลน์แก่ผู้ปกครอง และคุณครู

(ผู้ให้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ หมายเลข 5, 14 มีนาคม 2567)

...ผู้บริหารและครูให้ความรู้เกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีอย่างเหมาะสม

(ผู้ให้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ หมายเลข 6, 13 มีนาคม 2567)

...ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน มีการจัดโครงการและกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการเรียนในด้านต่าง ๆ เช่น ทักษะชีวิต

(ผู้ให้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ หมายเลข 7, 10 เมษายน 2567)

4) ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา การป้องกันดำเนินการโดย จัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับภัยบนสื่อสังคมออนไลน์แก่นักเรียน ผู้ปกครอง และบุคลากรทางการศึกษา กำหนดกฎระเบียบที่ชัดเจนเกี่ยวกับการใช้โทรศัพท์มือถือและอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ในโรงเรียน จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้เด็กใช้สื่อสังคมออนไลน์อย่างสร้างสรรค์และปลอดภัย บูรณาการเนื้อหาเกี่ยวกับการใช้สื่อสังคมออนไลน์อย่างปลอดภัยเข้าไปในหลักสูตรการเรียนการสอน ประสานงานกับหน่วยงานภายนอก เช่น ตำรวจ หรือสาธารณสุข เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลและแนวทางแก้ไข ปัญหา การแก้ไขปัญหา ดำเนินการโดย ครูและบุคลากรทางการศึกษาควรสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ เมื่อพบปัญหา ควรเรียกนักเรียนมาพูดคุยเพื่อหาสาเหตุและแนวทางแก้ไข ใช้ระบบเพื่อนช่วยเพื่อนเพื่อส่งเสริมให้นักเรียนช่วยกันดูแลซึ่งกันและกัน สื่อสารกับผู้ปกครองเพื่อร่วมกันแก้ไขปัญหา ส่งต่อผู้เชี่ยวชาญในกรณีที่มีปัญหาซับซ้อน นอกจากนี้พัฒนาระบบรายงานที่สะดวกและปลอดภัย เพื่อให้ นักเรียนสามารถแจ้งปัญหาได้ นอกจากนี้ควรประเมินผลการดำเนินงานอย่างสม่ำเสมอ เพื่อปรับปรุงแนวทางให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ดังข้อมูลต่อไปนี้

...มีมาตรการและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการป้องกันและแก้ไขปัญหาที่ชัดเจนมากขึ้น

(ผู้ให้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ หมายเลข 1, 14 มีนาคม 2567)

...คุณครูที่ปรึกษา สังเกตพฤติกรรมเสี่ยง และเรียกมาพูดคุยเป็นรายกรณี และโรงเรียนไม่อนุญาตให้นักเรียนส่งของให้มาส่งที่โรงเรียน ควรมีมาตรการที่เกี่ยวข้องกับภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ให้ครูและผู้ปกครองได้นำมาเป็นแนวปฏิบัติในการดำเนินการ และโรงเรียนควรมีมาตรการระเบียบในการอนุญาตให้ใช้โทรศัพท์มือถือในโรงเรียน หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในระดับที่สูงขึ้นควรมีระบบความปลอดภัย การจำกัดการเข้าใช้งานของนักเรียน

(ผู้ให้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ หมายเลข 2, 5 มีนาคม 2567)

...ป้องกันปัญหาภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ โดยเชิญวิทยากรภายนอกมาให้ความรู้แก่นักเรียน ได้แก่ ตำรวจ ให้ความรู้เกี่ยวกับภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ สาธารณะสุข ให้ความรู้เกี่ยวกับเรื่องเพศ โรงเรียนจัดโครงการที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและแก้ไขปัญหาภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ของนักเรียน ผู้บริหารและครูอบรมสั่งสอนนักเรียนเกี่ยวกับภัยบนสื่อสังคมออนไลน์หลังปฏิบัติกิจกรรมหน้าเสาธง และในการจัดการเรียนการสอนแต่ละรายวิชา ครูครูที่ปรึกษา สังเกตพฤติกรรมเสี่ยง และเรียกมาพูดคุยเป็นรายกรณี โรงเรียนควรสร้างมาตรการเกี่ยวกับภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ที่ชัดเจนและเข้มแข็งมากขึ้น มีการออกคำสั่งและแนวปฏิบัติที่ชัดเจน

(ผู้ให้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ หมายเลข 3, 11 มีนาคม 2567)

...การป้องกัน ผู้บริหารและครูอบรมนักเรียนเกี่ยวกับภัยบนสื่อสังคมออนไลน์หน้าเสาธง โดยยกตัวอย่างกรณีปัญหาที่เกิดขึ้น และห้ามใช้โทรศัพท์มือถือในเวลาเรียน ยกเว้นกรณีที่ใช้ในกิจกรรมการเรียนรู้การแก้ไขปัญหาให้นักเรียน ครูในโรงเรียนสังเกตพฤติกรรมของนักเรียน รายงานครูที่ปรึกษาและเรียกนักเรียนมาพูดคุยหรือตักเตือนเป็นรายกรณี และควรมีการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ให้นักเรียน ผู้ปกครอง และครู

(ผู้ให้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ หมายเลข 4, 8 มีนาคม 2567)

...การแก้ไขปัญหาโรงเรียนใช้กิจกรรม เพื่อนที่ปรึกษา YC (Youth Counselor) ของงานแนะแนว

(ผู้ให้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ หมายเลข 5, 14 มีนาคม 2567)

...การป้องกันโรงเรียนมีการเชิญตำรวจมาให้ความรู้เกี่ยวกับความปลอดภัยในการใช้สื่อสังคมออนไลน์การแก้ไขปัญหานักเรียน ครูที่ปรึกษาเรียกนักเรียนมาพูดคุยและให้การช่วยเหลือเป็นรายกรณี

(ผู้ให้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ หมายเลข 6, 13 มีนาคม 2567)

...ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน มีการจัดโครงการและกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียนในด้านต่าง ๆ เช่น ยาเสพติด สุขภาพจิต และในอนาคตควรมีการประสานความร่วมมือกับหน่วยงานทางด้านสาธารณสุข โรงพยาบาลสุขภาพประจำตำบล และหน่วยงานทางปกครอง ในการเฝ้าระวัง ป้องกัน และแก้ไขปัญหานักเรียน

(ผู้ให้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ หมายเลข 7, 10 เมษายน 2567)

5) ด้านการส่งต่อ แบ่งเป็น การส่งต่อภายในโรงเรียน ดำเนินการโดย ครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษาเป็นผู้สังเกตพฤติกรรมและปัญหาเบื้องต้น หากไม่สามารถแก้ไขปัญหาก็ดำเนินการส่งต่อฝ่ายกิจการนักเรียนเพื่อดำเนินการตามขั้นตอนต่อไป เช่น ตักเตือน ทำข้อตกลง และส่งต่อผู้บริหารในกรณีที่ปัญหารุนแรงหรือไม่สามารถแก้ไขได้

และการส่งต่อภายนอกโรงเรียน ดำเนินการโดย ส่งต่อไปยังหน่วยงานต้นสังกัด เช่น นักจิตวิทยาโรงเรียนของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา หรือส่งต่อไปยังหน่วยงานภายนอก เช่น โรงพยาบาล หน่วยงานพัฒนาสังคม ตำรวจ หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้งนี้การส่งต่อภายนอกควรเป็นการดำเนินการเพื่อแก้ไขปัญหาลึกเลื่องการส่งต่อเพื่อลงโทษให้นักเรียนหมดอนาคตทางการเรียน และยังคงอยู่ในวงจรของการกระทำความผิดเกี่ยวกับภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ ดังข้อมูลต่อไปนี้

...ครูที่ปรึกษารับเรื่องแล้วดำเนินการแก้ไขปัญห โดยกรณีที่ไม่สามารถแก้ไขปัญหได้โรงเรียน หรือนักเรียนไม่ดีขึ้นโรงเรียนดำเนินการส่งต่อภายนอกนักเรียนไปยังนักจิตวิทยาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาต้นสังกัดแล้ว ในอนาคตควรจะสามารถส่งต่อนักเรียนไปยังโรงพยาบาลใกล้เคียงเพื่อรักษาต่อไป โดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีระบบการส่งต่อภายนอกให้สามารถเข้าถึงได้ง่าย เช่น กรณีสุขภาพจิต จัดให้มีคลินิกให้คำปรึกษาทางด้านสุขภาพจิตโดยจิตแพทย์อย่างทั่วถึงทุกพื้นที่

(ผู้ให้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ หมายเลข 2, 5 มีนาคม 2567)

...ครูที่ปรึกษาดำเนินการส่งต่อภายในไปยังฝ่ายกิจการนักเรียนเพื่อดำเนินการตักเตือนและทำข้อตกลง หากนักเรียนไม่แก้ไขพฤติกรรม หรือมีการกระทำความผิดซ้ำ โรงเรียนพิจารณาให้ย้ายสถานศึกษา หรือส่งต่อให้หน่วยงานพัฒนาสังคม และโรงเรียนควรมีการประสานงานกับหน่วยงานที่จะส่งต่อภายนอกเพื่อแก้ไขปัญหาลึกเลื่องการส่งต่อเพื่อลงโทษให้นักเรียนหมดอนาคตทางการเรียนและยังคงอยู่ในวงจรของการกระทำความผิด

(ผู้ให้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ หมายเลข 3, 11 มีนาคม 2567)

...ถ้าครูที่พบปัญหาไม่สามารถจัดการได้จึงจะดำเนินการส่งต่อภายในไปยังครูที่ปรึกษา และดำเนินการส่งต่อไปยังหัวหน้าระดับ และส่งต่อไปฝ่ายกิจการนักเรียนและฝ่ายบริหาร เพื่อพูดคุยและหาทางออกของปัญหาที่เกิดขึ้นร่วมกันพร้อมทั้งผู้ปกครองด้วย หรือกรณีที่ไม่สามารถพูดคุยตกลงกันได้จะส่งต่อภายนอก เช่น เจ้าหน้าที่ตำรวจ นอกจากนี้โรงเรียนควรดำเนินการขอความร่วมมือกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเมื่อเกิดปัญหาในอนาคต

(ผู้ให้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ หมายเลข 4, 8 มีนาคม 2567)

...ครูที่ปรึกษาส่งต่องานแนะแนวหรือฝ่ายกิจการนักเรียน และกรณีส่งต่อภายนอกโรงเรียน รวบรวมข้อมูลของนักเรียนที่มีปัญหาแล้วประสานขอความช่วยเหลือไปยังนักจิตวิทยาของสำนักงานเขตพื้นที่ต้นสังกัดและประสานขอความช่วยเหลือไปยังหน่วยงานภาคีเครือข่ายของชุมชน เช่น เทศบาล หน่วยงานฝ่ายปกครอง

(ผู้ให้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ หมายเลข 5, 14 มีนาคม 2567)

...ครูที่ปรึกษาดำเนินการส่งต่อภายในไปยังฝ่ายกิจการนักเรียน และหากเป็นกรณีที่นักเรียน ได้รับความเสียหายด้านทรัพย์สินโรงเรียนดำเนินการประสานไปยังเจ้าหน้าที่ตำรวจเพื่อดำเนินการทางกฎหมายต่อไป

(ผู้ให้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ หมายเลข 6, 13 มีนาคม 2567)

...ด้านการส่งต่อ จะเป็นในกรณีของการส่งเรื่องต่อมายังสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อ ประสานขอความช่วยเหลือจากนักจิตวิทยาโรงเรียนประจำเขตพื้นที่การศึกษา

(ผู้ให้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ หมายเลข 7, 10 เมษายน 2567)

6) ด้านความร่วมมือและการสนับสนุนจากหน่วยงานและผู้เกี่ยวข้อง

6.1) ด้านการจัดอบรมให้ความรู้ ได้แก่ ตำรวจไซเบอร์ให้ความรู้เกี่ยวกับ ภัยและโทษของการกระทำความผิดบนสื่อสังคมออนไลน์วิธีการป้องกันตนเองและการแจ้งความเมื่อ เกิดเหตุการณ์ หน่วยงานในท้องถิ่น เช่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือสาธารณสุขให้ความช่วยเหลือ ด้านทรัพยากรบุคคลและงบประมาณในการจัดกิจกรรม หน่วยงานพัฒนาสังคมให้ความรู้เกี่ยวกับ ปัญหาทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับการใช้สื่อสังคมออนไลน์และแนวทางการแก้ไขปัญหา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาให้การสนับสนุนด้านงบประมาณและทรัพยากรบุคคลในการจัดอบรมและกิจกรรมต่าง ๆ ดังข้อมูลต่อไปนี้

...หน่วยงานต้นสังกัดจัดอบรมความรู้เกี่ยวกับภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ให้แก่ครูและคนใน ชุมชน ตำรวจไซเบอร์ให้ความรู้แก่นักเรียน

(ผู้ให้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ หมายเลข 2, 5 มีนาคม 2567)

... ผู้บริหารสถานศึกษาและครูควรมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ เข้าถึงนักเรียนทุกคน และมุ่งพัฒนาให้นักเรียนไม่กระทำความผิดและตกเป็นเหยื่อของภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ ดำรวจไซเบอร์ ให้ความรู้เกี่ยวกับภัยและโทษการกระทำความผิดบนสื่อสังคมออนไลน์

(ผู้ให้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ หมายเลข 3, 11 มีนาคม 2567)

...หน่วยงานในท้องถิ่นและหน่วยงานต้นสังกัดให้ความช่วยเหลือในการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ให้แก่ นักเรียน

(ผู้ให้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ หมายเลข 4, 8 มีนาคม 2567)

...ควรได้รับความช่วยเหลือจากเขตพื้นที่การศึกษาต้นสังกัดในการจัดอบรมให้ความรู้และงบประมาณสนับสนุนในการดำเนินงานเกี่ยวกับการป้องกันภัยบนสื่อสังคมออนไลน์

(ผู้ให้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ หมายเลข 5, 14 มีนาคม 2567)

...หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น ตำรวจไซเบอร์ พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด จัดอบรมหรือเข้ามาให้ความรู้แก่ครูและนักเรียน

(ผู้ให้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ หมายเลข 6, 13 มีนาคม 2567)

6.2) ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา ได้แก่ หน่วยงานสาธารณสุข เช่น โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (รพ.สต.) เทศบาล หรืออำเภอ มีบริการให้คำปรึกษาทางด้านสุขภาพจิตเพื่อช่วยเหลือนักเรียนที่ประสบปัญหาทางด้านจิตใจ หน่วยงานกำกับดูแลสื่อมีหน้าที่ควบคุมการเข้าถึงสื่อสังคมออนไลน์ที่ไม่เหมาะสม และคัดกรองเนื้อหาที่เป็นอันตรายต่อเยาวชน ผู้ปกครองมีบทบาทสำคัญในการดูแลบุตรหลานอย่างใกล้ชิด สังเกตพฤติกรรม และร่วมมือกับโรงเรียนในการแก้ไขปัญหา ดังข้อมูลต่อไปนี้

...มีจุดบริการให้คำปรึกษาทางด้านสุขภาพจิตอย่างทั่วถึงเพื่อลดภาระของผู้ปกครองในการเดินทางและเวลา เช่น ที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล เทศบาล หรืออำเภอ

(ผู้ให้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ หมายเลข 2, 5 มีนาคม 2567)

...มีหน่วยงานที่ควบคุมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ทั้งในด้านการเข้าใช้อย่างเหมาะสม และการคัดกรองเนื้อหาที่ไม่เป็นภัยต่อเยาวชนและสิ่งผิดกฎหมาย

(ผู้ให้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ หมายเลข 3, 11 มีนาคม 2567)

... ผู้ปกครองควรให้ความร่วมมือในการดูแลและแก้ไขปัญหาของนักเรียนร่วมกับโรงเรียน
(ผู้ให้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ หมายเลข 4, 8 มีนาคม 2567)

สรุปผลการสัมภาษณ์ ได้ดัง ตาราง 4 ที่แสดงผลการศึกษาแนวทางการป้องกันและการดูแลช่วยเหลือนักเรียนจากภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาจากการสัมภาษณ์

ตาราง 4 ผลการศึกษาแนวทางการป้องกันและการดูแลช่วยเหลือนักเรียนจากภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาจากการสัมภาษณ์

การดำเนินงาน	ผลการศึกษาแนวทางการป้องกันและการดูแลช่วยเหลือนักเรียนจากภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาจากการสัมภาษณ์
1) ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล	- สังเกตพฤติกรรมของนักเรียนทั้งในและนอกห้องเรียน - พุดคุยสอบถามนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ - ใช้เครื่องมือประเมิน ได้แก่ แบบสอบถาม หรือแอปพลิเคชัน เช่น School Health Hero - รวบรวมข้อมูลและสร้างฐานข้อมูลเกี่ยวกับนักเรียน - เยี่ยมบ้าน - ประสานงานกับผู้ปกครอง - ใช้เทคโนโลยีมาช่วยในการเก็บข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล และติดตามพฤติกรรมของนักเรียน - พัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
2) ด้านการคัดกรองนักเรียน	- นำข้อมูลจากการทำความรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลเกี่ยวกับการใช้สื่อสังคมออนไลน์ มาวิเคราะห์ จัดกลุ่มนักเรียนแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง และกลุ่มมีปัญหา - คัดกรองนักเรียนนักเรียนเสี่ยงต่อปัญหาพฤติกรรม อารมณ์ และทักษะสังคม โดยใช้แอปพลิเคชัน School Health Hero
3) ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน	- จัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการใช้สื่อสังคมออนไลน์อย่างปลอดภัยและสร้างสรรค์

การดำเนินงาน	ผลการศึกษาแนวทางการป้องกันและการดูแลช่วยเหลือนักเรียนจากภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาจากการสัมภาษณ์
	- บูรณาการในหลักสูตรโดยสอดแทรกเนื้อหาเกี่ยวกับการใช้สื่อสังคมออนไลน์อย่างปลอดภัยเข้าไปในหลักสูตรการเรียนการสอนต่างๆ - จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้นักเรียนได้เรียนรู้และฝึกปฏิบัติ เช่น การประกวดป้ายนิเทศ การทำโครงงาน หรือการอภิปราย - นำเทคโนโลยีมาใช้ในการเรียนการสอน เช่น การใช้ระบบ Student Care เพื่อติดตามพัฒนาการของนักเรียน - สร้างความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอก เช่น ตำรวจ ไทยโอดี เพื่อให้ความรู้และสร้างความตระหนัก - ส่งเสริมทักษะชีวิตของนักเรียน เช่น การคิดวิเคราะห์ การตัดสินใจ เพื่อให้ นักเรียนสามารถรับมือกับสถานการณ์ต่างๆ ได้อย่างเหมาะสม
4) ด้านการป้องกันและ แก้ไขปัญหานักเรียน	- จัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับภัยบนสื่อสังคมออนไลน์แก่ทั้งนักเรียน ผู้ปกครอง และบุคลากรทางการศึกษา - กำหนดกฎระเบียบที่ชัดเจนเกี่ยวกับการใช้โทรศัพท์มือถือและอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ในโรงเรียน - จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้เด็กใช้สื่อสังคมออนไลน์อย่างสร้างสรรค์และปลอดภัย บูรณาการเนื้อหาเกี่ยวกับการใช้สื่อสังคมออนไลน์อย่างปลอดภัยเข้าไปในหลักสูตรการเรียนการสอน - ประสานงานกับหน่วยงานภายนอก เช่น ตำรวจ หรือสาธารณสุข เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลและแนวทางแก้ไขปัญหา - สังเกตพฤติกรรมของนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ เมื่อพบปัญหา ควรเรียกนักเรียน มาพูดคุยเพื่อหาสาเหตุและแนวทางแก้ไข - ใช้ระบบเพื่อนช่วยเพื่อนเพื่อส่งเสริมให้นักเรียนช่วยกันดูแลซึ่งกันและกัน - สื่อสารกับผู้ปกครองเพื่อร่วมกันแก้ไขปัญหา - ส่งต่อผู้เชี่ยวชาญในกรณีที่ปัญหาซับซ้อน - มีระบบรายงานที่สะดวกและปลอดภัย เพื่อให้ นักเรียนสามารถแจ้งปัญหาได้ - ประเมินผลการดำเนินงานอย่างสม่ำเสมอ เพื่อปรับปรุงแนวทางให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

การดำเนินงาน	ผลการศึกษาแนวทางการป้องกันและการดูแลช่วยเหลือนักเรียนจากภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาจากการสัมภาษณ์
5) ด้านการส่งต่อ	การส่งต่อภายในโรงเรียน - ครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษาเป็นผู้สังเกตพฤติกรรมและปัญหาเบื้องต้น - ส่งต่อฝ่ายกิจการนักเรียน เพื่อ ตักเตือน ทำข้อตกลง - ส่งต่อผู้บริหารในกรณีที่ปัญหารุนแรงหรือไม่สามารถแก้ไขได้ การส่งต่อภายนอกโรงเรียน - ส่งต่อไปยังหน่วยงานต้นสังกัด เช่น นักจิตวิทยาโรงเรียนของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา - ส่งต่อไปยังหน่วยงานภายนอกอื่นๆ เช่น โรงพยาบาล หน่วยงานพัฒนาสังคม ตำรวจ หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
6) ด้านความร่วมมือและการสนับสนุนจากหน่วยงานและผู้เกี่ยวข้อง	ความร่วมมือและการสนับสนุนในการจัดอบรม ให้ความรู้แก่ นักเรียน ครู และผู้ปกครอง - ดำรงไว้ไซเบอร์ ให้ความรู้เกี่ยวกับภัยและโทษของการกระทำความผิดบนสื่อสังคมออนไลน์วิธีการป้องกันตนเอง และการแจ้งความเมื่อเกิดเหตุการณ์ - หน่วยงานในท้องถิ่น เช่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือสาธารณสุข ให้ความช่วยเหลือด้านทรัพยากรบุคคลและงบประมาณในการจัดกิจกรรม - หน่วยงานพัฒนาสังคม ให้ความรู้เกี่ยวกับปัญหาทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับการใช้สื่อสังคมออนไลน์และแนวทางการแก้ไขปัญหา - สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ให้การสนับสนุนด้านงบประมาณและทรัพยากรบุคคลในการจัดอบรมและกิจกรรมต่างๆ ความร่วมมือและการสนับสนุนในการเฝ้าระวัง - เจ้าหน้าที่ตำรวจและศาลเยาวชน ให้คำแนะนำและวางแผนการเฝ้าระวังร่วมกับโรงเรียน - ผู้ปกครอง มีบทบาทสำคัญในการดูแลบุตรหลานอย่างใกล้ชิดสังเกตพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงและพูดคุยให้คำแนะนำ - ชุมชน ช่วยกันสอดส่องดูแลและแจ้งเตือนหากพบเห็นพฤติกรรมที่น่าสงสัย - นักเรียน ช่วยกันเฝ้าระวังเพื่อนที่แสดงพฤติกรรมเสี่ยงและแจ้งให้ครูหรือผู้ใหญ่ทราบ

การดำเนินงาน	ผลการศึกษาแนวทางการป้องกันและการดูแลช่วยเหลือนักเรียนจากภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาจากการสัมภาษณ์
	- ครู โดยเฉพาะครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษา และครูสอนวิชาคอมพิวเตอร์ มีหน้าที่ในการสังเกตพฤติกรรมของนักเรียน และให้คำแนะนำเกี่ยวกับการใช้สื่อสังคมออนไลน์อย่างปลอดภัย - การใช้เทคโนโลยีในการช่วยในการเฝ้าระวัง เช่น การติดตั้งโปรแกรมกรองเนื้อหา หรือการใช้ระบบเครือข่ายสังคมออนไลน์ภายในโรงเรียน ความร่วมมือและการสนับสนุนในการป้องกันและแก้ไขปัญหา - หน่วยงานสาธารณสุข เช่น โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (รพ.สต.) เทศบาล หรืออำเภอ มีบริการให้คำปรึกษาทางด้านสุขภาพจิตเพื่อช่วยเหลือนักเรียนที่ประสบปัญหาทางด้านจิตใจ - หน่วยงานกำกับดูแลสื่อมีหน้าที่ควบคุมการเข้าถึงสื่อสังคมออนไลน์ที่ไม่เหมาะสม และคัดกรองเนื้อหาที่เป็นอันตรายต่อเยาวชน - ผู้ปกครอง ดูแลบุตรหลานอย่างใกล้ชิด สังเกตพฤติกรรม และร่วมมือกับโรงเรียนในการแก้ไขปัญหา

การสังเคราะห์แนวทางการป้องกันและการดูแลช่วยเหลือนักเรียนจากภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

จากการศึกษาแนวทางการป้องกันและการดูแลช่วยเหลือนักเรียนจากภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา สามารถสังเคราะห์แนวทางการป้องกันและการดูแลช่วยเหลือนักเรียนจากภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา แบ่งออกเป็น 6 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล 2) ด้านการคัดกรองนักเรียน 3) ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน 4) ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา 5) ด้านการส่งต่อ และ 6) ด้านความร่วมมือและการสนับสนุนจากหน่วยงานและผู้เกี่ยวข้อง ดังรายละเอียดต่อไปนี้

แนวทางการป้องกันและการดูแลช่วยเหลือนักเรียนจากภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ภาพรวมยังไม่มีมาตรการเฉพาะเจาะจงในการป้องกันและดูแลช่วยเหลือนักเรียนจากภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีอยู่ยังไม่ครอบคลุมถึงปัญหาที่เกิดจากสื่อสังคมออนไลน์ โรงเรียนควรมีการจัดทำคู่มือสำหรับนักเรียน ครู และผู้ปกครอง เพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับภัยอันตรายบนสื่อสังคมออนไลน์ วิธีการป้องกันตนเอง และช่องทางการขอความช่วยเหลือ กำหนดระเบียบการใช้โทรศัพท์มือถือในโรงเรียนอย่างชัดเจนเพื่อควบคุมการใช้งานและป้องกันปัญหาที่อาจเกิดขึ้น พัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน สร้างนวัตกรรม เช่น แอปพลิเคชัน หรือเว็บไซต์ เพื่อใช้ในการรายงานปัญหาและขอความช่วยเหลือ พัฒนาคู่มือการดำเนินงานที่ชัดเจนสำหรับครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง ติดตามและประเมินผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องเพื่อปรับปรุงการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

1) ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ดำเนินการโดย สังเกตพฤติกรรม ครูที่ปรึกษาสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนทั้งในและนอกห้องเรียนเพื่อหาสัญญาณบ่งบอกถึงปัญหา เยี่ยมบ้าน ครูพูดคุยกับผู้ปกครองและสังเกตสภาพแวดล้อมที่บ้าน สื่อสารกับนักเรียน ครูพูดคุยสอบถามนักเรียนอย่างสม่ำเสมอเพื่อเข้าใจความคิดและความรู้สึกของนักเรียน ใช้เครื่องมือประเมิน เช่น แบบสอบถาม SDQ หรือแบบสอบถามที่พัฒนาขึ้นเพื่อประเมินพฤติกรรมและความเสี่ยง สร้างฐานข้อมูล ครูรวบรวมข้อมูลของนักเรียนแต่ละคนเพื่อวิเคราะห์และวางแผนการส่งเสริมพัฒนา ป้องกัน แก้ไขปัญหา หรือช่วยเหลือ ประสานกับผู้ปกครองเพื่อสอบถามข้อมูลของนักเรียน และใช้เทคโนโลยีช่วยในการเก็บข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล และติดตามพฤติกรรมของนักเรียน

2) ด้านการคัดกรองนักเรียน ดำเนินการโดย สังเกตพฤติกรรม ครูสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนหากพบความผิดปกติจะเรียกมาพูดคุยเป็นรายบุคคล ใช้เครื่องมือประเมิน เช่น แบบประเมิน หรือใช้แอปพลิเคชัน School Health Hero เพื่อประเมินและคัดกรองนักเรียน แบ่งกลุ่มนักเรียนออกเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง และกลุ่มมีปัญหาเพื่อคั่นหานักเรียนที่ต้องการความ

ช่วยเหลือเป็นพิเศษ และประสานงานกับครูที่ปรึกษา ผู้ปกครอง หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อให้การป้องกันหรือดูแลช่วยเหลือที่เหมาะสมก่อนที่ปัญหาจะรุนแรงขึ้น

3) ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน ดำเนินการโดย จัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการใช้สื่อสังคมออนไลน์อย่างถูกวิธีและสร้างสรรค์ บูรณาการในหลักสูตรโดยสอดแทรกเนื้อหาเกี่ยวกับการใช้สื่อสังคมออนไลน์อย่างปลอดภัยเข้าไปในวิชาต่างๆ จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้นักเรียนได้เรียนรู้และฝึกปฏิบัติจริง นำเทคโนโลยีมาใช้ในการเรียนการสอนและติดตามพัฒนาการของนักเรียน และสร้างความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอกเพื่อให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับภัยอันตรายบนสื่อสังคมออนไลน์ มีทักษะในการป้องกันตนเอง และสามารถใช้อุปกรณ์สื่อสารได้อย่างสร้างสรรค์

4) ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา การป้องกัน ดำเนินการโดย จัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับภัยอันตรายบนสื่อสังคมออนไลน์ กฎหมายที่เกี่ยวข้อง และวิธีการป้องกันตนเอง กำหนดกฎระเบียบที่ชัดเจนเกี่ยวกับการใช้โทรศัพท์มือถือและอุปกรณ์ดิจิทัลในโรงเรียน สร้างความตระหนักถึงผลกระทบและความสำคัญของการใช้สื่อสังคมออนไลน์อย่างเหมาะสม สร้างภูมิคุ้มกันโดยสอนให้นักเรียนสามารถรับมือกับภัยคุกคามบนสื่อสังคมออนไลน์ได้ และการแก้ไขปัญหา ดำเนินการโดย ครูและบุคลากรทางการศึกษาสังเกตพฤติกรรมนักเรียนอย่างใกล้ชิด พูดคุยและให้คำปรึกษาแก่นักเรียนที่มีปัญหา ประสานขอความร่วมมือกับผู้ปกครองในการแก้ไขปัญหา ลงโทษทางวินัย ส่งเสริมการช่วยเหลือตนเองโดยสอนให้นักเรียนรู้จักวิธีแก้ปัญหาด้วยตนเอง สร้างระบบรายงานสำหรับการแจ้งปัญหายุ่งยากบนสื่อสังคมออนไลน์ของนักเรียน

5) ด้านการส่งต่อ แบ่งเป็น การส่งต่อภายในโรงเรียน ดำเนินการโดย ครูประจำชั้น หรือครูที่ปรึกษาสังเกตพฤติกรรมและแก้ไขปัญหาเบื้องต้น หากปัญหาไม่สามารถแก้ไขได้จะส่งต่อให้ฝ่ายกิจการนักเรียนพิจารณาความรุนแรงของปัญหาและดำเนินการตามขั้นตอน เช่น ตักเตือน ทำข้อตกลง หรือส่งต่อผู้บริหาร โดยอาจเชิญผู้ปกครองมาร่วมพูดคุยและวางแผนแก้ไขปัญหา

และการส่งต่อภายนอกโรงเรียน ดำเนินการโดย ส่งต่อไปยังหน่วยงานหรือผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านในกรณีที่ ปัญหาซับซ้อนเกินกว่าที่โรงเรียนจะแก้ไขได้ เช่น ปัญหาทางจิตวิทยา ส่งต่อนักจิตวิทยาของสำนักงานเขตพื้นที่ ปัญหาทางกฎหมายส่งต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจ โดยมีจุดประสงค์เพื่อให้นักเรียนได้รับการช่วยเหลือที่เหมาะสมไม่ใช่เพื่อลงโทษ

6) ด้านความร่วมมือและการสนับสนุนจากหน่วยงานและผู้เกี่ยวข้อง

6.1) ด้านการจัดอบรมให้ความรู้ ได้แก่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สนับสนุนงบประมาณ อุปกรณ์ และบุคลากรในการจัดอบรม ดำรวจไซเบอร์ให้ความรู้เกี่ยวกับกฎหมาย และวิธีป้องกันตนเองจากภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ หน่วยงานราชการอื่นๆ เช่น สำนักงานอัยการ ศาล ให้ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายที่เกี่ยวข้อง องค์การเอกชนให้ความรู้และประสบการณ์ในการป้องกันภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ หน่วยงานในท้องถิ่น เช่น องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น สาธารณสุข สนับสนุน

ทรัพยากรและงบประมาณ หน่วยงานพัฒนาสังคมให้ความรู้เกี่ยวกับปัญหาทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับการใช้สื่อสังคมออนไลน์

6.2) ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญา ได้แก่ นักจิตวิทยาให้คำปรึกษา และดูแลสุขภาพจิตของนักเรียน หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น โรงพยาบาล หรือโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (รพ.สต.) ให้บริการด้านสุขภาพกายและสุขภาพจิตแก่นักเรียนที่ต้องการความช่วยเหลือ ผู้ปกครองดูแลบุตรหลานอย่างใกล้ชิด สังเกตพฤติกรรม และร่วมมือกับโรงเรียนในการแก้ไขปัญหา หน่วยงานกำกับดูแลสื่อควบคุมการเข้าถึงสื่อที่ไม่เหมาะสมและคัดกรองเนื้อหาที่เป็นอันตรายต่อเยาวชน

สามารถสรุปได้ดัง ตาราง 5 ที่แสดงการสังเคราะห์แนวทางการป้องกันและการดูแลช่วยเหลือ นักเรียนจากภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

ตาราง 5 การสังเคราะห์แนวทางการป้องกันและการดูแลช่วยเหลือนักเรียนจากภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

การสังเคราะห์แนวทางการป้องกันและการดูแลช่วยเหลือนักเรียนจากภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา	
1. ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล	1) สังเกตพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของนักเรียนทุกคนอย่างทั่วถึงเพื่อหาสัญญาณบ่งบอกถึงปัญหาภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ ได้แก่ ด้านเนื้อหาที่คุกคามต่อความปลอดภัยส่วนบุคคลและชุมชน ด้านเนื้อหาที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพและความปลอดภัยดี ด้านความเกลียดชัง และการเลือกปฏิบัติ ด้านการละเมิดศักดิ์ศรี ด้านการบุกรุกความเป็นส่วนตัว และด้านการหลอกลวงและการฉ้อโกง 2) พุดคุยสอบถามนักเรียนอย่างสม่ำเสมอเกี่ยวกับการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของนักเรียนเพื่อสร้างปฏิสัมพันธ์ ความไว้วางใจ เข้าใจความคิด และพฤติกรรมของนักเรียนเกี่ยวกับการใช้สื่อสังคมออนไลน์ 3) ใช้เครื่องมือประเมิน ได้แก่ แบบสอบถามที่พัฒนาขึ้นเพื่อประเมินพฤติกรรมการเสี่ยงในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ โดยเก็บข้อมูลเพื่อนำมาวิเคราะห์อย่างรอบด้านทั้งปัจจัยด้านตัวนักเรียนเอง ปัจจัยด้านผู้ปกครอง ปัจจัยด้านกลุ่มเพื่อน ปัจจัยด้านการเข้าถึงเนื้อหาและการสร้างเนื้อหาบนสื่อสังคมออนไลน์ รวมถึงความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการกระทำผิดและข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการใช้สื่อสังคมออนไลน์ 4) สร้างฐานข้อมูลโดยรวมข้อมูลของนักเรียนแต่ละคนเพื่อวิเคราะห์และวางแผนการส่งเสริมพัฒนาป้องกัน แก้ไขปัญหาหรือช่วยเหลือนักเรียนเกี่ยวกับการใช้สื่อสังคมออนไลน์อย่างครบถ้วนพร้อมส่งต่อให้กับครูที่ปรึกษา/ครูประจำชั้นคนใหม่เมื่อนักเรียนเลื่อนระดับชั้น 5) เยี่ยมบ้านเพื่อสังเกตสภาพแวดล้อมที่บ้านของนักเรียนและพูดคุยกับผู้ปกครองเพื่อเก็บข้อมูลเกี่ยวกับการควบคุมดูแลนักเรียนในการใช้สื่อสังคมออนไลน์และพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของนักเรียนที่บ้าน 6) ใช้เทคโนโลยีช่วยในการเก็บข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล และติดตามพฤติกรรมของนักเรียนเกี่ยวกับการใช้สื่อสังคมออนไลน์และภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ เช่น โปรแกรมสำรวจความคิดเห็นออนไลน์

การสังเคราะห์แนวทางการป้องกันและจัดการดูแลช่วยเหลือให้นักเรียนจากภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

2. ด้านการคัดกรองนักเรียน

- 1) สังเกตพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของนักเรียนหากพบความผิดปกติรีบมาพูดคุยเป็นรายบุคคล
- 2) ใช้เครื่องมือประเมินเพื่อประเมินพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์และความเสี่ยงต่อภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ต่างๆ ได้แก่ ด้านเนื้อหาที่คุกคามต่อความปลอดภัยส่วนบุคคลและชุมชน ด้านเนื้อหาที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพและความปลอดภัย ด้านความเกลียดชังและการเลือกปฏิบัติ ด้านการละเมิดศักดิ์ศรี ด้านการบุกรุกความเป็นส่วนตัว และด้านการหลอกลวงและการฉ้อโกง
- 3) คัดกรองนักเรียนโดยแบ่งกลุ่มนักเรียนออกเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง และกลุ่มมีปัญหา โดยกลุ่มเสี่ยงและกลุ่มมีปัญหาแบ่งออกเป็น ด้านเนื้อหาที่คุกคามต่อความปลอดภัยส่วนบุคคลและชุมชน ด้านเนื้อหาที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพและความปลอดภัยที่ดี ด้านความเกลียดชังและการเลือกปฏิบัติ ด้านการละเมิดศักดิ์ศรี ด้านการบุกรุกความเป็นส่วนตัว และด้านการหลอกลวงและการฉ้อโกง
- 4) ประสานงานกับครูที่ปรึกษา ผู้ปกครอง หรือผู้เกี่ยวข้องเพื่อให้การป้องกันหรือการดูแลช่วยเหลือที่เหมาะสมก่อนที่ปัญหาภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ของนักเรียนจะรุนแรงขึ้น

3. ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน

- 1) จัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการใช้สื่อสังคมออนไลน์อย่างปลอดภัยและสร้างสรรค์
- 2) บูรณาการในหลักสูตรโดยสอดแทรกเนื้อหาเกี่ยวกับการใช้สื่อสังคมออนไลน์อย่างปลอดภัยและสร้างสรรค์เข้าไปในวิชาต่างๆ
- 3) จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้นักเรียนได้เรียนรู้และฝึกปฏิบัติจริงเกี่ยวกับการใช้สื่อสังคมออนไลน์อย่างปลอดภัยและสร้างสรรค์ เช่น กิจกรรม Workshop การแข่งขันสร้างสรรค์สื่อดิจิทัล ค่ายเยาวชน หรือ โครงการอาสาสมัครในการณรงค์เกี่ยวกับการใช้สื่อสังคมออนไลน์
- 4) นำเทคโนโลยีมาใช้ในการเรียนการสอนและติดตามพัฒนาการของนักเรียน เช่น การใช้สื่อการเรียนรู้ที่เป็นวิดีโอ หรืออินโฟกราฟิกเรื่องการใช้สื่อสังคมออนไลน์อย่างปลอดภัยและสร้างสรรค์ การจัดกิจกรรมให้นักเรียนมีส่วนร่วมบนสื่อสังคมออนไลน์ หรือการใช้เครื่องมือวิเคราะห์ข้อมูล/แบบสำรวจออนไลน์ในการติดตามพัฒนาการของนักเรียน
- 5) สร้างความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอกในการจัดกิจกรรมส่งเสริมและพัฒนาการเรียนรู้ในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ เช่น องค์กรไม่แสวงหาผลกำไร (NGO) ที่ทำงานด้านเทคโนโลยีเพื่อสังคม ตำรวจไซเบอร์ หรือมหาวิทยาลัย

การสังเคราะห์แนวทางการป้องกันและการดูแลช่วยเหลือนักเรียนจากภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

4. ด้านการป้องกันและ

แก้ไขปัญหาให้นักเรียน

- 1) จัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับภัยอันตรายบนสื่อสังคมออนไลน์ กฎหมายที่เกี่ยวข้อง และวิธีการป้องกันตนเอง จากภัยบนสื่อสังคมออนไลน์
ด้านต่างๆ ได้แก่ ด้านเนื้อหาที่คุกคามต่อความปลอดภัยส่วนบุคคลและชุมชน ด้านเนื้อหาที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพและความปลอดภัยที่ดี ด้าน
ความเกลียดชังและการเลือกปฏิบัติ ด้านการละเมิดศักดิ์ศรี ด้านการบุกรุกความเป็นส่วนตัว และด้านการหลอกลวงและการฉ้อโกงบนสื่อ
สังคมออนไลน์
- 2) กำหนดกฎระเบียบที่ชัดเจนเกี่ยวกับการใช้โทรศัพท์มือถือและอุปกรณ์ดิจิทัลในโรงเรียน
- 3) สร้างความตระหนักถึงผลกระทบของภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ ต่อตัวนักเรียน ครอบครัวของนักเรียน โรงเรียน และสังคม
- 4) ครูและบุคลากรทางการศึกษาสังเกตพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของนักเรียนกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหาเกี่ยวกับภัยบนสื่อสังคมออนไลน์
อย่างใกล้ชิด
- 5) พุดคุยและให้คำปรึกษาแก่นักเรียนกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหาเกี่ยวกับภัยบนสื่อสังคมออนไลน์
- 6) ประสานขอความร่วมมือกับผู้ประกอบการของนักเรียนกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหาเกี่ยวกับภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ ในการแก้ไขปัญหา
- 7) ลงโทษทางวินัยนักเรียนที่เป็นผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับภัยบนสื่อสังคมออนไลน์

5. ด้านการส่งต่อ

5.1 การส่งต่อภายในโรงเรียน

- 1) ครูประจำชั้นหรือครูที่ปรึกษาแก้ไขปัญหานักเรียนกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหาเกี่ยวกับภัยบนสื่อสังคมออนไลน์
- 2) หากครูประจำชั้นหรือครูที่ปรึกษาไม่สามารถแก้ไขปัญหาของนักเรียนกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหาเกี่ยวกับภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ได้ส่งต่อให้ฝ่าย
กิจการนักเรียนพิจารณาความรุนแรงของปัญหาและดำเนินการตามขั้นตอน เช่น ตักเตือน ทำข้อตกลง หรือส่งต่อผู้บริหาร โดยอาจเชิญ
ผู้ปกครองมาร่วมพูดคุยและวางแผนแก้ไขปัญห

การสังเคราะห์แนวทางการป้องกันและจัดการดูแลช่วยเหลือนักเรียนจากภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

5.2 การส่งต่อภายนอกโรงเรียน

- 1) ส่งต่อไปยังหน่วยงานหรือผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านกรณีปัญหาที่เกี่ยวข้องกับภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายเกินกว่าที่โรงเรียนจะแก้ไขได้

6.1 ด้านการจัดอบรมให้ความรู้

สนับสนุนจากหน่วยงานและผู้เกี่ยวข้อง

- 1) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและพัฒนาการเรียน ภัยอันตรายบนสื่อสังคมออนไลน์ กฎหมายที่เกี่ยวข้อง และวิธีการป้องกันตนเองจากภัยบนสื่อสังคมออนไลน์
- 2) ดำรวจโซเชียลให้ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายและวิธีป้องกันตนเองจากภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ ด้านเนื้อหาที่คุกคามต่อความปลอดภัยส่วนบุคคลและชุมชน ด้านเนื้อหาที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพและความปลอดภัย ด้านความเกลียดชังและการเลือกปฏิบัติ ด้านการละเมิดศักดิ์ศรี ด้านการบุกรุกความเป็นส่วนตัว และด้านการหลอกลวงและการฉ้อโกงบนสื่อสังคมออนไลน์
- 3) หน่วยงานราชการ ได้แก่ สำนักงานอัยการ ศาล ให้ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับกระทำความผิดบนสื่อสังคมออนไลน์หรือการดำเนินการทางกฎหมายเมื่อตกเป็นเหยื่อของภัยบนสื่อสังคมออนไลน์
- 4) องค์กรเอกชนให้ความรู้เกี่ยวกับการใช้สื่อสังคมออนไลน์อย่างเป็นประโยชน์และสร้างสรรค์
- 5) หน่วยงานในท้องถิ่น เช่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สาธารณสุข สนับสนุนทรัพยากรและงบประมาณ
- 6) หน่วยงานพัฒนาสังคมให้ความรู้เกี่ยวกับปัญหาทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับการใช้สื่อสังคมออนไลน์

6.2 ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา

- 1) นักจิตวิทยาประจำสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาคำปรึกษาและดูแลสุขภาพจิตนักเรียนที่มีปัญหาสุขภาพจิตอันเนื่องมาจากการตกเป็นเหยื่อของภัยบนสื่อสังคมออนไลน์

การสังเคราะห์แนวทางการป้องกันและการดูแลช่วยเหลือนักเรียนจากภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

- 2) หน่วยงานด้านสาธารณสุขที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ โรงพยาบาล หรือโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (รพ.สต.) ให้บริการด้านสุขภาพกายและสุขภาพจิตแก่นักเรียนที่ได้รับผลกระทบทางกายหรือจิตใจจากภัยบนสื่อสังคมออนไลน์
- 3) ผู้ปกครองดูแลบุตรหลานอย่างใกล้ชิด สังเกตพฤติกรรม และร่วมมือกับโรงเรียนในการแก้ไขปัญหาภัยบนสื่อสังคมออนไลน์
- 4) หน่วยงานกำกับดูแลสื่อควบคุมการเข้าถึงสื่อที่ไม่เหมาะสมและคัดกรองเนื้อหาที่เป็นอันตรายต่อเยาวชน
- 5) เจ้าหน้าที่ตำรวจให้การช่วยเหลือนักเรียนที่ตกเป็นเหยื่อหรือได้รับความเสียหายในการติดตามและจับกุมผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับ ภัยบนสื่อสังคมออนไลน์

2.2 ประเมินแนวทางการป้องกันและการดูแลช่วยเหลือนักเรียนจากภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

การตรวจสอบความเป็นไปได้และความเหมาะสมในการนำไปใช้ของแนวทางการป้องกันและการดูแลช่วยเหลือนักเรียนจากภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาจากการประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน เป็นดังนี้

ผลการวิเคราะห์จากแบบประเมินความเป็นไปได้ ความเหมาะสม และข้อเสนอแนะแนวทางการป้องกันและการดูแลช่วยเหลือนักเรียนจากภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา พบว่า มีความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.73 และมีความเหมาะสมในการนำไปใช้ปฏิบัติ อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.83 มีรายละเอียดดังตาราง 8 และสรุปผลการวิเคราะห์ความเป็นไปได้และความเหมาะสมเป็นรายด้านได้ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ด้านที่ 1 การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล พบว่า ผลการประเมินความเป็นไปได้และความเหมาะสมในการนำไปใช้ปฏิบัติอยู่ในระดับ มากที่สุด

ด้านที่ 2 การคัดกรองนักเรียน พบว่า ผลการประเมินความเป็นไปได้และความเหมาะสมในการนำไปใช้ปฏิบัติอยู่ในระดับ มากที่สุด

ด้านที่ 3 การส่งเสริมและพัฒนานักเรียน พบว่า ผลการประเมินความเป็นไปได้และความเหมาะสมในการนำไปใช้ปฏิบัติอยู่ในระดับ มากที่สุด

ด้านที่ 4 การป้องกันและแก้ไขปัญหา นักเรียน พบว่า ผลการประเมินความเป็นไปได้และความเหมาะสมในการนำไปใช้ปฏิบัติอยู่ในระดับ มากที่สุด

ด้านที่ 5 การส่งต่อ

5.1) การส่งต่อภายในโรงเรียน พบว่า ผลการประเมินความเป็นไปได้และความเหมาะสมในการนำไปใช้ปฏิบัติอยู่ในระดับ มากที่สุด

5.2) การส่งต่อภายนอกโรงเรียน พบว่า ผลการประเมินความเป็นไปได้และความเหมาะสมในการนำไปใช้ปฏิบัติอยู่ในระดับ มากที่สุด

ด้านที่ 6 ความร่วมมือและการสนับสนุนจากหน่วยงานและผู้เกี่ยวข้อง

6.1) ด้านการจัดอบรมให้ความรู้ พบว่า ผลการประเมินความเป็นไปได้และความเหมาะสมในการนำไปใช้ปฏิบัติอยู่ในระดับ มากที่สุด

6.2) ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา พบว่า ผลการประเมินความเป็นไปได้และความเหมาะสมในการนำไปใช้ปฏิบัติอยู่ในระดับ มากที่สุด

ผลการประเมินความเป็นไปได้ และความเหมาะสมของแนวทางการป้องกันและการดูแลช่วยเหลือนักเรียนจากภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ ดังตาราง 6

ตาราง 6 ผลการประเมินความเป็นไปได้และความเหมาะสมของแนวทางการป้องกันและการดูแลช่วยเหลือนักเรียนจากภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

แนวทางการป้องกันและการดูแลช่วยเหลือนักเรียน	ความเป็นไปได้			ความเหมาะสม		
	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ
ด้านที่ 1 การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล	4.80	.447	มากที่สุด	4.60	.548	มากที่สุด
ด้านที่ 2 การคัดกรองนักเรียน	4.80	.447	มากที่สุด	4.80	.447	มากที่สุด
ด้านที่ 3 การส่งเสริมและพัฒนานักเรียน	4.40	.894	มากที่สุด	4.60	.548	มากที่สุด
ด้านที่ 4 การป้องกันและแก้ไขปัญหาของนักเรียน	4.60	.548	มากที่สุด	5.00	.000	มากที่สุด
ด้านที่ 5 การส่งต่อ						
5.1) การส่งต่อภายในโรงเรียน	4.80	.447	มากที่สุด	4.80	.447	มากที่สุด
5.2) การส่งต่อภายนอกโรงเรียน	4.80	.447	มากที่สุด	5.00	.000	มากที่สุด
ด้านที่ 6 ความร่วมมือและการสนับสนุนจากหน่วยงานและผู้เกี่ยวข้อง						
6.1) ด้านการจัดอบรมให้ความรู้	4.80	.447	มากที่สุด	4.80	.447	มากที่สุด
6.2) ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา	4.80	.447	มากที่สุด	5.00	.000	มากที่สุด
รวม	4.73	.506	มากที่สุด	4.83	.385	มากที่สุด

การวิเคราะห์จากแบบประเมินความเป็นไปได้ ความเหมาะสม และข้อเสนอแนะแนวทางการป้องกันและการดูแลช่วยเหลือนักเรียนจากภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา สามารถสรุปผลการวิเคราะห์ความเป็นไปได้ ความเหมาะสม และข้อเสนอแนะเป็นรายด้าน มีรายละเอียดดังนี้

ด้านที่ 1 การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล

การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล หมายถึง การรู้ข้อมูลที่จำเป็นเกี่ยวกับตัวนักเรียนเกี่ยวกับพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ เพื่อทราบข้อมูลของนักเรียนสามารถนำข้อมูลมาวิเคราะห์ คัดกรองนักเรียน และนำไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาส่งเสริม การป้องกัน และแก้ไขปัญหาของนักเรียนเกี่ยวกับภัยบนสื่อสังคมออนไลน์มีกิจกรรม ดังต่อไปนี้

1) สังเกตพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของนักเรียนทุกคนอย่างทั่วถึงเพื่อหาสัญญาณบ่งบอกถึงปัญหาภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ ได้แก่ ด้านเนื้อหาที่คุกคามต่อความปลอดภัยส่วนบุคคลและชุมชน ด้านเนื้อหาที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพและความเป็นอยู่ที่ดี ด้านความเกลียดชังและการเลือกปฏิบัติ ด้านการละเมิดศักดิ์ศรี ด้านการบุกรุกความเป็นส่วนตัว และด้านการหลอกลวงและการฉ้อโกง

2) พุดคุยสอบถามนักเรียนอย่างสม่ำเสมอเกี่ยวกับการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของนักเรียนเพื่อสร้างปฏิสัมพันธ์ ความไว้วางใจ เข้าใจความคิดและพฤติกรรมของนักเรียนเกี่ยวกับการใช้สื่อสังคมออนไลน์

3) ใช้เครื่องมือประเมิน ได้แก่ แบบสอบถามที่พัฒนาขึ้นเพื่อประเมินพฤติกรรมและความเสี่ยงในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ โดยเก็บข้อมูลเพื่อนำมาวิเคราะห์อย่างรอบด้านทั้งปัจจัยด้านตัวนักเรียนเอง ปัจจัยด้านผู้ปกครอง ปัจจัยด้านกลุ่มเพื่อน ปัจจัยด้านการเข้าถึงเนื้อหาและการสร้างเนื้อหาบนสื่อสังคมออนไลน์ รวมถึงความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการกระทำผิดและข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการใช้สื่อสังคมออนไลน์

4) สร้างฐานข้อมูลโดยรวบรวมข้อมูลของนักเรียนแต่ละคนเพื่อวิเคราะห์และวางแผนการส่งเสริมพัฒนาป้องกัน แก้ไขปัญหาหรือช่วยเหลือนักเรียนเกี่ยวกับการใช้สื่อสังคมออนไลน์อย่างครบถ้วนพร้อมส่งต่อให้กับครูที่ปรึกษา/ครูประจำชั้นคนใหม่เมื่อนักเรียนเลื่อนระดับชั้น

5) เยี่ยมบ้านเพื่อสังเกตสภาพแวดล้อมที่บ้านของนักเรียนและพูดคุยกับผู้ปกครองเพื่อเก็บข้อมูลเกี่ยวกับการควบคุมดูแลนักเรียนในการใช้สื่อสังคมออนไลน์และพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของนักเรียนที่บ้าน

6) ใช้เทคโนโลยีช่วยในการเก็บข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล และติดตามพฤติกรรมของนักเรียนเกี่ยวกับการใช้สื่อสังคมออนไลน์และภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ เช่น โปรแกรมสำรวจความคิดเห็นออนไลน์

จากการวิเคราะห์ผลการประเมินความเป็นไปได้ ความเหมาะสม และข้อเสนอแนะแนวทางการป้องกันและการดูแลช่วยเหลือนักเรียนจากภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ผลปรากฏว่า ด้านที่ 1 การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล มีความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.80 และมีความเหมาะสมในการนำไปใช้ปฏิบัติ อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.60 โดยมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติม รายละเอียดดังตาราง 7 ข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ ด้านที่ 1 การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล

ตาราง 7 ข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ ด้านที่ 1 การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล

ด้านที่ 1 การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล

ข้อเสนอแนะ

จากข้อมูลที่ได้รับจากผู้ทรงคุณวุฒิสามารถสรุปข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการป้องกันและการดูแลช่วยเหลือนักเรียนจากภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ ด้านที่ 1 การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ได้ดังนี้

1. พุดคุยสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของทั้งตัวนักเรียนเองและเพื่อน ๆ ในกลุ่ม เพื่อทำความเข้าใจถึงความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้น
2. พุดคุยกับนักเรียนและผู้ปกครองอย่างต่อเนื่องเพื่อเสริมสร้างความไว้วางใจ
3. ใช้ประโยชน์จากแอปพลิเคชันที่ออกแบบมาเพื่อเก็บข้อมูลพฤติกรรมของนักเรียนแบบเรียลไทม์ เพื่อช่วยให้ครูติดตามและวิเคราะห์ข้อมูลได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น
4. นำข้อมูลที่ได้จากการสังเกตและพุดคุยกับนักเรียนมาใช้ในการวางแผนพัฒนานักเรียนให้เหมาะสมกับนักเรียนแต่ละคน

ดังข้อมูลต่อไปนี้

...เพิ่มกิจกรรม พุดคุยสอบถามเพื่อนนักเรียนเกี่ยวกับพฤติกรรมของเพื่อนและแนวโน้มการใช้สื่อสังคมออนไลน์ในกลุ่มนักเรียน

(ข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิ หมายเลข 1, 15 ตุลาคม 2567)

...มีการส่งต่อในระดับผู้เชี่ยวชาญในกรณีที่เกิดความสามารถของครูปกครอง

(ข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิ หมายเลข 2, 15 ตุลาคม 2567)

...การสังเกตพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์เป็นจุดเริ่มต้นที่ดีในการประเมินความเสี่ยง อย่างไรก็ตาม การพุดคุยกับนักเรียนและผู้ปกครองควรทำอย่างต่อเนื่องเพื่อเสริมสร้างความไว้วางใจ ข้อมูลที่รวบรวมควรถูกนำไปใช้ในการพัฒนานักเรียนอย่างเป็นรูปธรรม ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมคือการใช้เทคโนโลยีที่เข้าถึงง่าย เช่น แอปพลิเคชันที่ใช้เก็บข้อมูลนักเรียนแบบเรียลไทม์ จะช่วยให้ครูติดตามพฤติกรรมได้อย่างแม่นยำยิ่งขึ้น

(ข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิ หมายเลข 5, 19 ตุลาคม 2567)

ด้านที่ 2 ด้านการคัดกรองนักเรียน

การคัดกรองนักเรียน หมายถึง การพิจารณาข้อมูลเกี่ยวกับการใช้สื่อสังคมออนไลน์และภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ของนักเรียนเพื่อการจัดกลุ่มซึ่งจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการหาวิธีการที่เหมาะสมในการป้องกันและการดูแลช่วยเหลือนักเรียนจากภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ให้ตรงกับสภาพปัญหาและความต้องการจำเป็นด้วยความรวดเร็วและถูกต้องแม่นยำ มีกิจกรรม ดังต่อไปนี้

- 1) สังเกตพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของนักเรียนหากพบความผิดปกติเรียกมาพูดคุยเป็นรายบุคคล
- 2) ใช้เครื่องมือประเมินเพื่อประเมินพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์และความเสี่ยงต่ภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ด้านต่างๆ ได้แก่ ด้านเนื้อหาที่คุกคามต่อความปลอดภัยส่วนบุคคลและชุมชน ด้านเนื้อหาที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพและความเป็นอยู่ที่ดี ด้านความเกลียดชังและการเลือกปฏิบัติ ด้านการละเมิดศักดิ์ศรี ด้านการบุกรุกความเป็นส่วนตัว และด้านการหลอกลวงและการฉ้อโกง
- 3) คัดกรองนักเรียนโดยแบ่งกลุ่มนักเรียนออกเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง และกลุ่มมีปัญหา โดยกลุ่มเสี่ยงและกลุ่มมีปัญหาแบ่งออกเป็น ด้านเนื้อหาที่คุกคามต่อความปลอดภัยส่วนบุคคลและชุมชน ด้านเนื้อหาที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพและความเป็นอยู่ที่ดี ด้านความเกลียดชังและการเลือกปฏิบัติ ด้านการละเมิดศักดิ์ศรี ด้านการบุกรุกความเป็นส่วนตัว และด้านการหลอกลวงและการฉ้อโกง
- 4) ประสานงานกับครูที่ปรึกษา ผู้ปกครอง หรือผู้เกี่ยวข้องเพื่อให้การป้องกันหรือการดูแลช่วยเหลือที่เหมาะสมก่อนที่ปัญหาภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ของนักเรียนจะรุนแรงขึ้น

จากการวิเคราะห์ผลการประเมินความเป็นไปได้ ความเหมาะสม และข้อเสนอแนะแนวทางการป้องกันและการดูแลช่วยเหลือนักเรียนจากภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ผลปรากฏว่า ด้านที่ 2 การคัดกรองนักเรียน มีความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.80 และมีความเหมาะสมในการนำไปใช้ปฏิบัติ อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.80 โดยมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติม รายละเอียดดัง ตาราง 8 ข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ ด้านที่ 2 การคัดกรองนักเรียน

ตาราง 8 ข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ ด้านที่ 2 การคัดกรองนักเรียน

ด้านที่ 2 การคัดกรองนักเรียน

ข้อเสนอแนะ

จากข้อมูลที่ได้รับจากผู้ทรงคุณวุฒิสามารถสรุปข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการป้องกันและการดูแลช่วยเหลือนักเรียนจากภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ ด้านที่ 1 การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ได้ดังนี้

1. เพิ่มกลุ่มนักเรียนที่มีความโดดเด่นในการใช้สื่อสังคมออนไลน์อย่างสร้างสรรค์ (กลุ่ม Role Model) เพื่อเป็นแบบอย่างให้เพื่อน ๆ ได้เรียนรู้และปฏิบัติตาม
2. จัดกิจกรรมที่สร้างโอกาสให้ กลุ่ม Role Model ได้แสดงออกและแบ่งปันประสบการณ์ในการใช้สื่อสังคมออนไลน์อย่างสร้างสรรค์
3. จัดการฝึกอบรมให้ครูมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเครื่องมือประเมินและการสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนที่เกี่ยวข้องกับการใช้สื่อสังคมออนไลน์ เพื่อให้สามารถคัดกรองนักเรียนที่ต้องการความช่วยเหลือได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ดังข้อมูลต่อไปนี้

...เพิ่มกลุ่ม role model

(ข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิ หมายเลข 1, 15 ตุลาคม 2567)

...จัดกิจกรรมส่งเสริมผู้ที่มีความโดดเด่นในการใช้สื่อสังคมออนไลน์อย่างสร้างสรรค์

(ข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิ หมายเลข 2, 15 ตุลาคม 2567)

...ควรให้ความสำคัญกับการฝึกอบรมครูเกี่ยวกับการใช้เครื่องมือประเมินและการสังเกตพฤติกรรม เพื่อให้สามารถดำเนินการคัดกรองนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และการสร้างความร่วมมือที่ดีกับผู้ปกครองจะเป็นกุญแจสำคัญในการแก้ไขปัญหา

(ข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิ หมายเลข 5, 19 ตุลาคม 2567)

ด้านที่ 3 การส่งเสริมและพัฒนานักเรียน

การส่งเสริมและพัฒนานักเรียน หมายถึง การสนับสนุนให้นักเรียนทุกคนไม่ว่าจะเป็นนักเรียนกลุ่มปกติหรือกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหา มีความรู้และทักษะในการใช้สื่อสังคมออนไลน์อย่างปลอดภัยและสร้างสรรค์ ซึ่งจะช่วยป้องกันไม่ให้นักเรียนที่อยู่ในกลุ่มปกติกลายเป็นนักเรียนกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหา และเป็นการช่วยให้นักเรียนกลุ่มเสี่ยง/ปัญหากลับมา成为นักเรียนกลุ่มปกติและรอดพ้นจากภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ มีกิจกรรม ดังต่อไปนี้

- 1) จัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการใช้สื่อสังคมออนไลน์อย่างปลอดภัยและสร้างสรรค์
- 2) บูรณาการในหลักสูตรโดยสอดแทรกเนื้อหาเกี่ยวกับการใช้สื่อสังคมออนไลน์อย่างปลอดภัยและสร้างสรรค์เข้าไปในวิชาต่างๆ
- 3) จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้นักเรียนได้เรียนรู้และฝึกปฏิบัติจริงเกี่ยวกับการใช้สื่อสังคมออนไลน์อย่างปลอดภัยและสร้างสรรค์ เช่น กิจกรรม Workshop การแข่งขันสร้างสรรค์สื่อดิจิทัล ค่ายเยาวชน หรือ โครงการอาสาสมัครในการรณรงค์เกี่ยวกับการใช้สื่อสังคมออนไลน์
- 4) นำเทคโนโลยีมาใช้ในการเรียนการสอนและติดตามพัฒนาการของนักเรียน เช่น การใช้สื่อการเรียนรู้ที่เป็นวิดีโอ หรืออินโฟกราฟิกเรื่องการใช้อินเทอร์เน็ตอย่างปลอดภัยและสร้างสรรค์ การจัดกิจกรรมให้นักเรียนมีส่วนร่วมบนสื่อสังคมออนไลน์ หรือการใช้เครื่องมือวิเคราะห์ข้อมูล/แบบสำรวจออนไลน์ในการติดตามพัฒนาการของนักเรียน
- 5) สร้างความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอกในการจัดกิจกรรมส่งเสริมและพัฒนานักเรียนในการใช้อินเทอร์เน็ต เช่น องค์กรไม่แสวงหาผลกำไร (NGO) ที่ทำงานด้านเทคโนโลยีเพื่อสังคม ตำรวจไซเบอร์ หรือมหาวิทยาลัย

จากการวิเคราะห์ผลการประเมินความเป็นไปได้ ความเหมาะสม และข้อเสนอแนะแนวทางการป้องกันและการดูแลช่วยเหลือนักเรียนจากภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ผลปรากฏว่า ด้านที่ 3 การส่งเสริมและพัฒนานักเรียน มีความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.40 และมีความเหมาะสมในการนำไปใช้ปฏิบัติ อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.60 โดยมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติม รายละเอียดดังตาราง 9 ข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ ด้านที่ 3 การส่งเสริมและพัฒนานักเรียน

ตาราง 9 ข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ ด้านที่ 3 การส่งเสริมและพัฒนานักเรียน

ด้านที่ 3 การส่งเสริมและพัฒนานักเรียน

ข้อเสนอแนะ

จากข้อมูลที่ได้รับจากผู้ทรงคุณวุฒิสามารถสรุปข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการป้องกันและการดูแลช่วยเหลือนักเรียนจากภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ ด้านที่ 3 การส่งเสริมและพัฒนานักเรียน ได้ดังนี้

1. สร้างกลุ่มนักเรียนที่มีพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ที่ดี (กลุ่ม Role Model) เป็นแบบอย่างให้เพื่อนๆ ได้เรียนรู้และปฏิบัติตาม
2. สร้างแรงบันดาลใจโดยการมอบรางวัลหรือประกาศเกียรติคุณให้กับนักเรียนที่มีพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ที่ดี (กลุ่ม Role Model)
3. จัดกิจกรรมการส่งเสริมและพัฒนานักเรียนเกี่ยวกับการใช้สื่อสังคมออนไลน์ โดยใช้กระบวนการเพื่อนช่วยเพื่อน พี่ช่วยน้อง และมีการประเมินกิจกรรมการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน
4. บูรณาการเนื้อหาเกี่ยวกับการใช้สื่อสังคมออนไลน์อย่างสร้างสรรค์ในทุกวิชา เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้และฝึกปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง
5. จัดหาเครื่องมือเทคโนโลยีที่เหมาะสม เช่น โปรแกรมคัดกรองเนื้อหา หรือโปรแกรมติดตามพฤติกรรม เพื่อช่วยให้ครูสามารถส่งเสริมและพัฒนานักเรียนด้านการใช้สื่อสังคมออนไลน์อย่างสร้างสรรค์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ
6. ส่งเสริมให้ครูพัฒนาทักษะในการใช้เทคโนโลยีและจัดกิจกรรมที่หลากหลาย เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้และสนุกไปกับการเรียนรู้เกี่ยวกับการใช้สื่อสังคมออนไลน์อย่างสร้างสรรค์
7. สร้างความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอก เพื่อนำองค์ความรู้และทรัพยากรมาพัฒนากิจกรรมส่งเสริมและพัฒนานักเรียนเกี่ยวกับการใช้สื่อสังคมออนไลน์อย่างสร้างสรรค์

ดังข้อมูลต่อไปนี้

...สร้างกลุ่ม role model สร้างแรงจูงใจ มอบรางวัล เกิดกลุ่มกิจกรรมการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน เพื่อนช่วยเพื่อน พี่ช่วยน้อง และประเมินกิจกรรมการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน

(ข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิ หมายเลข 1, 15 ตุลาคม 2567)

...1. โรงเรียนควรพัฒนาแผนการบูรณาการเนื้อหาด้านการใช้สื่อสังคมออนไลน์อย่างสร้างสรรค์ในหลักสูตร ที่มีอยู่เดิม และจัดหาเครื่องมือเทคโนโลยีที่เหมาะสมเพื่อช่วยในการติดตามพฤติกรรมของนักเรียน

2. ส่งเสริมให้ครูมีการพัฒนาทักษะในการใช้เทคโนโลยีและจัดกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์เพิ่มเติม รวมถึงสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอกเพื่อให้กิจกรรมมีคุณภาพและหลากหลาย

(ข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิ หมายเลข 5, 19 ตุลาคม 2567)

ด้านที่ 4 การป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน

การป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน หมายถึง การดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหากับภัยบนสื่อสังคมออนไลน์เพื่อดูแลนักเรียนกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหาเกี่ยวกับภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ และหาวิธีการช่วยเหลือโดยไม่ปล่อยปละละเลยนักเรียนจนกลายเป็นปัญหาของสังคม มีกิจกรรม ดังต่อไปนี้

1) จัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับภัยอันตรายบนสื่อสังคมออนไลน์ กฎหมายที่เกี่ยวข้อง และวิธีการป้องกันตนเองจากภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ด้านต่างๆ ได้แก่ ด้านเนื้อหาที่คุกคามต่อความปลอดภัยส่วนบุคคลและชุมชน ด้านเนื้อหาที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพและความเป็นอยู่ที่ดี ด้านความเกลียดชังและการเลือกปฏิบัติ ด้านการละเมิดศักดิ์ศรี ด้านการบุกรุกความเป็นส่วนตัว และด้านการหลอกลวงและการฉ้อโกงบนสื่อสังคมออนไลน์

2) กำหนดกฎระเบียบที่ชัดเจนเกี่ยวกับการใช้โทรศัพท์มือถือและอุปกรณ์ดิจิทัลในโรงเรียน

3) สร้างความตระหนักถึงผลกระทบของภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ ต่อตัวนักเรียน ครอบครัวของนักเรียน โรงเรียน และสังคม

4) ครูและบุคลากรทางการศึกษาสังเกตพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของนักเรียนกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหาเกี่ยวกับภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ อย่างใกล้ชิด

5) พูดคุยและให้คำปรึกษาแก่นักเรียนกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหาเกี่ยวกับภัยบนสื่อสังคมออนไลน์

6) ประสานขอความร่วมมือกับผู้ปกครองของนักเรียนกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหาเกี่ยวกับภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ ในการแก้ไขปัญหา

7) ลงโทษทางวินัยนักเรียนที่เป็นผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับภัยบนสื่อสังคมออนไลน์

จากการวิเคราะห์ผลการประเมินความเป็นไปได้ ความเหมาะสม และข้อเสนอแนะแนวทางการป้องกันและการดูแลช่วยเหลือนักเรียนจากภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ผลปรากฏว่า ด้านที่ 4 การป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน มีความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.60 และมีความเหมาะสมในการนำไปใช้ปฏิบัติ อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 5.00 โดยมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติม รายละเอียดดังตาราง 10 ข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ ด้านที่ 4 การป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน

ตาราง 10 ข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ ด้านที่ 4 การป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน

ด้านที่ 4 การป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน

ข้อเสนอแนะ

จากข้อมูลที่ได้รับจากผู้ทรงคุณวุฒิสามารถสรุปข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการป้องกันและการดูแลช่วยเหลือนักเรียนจากภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ ด้านที่ 4 การป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน ได้ดังนี้

1. สร้างความตระหนักรู้และความเข้าใจ โดยการใช้สื่อประชาสัมพันธ์ที่เข้าใจง่ายและน่าสนใจ เพื่อให้ข้อมูลเกี่ยวกับประโยชน์และโทษของการใช้สื่อสังคมออนไลน์ รวมถึงวิธีการป้องกันตนเองจากภัยอันตราย
2. จัดกิจกรรมที่ให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมและเรียนรู้เกี่ยวกับภัยออนไลน์ เช่น เกมสืบทอดปัญหา, การทำวิดีโอสั้น, หรือการจัดนิทรรศการ
3. สื่อสารกฎระเบียบเกี่ยวกับการใช้สื่อสังคมออนไลน์ในโรงเรียนให้ชัดเจน และสร้างความเข้าใจร่วมกันระหว่างนักเรียน ครู และผู้ปกครอง
4. จัดกิจกรรมให้ความรู้เกี่ยวกับภัยออนไลน์และการป้องกันตนเองอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้นักเรียนได้รับข้อมูลที่เป็นปัจจุบัน และจัดกิจกรรมพัฒนาทักษะในการวิเคราะห์ข้อมูลข่าวสาร คัดกรองเนื้อหาที่ไม่เหมาะสม และปฏิเสธคำขอที่ไม่พึงประสงค์ของนักเรียน
5. สังเกตพฤติกรรมของนักเรียนอย่างสม่ำเสมอเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาก่เกิดขึ้น
6. ให้คำปรึกษาเมื่อพบว่านักเรียนมีปัญหาอย่างใกล้ชิดและเป็นส่วนตัวเพื่อให้นักเรียนรู้สึกปลอดภัยและกล้าที่จะเปิดเผยปัญหา
7. ประเมินผลการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ในการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียนเกี่ยวกับภัยบนสื่อสังคมออนไลน์เพื่อดูว่ามีประสิทธิภาพเพียงใดและมีจุดใดที่ต้องปรับปรุง จากนั้นปรับปรุงแผนงานให้สอดคล้องกับสถานการณ์และความต้องการของนักเรียน

ดังข้อมูลต่อไปนี้

...ควรระบุวิธีการสร้างความตระหนัก เช่น สร้างสื่อประชาสัมพันธ์ถึงประโยชน์และโทษจากการใช้สื่อจะเห็นภาพกิจกรรมมากยิ่งขึ้น

(ข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิ หมายเลข 1, 15 ตุลาคม 2567)

- ... 1. ให้ความรู้แก่นักเรียนเกี่ยวกับภัยออนไลน์และการป้องกันตนเองอย่างต่อเนื่อง
2. กำหนดกฎระเบียบควรสื่อสารให้ชัดเจนและสร้างความเข้าใจร่วมกันระหว่างนักเรียน ครู และผู้ปกครอง

ด้านที่ 4 การป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน

3. เน้นการให้คำปรึกษาและการสังเกตพฤติกรรมเป็นหลักในการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน ได้รับการดูแลอย่างเหมาะสม

(ข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิ หมายเลข 5, 19 ตุลาคม 2567)

ด้านที่ 5 การส่งต่อ

การส่งต่อ หมายถึง การดำเนินงานเมื่อการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียนเกี่ยวกับภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ในกรณีที่ปัญหาที่มีความยากต่อการช่วยเหลือ หรือช่วยเหลือแล้วนักเรียนมีพฤติกรรมไม่ดีขึ้น ครูดำเนินการส่งต่อไปยังผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านต่อไปเพื่อให้ปัญหานักเรียนได้รับการช่วยเหลืออย่างถูกต้องและรวดเร็วขึ้น แบ่งเป็น การส่งต่อภายในโรงเรียน และการส่งต่อภายนอกโรงเรียน

การส่งต่อภายในโรงเรียนมีกิจกรรม ดังต่อไปนี้

- 1) ครูประจำชั้นหรือครูที่ปรึกษาแก้ไขปัญหานักเรียนกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหาเกี่ยวกับภัยบนสื่อสังคมออนไลน์
- 2) หากครูประจำชั้นหรือครูที่ปรึกษาไม่สามารถแก้ไขปัญหานักเรียนกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหาเกี่ยวกับภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ได้ส่งต่อให้ฝ่ายกิจการนักเรียนพิจารณาความรุนแรงของปัญหาและดำเนินการตามขั้นตอน เช่น ตักเตือน ทำข้อตกลง หรือส่งต่อผู้บริหาร โดยอาจเชิญผู้ปกครองมาร่วมพูดคุยและวางแผนแก้ไขปัญหานักเรียน

การส่งต่อภายนอกโรงเรียนมีกิจกรรม ดังต่อไปนี้

- 1) ส่งต่อไปยังหน่วยงานหรือผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านกรณีที่ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ของนักเรียนซับซ้อนหรือลุกลามบานปลายเกินกว่าที่โรงเรียนจะแก้ไขได้

จากการวิเคราะห์ผลการประเมินความเป็นไปได้ ความเหมาะสม และข้อเสนอแนะแนวทางการป้องกันและการดูแลช่วยเหลือนักเรียนจากภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ผลปรากฏว่า ด้านที่ 5 การส่งต่อ 5.1) การส่งต่อภายในโรงเรียน มีความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.80 และมีความเหมาะสมในการนำไปใช้ปฏิบัติ อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.80 5.2) การส่งต่อภายนอกโรงเรียน มีความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.80 และมีความเหมาะสมในการนำไปใช้ปฏิบัติ อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 5.00 โดยมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติม รายละเอียดดังตาราง 11 ข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ ด้านที่ 5 การส่งต่อ

ตาราง 11 ข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ ด้านที่ 5 การส่งต่อ

ด้านที่ 5 การส่งต่อ

5.1) การส่งต่อภายในโรงเรียน

ข้อเสนอแนะ

จากข้อมูลที่ได้รับจากผู้ทรงคุณวุฒิสามารถสรุปข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการป้องกันและการดูแลช่วยเหลือนักเรียนจากภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ ด้านที่ 5.1) การส่งต่อภายในโรงเรียน ได้ดังนี้

1. สร้างระบบส่งต่อที่ชัดเจน โดยจัดกิจกรรมหรือโครงการที่ส่งเสริมให้นักเรียน ครู และบุคลากรภายในโรงเรียนสามารถแจ้งปัญหาที่เกิดขึ้นบนสื่อสังคมออนไลน์ได้อย่างสะดวกและปลอดภัย จัดตั้งฝ่ายหรือคณะทำงานที่รับผิดชอบในการติดตามและแก้ไขปัญหาที่ได้รับแจ้งมาโดยเฉพาะ และพัฒนาระบบสื่อสารภายในโรงเรียน เช่น แพลตฟอร์มออนไลน์ หรือช่องทางการติดต่อที่สะดวกรวดเร็ว เพื่อให้การสื่อสารระหว่างบุคลากรเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

2. กำหนดขั้นตอนการส่งต่อให้ชัดเจนเพื่อให้ทุกคนทราบว่าควรดำเนินการอย่างไรเมื่อพบปัญหา กำหนดผู้รับผิดชอบในแต่ละขั้นตอนเพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ และบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาที่ได้รับแจ้งเพื่อติดตามผลและประเมินผลการดำเนินงาน

3. สร้างความร่วมมือระหว่างครู ฝ่ายกิจการนักเรียน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อร่วมกันแก้ไขปัญหาและสามารถดำเนินการแก้ไขปัญหาอย่างรวดเร็วทันทั่วทั้งที่เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาซ้ำ

ดังข้อมูลต่อไปนี้

...กิจกรรมที่ 1) ควรเป็นกิจกรรมที่เหนือขึ้นไปจากครูหรือครูที่ปรึกษาจะแก้ไขแล้ว --- จึงจะเป็นการส่งต่อ เช่น กิจกรรมที่ 2) หรือ เป็นการจัดตั้งฝ่ายติดตามภัยสื่อสังคมออนไลน์ในระดับโรงเรียน

(ข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิ หมายเลข 1, 15 ตุลาคม 2567)

...โรงเรียนควรพัฒนาระบบการสื่อสารภายในเพื่อให้กระบวนการส่งต่อปัญหาระหว่างครูและฝ่ายกิจการนักเรียนเป็นไปอย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ

(ข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิ หมายเลข 5, 19 ตุลาคม 2567)

ด้านที่ 5 การส่งต่อ

5.2) การส่งต่อภายนอกโรงเรียน

ข้อเสนอแนะ

จากข้อมูลที่ได้รับจากผู้ทรงคุณวุฒิสามารถสรุปข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการป้องกันและการดูแลช่วยเหลือนักเรียนจากภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ ด้านที่ 5.2) การส่งต่อภายนอกโรงเรียน ได้ดังนี้

1. การประสานงานกับหน่วยงานภายนอกที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งในการดูแลนักเรียนที่ประสบปัญหาจากภัยบนสื่อสังคมออนไลน์โดยเฉพาะในกรณีที่มีปัญหามีความรุนแรงเกินกว่าที่โรงเรียนจะสามารถแก้ไขได้เองซึ่งจะช่วยให้โรงเรียนสามารถดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น หน่วยงานด้านสุขภาพจิต หน่วยงานด้านกฎหมาย และหน่วยงานที่ดำเนินงานด้านการป้องกันภัยบนสื่อสังคมออนไลน์

ดังข้อมูลต่อไปนี้

...ควรมีการประสานงานกับหน่วยงานภายนอกที่มีความเชี่ยวชาญในด้านที่เกี่ยวข้อง เช่น ด้านสุขภาพจิต ด้านกฎหมาย หรือด้านการป้องกันภัยบนสื่อออนไลน์ เพื่อให้มีความร่วมมืออย่างต่อเนื่องในการดูแลนักเรียนที่มีปัญหารุนแรง

(ข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิ หมายเลข 5, 19 ตุลาคม 2567)

ด้านที่ 6 ความร่วมมือและการสนับสนุนจากหน่วยงานและผู้เกี่ยวข้อง

ความร่วมมือและการสนับสนุนจากหน่วยงานและผู้เกี่ยวข้อง หมายถึง องค์กร หน่วยงาน หรือผู้ที่เกี่ยวข้อง ให้ความร่วมมือในการดำเนินงานหรือให้การสนับสนุนเพื่อการป้องกันและดูแลช่วยเหลือนักเรียนจากภัยสื่อสังคมออนไลน์ แบ่งเป็น 2 ด้าน ได้แก่ ด้านการจัดอบรมให้ความรู้ และด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา

ด้านการจัดอบรมให้ความรู้ มีกิจกรรม ดังต่อไปนี้

1) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสนับสนุนงบประมาณ อุปกรณ์ และบุคลากรในการจัดอบรม เพื่อส่งเสริมและพัฒนานักเรียน ภัยอันตรายบนสื่อสังคมออนไลน์ กฎหมายที่เกี่ยวข้อง และวิธีการป้องกันตนเองจากภัยบนสื่อสังคมออนไลน์

2) ตำรวจไซเบอร์ให้ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายและวิธีป้องกันตนเองจากภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ด้านต่างๆ ได้แก่ ด้านเนื้อหาที่คุกคามต่อความปลอดภัยส่วนบุคคลและชุมชน ด้านเนื้อหาที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพและความเป็นอยู่ที่ดี ด้านความเกลียดชังและการเลือกปฏิบัติ ด้านการละเมิดศักดิ์ศรี ด้านการบุกรุกความเป็นส่วนตัว และด้านการหลอกลวงและการฉ้อโกงบนสื่อสังคมออนไลน์

3) หน่วยงานราชการ ได้แก่ สำนักงานอัยการ ศาล ให้ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับกระทำความผิดบนสื่อสังคมออนไลน์หรือการดำเนินการทางกฎหมาย

4) องค์กรเอกชนให้ความรู้เกี่ยวกับการใช้สื่อสังคมออนไลน์อย่างเป็นประโยชน์และสร้างสรรค์

5) หน่วยงานในท้องถิ่น เช่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สาธารณสุข สนับสนุนทรัพยากรและงบประมาณ

6) หน่วยงานพัฒนาสังคมให้ความรู้เกี่ยวกับปัญหาทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับการใช้สื่อสังคมออนไลน์

ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา มีกิจกรรม ดังต่อไปนี้

1) นักจิตวิทยาประจำสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาให้คำปรึกษาและดูแลสุขภาพจิตนักเรียนที่มีปัญหาสุขภาพจิตอันเนื่องมาจากการตกเป็นเหยื่อของภัยบนสื่อสังคมออนไลน์

2) หน่วยงานด้านสาธารณสุขที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ โรงพยาบาล หรือโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (รพ.สต.) ให้บริการด้านสุขภาพกายและสุขภาพจิตแก่นักเรียนที่ได้รับผลกระทบทางร่างกายหรือจิตใจจากภัยบนสื่อสังคมออนไลน์

3) ผู้ปกครองดูแลบุตรหลานอย่างใกล้ชิด สังเกตพฤติกรรม และร่วมมือกับโรงเรียนในการแก้ไขปัญหาภัยบนสื่อสังคมออนไลน์

4) หน่วยงานกำกับดูแลสื่อควบคุมการเข้าถึงสื่อที่ไม่เหมาะสมและคัดกรองเนื้อหาที่เป็นอันตรายต่อเยาวชน

5) เจ้าหน้าที่ตำรวจให้การช่วยเหลือนักเรียนที่ตกเป็นเหยื่อหรือได้รับความเสียหายในการติดตามและจับกุมผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับภัยบนสื่อสังคมออนไลน์

จากการวิเคราะห์ผลการประเมินความเป็นไปได้ ความเหมาะสม และข้อเสนอแนะแนวทางการป้องกันและการดูแลช่วยเหลือนักเรียนจากภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ผลปรากฏว่า ด้านที่ 6 ความร่วมมือและการสนับสนุนจากหน่วยงานและผู้เกี่ยวข้อง 6.1) ด้านการจัดอบรมให้ความรู้ มีความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.80 และมีความเหมาะสมในการนำไปใช้ปฏิบัติ อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.80 6.2) ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา มีความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.80 และมีความเหมาะสมในการนำไปใช้ปฏิบัติ อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 5.00 โดยมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติม รายละเอียดดัง ตาราง 12 ข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ ด้านที่ 6 ความร่วมมือและการสนับสนุนจากหน่วยงานและผู้เกี่ยวข้อง

ตาราง 12 ข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ ด้านที่ 6 ความร่วมมือและการสนับสนุนจากหน่วยงานและผู้เกี่ยวข้อง

ด้านที่ 6 ความร่วมมือและการสนับสนุนจากหน่วยงานและผู้เกี่ยวข้อง

6.1) ด้านการจัดอบรมให้ความรู้

ข้อเสนอแนะ

จากข้อมูลที่ได้รับจากผู้ทรงคุณวุฒิสามารถสรุปข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการป้องกันและการดูแลช่วยเหลือนักเรียนจากภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ ด้านที่ 6.1) ความร่วมมือและการสนับสนุนจากหน่วยงานและผู้เกี่ยวข้องด้านการจัดอบรมให้ความรู้ได้ดังนี้

1. วางแผนการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น หน่วยงานภาครัฐ องค์กรเอกชน และชุมชน เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ และจัดทำแผนงานที่ชัดเจนโดยระบุเป้าหมาย กลุ่มเป้าหมาย และกิจกรรมที่จะดำเนินการ เพื่อให้ทุกภาคส่วนเข้าใจและสามารถร่วมมือกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ
2. สร้างเครือข่ายความร่วมมือที่หลากหลายกับหน่วยงานต่าง ๆ เช่น โรงเรียน หน่วยงานราชการ องค์กรเอกชน และหน่วยงานท้องถิ่น เพื่อนำความรู้และทรัพยากรมาบูรณาการร่วมกัน โดยดำเนินการอย่างต่อเนื่องเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้และพัฒนาแนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหาภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ
3. จัดกิจกรรมส่งเสริมและมอบรางวัลให้กับผู้ใช้สื่อสังคมออนไลน์อย่างสร้างสรรค์ เพื่อเป็นแรงจูงใจให้คนอื่น ๆ ปฏิบัติตาม
ดังข้อมูลต่อไปนี้

...จัดกิจกรรมส่งเสริมให้รางวัลต่อผู้ใช้สื่ออย่างสร้างสรรค์

(ข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิ หมายเลข 2, 15 ตุลาคม 2567)

... 1. โรงเรียนควรวางแผนการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องล่วงหน้า และจัดทำแผนงานที่ชัดเจน เพื่อให้การสนับสนุนจากหน่วยงานต่างๆ เป็นไปอย่างต่อเนื่อง

2. การสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างโรงเรียน หน่วยงานราชการ องค์กรเอกชน และหน่วยงานท้องถิ่นจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการป้องกันและแก้ไขปัญหาภัยบนสื่อสังคมออนไลน์

(ข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิ หมายเลข 5, 19 ตุลาคม 2567)

6.2) ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญา

ข้อเสนอแนะ

จากข้อมูลที่ได้รับจากผู้ทรงคุณวุฒิสามารถสรุปข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการป้องกันและการดูแลช่วยเหลือนักเรียนจากภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ ด้านที่ 6.2) ความร่วมมือและการสนับสนุนจากหน่วยงานและผู้เกี่ยวข้องด้านการป้องกันและแก้ไขปัญา ได้ดังนี้

1. มีระบบในการรวบรวมและสรุปรายงานปัญหาที่เกิดขึ้นจากภัยบนสื่อสังคมออนไลน์เพื่อนำเสนอต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อทำการวิเคราะห์และประเมินสถานการณ์ หาสาเหตุของปัญหาและวางแผนการแก้ไขปัญาเกี่ยวกับภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ของนักเรียนในระยะยาว

2. สร้างข้อตกลงความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างชัดเจนระหว่างโรงเรียนและหน่วยงานภายนอก เช่น หน่วยงานด้านสุขภาพจิต เจ้าหน้าที่ตำรวจ เพื่อให้ได้รับการสนับสนุนด้านต่าง ๆ เช่น การให้คำปรึกษาทางจิตวิทยา การดำเนินคดีทางกฎหมายเกี่ยวกับภัยบนสื่อสังคมออนไลน์อย่างมีประสิทธิภาพ

3. สร้างความเข้าใจให้กับผู้ปกครองเกี่ยวกับภัยอันตรายบนสื่อสังคมออนไลน์ และวิธีการป้องกัน ร่วมกันแก้ไขปัญาที่เกิดขึ้นกับบุตรหลาน และจัดกิจกรรมร่วมกันระหว่างโรงเรียนและผู้ปกครองเพื่อสร้างความสัมพันธ์อันดีและความร่วมมือในการป้องกันและแก้ไขปัญาภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ของนักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ

ดังข้อมูลต่อไปนี้

...สรุปรายงานปัญหาที่เกิดขึ้นจากภัยบนสื่อสังคมออนไลน์เสนอสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพื่อวิเคราะห์ประเมินและหาวิธีการแก้ไขในเชิงนโยบายต่อไป

(ข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิ หมายเลข 1, 15 ตุลาคม 2567)

...1. โรงเรียนควรมีการจัดทำข้อตกลงความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอก เช่น หน่วยงานด้านสุขภาพจิต และเจ้าหน้าที่ตำรวจ เพื่อให้สามารถดำเนินการแก้ไขปัญาได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ

2. การเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างผู้ปกครองและโรงเรียนจะช่วยป้องกันและแก้ไขปัญาภัยบนสื่อออนไลน์ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

(ข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิ หมายเลข 5, 19 ตุลาคม 2567)

ผลการสังเคราะห์และประเมินแนวทางการป้องกันและการดูแลช่วยเหลือนักเรียนจากภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

แนวทางการป้องกันและการดูแลช่วยเหลือนักเรียนจากภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา แบ่งออกเป็น 6 ด้าน ดังต่อไปนี้

ด้านที่ 1 การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล หมายถึง การรู้ข้อมูลที่จำเป็นเกี่ยวกับตัวนักเรียนเกี่ยวกับพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ เพื่อทราบข้อมูลของนักเรียนสามารถนำข้อมูลมาวิเคราะห์คัดกรองนักเรียน และนำไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาส่งเสริม การป้องกัน และแก้ไขปัญหาของนักเรียนเกี่ยวกับภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ มีกิจกรรม ดังต่อไปนี้

1) สังเกตพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของนักเรียนทุกคนอย่างทั่วถึงเพื่อหาสัญญาณบ่งบอกถึงปัญหาภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ ได้แก่ ด้านเนื้อหาที่คุกคามต่อความปลอดภัยส่วนบุคคลและชุมชน ด้านเนื้อหาที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพและความเป็นอยู่ที่ดี ด้านความเกลียดชังและการเลือกปฏิบัติ ด้านการละเมิดศักดิ์ศรี ด้านการบุกรุกความเป็นส่วนตัว และด้านการหลอกลวงและการฉ้อโกง

2) พุดคุยสอบถามนักเรียนและผู้ปกครองของนักเรียนอย่างสม่ำเสมอเกี่ยวกับพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของนักเรียนและเพื่อน ๆ ในกลุ่มของนักเรียน เพื่อสร้างปฏิสัมพันธ์และความไว้วางใจระหว่างครูนักเรียน รวมถึงทำความเข้าใจเกี่ยวกับความคิดและพฤติกรรมของนักเรียนในการใช้สื่อสังคมออนไลน์อย่างต่อเนื่อง

3) ใช้เครื่องมือประเมิน ได้แก่ แบบสอบถามที่พัฒนาขึ้นเพื่อประเมินพฤติกรรมและความเสี่ยงในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ โดยเก็บข้อมูลเพื่อนำมาวิเคราะห์อย่างรอบด้านทั้งปัจจัยด้านตัวนักเรียนเอง ปัจจัยด้านผู้ปกครอง ปัจจัยด้านกลุ่มเพื่อน ปัจจัยด้านการเข้าถึงเนื้อหาและการสร้างเนื้อหาบนสื่อสังคมออนไลน์ รวมถึงความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการกระทำผิดและข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการใช้สื่อสังคมออนไลน์

4) สร้างฐานข้อมูลโดยรวบรวมข้อมูลของนักเรียนแต่ละคนเพื่อวิเคราะห์และวางแผนการส่งเสริมพัฒนาป้องกัน แก้ไขปัญหาหรือช่วยเหลือนักเรียนเกี่ยวกับการใช้สื่อสังคมออนไลน์อย่างครบถ้วนพร้อมส่งต่อให้กับครูที่ปรึกษา/ครูประจำชั้นคนใหม่เมื่อนักเรียนเลื่อนระดับชั้น

5) เยี่ยมบ้านเพื่อสังเกตสภาพแวดล้อมที่บ้านของนักเรียนและพูดคุยกับผู้ปกครองเพื่อเก็บข้อมูลเกี่ยวกับการควบคุมดูแลนักเรียนในการใช้สื่อสังคมออนไลน์และพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของนักเรียนที่บ้าน

6) ใช้เทคโนโลยีช่วยในการเก็บข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล และติดตามพฤติกรรมของนักเรียนเกี่ยวกับการใช้สื่อสังคมออนไลน์และภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ เช่น แอปพลิเคชัน หรือโปรแกรมสำรวจความคิดเห็นออนไลน์

7) นำข้อมูลที่ได้จากการสังเกตและพูดคุยกับนักเรียนมาใช้ในการวางแผนพัฒนา
นักเรียนให้เหมาะสมกับนักเรียนแต่ละคน

ด้านที่ 2 ด้านการคัดกรองนักเรียน หมายถึง การพิจารณาข้อมูลเกี่ยวกับการใช้สื่อสังคมออนไลน์และภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ของนักเรียนเพื่อการจัดกลุ่มซึ่งจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการหาวิธีการที่เหมาะสมในการป้องกันและการดูแลช่วยเหลือนักเรียนจากภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ให้ตรงกับสภาพปัญหาและความต้องการจำเป็นด้วยความรวดเร็วและถูกต้องแม่นยำ มีกิจกรรม ดังต่อไปนี้

1) สังเกตพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของนักเรียนหากพบความผิดปกติเรียก
มาพูดคุยเป็นรายบุคคล

2) ใช้เครื่องมือประเมินเพื่อประเมินพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์และความ
เสี่ยงต่อภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ด้านต่างๆ ได้แก่ ด้านเนื้อหาที่คุกคามต่อความปลอดภัยส่วนบุคคล
และชุมชน ด้านเนื้อหาที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพและความเป็นอยู่ที่ดี ด้านความเกลียดชังและการเลือก
ปฏิบัติ ด้านการละเมิดศักดิ์ศรี ด้านการบุกรุกความเป็นส่วนตัว และด้านการหลอกลวงและการฉ้อโกง

3) คัดกรองนักเรียนโดยแบ่งกลุ่มนักเรียนออกเป็น 4 กลุ่ม คือ กลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง
กลุ่มมีปัญหา โดยกลุ่มเสี่ยงและกลุ่มมีปัญหาแบ่งออกเป็น ด้านเนื้อหาที่คุกคามต่อความปลอดภัยส่วนบุคคล
และชุมชน ด้านเนื้อหาที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพและความเป็นอยู่ที่ดี ด้านความเกลียดชังและ
การเลือกปฏิบัติ ด้านการละเมิดศักดิ์ศรี ด้านการบุกรุกความเป็นส่วนตัว และด้านการหลอกลวงและ
การฉ้อโกง และกลุ่มต้นแบบ (Role Model) ผู้ซึ่งที่มีความโดดเด่นในการใช้สื่อสังคมออนไลน์อย่าง
สร้างสรรค์

4) จัดการฝึกอบรมให้ครูมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเครื่องมือประเมินและการ
สังเกตพฤติกรรมของนักเรียนที่เกี่ยวข้องกับการใช้สื่อสังคมออนไลน์ เพื่อให้สามารถคัดกรองนักเรียนที่
ต้องการความช่วยเหลือได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ด้านที่ 3 การส่งเสริมและพัฒนานักเรียน หมายถึง การสนับสนุนให้นักเรียนทุกคนมีความรู้
และทักษะในการใช้สื่อสังคมออนไลน์อย่างปลอดภัยและสร้างสรรค์ ซึ่งจะช่วยป้องกันไม่ให้นักเรียนที่
อยู่ในกลุ่มปกติกลายเป็นนักเรียนกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหา และเป็นการช่วยให้นักเรียนกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหา
กลับมาเป็นนักเรียนกลุ่มปกติ มีกิจกรรม ดังต่อไปนี้

1) จัดกิจกรรมให้ความรู้แก่นักเรียนทุกคนเกี่ยวกับการใช้สื่อสังคมออนไลน์อย่าง
ปลอดภัยและสร้างสรรค์

2) จัดกิจกรรมที่สร้างโอกาสให้กลุ่มต้นแบบ (Role Model) ได้แสดงออกและ
แบ่งปันประสบการณ์ในการใช้สื่อสังคมออนไลน์อย่างสร้างสรรค์

3) บูรณาการในหลักสูตรโดยสอดแทรกเนื้อหาเกี่ยวกับการใช้สื่อสังคมออนไลน์อย่าง
ปลอดภัยและสร้างสรรค์เข้าไปในวิชาต่างๆ

4) จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้นักเรียนได้เรียนรู้และฝึกปฏิบัติจริงเกี่ยวกับการใช้สื่อสังคมออนไลน์อย่างปลอดภัยและสร้างสรรค์ เช่น กิจกรรม Workshop การแข่งขันสร้างสรรค์สื่อดิจิทัล ค่ายเยาวชน หรือ โครงการอาสาสมัครในการณรงค์เกี่ยวกับการใช้สื่อสังคมออนไลน์

5) นำเทคโนโลยีมาใช้ในการเรียนการสอนและติดตามพัฒนาการของนักเรียน เช่น การใช้สื่อการเรียนรู้ที่เป็นวิดีโอ หรืออินโฟกราฟิกเรื่องการใช้สื่อสังคมออนไลน์อย่างปลอดภัยและสร้างสรรค์ การจัดกิจกรรมให้นักเรียนมีส่วนร่วมบนสื่อสังคมออนไลน์ หรือการใช้เครื่องมือวิเคราะห์ข้อมูล/แบบสำรวจออนไลน์ในการติดตามพัฒนาการของนักเรียน

6) สร้างความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอกในการจัดกิจกรรมส่งเสริมและพัฒนา นักเรียนในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ เช่น องค์กรไม่แสวงหาผลกำไร (NGO) ที่ทำงานด้านเทคโนโลยีเพื่อสังคม ตำรวจไซเบอร์ หรือมหาวิทยาลัย

ด้านที่ 4 การป้องกันและแก้ไขปัญหาให้นักเรียน หมายถึง การดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับภัยบนสื่อสังคมออนไลน์เพื่อดูแลนักเรียนกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหาเกี่ยวกับภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ และหาวิธีการช่วยเหลือโดยไม่ปล่อยปละละเลยนักเรียนจนกลายเป็นปัญหาของสังคม มีกิจกรรม ดังต่อไปนี้

1) จัดกิจกรรมให้ความรู้เกี่ยวกับภัยอันตรายบนสื่อสังคมออนไลน์ กฎหมายที่เกี่ยวข้อง และวิธีการป้องกันตนเองจากภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ด้านต่าง ๆ ได้แก่ ด้านเนื้อหาที่คุกคามต่อความปลอดภัยส่วนบุคคลและชุมชน ด้านเนื้อหาที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพและความเป็นอยู่ที่ดี ด้านความเกลียดชังและการเลือกปฏิบัติ ด้านการละเมิดศักดิ์ศรี ด้านการบุกรุกความเป็นส่วนตัว และด้านการหลอกลวงและการฉ้อโกงบนสื่อสังคมออนไลน์ อย่างสม่ำเสมอ

2) จัดกิจกรรมที่ให้นักเรียนได้พัฒนาทักษะในการวิเคราะห์ข้อมูลข่าวสาร คัดกรองเนื้อหาที่ไม่เหมาะสม และปฏิเสธคำขอที่ไม่พึงประสงค์ของนักเรียน และเรียนรู้อย่างมีส่วนร่วมเกี่ยวกับภัยออนไลน์ เช่น เกมส์ตอบปัญหา การทำวิดีโอสั้น หรือการจัดนิทรรศการเกี่ยวกับภัยบนสื่อสังคมออนไลน์

3) กำหนดกฎระเบียบที่ชัดเจนเกี่ยวกับการใช้โทรศัพท์มือถือและอุปกรณ์ดิจิทัลในโรงเรียน และสื่อสารเพื่อสร้างความเข้าใจเรื่องกฎระเบียบเกี่ยวกับการใช้สื่อสังคมออนไลน์ในโรงเรียน ร่วมกันระหว่างนักเรียน ครู และผู้ปกครองให้ชัดเจน

4) สร้างความตระหนักรู้และความเข้าใจถึงผลกระทบของภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ต่อตัวนักเรียน ครอบครัวของนักเรียน โรงเรียน และสังคม โดยการใช้สื่อประชาสัมพันธ์ที่เข้าใจง่ายและน่าสนใจ เพื่อให้ข้อมูลเกี่ยวกับประโยชน์และโทษของการใช้สื่อสังคมออนไลน์ รวมถึงวิธีการป้องกันตนเองจากภัยอันตราย

5) ครูและบุคลากรทางการศึกษาสังเกตพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของนักเรียนกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหาเกี่ยวกับภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ อย่างใกล้ชิด

6) พุดคุยและให้คำปรึกษาแก่นักเรียนกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหาเกี่ยวกับภัยบนสื่อสังคมออนไลน์อย่างใกล้ชิดและเป็นส่วนตัวเพื่อให้นักเรียนรู้สึกปลอดภัยและกล้าที่จะเปิดเผยปัญหา

7) ประสานงานกับผู้ปกครอง หรือผู้เกี่ยวข้องเพื่อให้การป้องกันหรือการดูแลช่วยเหลือนักเรียนกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหาที่เหมาะสมก่อนที่จะปัญหาภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ของนักเรียนจะรุนแรงขึ้น

8) ลงโทษทางวินัยนักเรียนที่เป็นผู้กระทำผิดเกี่ยวกับภัยบนสื่อสังคมออนไลน์

9) ประเมินผลการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ในการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียนเกี่ยวกับภัยบนสื่อสังคมออนไลน์เพื่อดูว่ามีประสิทธิภาพเพียงใดและมีจุดใดที่ต้องปรับปรุง จากนั้นปรับปรุงแผนงานให้สอดคล้องกับสถานการณ์และความต้องการของนักเรียน

ด้านที่ 5 การส่งต่อ หมายถึง การดำเนินงานเมื่อการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียนเกี่ยวกับภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ในกรณีที่ปัญหาที่มีความยากต่อการช่วยเหลือ หรือช่วยเหลือแล้วนักเรียนมีพฤติกรรมไม่ดีขึ้น ครูดำเนินการส่งต่อไปยังผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านต่อไปเพื่อให้ปัญหาของนักเรียนได้รับการช่วยเหลืออย่างถูกต้องและรวดเร็วขึ้น แบ่งเป็น การส่งต่อภายในโรงเรียน และการส่งต่อภายนอกโรงเรียน

การส่งต่อภายในโรงเรียนมีกิจกรรม ดังต่อไปนี้

1) สร้างระบบส่งต่อที่ชัดเจน โดยจัดกิจกรรมหรือโครงการที่ส่งเสริมให้นักเรียน ครู และบุคลากรภายในโรงเรียนสามารถแจ้งปัญหาที่เกิดขึ้นบนสื่อสังคมออนไลน์ได้อย่างสะดวกและปลอดภัย จัดตั้งฝ่ายหรือคณะทำงานที่รับผิดชอบในการติดตามและแก้ไขปัญหาที่ได้รับแจ้งมาโดยเฉพาะ และพัฒนาระบบสื่อสารภายในโรงเรียน เช่น แพลตฟอร์มออนไลน์ หรือช่องทางการติดต่อที่สะดวกรวดเร็ว เพื่อให้การสื่อสารระหว่างบุคลากรเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

2) กำหนดขั้นตอนการส่งต่อให้ชัดเจนเพื่อให้ทุกคนทราบว่าควรดำเนินการอย่างไรเมื่อพบปัญหา กำหนดผู้รับผิดชอบในแต่ละขั้นตอนเพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ และบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาที่ได้รับแจ้งเพื่อติดตามผลและประเมินผลการดำเนินงาน

3) สร้างความร่วมมือระหว่างครู ฝ่ายกิจการนักเรียน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อร่วมกันแก้ไขปัญหาและสามารถดำเนินการแก้ไขปัญหาอย่างรวดเร็วทันทั่วถึงเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาซ้ำ

4) ครูประจำชั้นหรือครูที่ปรึกษาดำเนินการแก้ไขปัญหาให้นักเรียนกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหาเกี่ยวกับภัยบนสื่อสังคมออนไลน์เบื้องต้น

5) หากครูประจำชั้นหรือครูที่ปรึกษาไม่สามารถแก้ไขปัญหาของนักเรียนกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหาเกี่ยวกับภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ได้ส่งต่อให้ฝ่ายกิจการนักเรียนพิจารณาความรุนแรงของปัญหาและดำเนินการตามขั้นตอน เช่น ตักเตือน ทำข้อตกลง หรือส่งต่อผู้บริหาร โดยอาจเชิญผู้ปกครองมาร่วมพูดคุยและวางแผนแก้ไขปัญหา

การส่งต่อภายนอกโรงเรียนมีกิจกรรม ดังต่อไปนี้

1) ส่งต่อไปยังหน่วยงานหรือผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านกรณีปัญหาที่เกี่ยวข้องกับภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ของนักเรียนซับซ้อน รุนแรง หรือลุกลามบานปลายเกินกว่าที่โรงเรียนจะแก้ไขได้ เพื่อให้ให้นักเรียนได้รับการดูแลช่วยเหลือหรือแก้ไขปัญหายังมีประสิทธิภาพ เช่น หน่วยงานด้านสุขภาพจิต หน่วยงานด้านกฎหมาย และหน่วยงานที่ดำเนินงานด้านการป้องกันภัยบนสื่อสังคมออนไลน์

ด้านที่ 6 ความร่วมมือและการสนับสนุนจากหน่วยงานและผู้เกี่ยวข้อง หมายถึง องค์กร หน่วยงาน หรือผู้ที่เกี่ยวข้อง ให้ความร่วมมือในการดำเนินงานหรือให้การสนับสนุนเพื่อการป้องกันและดูแลช่วยเหลือนักเรียนจากภัยสื่อสังคมออนไลน์ แบ่งเป็น 2 ด้าน ได้แก่ ด้านการจัดอบรมให้ความรู้ และด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา

ด้านการจัดอบรมให้ความรู้ มีกิจกรรม ดังต่อไปนี้

1) วางแผนการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น หน่วยงานภาครัฐ องค์กร เอกชน และชุมชน เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ และจัดทำแผนงานที่ชัดเจนโดยระบุเป้าหมาย กลุ่มเป้าหมาย และกิจกรรมที่จะดำเนินการ เพื่อให้ทุกภาคส่วนเข้าใจและสามารถร่วมมือกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2) สร้างเครือข่ายความร่วมมือที่หลากหลายกับหน่วยงานต่าง ๆ เช่น โรงเรียน หน่วยงานราชการ องค์กรเอกชน และหน่วยงานท้องถิ่น เพื่อนำความรู้และทรัพยากรมาบูรณาการร่วมกัน โดยดำเนินการอย่างต่อเนื่องเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้และพัฒนาแนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหายับบนสื่อสังคมออนไลน์ร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ

3) ขอการสนับสนุนจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาต่างงบประมาณ อุปกรณ์ และบุคลากรในการจัดอบรมเพื่อส่งเสริมและพัฒนาให้นักเรียน ภัยอันตรายบนสื่อสังคมออนไลน์ กฎหมายที่เกี่ยวข้อง และวิธีการป้องกันตนเองจากภัยบนสื่อสังคมออนไลน์

4) ขอความร่วมมือจากตำรวจไซเบอร์ในการให้ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายและวิธีป้องกันตนเองจากภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ด้านต่างๆ ได้แก่ ด้านเนื้อหาที่คุกคามต่อความปลอดภัยส่วนบุคคลและชุมชน ด้านเนื้อหาที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพและความเป็นอยู่ที่ดี ด้านความเกลียดชังและการเลือกปฏิบัติ ด้านการละเมิดศักดิ์ศรี ด้านการบุกรุกความเป็นส่วนตัว และด้านการหลอกลวงและการฉ้อโกงบนสื่อสังคมออนไลน์

5) ขอความร่วมมือจากหน่วยงานราชการ ได้แก่ สำนักงานอัยการ ศาล ให้ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับกระทำความผิดบนสื่อสังคมออนไลน์หรือการดำเนินการทางกฎหมายเมื่อตกเป็นเหยื่อของภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ และหน่วยงานพัฒนาสังคมให้ความรู้เกี่ยวกับปัญหาทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับการใช้สื่อสังคมออนไลน์

6) ขอความร่วมมือองค์กรเอกชนหรือองค์กรไม่แสวงหาผลกำไรให้ความรู้เกี่ยวกับการใช้สื่อสังคมออนไลน์อย่างเป็นประโยชน์และสร้างสรรค์

7) ขอการสนับสนุนจากหน่วยงานในท้องถิ่น เช่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สาธารณสุข สนับสนุนทรัพยากรและงบประมาณ

ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา มีกิจกรรม ดังต่อไปนี้

1) ขอความร่วมมือจากนักจิตวิทยาประจำสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาให้คำปรึกษาและดูแลสุขภาพจิตนักเรียนที่มีปัญหาสุขภาพจิตอันเนื่องมาจากการตกเป็นเหยื่อของภัยบนสื่อสังคมออนไลน์

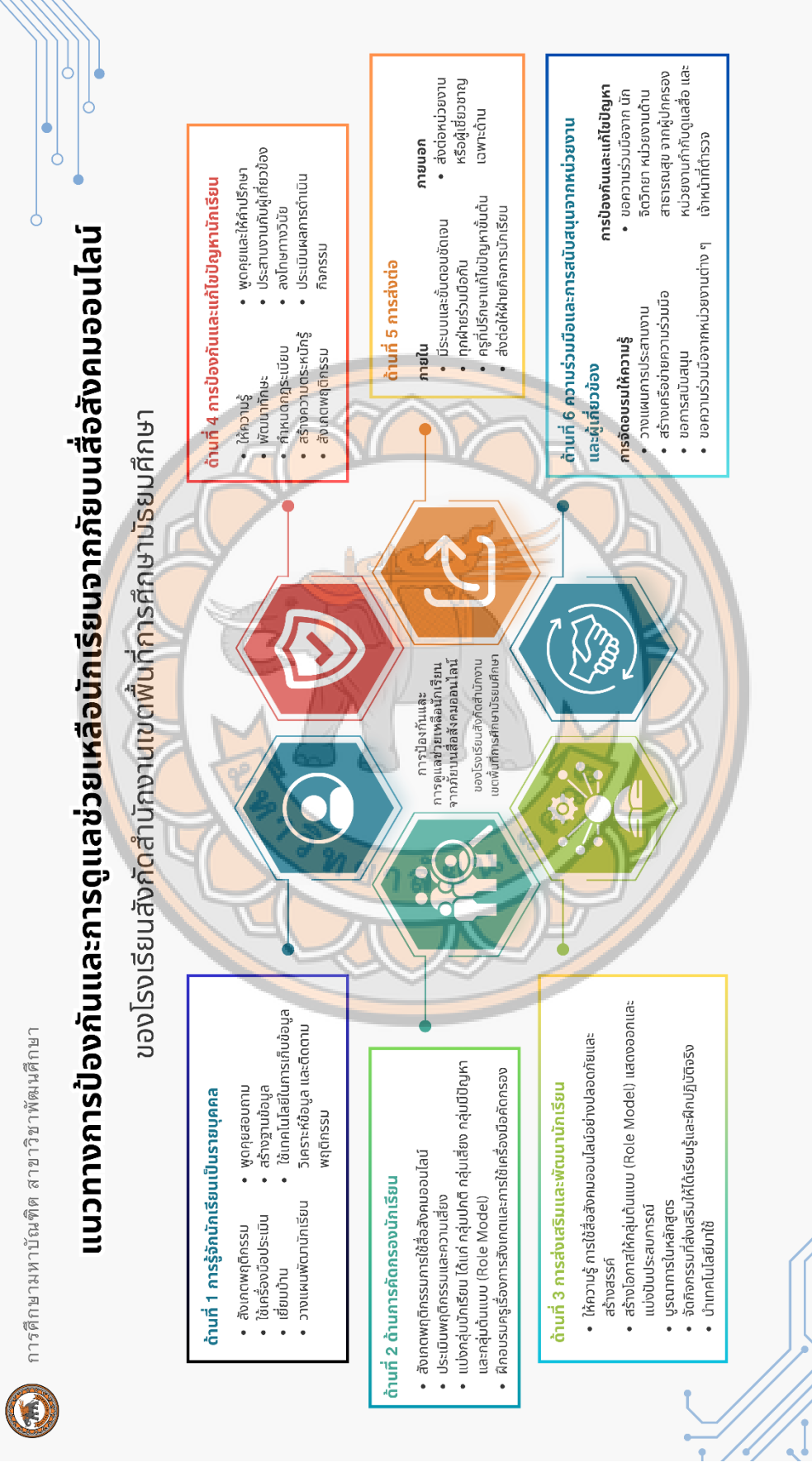
2) ขอความร่วมมือจากหน่วยงานด้านสาธารณสุขที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ โรงพยาบาลหรือโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (รพ.สต.) ให้บริการด้านสุขภาพกายและสุขภาพจิตแก่นักเรียนที่ได้รับผลกระทบทางร่างกายหรือจิตใจจากภัยบนสื่อสังคมออนไลน์

3) ขอความร่วมมือจากผู้ปกครองดูแลบุตรหลานอย่างใกล้ชิด สังเกตพฤติกรรม และร่วมมือกับโรงเรียนในการแก้ไขปัญหาภัยบนสื่อสังคมออนไลน์

4) ขอความร่วมมือจากหน่วยงานกำกับดูแลสื่อควบคุมการเข้าถึงสื่อที่ไม่เหมาะสมและคัดกรองเนื้อหาที่เป็นอันตรายต่อเยาวชน

5) ขอความร่วมมือจากเจ้าหน้าที่ตำรวจให้การช่วยเหลือนักเรียนที่ตกเป็นเหยื่อหรือได้รับความเสียหายในการติดตามและจับกุมผู้กระทำผิดเกี่ยวกับภัยบนสื่อสังคมออนไลน์

สรุปได้ดัง ภาพ 6 ที่แสดงแนวทางการป้องกันและการดูแลช่วยเหลือนักเรียนจากภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

ภาพ 6 แนวทางการป้องกันและการดูแลช่วยเหลือนักเรียนจากภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

บทที่ 5

บทสรุป

การวิจัย เรื่อง แนวทางการป้องกันและการดูแลช่วยเหลือนักเรียนจากภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา 2) เสนอแนวทางการป้องกันและการดูแลช่วยเหลือนักเรียนจากภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

การดำเนินการวิจัยในครั้งนี้ ใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ โดยแบ่งการวิจัยออกเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการวิเคราะห์เอกสาร การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ครู จำนวน 6 ท่าน จากนั้นวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) จากนั้นตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Tri-angulation Technique) และนำเสนอข้อมูลโดยใช้การพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Induction) ตามประเด็นที่ศึกษา

ขั้นตอนที่ 2 เสนอแนวทางการป้องกันและการดูแลช่วยเหลือนักเรียนจากภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 6 ท่าน และนักวิชาการศึกษา จำนวน 1 ท่าน จากนั้นวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และดำเนินการประเมินแนวทางการป้องกันและการดูแลช่วยเหลือนักเรียนจากภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา โดยใช้แบบประเมินความเป็นไปได้ ความเหมาะสมในการนำไปใช้ปฏิบัติ และข้อเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์ทางสถิติและการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และนำเสนอข้อมูลโดยใช้การพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Induction)

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

ผลการศึกษา แบ่งออกเป็น 3 ประเด็น ได้แก่ 1) สภาพภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา 2) สาเหตุของการเกิดภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา และ 3) ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา สรุปได้ดังนี้

1.1 สภาพภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

1.1.1 ในอดีต พบว่า ภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ยังไม่มีหรือมีน้อย เพราะโรงเรียนไม่อนุญาตให้นักเรียนใช้โทรศัพท์มือถือ การเข้าถึงสื่อสังคมออนไลน์ อุปกรณ์ และเครือข่ายอินเทอร์เน็ตยังเป็นเรื่องยาก ประกอบกับแพลตฟอร์มสื่อสังคมออนไลน์ยังมีไม่มากและไม่ได้มีการใช้งานอย่างหลากหลาย

1.1.2 ปัจจุบัน พบว่า ภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา พบมากขึ้น เพราะมีการเข้าถึงอินเทอร์เน็ตมากขึ้น สื่อสังคมออนไลน์สามารถเข้าถึงได้ง่ายมากขึ้น และมีการใช้งานหลากหลายรูปแบบมากขึ้น โดยภัยที่พบแบ่งออกเป็น ภัยคุกคามต่อความปลอดภัยส่วนบุคคลและการบุกรุกความเป็นส่วนตัว พบ การใช้เทคโนโลยีอำนวยความสะดวกในทางที่ผิดและอาชญากรรม เช่น การหารายได้ การติดต่อซื้อของผิดกฎหมาย การโพสต์เนื้อหาที่ไม่เหมาะสม และการละเมิดความเป็นส่วนตัวของผู้อื่นโดยการถ่ายรูปหรือวิดีโอบุคคลอื่นแล้วนำไปเผยแพร่โดยไม่ได้รับอนุญาตโดยมีจุดประสงค์เพื่อประจานหรือทำให้เสื่อมเสียชื่อเสียง ภัยด้านอันตรายต่อสุขภาพและ ความเป็นอยู่ที่ดี พบ การติดเกมออนไลน์ การพนันออนไลน์ เข้าชมเนื้อหาที่ไม่เหมาะสม และขาดปฏิสัมพันธ์ทางสังคมอันเนื่องมาจากใช้เวลาส่วนใหญ่อยู่ในโลกออนไลน์ ภัยด้านการละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และการยุยงปลุกปั่นให้เกิดความแตกแยกในสังคม พบ การใช้ถ้อยคำเชิงลบต่อบุคคลอื่น เช่น การใช้คำพูดกระทบกระเทียบ การใส่ร้าย การใช้คำพูดที่ไม่เหมาะสมเมื่อกล่าวถึงผู้อื่นภายในกลุ่มของตน และภัยด้านการหลอกลวงและการโกง เกี่ยวกับการบิดเบือนข้อมูลและข้อมูลที่ผิด พบ ข้อมูลที่ไม่เป็นความจริง หรือข้อมูลที่ไม่ถูกต้อง

1.1.3 ในอนาคต พบว่า หากไม่มีการดำเนินการป้องกันหรือแก้ไขปัญหาก็จะเกิดภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ปัญหาภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่

การศึกษามัธยมศึกษาอาจมีความรุนแรงมากขึ้น เนื่องจากไม่สามารถควบคุมการใช้งานสื่อสังคมออนไลน์ได้ และเทคโนโลยีมีการพัฒนาขึ้นอย่างรวดเร็วทำให้เกิดภัยบนสื่อสังคมออนไลน์รูปแบบใหม่ ๆ แต่หากมีการดำเนินการป้องกันหรือแก้ไขปัญหาก็ภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ ความรุนแรงของปัญหาก็จะลดลง

1.2 สาเหตุของการเกิดภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา พบว่า

1.2.1 ภัยบนสื่อสังคมออนไลน์มีสาเหตุมาจากตัวนักเรียนเอง คือ ช่วงวัยของนักเรียนที่ยังไม่มีวุฒิภาวะ มีประสบการณ์น้อย การขาดการยั้งคิดและไม่คิดถึงผลที่ตามมาของการใช้สื่อสังคมออนไลน์ในทางที่ไม่สร้างสรรค์ รวมถึงการใช้งานสื่อสังคมออนไลน์ที่มากเกินไป

1.2.2 ภัยบนสื่อสังคมออนไลน์มีสาเหตุจากผู้ปกครอง คือ ผู้ปกครองให้อิสระในการใช้อุปกรณ์เทคโนโลยี ปล่อยให้ลูกหลานใช้สื่อสังคมออนไลน์โดยไม่ได้ให้ความรู้หรือควบคุมดูแลอย่างใกล้ชิด และในบางกรณีที่ผู้ปกครองเป็นผู้สูงอายุจึงไม่สามารถควบคุมดูแลบุตรหลานในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ได้

1.2.3 ภัยบนสื่อสังคมออนไลน์มีสาเหตุมาจากโรงเรียน คือ โรงเรียนไม่สามารถควบคุมการใช้งานสื่อสังคมออนไลน์ของนักเรียนได้

1.2.4 ภัยบนสื่อสังคมออนไลน์มีสาเหตุมาจากเนื้อหาและการผลิตเนื้อหาบนสื่อสังคมออนไลน์ คือ บนสื่อสังคมออนไลน์มีอิสระในการสร้างเนื้อหาทำให้มีเนื้อหาที่ไม่เหมาะสมและทำให้เกิดพฤติกรรมเลียนแบบ

1.3 ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา พบว่า

1.3.1 ภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ส่งผลกระทบต่อตัวนักเรียน ได้แก่ ผลกระทบด้านการเรียน นักเรียนขาดสมาธิในการเรียน ผลการเรียนลดลง ผลกระทบด้านพฤติกรรม ทำให้พฤติกรรมเปลี่ยนแปลงไป เช่น มีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นน้อยลง ขาดทักษะในการเข้าสังคม มีพฤติกรรมก้าวร้าวมากขึ้น ผลกระทบด้านจิตใจ ทำให้เกิดปัญหาทางสุขภาพจิต เช่น เครียด กังวล ซึมเศร้า และผลกระทบด้านสังคม เกิดความเข้าใจผิด ทะเลาะวิวาท และปัญหาทางกฎหมาย

1.3.2 ภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ส่งผลกระทบต่อครอบครัวของนักเรียน ได้แก่ ผลกระทบด้านความกังวลและความเครียดจากพฤติกรรมของบุตรหลานที่เปลี่ยนแปลงไป และผลกระทบด้านภาระทางกฎหมาย

1.3.3 ภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ส่งผลกระทบต่อโรงเรียน ได้แก่ ผลกระทบด้านภาพลักษณ์ของโรงเรียน การเผยแพร่เนื้อหาที่ไม่เหมาะสมของนักเรียน ทำให้โรงเรียนเสียชื่อเสียงและภาพลักษณ์ และผลกระทบด้านภาระงานที่เพิ่มขึ้นในการสร้างมาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหาของโรงเรียนที่ต้องใช้ทรัพยากรและเวลาในการจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้น

2. แนวทางการป้องกันและการดูแลช่วยเหลือนักเรียนจากภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

2.1 ผลการสังเคราะห์แนวทางการป้องกันและการดูแลช่วยเหลือนักเรียนจากภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

แนวทางการป้องกันและการดูแลช่วยเหลือนักเรียนจากภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา มีการดำเนินการ 6 ด้าน ดังนี้

1) **ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล** ดำเนินการโดย การสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนทั้งในและนอกห้องเรียน เพื่อค้นหาสัญญาณบ่งบอกถึงปัญหาที่อาจเกิดขึ้นจากการใช้สื่อสังคมออนไลน์ การพูดคุยสอบถามนักเรียนอย่างสม่ำเสมอเพื่อให้เข้าใจถึงพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของนักเรียนแต่ละคน การใช้เครื่องมือประเมิน ได้แก่ แบบสอบถาม หรือแอปพลิเคชัน เช่น School Health Hero มาใช้ในการประเมินพฤติกรรมและความเสี่ยงของนักเรียน การรวบรวมข้อมูลและสร้างฐานข้อมูลเกี่ยวกับนักเรียนแต่ละคนรวมถึงพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อนำมาวิเคราะห์และวางแผนการช่วยเหลือ การเยี่ยมบ้านเพื่อช่วยให้ครูเข้าใจสภาพแวดล้อมของนักเรียนและปัญหาที่อาจเกิดขึ้นที่บ้าน การประสานงานกับผู้ปกครองอย่างสม่ำเสมอ เพื่อร่วมกันดูแลและแก้ไขปัญหาของนักเรียน การใช้เทคโนโลยีมาช่วยในการเก็บข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล และติดตามพฤติกรรมของนักเรียน การพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะการใช้ข้อมูลที่ได้จากการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลมาวางแผนการป้องกันและแก้ไขปัญหา

2) **ด้านการคัดกรองนักเรียน** ดำเนินการโดย นำข้อมูลจากการทำความรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลเกี่ยวกับการใช้สื่อสังคมออนไลน์ มาวิเคราะห์ จัดกลุ่มนักเรียนแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง และกลุ่มมีปัญหา หรือดำเนินการคัดกรองนักเรียนนักเรียนโดยใช้แอปพลิเคชัน School Health Hero ซึ่งเป็นระบบสุขภาพจิตโรงเรียนวิถีใหม่ เพื่อเฝ้าระวัง เรียนรู้ และรับคำ

ปรึกษาเพื่อดูแลนักเรียนที่เสี่ยงต่อ ปัญหาพฤติกรรม อารมณ์ และทักษะสังคม โรงเรียนควรดำเนินการ คัดกรองนักเรียนโดยมีเครื่องมือที่แม่นยำในการวิเคราะห์และจัดกลุ่มนักเรียน

3) ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน ดำเนินการโดย จัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการใช้สื่อสังคมออนไลน์อย่างปลอดภัยและสร้างสรรค์โดยเชิญวิทยากรผู้เชี่ยวชาญหรือบุคคลที่มีความรู้ ความสามารถมาให้ความรู้ บูรณาการในหลักสูตรโดยสอดแทรกเนื้อหาเกี่ยวกับการใช้สื่อสังคมออนไลน์ อย่างปลอดภัยเข้าไปในหลักสูตรการเรียนการสอนต่าง ๆ จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้นักเรียนได้เรียนรู้และ ฝึกปฏิบัติ เช่น การประกวดป้ายนิเทศ การทำโครงงาน หรือการอภิปราย นำเทคโนโลยีมาใช้ในการ เรียนการสอน เช่น การใช้ระบบ Student Care เพื่อติดตามพัฒนาการของนักเรียน สร้างความร่วมมือ กับหน่วยงานภายนอก เช่น ตำรวจ ไทยโอดี เพื่อให้ความรู้และสร้างความตระหนัก ส่งเสริมทักษะชีวิต ของนักเรียน เช่น การคิดวิเคราะห์ การตัดสินใจ เพื่อให้นักเรียนสามารถรับมือกับสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ อย่างเหมาะสม

4) ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน การป้องกัน ดำเนินการโดย จัดอบรม ให้ความรู้เกี่ยวกับภัยบนสื่อสังคมออนไลน์แก่ทั้งนักเรียน ผู้ปกครอง และบุคลากรทางการศึกษา กำหนดกฎระเบียบที่ชัดเจนเกี่ยวกับการใช้โทรศัพท์มือถือและอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ในโรงเรียน จัด กิจกรรมที่ส่งเสริมให้เด็กใช้สื่อสังคมออนไลน์อย่างสร้างสรรค์และปลอดภัย บูรณาการเนื้อหาเกี่ยวกับการ ใช้สื่อสังคมออนไลน์อย่างปลอดภัยเข้าไปในหลักสูตรการเรียนการสอน ประสานงานกับหน่วยงาน ภายนอก เช่น ตำรวจ หรือสาธารณสุข เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลและแนวทางแก้ไขปัญห และ การแก้ไข ปัญหา ดำเนินการโดย ครูและบุคลากรทางการศึกษาควรสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ เมื่อพบปัญหา ควรเรียกนักเรียนมาพูดคุยเพื่อหาสาเหตุและแนวทางแก้ไข ใช้ระบบเพื่อนช่วยเพื่อนเพื่อ ส่งเสริมให้นักเรียนช่วยกันดูแลซึ่งกันและกัน สื่อสารกับผู้ปกครองเพื่อร่วมกันแก้ไขปัญห ส่งต่อ ผู้เชี่ยวชาญในกรณีที่ปัญหาซับซ้อน นอกจากนี้ควรมีระบบรายงานที่สะดวกและปลอดภัย เพื่อให้ นักเรียนสามารถแจ้งปัญหาได้ และควรประเมินผลการดำเนินงานอย่างสม่ำเสมอ เพื่อปรับปรุงแนวทาง ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

5) ด้านการส่งต่อ การส่งต่อภายในโรงเรียน ดำเนินการโดย ครูประจำชั้นหรือครูที่ ปรึกษาเป็นผู้สังเกตพฤติกรรมและปัญหาเบื้องต้น หากไม่สามารถแก้ไขปัญหาก็ดำเนินการส่งต่อฝ่าย กิจการนักเรียนเพื่อดำเนินการตามขั้นตอนต่อไป เช่น ตักเตือน ทำข้อตกลง และส่งต่อผู้บริหารในกรณี ที่ปัญหารุนแรงหรือไม่สามารถแก้ไขได้ และการส่งต่อภายนอกโรงเรียน ดำเนินการโดย ส่งต่อไปยัง หน่วยงานต้นสังกัด เช่น นักจิตวิทยาโรงเรียนของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา หรือส่งต่อไปยัง หน่วยงานภายนอกอื่นๆ เช่น โรงพยาบาล หน่วยงานพัฒนาสังคม ตำรวจ หรือองค์กรปกครองส่วน

ท้องถิ่น ทั้งนี้การส่งต่อภายนอกควรเป็นการดำเนินการเพื่อแก้ไขปัญหา หลีกเลี่ยงการส่งต่อเพื่อลงโทษ ให้นักเรียนหมดอนาคตทางการเรียน และยังคงอยู่ในวงจรของการกระทำความผิดเกี่ยวกับภัยบน สื่อสังคมออนไลน์

6) ด้านความร่วมมือและการสนับสนุนจากหน่วยงานและผู้เกี่ยวข้อง

6.1) ความร่วมมือและการสนับสนุนในการจัดอบรม ให้ความรู้แก่นักเรียน ครู และผู้ปกครอง ได้แก่ ดำรงไว้ซึ่งเบอร์ให้ความรู้เกี่ยวกับภัยและโทษของการกระทำความผิดบนสื่อสังคมออนไลน์วิธีการป้องกันตนเองและการแจ้งความเมื่อเกิดเหตุการณ์ หน่วยงานในท้องถิ่น เช่น องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นหรือสาธารณสุขให้ความช่วยเหลือด้านทรัพยากรบุคคลและงบประมาณในการจัดกิจกรรม หน่วยงานพัฒนาสังคมให้ความรู้เกี่ยวกับปัญหาทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับการใช้สื่อสังคมออนไลน์และแนวทางการแก้ไขปัญหา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาให้การสนับสนุนด้านงบประมาณและทรัพยากรบุคคลในการจัดอบรมและกิจกรรมต่าง ๆ

6.2) ความร่วมมือและการสนับสนุนในการป้องกันและแก้ไขปัญหา ได้แก่ หน่วยงานสาธารณสุข เช่น โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (รพ.สต.) เทศบาล หรืออำเภอ มีบริการให้คำปรึกษาทางด้านสุขภาพจิตเพื่อช่วยเหลือนักเรียนที่ประสบปัญหาทางด้านจิตใจ หน่วยงานกำกับดูแลสื่อมีหน้าที่ควบคุมการเข้าถึงสื่อสังคมออนไลน์ที่ไม่เหมาะสม และคัดกรองเนื้อหาที่เป็นอันตรายต่อเยาวชน ผู้ปกครองมีบทบาทสำคัญในการดูแลบุตรหลานอย่างใกล้ชิด สังเกตพฤติกรรม และร่วมมือกับโรงเรียนในการแก้ไขปัญหา

2.2 ผลการประเมินแนวทางการป้องกันและการดูแลช่วยเหลือนักเรียนจากภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

ผลการประเมินแนวทางการป้องกันและการดูแลช่วยเหลือนักเรียนจากภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา พบว่า มีความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.73 และมีความเหมาะสมในการนำไปใช้ปฏิบัติ อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.83 และเมื่อพิจารณาผลการประเมินเป็นรายด้าน พบว่า

- 1) ผลการประเมินความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน
- 2) ผลการประเมินความเหมาะสมในการนำไปใช้ปฏิบัติ อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยครั้งนี้สามารถอภิปรายผล แบ่งออกเป็น 2 ประเด็น ได้แก่ ภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา และแนวทางการป้องกันและการดูแลช่วยเหลือนักเรียนจากภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ดังนี้

1. ภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

1.1 สภาพภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

ผลการศึกษาสภาพภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาซึ่งพบว่าในปัจจุบันนักเรียนเผชิญกับภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ในรูปแบบต่าง ๆ มากขึ้นกว่าในอดีต โดยภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ที่พบมีทั้งในรูปแบบของภัยด้านเนื้อหาที่คุกคามต่อความปลอดภัยและเป็นอันตราย ด้านคำพูดแสดงความเกลียดชัง (Hate Speech) ด้านการกลั่นแกล้งและการคุกคามทางออนไลน์ (Online Bullying and Harassment) ด้านการบุกรุกความเป็นส่วนตัว และด้านการหลอกลวงและการฉ้อโกงนั้น เป็นไปตามการศึกษาของ Luo et al., (2021) ที่พบว่าการใช้สื่อสังคมออนไลน์เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญในช่วงการระบาดของ COVID-19 เมื่อเทียบกับก่อนการระบาด การเพิ่มขึ้นนี้สอดคล้องกับสถานการณ์ทั่วโลกที่ผู้คนต้องเว้นระยะห่างทางสังคมและใช้สื่อสังคมออนไลน์เป็นช่องทางหลักในการติดต่อสื่อสาร ซึ่งการเพิ่มขึ้นของการใช้สื่อสังคมออนไลน์และการเสพติดอาจเพิ่มความเสี่ยงต่อการเผชิญกับภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ เช่น การกลั่นแกล้งทางออนไลน์ การถูกหลอกลวง และการเข้าถึงเนื้อหาที่ไม่เหมาะสม เนื่องจากวัยรุ่นใช้เวลาอยู่บนสื่อสังคมออนไลน์มากขึ้น จึงมีโอกาสมากขึ้นที่จะสัมผัสกับภัยเหล่านี้ นอกจากนี้การเสพติดสื่อสังคมออนไลน์อาจทำให้วัยรุ่นขาดการยับยั้งชั่งใจและตกเป็นเหยื่อได้ง่ายขึ้น และการศึกษาของ Alotaibi et al., (2021) ที่แสดงให้เห็นว่าผู้ใช้สื่อสังคมออนไลน์จำนวนมากไม่ตระหนักถึงความเสี่ยงร้ายแรงต่อข้อมูลส่วนตัวที่เผยแพร่ ซึ่งอาจถูกนำไปใช้ในทางที่ผิด การขายข้อมูลให้กับบุคคลที่สาม การใช้เพื่อวัตถุประสงค์ที่ไม่ได้รับอนุญาต การถูกกลั่นแกล้งและคุกคามทางออนไลน์ หรือทำให้เสื่อมเสียชื่อเสียง การถูกหลอกลวงต่าง ๆ เช่น การหลอกลวงให้เปิดเผยข้อมูลส่วนตัว การหลอกลวงให้โอนเงิน หรือการหลอกลวงให้ดาวน์โหลดโปรแกรมที่เป็นอันตราย และการถูกขโมยข้อมูลประจำตัว เช่น การเข้าถึงบัญชีธนาคาร หรือการสมัครบริการต่าง ๆ ในชื่อของเหยื่อ เช่นเดียวกับการศึกษาของ Throuvala et al., (2021) ที่ศึกษาเกี่ยวกับความเสียหายและอันตรายจากการใช้สื่อสังคมออนไลน์ในมุมมองของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียชี้ให้เห็นว่าผลกระทบที่วัยรุ่นได้รับจากการใช้สื่อสังคมออนไลน์มีตั้งแต่ปัญหาเล็กน้อยไปจนถึงปัญหาร้ายแรง สำหรับนักเรียนมัธยม และผลการศึกษาพบว่านักเรียน พ่อแม่ และครูมีความเห็น

พ้องกันเกี่ยวกับความท้าทายและอันตรายที่เกิดจากการใช้สื่อสังคมออนไลน์ ซึ่งบ่งชี้ว่าปัญหาเหล่านี้เป็นที่รับรู้กันในวงกว้าง ความเห็นพ้องต้องกันนี้ยังเน้นย้ำถึงความสำคัญของการแก้ไขปัญหาเหล่านี้อย่างจริงจัง

1.2 สาเหตุของการเกิดภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

สาเหตุของการเกิดภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาจากการศึกษาพบว่า มีสาเหตุมาจากหลายปัจจัย สามารถนำมาพิจารณาภายใต้แนวคิดนิเวศทางสังคม (Ecological Theory) ที่นำเสนอโดย Urie Bronfenbrenner ซึ่งเชื่อว่าพฤติกรรมของบุคคลนั้นได้รับอิทธิพลจากหลายปัจจัยในสภาพแวดล้อมที่เขาอยู่ โดยปัจจัยเหล่านี้มีความสัมพันธ์กันในลักษณะเชิงซ้อน ซึ่งสามารถอธิบายสาเหตุของภัยที่นักเรียนต้องเผชิญบนสื่อสังคมออนไลน์ได้ ดังนี้

1) สาเหตุมาจากตัวนักเรียนเอง นักเรียนยังขาดวุฒิภาวะในการตัดสินใจและขาดประสบการณ์ในการใช้สื่อสังคมออนไลน์อย่างปลอดภัย เป็นไปตาม Allen and Waterman (2024) (2024) ที่อธิบายว่านักเรียนซึ่งอยู่ในวัยรุ่นตอนต้นและตอนกลาง (อายุ 10-17 ปี) สมองส่วนหน้า (Frontal Lobes) ซึ่งมีบทบาทในการควบคุมแรงกระตุ้น การคิดเชิงเหตุผล และการประเมินความเสี่ยง ยังพัฒนาไม่เต็มที่ ทำให้นักเรียนอาจขาดความสามารถในการประเมินความเสี่ยงและผลกระทบระยะยาวของการกระทำบนสื่อสังคมออนไลน์ เช่นเดียวกับการศึกษาของ Amankwa (2021) ที่ชี้ให้เห็นว่าระดับการควบคุมตนเองและความตระหนักในหมู่ผู้ใช้อินเทอร์เน็ตเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ นักเรียนมัธยมซึ่งอาจยังขาดวุฒิภาวะและการไตร่ตรอง จึงมีความเสี่ยงสูงที่จะตกเป็นเหยื่อของภัยเหล่านี้ เช่น การถูกหลอกลวงให้เปิดเผยข้อมูลส่วนตัว การถูกกลั่นแกล้งทางออนไลน์ หรือการถูกชักจูงไปสู่พฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม การขาดความตระหนักเกี่ยวกับความเสี่ยงและวิธีการป้องกันตนเอง ทำให้มีความเปราะบางต่อภัยคุกคามต่าง ๆ และ Jarman et al., (2021) ที่อธิบายว่าแรงจูงใจ เช่น การแบ่งปันข้อมูล การฆ่าเวลา การหลีกเลี่ยงจากความจริง การมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม การสร้างความสัมพันธ์ และการรับคำติชม และรูปแบบการมีส่วนร่วมในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ เช่น ความถี่ในการใช้ การใช้งานแบบกระตือรือร้นหรือเฉย ๆ และการกดไลค์ มีบทบาทสำคัญต่อความเสี่ยงเกี่ยวกับภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ของวัยรุ่น

2) สาเหตุจากผู้ปกครอง ผู้ปกครองขาดการดูแลและเอาใจใส่เกี่ยวกับการใช้สื่อออนไลน์ของบุตรหลาน รวมถึงขาดความรู้เรื่องเทคโนโลยี เป็นไปตามการศึกษาของ Matthes et al., (2021) ที่ชี้ให้เห็นถึงความเชื่อมโยงที่สำคัญระหว่างการใช้สมาร์ทโฟนอย่างมากเกินไปของผู้ปกครอง การขาดการควบคุมการใช้สมาร์ทโฟนของบุตรหลาน และความขัดแย้งภายในครอบครัว โดยจากการศึกษาดังกล่าวพบว่า การใช้สมาร์ทโฟนมากเกินไปของผู้ปกครองในระยะแรก สัมพันธ์กับการขาด

การควบคุมการใช้สมาร์ทโฟนของบุตรหลานในระยะต่อมา ซึ่งหมายความว่าเมื่อผู้ปกครองใช้สมาร์ทโฟนมากเกินไปอาจทำให้พวกเขามีเวลาน้อยลง หรือขาดสมาธิในการติดตามและควบคุมพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของบุตรหลาน สิ่งนี้อาจนำไปสู่การที่บุตรหลานเข้าถึงเนื้อหาที่ไม่เหมาะสม หรือตกเป็นเหยื่อของการกลั่นแกล้งทางออนไลน์ได้ง่ายขึ้น และในด้านของทักษะทางดิจิทัล เป็นไปตามผลการศึกษาของ Sciacca et al., (2022) ที่พบว่าความเอาใจใส่ของผู้ปกครองต่อการใช้อินเทอร์เน็ตมีผลกระทบต่อทักษะดิจิทัลของบุตรหลาน และทักษะดิจิทัลของผู้ปกครองเองก็มีผลต่อความรู้และทักษะในการรับมือกับภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ของบุตรหลานด้วย นอกจากนี้ในด้านของความเอาใจใส่ในการเลี้ยงดูบุตรหลาน ก็เป็นไปตามผลการศึกษาของ Wang and Jiang (2022) ที่พบว่าวัยรุ่นที่ถูกพ่อแม่และเลยมีแนวโน้มที่จะกระทำความรุนแรงทางไซเบอร์มากขึ้น ซึ่งชี้ให้เห็นว่าการขาดการดูแลเอาใจใส่และการสนับสนุนจากพ่อแม่อาจเป็นปัจจัยเสี่ยงสำคัญที่นำไปสู่พฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ในโลกออนไลน์

3) สาเหตุมาจากโรงเรียน โรงเรียนดูแลนักเรียนไม่ทั่วถึง และขาดการปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูและนักเรียน รวมไปถึงการที่โรงเรียนไม่สามารถให้การสนับสนุนที่เหมาะสมในการป้องกันภัยจากสื่อออนไลน์ได้ สอดคล้องกับ Throuvala et al., (2021) ที่กล่าวว่าปัญหาที่เกิดจากการใช้อินเทอร์เน็ตของวัยรุ่นยังไม่ได้รับการแก้ไขอย่างเพียงพอในการศึกษา ซึ่งจากการศึกษาดังกล่าวชี้ให้เห็นว่าผู้ปกครองมองว่าโรงเรียนมีบทบาทสำคัญในการให้การศึกษาด้านดิจิทัลและเป็นศูนย์กลางการป้องกันปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการใช้อินเทอร์เน็ต และการศึกษาของ Walsh et al., (2022) ที่เสนอว่าการรับมือกับภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ ควรได้รับการสนับสนุนจากแนวทางแบบทั้งโรงเรียน ในการสร้างสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัย โรงเรียนควรมีนโยบายและแนวปฏิบัติที่ชัดเจนเกี่ยวกับการใช้สื่อสังคมออนไลน์ รวมถึงการป้องกันและการจัดการกับปัญหาต่าง ๆ เช่น การกลั่นแกล้งทางออนไลน์ นอกจากนี้ การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและการทำงานร่วมกันระหว่างโรงเรียนและครอบครัวเป็นสิ่งที่สำคัญ เช่นเดียวกับการศึกษาของ EL-Asam et al., (2021) ที่แสดงให้เห็นว่าโรงเรียนยังขาดเครื่องมือที่เหมาะสมในการประเมินความเสี่ยงออนไลน์อย่างครอบคลุม และเสนอว่าโรงเรียนควรพัฒนาเครื่องมือการประเมินที่ครอบคลุมและทันสมัยที่สามารถระบุความเสี่ยงที่หลากหลาย เช่น การกลั่นแกล้งทางออนไลน์ การถูกหลอกลวง และการเข้าถึงเนื้อหาที่ไม่เหมาะสม การขาดการประสานงานระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ และการขาดโปรแกรมการฝึกอบรมที่ได้มาตรฐานและบังคับเกี่ยวกับความเสี่ยงออนไลน์และชีวิตดิจิทัลของเด็กและเยาวชน พร้อมทั้งเสนอว่าบุคลากรทางการศึกษาควรได้รับการฝึกอบรมอย่างสม่ำเสมอและครอบคลุมเกี่ยวกับภัยออนไลน์ เพื่อให้มีความรู้และทักษะที่จำเป็นในการป้องกันและจัดการกับปัญหาเหล่านี้

4) สาเหตุมาจากกลุ่มเพื่อน อิทธิพลของกลุ่มเพื่อนก็เป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อพฤติกรรมการใช้งานสื่อสังคมออนไลน์ของนักเรียน สอดคล้องกับ U.S. Department of Health &

Human Services (2024) ที่ชี้ให้เห็นว่าการได้รับการยอมรับจากกลุ่มเพื่อนมีความสำคัญอย่างยิ่งสำหรับวัยรุ่น ซึ่งอาจกระตุ้นให้วัยรุ่นมีพฤติกรรมที่เสี่ยงต่อกับบนสื่อสังคมออนไลน์ และในด้านการเลียนแบบพฤติกรรมจากกลุ่มเพื่อน ก็เป็นไปตามทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของ (Social Learning Theory) Bandura (1971) ที่ชี้ให้เห็นว่านักเรียนมัธยมได้รับอิทธิพลอย่างมากจากพฤติกรรมของเพื่อน เพื่อนที่ใช้สื่อสังคมออนไลน์อย่างไม่ระมัดระวัง เช่น การแชร์ข้อมูลส่วนตัวมากเกินไป การกลั่นแกล้งทางออนไลน์ หรือการเข้าถึงเนื้อหาที่ไม่เหมาะสม อาจเป็นแบบอย่างที่ไม่ดีให้กับเพื่อนคนอื่น ๆ นักเรียนอาจเลียนแบบพฤติกรรมเหล่านี้โดยไม่ตระหนักถึงความเสี่ยง หรือเพราะต้องการเป็นที่ยอมรับในกลุ่มเพื่อน นักเรียนเรียนรู้พฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์จากการสังเกตเพื่อน หากพวกเขาเห็นเพื่อนประสบความสำเร็จในการกลั่นแกล้งผู้อื่นทางออนไลน์ หรือได้รับการยอมรับจากการแชร์เนื้อหาที่ไม่เหมาะสม พวกเขาอาจเลียนแบบพฤติกรรมเหล่านี้โดยหวังผลลัพธ์ที่คล้ายกัน และหากนักเรียนที่แสดงพฤติกรรมเสี่ยงบนสื่อสังคมออนไลน์ได้รับการยอมรับหรือรางวัลจากเพื่อน เช่น การกดไลค์ การคอมเมนต์ หรือการแชร์ พฤติกรรมเหล่านั้นก็จะได้รับการเสริมแรงและมีแนวโน้มที่จะเกิดขึ้นซ้ำ แรงจูงใจนี้อาจมาจากความต้องการที่จะเป็นที่นิยม การได้รับการยอมรับ หรือการแสดงออกถึงอำนาจ การที่เพื่อนให้การยอมรับพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม จะทำให้นักเรียนรู้สึกว่าการกระทำเหล่านั้นเป็นสิ่งที่ถูกต้องหรือน่าชื่นชม

5) สาเหตุมาจากมาตรการ นโยบาย และกฎหมาย ที่ยังมีช่องว่างในการบังคับใช้ และกฎหมายเกี่ยวกับการใช้สื่อสังคมออนไลน์ในหลาย ๆ ประเทศยังไม่ครอบคลุมหรือไม่สามารถบังคับใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นไปตามการศึกษาของ Griffin (2022) ที่อธิบายถึงจุดอ่อนกฎหมาย NetzDG ของประเทศเยอรมนี ที่มุ่งเน้นไปที่การลบเนื้อหาที่เป็นอันตรายอย่างรวดเร็ว แต่ไม่ได้จัดการกับปัจจัยอื่น ๆ ที่ส่งเสริมหรือสนับสนุนให้เกิดอันตรายบนแพลตฟอร์มสื่อสังคมออนไลน์ เช่น อัลกอริทึมแนะนำ สภาพแวดล้อมที่ไม่เปิดเผยตัวตน และการที่กฎหมายมุ่งเน้นเพียงการลบเนื้อหาโดยไม่คำนึงถึงปัจจัยเหล่านี้ ทำให้ประสิทธิภาพภัยบนสื่อสังคมออนไลน์โดยรวมลดลง และการพึ่งพาการร้องเรียนของผู้ใช้เพื่อกระตุ้นให้แพลตฟอร์มจัดการเนื้อหาที่เป็นอันตราย ซึ่งหมายความว่าเนื้อหาที่เป็นอันตรายจำนวนมากอาจไม่ถูกลบ เนื่องจากผู้ใช้ไม่ได้ร้องเรียน หรืออาจไม่ทราบว่าเนื้อหานั้นผิดกฎหมาย และการศึกษาของ Griffin (2023) ที่ได้วิเคราะห์กฎหมายของสหภาพยุโรปและคดีล่าสุดของศาลยุติธรรมแห่งยุโรป ซึ่งชี้ให้เห็นว่าการยึดมั่นในสิทธิส่วนบุคคลในระบอบกฎหมายของสหภาพยุโรปไม่เพียงพอแต่ล้มเหลวในการจัดการกับประเด็นส่วนรวม เช่น อิทธิพลของแพลตฟอร์มต่อวัฒนธรรมและบรรทัดฐานทางสังคม แต่ยังไม่สามารถให้ความคุ้มครองที่มีประสิทธิภาพและเท่าเทียมแก่ปัจเจกบุคคลได้ ซึ่งหมายความว่าแม้จะมีกฎหมายที่อิงกับสิทธิมนุษยชนแต่นักเรียนอาจยังคงเผชิญกับภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ เช่น การกลั่นแกล้ง การเลือกปฏิบัติ หรือการเข้าถึงเนื้อหาที่ไม่เหมาะสม เนื่องจากกฎหมายเหล่านี้ อาจไม่สามารถจัดการกับต้นตอของปัญหาได้อย่างแท้จริง

6) สาเหตุมาจากเนื้อหาและการผลิตเนื้อหาบนสื่อสังคมออนไลน์ เนื้อหาที่ไม่เหมาะสมบนสื่อสังคมออนไลน์ เช่น คำพูดหยาบคาย ความรุนแรง หรือข้อมูลเท็จ เป็นไปตามการศึกษาของ Giunetti and Kowalski (2022) ที่อธิบายว่าสื่อสังคมออนไลน์สามารถเป็นช่องทางที่ทำให้การกลั่นแกล้งทางไซเบอร์เกิดขึ้นได้ง่ายขึ้น ความไม่เปิดเผยตัวตน การแพร่กระจายข้อมูลอย่างรวดเร็ว และลักษณะที่ไม่เผชิญหน้าของการสื่อสารออนไลน์ ทำให้ผู้กระทำความผิดสามารถกลั่นแกล้งเหยื่อได้โดยไม่ต้องรับผิดชอบ นอกจากนี้ ลักษณะของสื่อสังคมออนไลน์ที่เน้นการเปรียบเทียบทางสังคมและการแสดงออกถึงตัวตน อาจทำให้วัยรุ่นเปราะบางต่อภัยบนสื่อสังคมออนไลน์มากขึ้น

1.3 ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

1) ผลกระทบต่อตัวนักเรียน

ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ของนักเรียนมีทั้ง ผลกระทบทางตรงต่อนักเรียน และผลกระทบทางอ้อมต่อนักเรียน ซึ่งสามารถอธิบายได้ ดังนี้

1.1) ผลกระทบทางตรงต่อนักเรียน ด้านร่างกายและทรัพย์สิน นักเรียนอาจถูกทำร้ายร่างกาย หรือสูญเสียทรัพย์สิน เป็นไปตามการศึกษาของ Patton et al., (2014) ที่ได้ชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของสื่อสังคมออนไลน์ในฐานะ "พาหะ" ของความรุนแรงในกลุ่มเยาวชน ซึ่งแสดงให้เห็นว่าความรุนแรงออนไลน์และออฟไลน์เชื่อมโยงกัน เช่น การกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ที่นำไปสู่การทำร้ายร่างกาย หรือการข่มขู่ทางออนไลน์ที่นำไปสู่การนัดหมายเพื่อทำร้ายร่างกาย เช่นเดียวกับผลการศึกษาของ Hidayat et al., (2022) ที่พบว่าวัยรุ่นที่มีระดับการติดเกมออนไลน์สูงมีแนวโน้มที่จะกลั่นแกล้งทางไซเบอร์และตกเป็นเหยื่อของการกลั่นแกล้งทางไซเบอร์จากผู้อื่น สิ่งนี้ชี้ให้เห็นถึงความเชื่อมโยงที่ซับซ้อนระหว่างการติดเกม พฤติกรรมความรุนแรง การถ่ายทอดความรุนแรงทางวาจาทั้งโดยตรงหรือผ่านการแชทบนสื่อสังคมออนไลน์ไปยังบุคคลอื่น และการกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ ซึ่งการสัมผัสกับความรุนแรงในเกมออนไลน์อาจทำให้วัยรุ่นคุ้นชินกับความรุนแรง และอาจนำไปสู่การเผชิญกับความรุนแรงในชีวิตจริง และการศึกษาของ Mouncey and Ciobotaru (2025) ที่กล่าวว่า การตกเป็นเหยื่อของการหลอกลวงแบบฟิชชิ่ง (Phishing) อาจส่งผลกระทบทางการเงินอย่างรุนแรงต่อนักเรียน เช่น การสูญเสียเงิน การถูกขโมยข้อมูลบัตรเครดิต หรือแม้กระทั่งการถูกขโมยข้อมูลส่วนตัวที่สามารถนำไปใช้ในการหลอกลวงอื่น ๆ ได้ ในส่วนของด้านจิตใจ ซึ่งรวมถึงภาวะ ซึมเศร้า และ วิตกกังวล ก็เป็นไปตามผลการศึกษาของ Boer et al., (2021) ที่พบว่าปัญหาการใช้สื่อสังคมออนไลน์ที่มากเกินไปมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับสุขภาพจิตที่ลดลงในกลุ่มวัยรุ่น โดยการศึกษายังพบว่า ปัญหาการติดสื่อสังคมออนไลน์ไม่ได้เป็นเพียงผลลัพธ์ของสุขภาพจิตที่ย่ำแย่ แต่เป็นปัจจัยที่ส่งผลเสียต่อสุขภาพจิตในระยะยาว ซึ่งเน้นย้ำถึงความสำคัญของการป้องกันและแก้ไขปัญหาการติดสื่อสังคมออนไลน์ในกลุ่มวัยรุ่น นอกจากนี้ยังมีการศึกษาของ Jarman et al. (2021) ที่ได้ตรวจสอบ

ความสัมพันธ์ระหว่างการใช้สื่อสังคมออนไลน์ ความพึงพอใจในรูปร่าง และสุขภาพในกลุ่มวัยรุ่นชาย และหญิง ผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่าการใช้สื่อสังคมออนไลน์ที่เน้นรูปลักษณ์ของวัยรุ่นมีแนวโน้มที่จะเกิดการเปรียบเทียบตนเองกับผู้อื่น อาจส่งผลเสียต่อความภาคภูมิใจในตนเอง ความมั่นใจ และสุขภาพทางจิตใจโดยรวม ซึ่งความเครียดจากการพยายามให้ได้ตามอุดมคติที่สื่อนำเสนออาจนำไปสู่ปัญหาอื่น ๆ เช่น การรับประทานอาหารผิดปกติ หรือการออกกำลังกายอย่างไม่เหมาะสม และการศึกษาของ Giumetti and Kowalski (2022) ที่ชี้ให้เห็นว่าการกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ผ่านสื่อสังคมออนไลน์เป็นภัยคุกคามร้ายแรงต่อความเป็นอยู่ของนักเรียน การถูกกลั่นแกล้งทางไซเบอร์สามารถเกิดขึ้นได้ตลอดเวลาและในวงกว้าง ทำให้เหยื่อรู้สึกอับอาย ถูกโดดเดี่ยว และทุกข์ทรมาน ผลกระทบทางจิตใจจากการกลั่นแกล้งทางไซเบอร์อาจรุนแรงและยาวนาน รวมถึงภาวะซึมเศร้า วิตกกังวล และแม้กระทั่งความคิดฆ่าตัวตาย ด้านการเรียนรู้ นักเรียนที่ประสบภัยบนสื่อสังคมออนไลน์อาจมี ผลการเรียนรู้ตกต่ำ และขาดสมาธิในการเรียนรู้ ตามการศึกษาดังกล่าวยังพบความเชื่อมโยงที่เด่นชัดระหว่างการใช้สื่อสังคมออนไลน์ที่มากเกินไปและคุณภาพการนอนหลับที่ไม่ดี แสงสีฟ้าจากหน้าจออุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ การกระตุ้นทางจิตใจจากการมีปฏิสัมพันธ์บนสื่อสังคมออนไลน์ และความกังวลเกี่ยวกับการพลาดข่าวสาร (Fear of Missing out - FOMO) ล้วนเป็นปัจจัยที่สามารถรบกวนการนอนหลับของนักเรียนได้ ซึ่งการนอนหลับไม่เพียงพอส่งผลเสียต่อสมาธิ การเรียนรู้ อารมณ์ และสุขภาพโดยรวมด้านพฤติกรรม การได้รับอิทธิพลจากพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมในสื่อออนไลน์อาจทำให้มี พฤติกรรมก้าวร้าว หรือ หนีบคาย ในโลกแห่งความจริง ในด้านการเลียนแบบพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมจากสิ่งที่เห็นในโลกออนไลน์ สอดคล้องกับการศึกษาของ Iwighren and Chukwuebuni (2023) ที่อธิบายว่าการรับชมเนื้อหาในสื่อเป็นเวลานานสามารถหล่อหลอมความเชื่อและทัศนคติของบุคคลให้สอดคล้องกับสิ่งที่พวกเขาเห็นในสื่อ และเน้นย้ำว่าบุคคลสามารถเรียนรู้พฤติกรรมจากการสังเกต การเลียนแบบ และการเป็นแบบอย่าง โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากบุคคลที่มีอิทธิพล ซึ่งแนวคิดเหล่านี้มีความเกี่ยวข้องอย่างยิ่งกับสื่อสังคมออนไลน์ เนื่องจากนักเรียนมัธยมศึกษาใช้เวลาอยู่กับแพลตฟอร์มเหล่านี้เป็นจำนวนมาก และอาจได้รับอิทธิพลจากเนื้อหาที่พวกเขาเห็น เช่น ความรุนแรง การกลั่นแกล้ง หรือ พฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมอื่น ๆ ทำให้มีแนวโน้มที่จะเลียนแบบพฤติกรรมเหล่านี้ หรืออาจมองว่า พฤติกรรมเหล่านี้เป็นเรื่องปกติและยอมรับได้ และผลกระทบด้านสังคม นักเรียนที่ถูกคุกคามทางออนไลน์หรือได้รับผลกระทบจากการใช้งานสื่อออนไลน์อาจจะ ขาดความมั่นใจในการเข้าสังคม หรือ ถูก โดดเดี่ยว เนื่องจากการถูกแยกออกจากกลุ่มเพื่อนหรือสังคมออนไลน์ เป็นไปตามการศึกษาของ Stevens et al., (2021) ที่ชี้ให้เห็นว่าภัยคุกคามทางออนไลน์สามารถส่งผลกระทบต่อการเข้าสังคมของนักเรียนได้ ความกลัวและการไม่ไว้วางใจที่เกิดขึ้นอาจทำให้พวกเขาหลีกเลี่ยงการมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมชั้น และอาจนำไปสู่การแยกตัวทางสังคม เช่นเดียวกับผลการศึกษาของ Khan และ Khan (2023) ที่พบว่าการใช้สื่อสังคมออนไลน์อย่างกว้างขวางมีความสัมพันธ์กับผลกระทบด้านลบต่อทุนทาง

สังคม ซึ่งหมายถึงเครือข่ายความสัมพันธ์ บรรทัดฐาน และความไว้วางใจที่เอื้อต่อการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม และการแยกตัวทางสังคม นักเรียนที่ใช้เวลาอยู่บนสื่อสังคมออนไลน์มากเกินไปอาจมีเวลาน้อยลงสำหรับการมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนและครอบครัวในชีวิตจริง ซึ่งอาจนำไปสู่ความรู้สึกโดดเดี่ยว ความเหงา และปัญหาทางสังคมอื่น ๆ

1.2) ผลกระทบทางอ้อมต่อนักเรียน ด้านโอกาสในการศึกษาต่อ หรือการทำงาน เนื่องจากนักเรียนที่มีประวัติของการกระทำผิดหรือการใช้สื่อออนไลน์ในทางที่ไม่เหมาะสม อาจถูกจำกัดโอกาสในการเข้าศึกษาต่อหรือการทำงานในอนาคต การเข้าสู่วงจรความผิดผลกระทบทางสังคมและจิตใจจากการใช้งานสื่อสังคมออนไลน์อาจทำให้นักเรียนเข้าไปพัวพันกับการกระทำผิด เช่น การกระทำผิดซ้ำ ๆ หรือการถูกตั้งเข้าสู่วงจรอาชญากรรม ซึ่งสามารถทำให้เกิดปัญหาทางสังคมและกฎหมายในระยะยาว เป็นไปตามการศึกษาของ เกษศิลป์ และ อธิธรรมพฤษ (2024) ที่ระบุว่าสื่อสังคมออนไลน์เป็นหนึ่งในสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการกระทำผิดซ้ำของเด็กและเยาวชน ซึ่งสอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบันที่นักเรียนมัธยมใช้เวลาอยู่บนสื่อสังคมออนไลน์เป็นจำนวนมากและอาจได้รับอิทธิพลจากเนื้อหาที่ไม่เหมาะสม เช่น ความรุนแรง การกลั่นแกล้ง หรือพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมอื่น ๆ ซึ่งอาจนำไปสู่การกระทำผิดซ้ำได้ อีกทั้งการสัมผัสกับเนื้อหาที่ไม่เหมาะสมบนสื่อสังคมออนไลน์อาจทำให้นักเรียนมีแนวโน้มที่จะเลียนแบบพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมเหล่านั้น หรืออาจถูกชักจูงจากกลุ่มเพื่อนหรือบุคคลรอบข้างให้เข้าสู่วงจรอาชญากรรมได้ง่ายขึ้น เช่น การถูกชักจูงให้เข้าร่วมแก๊งค์ หรือการกระทำผิดกฎหมายอื่น ๆ เช่นเดียวกับการศึกษาของ Wojciechowski (2024) ที่อธิบายว่าวัยรุ่นเป็นวัยที่เปราะบางต่ออิทธิพลจากภายนอก พวกเขาอาจยังขาดวุฒิภาวะในการคิดวิเคราะห์และแยกแยะข้อมูล ทำให้ง่ายต่อการถูกชักจูงหรือขึ้นไปในทางที่ผิด อาจนำไปสู่ปัญหากฎหมายในระยะยาว เช่น การถูกดำเนินคดี การถูกจำคุก หรือการถูกตีตราจากสังคม ซึ่งจะส่งผลกระทบต่ออนาคตของพวกเขา และหากนักเรียนไม่ได้รับการแก้ไขหรือช่วยเหลืออย่างเหมาะสม พวกเขาอาจถูกตั้งเข้าสู่วงจรอาชญากรรมอย่างถาวร ซึ่งจะส่งผลเสียต่อทั้งตัวนักเรียนเองและสังคมโดยรวม

2) ผลกระทบต่อครอบครัวของนักเรียน ได้แก่ ผู้ปกครองรู้สึกกังวลและเครียดเมื่อบุตรหลานต้องเผชิญกับภัยจากสื่อสังคมออนไลน์ โดยเฉพาะเมื่อไม่สามารถควบคุมสถานการณ์ได้ เป็นไปตามการศึกษาของ Martín-Criado et al., (2021) ที่ชี้ให้เห็นว่าเมื่อบุตรหลานต้องเผชิญกับภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ เช่น การกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ การล่อลวง หรือการเข้าถึงกับเนื้อหาที่ไม่เหมาะสม อาจทำให้ผู้ปกครองรู้สึกเครียดและวิตกกังวลเกี่ยวกับความปลอดภัยของบุตรหลานบนโลกออนไลน์ นอกจากนี้การที่ครอบครัวต้องเผชิญกับปัญหาจากการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของบุตรหลาน อาจนำไปสู่ความขัดแย้งภายในครอบครัว และผลกระทบด้านความตึงเครียดระหว่างสมาชิกในครอบครัว สอดคล้องกับการศึกษาของ Lee and Fung (2022) ที่พบว่าความขัดแย้งที่เกิดจาก

ความเครียด มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับความทุกข์ทางจิตใจและสุขภาพที่ลดลงส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ในครอบครัวได้ เช่น ทำให้เกิดความไม่พอใจ ความหงุดหงิด หรือความขัดแย้ง

3) ผลกระทบต่อโรงเรียน ด้านภาพลักษณ์ของโรงเรียนเสียหาย การเกิดเหตุการณ์ การกลั่นแกล้งออนไลน์หรือการกระทำผิดในสื่อสังคมออนไลน์อาจทำให้โรงเรียนถูกมองว่าไม่สามารถดูแลนักเรียนได้อย่างเพียงพอ เป็นไปตามการศึกษาของ Midgett et al., (2021) ที่อธิบายว่า ผู้ปกครองมีความกังวลเกี่ยวกับความปลอดภัยของบุตรหลานในโลกออนไลน์ และอาจส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนและผู้ปกครอง หากโรงเรียนไม่สามารถแสดงให้เห็นถึงความมุ่งมั่นในการแก้ไขปัญหาภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ อาจทำให้ความเชื่อมั่นของผู้ปกครองลดลง และผลกระทบเกี่ยวกับภาระงานที่เพิ่มขึ้น และผลกระทบด้านโรงเรียนต้องใช้ทรัพยากรและบุคลากรมากขึ้นในการป้องกันและแก้ไขปัญหาที่เกิดจากการใช้งานสื่อสังคมออนไลน์ สอดคล้องกับการศึกษาของ Midgett et al., (2021) ที่ชี้ให้เห็นว่าโรงเรียนต้องใช้ทรัพยากรจำนวนมากในการติดตามและจัดการกับปัญหาเกี่ยวกับภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ไม่ว่าจะเป็นการเฝ้าระวังและติดตาม การสอบสวนและแก้ไขปัญหา การให้ความรู้และทักษะ และการสนับสนุนด้านต่าง ๆ

4) ผลกระทบต่อสังคม เกิดปัญหาสังคมจากการออกจากโรงเรียนกลางคัน เป็นไปตามผลการศึกษาของ Jamatia and Gurumoorthy (2024) ที่พบว่านักเรียนที่ออกจากโรงเรียนกลางคันมักขาดโอกาสในการเข้าถึงการศึกษาต่อ การฝึกอบรม และการจ้างงานที่มีคุณภาพ ซึ่งอาจทำให้พวกเขาต้องเผชิญกับความยากลำบากในการดำรงชีวิต และอาจต้องพึ่งพาความช่วยเหลือจากสังคมหรือรัฐ และการเพิ่มขึ้นของอาชญากรรม จากการที่นักเรียนต้องเผชิญกับการกระทำผิดทางออนไลน์หรือการถูกดึงเข้าสู่วงจรอาชญากรรมจากการใช้สื่อสังคมออนไลน์อย่างไม่มีระมัดระวังอาจนำไปสู่ การเพิ่มขึ้นของอาชญากรรมในสังคม สอดคล้องกับการศึกษาของ Tin Tin et al., (2024) ที่ชี้ให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างโอกาสทางการศึกษาและการทำงานกับแนวโน้มการก่ออาชญากรรม โดยพบว่าการขาดโอกาสดังกล่าวอาจเป็นปัจจัยเสี่ยงที่นำไปสู่การกระทำผิด และผลการศึกษาของ Cayli (2024) ที่พบว่าผลกระทบจากความรุนแรงและความขัดแย้ง สามารถส่งผลกระทบต่อโครงสร้างทางสังคมในระยะยาว และส่งต่อจากรุ่นสู่รุ่น กลายเป็นวงจรของความยากจน ความรุนแรง และการกีดกันทางสังคม และการสูญเสียทรัพยากรบุคคล การที่เยาวชนไม่สามารถพัฒนาศักยภาพของตนเองได้อย่างเต็มที่หรือเกิดปัญหาทางจิตใจจากการใช้งานสื่อสังคมออนไลน์อาจถือเป็นการสูญเสียทรัพยากรบุคคลที่มีคุณภาพของประเทศ เป็นไปตามผลการศึกษาของ Marsh et al., (2024) ในประเด็นของการพัฒนาเยาวชนซึ่งถือเป็นทรัพยากรบุคคลที่สำคัญของประเทศ ซึ่งอธิบายว่าสุขภาพของวัยรุ่นมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาศักยภาพของพวกเขาทั้งทางร่างกายและจิตใจ วัยรุ่นที่มีสุขภาพดี มีการศึกษาที่ดี และมีทักษะที่จำเป็น จะเป็นกำลังสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองของประเทศในอนาคต

2. แนวทางการป้องกันและการดูแลช่วยเหลือนักเรียนจากภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

2.1 ผลการสังเคราะห์แนวทางการป้องกันและการดูแลช่วยเหลือนักเรียนจากภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

แนวทางการป้องกันและการดูแลช่วยเหลือนักเรียนจากภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา มีการดำเนินการ 6 ด้าน ดังนี้

1) **ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล** การสังเกตพฤติกรรมและการประเมินพฤติกรรมของนักเรียน โดยการสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนทั้งในและนอกห้องเรียน เพื่อค้นหาสัญญาณบ่งบอกถึงปัญหาที่อาจเกิดขึ้นจากการใช้สื่อสังคมออนไลน์ เป็นไปตามการศึกษาของ Celik et al., (2021) ที่ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเป้าหมายการใช้สื่อสังคมออนไลน์ ความเชื่อทางญาณวิทยา (Epistemological Beliefs) และทักษะการรู้เท่าสื่อใหม่ (New Media Literacy) ซึ่งชี้ให้เห็นว่าเป้าหมายในการใช้สื่อสังคมออนไลน์มีบทบาทสำคัญต่อการรับรู้ข้อมูล โดยการใช้เพื่อปฏิสัมพันธ์และการสื่อสารมีแนวโน้มที่จะส่งเสริมความสามารถในการวิเคราะห์และประเมินข้อมูลอย่างมีวิจารณญาณ ในทางตรงกันข้ามการใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อสร้างเพื่อนใหม่อาจทำให้ผู้ใช้เชื่อข้อมูลได้ง่ายโดยไม่มีการไตร่ตรองอย่างรอบคอบ ซึ่งส่งผลต่อความสามารถใช้สื่อสังคมออนไลน์ได้อย่างมีประสิทธิภาพและปลอดภัย การใช้เครื่องมือประเมินและการสังเกตพฤติกรรมเพื่อตรวจจับปัญหาที่อาจเกิดขึ้นจากการใช้สื่อออนไลน์ เช่น การถูกรังแกทางออนไลน์ (Cyberbullying) และการเข้าถึงข้อมูลที่ไม่เหมาะสม และ การใช้เครื่องมือที่ช่วยประเมินพฤติกรรมและความเสี่ยงของนักเรียน เพื่อเก็บข้อมูลและช่วยในการวิเคราะห์ ประเมินพฤติกรรมออนไลน์ของนักเรียน สามารถช่วยในการป้องกันภัยออนไลน์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับการศึกษาของ Sumner et al., (2021) ที่ได้นำเสนอข้อมูลที่น่าสนใจเกี่ยวกับความเชื่อมโยงระหว่างปัจจัยเสี่ยงออนไลน์กับพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับการฆ่าตัวตายในกลุ่มเยาวชน การศึกษาครั้งนี้ได้เน้นย้ำถึงความสำคัญของการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลในการจัดการกับภัยคุกคามจากสื่อสังคมออนไลน์ โดยได้กำหนดปัจจัยเสี่ยงออนไลน์และใช้เครื่องมือวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อดูว่านักเรียนในกลุ่มกรณีศึกษา มีการปฏิสัมพันธ์กับปัจจัยเสี่ยงเหล่านี้มากน้อยเพียงใด เพื่อทำความเข้าใจว่านักเรียนแต่ละคนกำลังเผชิญกับความเสี่ยงใดบ้าง และการศึกษาของ Byars et al., (2020) ที่ได้นำเสนอประสบการณ์ของเขตการศึกษาหนึ่งในการใช้โปรแกรมเฝ้าระวังสื่อสังคมออนไลน์เพื่อป้องกันการฆ่าตัวตายและความรุนแรงในโรงเรียน ซึ่งมีประเด็นที่น่าสนใจหลายประการเกี่ยวกับการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลโดยการระบุนักเรียนที่มีความเสี่ยงผ่านโปรแกรมเฝ้าระวังช่วยให้โรงเรียนสามารถระบุนักเรียนที่อาจมีความเสี่ยงต่อการทำร้ายตนเองหรือผู้อื่นผ่านการวิเคราะห์โพสต์ในสื่อสังคมออนไลน์ นอกจากนี้การรวบรวมข้อมูลและการสร้างฐานข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของนักเรียน ถือเป็นการป้องกันและวางแผนการช่วยเหลือที่สำคัญ เช่นเดียวกับการศึกษาของ

Vente et al., (2020) ที่ชี้ให้เห็นว่าการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของนักเรียนอย่างเป็นระบบจะนำไปสู่การสร้างฐานข้อมูลที่สำคัญ ฐานข้อมูลนี้สามารถใช้เพื่อติดตามแนวโน้ม ระบุรูปแบบ และพัฒนาแนวทางการป้องกันและแทรกแซงที่เหมาะสม การติดตามพฤติกรรมของนักเรียนทำให้สามารถทราบได้ว่า นักเรียนกำลังเผชิญปัญหาใดจากสื่อออนไลน์หรือไม่ การเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบช่วยให้โรงเรียนสามารถติดตามสถานการณ์ของนักเรียนได้อย่างแม่นยำและตรงจุด การประสานงานกับผู้ปกครองอย่างสม่ำเสมอเป็นการสร้างความร่วมมือที่สำคัญในการดูแลนักเรียน โดยการเยี่ยมบ้านและการประสานงานกับผู้ปกครองอย่างต่อเนื่องเป็นการสร้างระบบสนับสนุนที่ช่วยแก้ไขปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ และการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลโดยการเยี่ยมบ้านก็เป็นไปตามแนวคิดของ Christenson (2004) ที่เน้นย้ำถึงความสำคัญของความร่วมมือระหว่างครอบครัวและโรงเรียนในการส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนทุกคน ซึ่งรวมถึงการสื่อสารอย่างเปิดเผยและสม่ำเสมอ การสร้างความไว้วางใจ และการทำงานร่วมกันเพื่อแก้ไขปัญหา ซึ่งช่วยให้โรงเรียนได้รับข้อมูลที่สำคัญของนักเรียน และสามารถกำหนดแนวทางการป้องกันและช่วยเหลือได้อย่างเหมาะสม

2) ด้านการคัดกรองนักเรียน เป็นการนำข้อมูลจากการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลมาวิเคราะห์และจัดกลุ่มนักเรียน เป็นไปตามการศึกษาของ Paakkari et al., (2021) ที่ได้แบ่งผู้ใช้สื่อสังคมออนไลน์ออกเป็นสามกลุ่ม ได้แก่ กลุ่มไม่มีความเสี่ยง กลุ่มเสี่ยงปานกลาง และกลุ่มที่มีปัญหา ผลการศึกษาดังกล่าวเน้นย้ำถึงความสำคัญของการระบุกลุ่มเสี่ยง การพิจารณาปัจจัยที่เกี่ยวข้อง และการเชื่อมโยงการคัดกรองกับการช่วยเหลือที่เหมาะสม ซึ่งการนำข้อมูลเหล่านี้ไปใช้จะช่วยให้โรงเรียนสามารถพัฒนากระบวนการคัดกรองที่มีประสิทธิภาพและปกป้องนักเรียนจากอันตรายบนสื่อสังคมออนไลน์ได้ดียิ่งขึ้น โดยเน้นย้ำถึงความสำคัญของการให้ความสนใจกับวัยรุ่นในกลุ่มเสี่ยงปานกลางเนื่องจากพวกเขายังไม่ได้มีปัญหาการใช้สื่อสังคมออนไลน์ที่ชัดเจน แต่ก็มีแนวโน้มที่จะพัฒนาไปสู่ปัญหาที่รุนแรงกว่าได้ การระบุและช่วยเหลือกลุ่มเสี่ยงปานกลางจึงเป็นสิ่งสำคัญในการป้องกันปัญหาการใช้สื่อสังคมออนไลน์ในระยะยาว

3) ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน การจัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการใช้สื่อสังคมออนไลน์อย่างปลอดภัยและสร้างสรรค์โดยเชิญวิทยากรผู้เชี่ยวชาญหรือบุคคลที่มีความรู้ความสามารถมาให้ความรู้ ถือเป็นแนวทางที่สำคัญในการเพิ่มพูนความรู้และทักษะของนักเรียนในด้านการใช้งานสื่อสังคมออนไลน์ได้อย่างปลอดภัย เป็นไปตามการศึกษาของ Amankwa (2021) ที่เน้นย้ำถึงความจำเป็นในการสร้างความตระหนักและการฝึกอบรมด้านความปลอดภัยทางไซเบอร์ในโรงเรียน การจัดอบรมดังกล่าวควรครอบคลุมถึง การระบุภัยคุกคาม นักเรียนควรได้รับการสอนให้รู้จักภัยคุกคามต่าง ๆ บนสื่อสังคมออนไลน์ เช่น การกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ การหลอกลวง การคุกคาม และการเข้าถึงเนื้อหาที่ไม่เหมาะสม การป้องกันตนเอง นักเรียนควรได้รับการสอนเกี่ยวกับวิธีการป้องกันตนเองจากภัยคุกคาม เช่น การตั้งค่าความเป็นส่วนตัว การจัดการข้อมูลส่วนตัว และการไม่เปิดเผย

ข้อมูลส่วนตัวให้กับบุคคลที่ไม่รู้จัก การรายงานปัญหา นักเรียนควรได้รับการสอนเกี่ยวกับวิธีการรายงานปัญหาหรือเหตุการณ์ที่ไม่พึงประสงค์ที่เกิดขึ้นบนสื่อสังคมออนไลน์ เช่น การรายงานการกลั่นแกล้ง การคุกคาม หรือการหลอกลวง และการใช้วิจารณญาณ นักเรียนควรได้รับการสอนให้ใช้วิจารณญาณในการวิเคราะห์และประเมินข้อมูลที่ได้รับจากสื่อสังคมออนไลน์ เพื่อป้องกันการตกเป็นเหยื่อของข้อมูลบิดเบือนหรือข่าวปลอม ซึ่งสามารถบูรณาการเข้ากับหลักสูตรต่าง ๆ เช่น วิชาคอมพิวเตอร์ สุขศึกษา และสังคมศึกษา หรือจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร เช่น การบรรยาย การสัมมนา และการประกวด เป็นต้น

4) ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน การจัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับภัยจากการใช้สื่อสังคมออนไลน์แก่ทั้งนักเรียน ผู้ปกครอง และบุคลากรทางการศึกษา เป็นการเสริมสร้างความตระหนักรู้ในเรื่องความปลอดภัยออนไลน์ และสามารถช่วยป้องกันปัญหาที่อาจเกิดขึ้นได้ เป็นไปตามการศึกษาของ Hammer et al., (2021) ที่แสดงให้เห็นว่าพ่อแม่ควรมีบทบาทในการแนะนำและสอนการใช้งานอย่างปลอดภัย รวมถึงการตระหนักถึงภัยต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้น การจัดหาสมาร์ตโฟนให้แก่บุตรหลานควรมาพร้อมกับการพูดคุยและทำความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้สื่อสังคมออนไลน์อย่างมีความรับผิดชอบ การตั้งข้อตกลงร่วมกันเกี่ยวกับการใช้ และการติดตามดูแลอย่างเหมาะสม และเน้นย้ำถึงความสำคัญของการสร้างความตระหนักให้กับพ่อแม่ การให้ความรู้เกี่ยวกับการใช้สื่อสังคมออนไลน์อย่างปลอดภัย การส่งเสริมการสื่อสารภายในครอบครัว และการสนับสนุนให้พ่อแม่มีส่วนร่วมในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของบุตรหลานอย่างเหมาะสม การมีส่วนร่วมของครอบครัวอย่างเข้มแข็งจะเป็นเกราะป้องกันสำคัญสำหรับนักเรียนในการเผชิญกับความท้าทายและความเสี่ยงบนโลกออนไลน์ เช่นเดียวกับการศึกษาของ Rahmatullah et al., (2022) ที่ได้เน้นย้ำถึงความสำคัญของการพัฒนาครูในยุคดิจิทัลว่าครูมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการป้องกันนักเรียนจากภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ การที่ครูมีความรู้ความเข้าใจและทักษะที่จำเป็นในการส่งเสริมและพัฒนานักเรียนให้มีทักษะที่จำเป็นในการใช้ชีวิตในโลกดิจิทัลได้อย่างปลอดภัย จะช่วยลดความเสี่ยงและอันตรายที่อาจเกิดขึ้นกับนักเรียนจากการใช้สื่อสังคมออนไลน์ และการกำหนดกฎระเบียบที่ชัดเจนในกรณีการใช้โทรศัพท์มือถือและอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ และการศึกษาของของ Campbell et al., (2024) ที่ชี้ให้เห็นว่าการแก้ปัญหาภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ไม่ควรจำกัดอยู่แค่การควบคุมอุปกรณ์ แต่ต้องมีแนวทางที่ครอบคลุมและซับซ้อนกว่านั้น

5) ด้านการส่งต่อ ซึ่งแบ่งเป็นการส่งต่อภายในโรงเรียน และการส่งต่อภายนอกโรงเรียน แนวทางการส่งต่อนี้มีบทบาทสำคัญในการช่วยแก้ไขปัญหานักเรียนที่เกี่ยวข้องกับภัยจากสื่อสังคมออนไลน์และยังช่วยให้การดูแลนักเรียนมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เป็นไปตามการศึกษาของ ธนภทโท (ทิพย์วงษ์) และคณะ (2566) ที่ชี้ให้เห็นว่าการแก้ไขปัญหานักเรียนผ่านการร่วมมือและการส่งต่อทั้งภายในและภายนอกโรงเรียนมีจุดมุ่งหมายสำคัญคือการติดตามอย่างต่อเนื่องจากทุกภาค

ส่วนที่เกี่ยวข้องและการมีข้อมูลที่เป็นรูปธรรมในการประเมินสถานการณ์ และเป็นการสร้างความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับครอบครัว ชุมชน และหน่วยงานต่าง ๆ ซึ่งจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการแก้ไขปัญหาของนักเรียนอย่างยั่งยืน

6) ด้านความร่วมมือและการสนับสนุนจากหน่วยงานและผู้เกี่ยวข้อง

6.1) ความร่วมมือและการสนับสนุนในการจัดอบรมให้ความรู้ การจัดอบรมเพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับภัยบนสื่อสังคมออนไลน์แก่ทั้งนักเรียน ครู และผู้ปกครอง เป็นส่วนสำคัญที่ช่วยเสริมสร้างความตระหนักรู้และความเข้าใจในเรื่องการป้องกันภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ เป็นไปตามการศึกษาของ Amankwa (2021) ที่ชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการได้รับความร่วมมือและการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอกในการสนับสนุนการจัดกิจกรรมอบรมและเสริมสร้างความรู้ให้กับนักเรียน ครู และผู้ปกครอง การมีส่วนร่วมของหน่วยงานที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะทางที่สามารถช่วยให้ผู้เข้ารับการอบรมได้รับข้อมูลที่ถูกต้อง ทันสมัย และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการป้องกันตนเองจากภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

6.2) ความร่วมมือและการสนับสนุนในการป้องกันและแก้ไขปัญหา การมีความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการป้องกันและแก้ไขปัญหาภัยจากสื่อสังคมออนไลน์ที่นักเรียนประสบ เป็นอีกหนึ่งปัจจัยที่สำคัญในการดูแลนักเรียนให้ปลอดภัยจากอันตรายที่อาจเกิดขึ้น โดยเฉพาะในกรณีที่เกิดปัญหาจากการใช้สื่อออนไลน์ เป็นไปตามผลการศึกษาของ Hoover and Bostic (2021) ที่ชี้ให้เห็นว่าความร่วมมือและการสนับสนุนระหว่างโรงเรียนและชุมชนเป็นกุญแจสำคัญในการป้องกันและแก้ไขปัญหาของนักเรียน โรงเรียนไม่สามารถจัดการกับปัญหาของเด็กได้เพียงลำพัง การประสานงานกับชุมชนและหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับเด็ก เช่น ระบบยุติธรรมสำหรับเยาวชน และระบบสวัสดิการเด็ก มีความจำเป็นเพื่อให้การดูแลเป็นไปอย่างครอบคลุมและมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

โรงเรียนควรดำเนินการประเมินสถานการณ์ปัจจุบันเกี่ยวกับการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของนักเรียนอย่างรอบด้าน โดยพิจารณาทั้งภัยที่พบและมาตรการที่มีอยู่ จากนั้นโรงเรียนควรจัดทำนโยบายและแผนปฏิบัติการเพื่อป้องกันและดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างชัดเจนและครอบคลุมทั้ง 6 ด้าน ตามแนวทางการป้องกันและการดูแลช่วยเหลือนักเรียนจากภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา โดยระบุเป้าหมาย ตัวชี้วัด กิจกรรม ผู้รับผิดชอบ ระยะเวลาดำเนินการ และงบประมาณที่เกี่ยวข้องให้ชัดเจน นอกจากนี้ โรงเรียนควรสื่อสารนโยบายและแผนปฏิบัติการดังกล่าวให้บุคลากรภายในโรงเรียน นักเรียน ผู้ปกครอง และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้รับทราบและนำไปปฏิบัติ

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ในการทำวิจัยครั้งต่อไปเพื่อให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้นควรเจาะลึกถึงปัจจัยเฉพาะที่ส่งผลต่อความเสี่ยงและผลกระทบที่แตกต่างกันในกลุ่มนักเรียน เช่น เพศ อายุ ระดับชั้น ภูมิหลังทางสังคมและเศรษฐกิจ รูปแบบการใช้สื่อสังคมออนไลน์ เช่น แพลตฟอร์มที่ใช้ ระยะเวลา ความถี่ ประเภทเนื้อหาที่เข้าถึง ทักษะการรู้เท่าทันสื่อเดิมที่มี และลักษณะบุคลิกภาพ เพื่อช่วยให้โรงเรียนสามารถระบุกลุ่มนักเรียนที่มีความเสี่ยงสูงได้อย่างแม่นยำ และออกแบบมาตรการป้องกันและช่วยเหลือที่ตรงจุดและเหมาะสมกับความต้องการของแต่ละกลุ่มมากยิ่งขึ้น

บรรณานุกรม

- ณัฐกาญจน์ ศุภรัตน์เมธีม, และนุชประภา โมกข์ศาสตร์. (2562). การวิจัยการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ของเยาวชนเพื่อการเป็นพลเมืองในสังคมประชาธิปไตย. สำนักวิจัยและพัฒนาสถาบันพระปกเกล้า. <https://www.kpi-lib.com/elib/cgi-bin/opacexe.exe?op=mmvw&db=Main&skin=&mmid=8748&bid=25633>
- ธนศ เกษศิลป์, และจิตติธิดา ธิติธรรมพฤษ. (2567). วงจรการกระทำผิดซ้ำ: การศึกษาวิเคราะห์สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการกระทำผิดซ้ำของเด็กและเยาวชน. วารสารวิชาการอาชีวศึกษาและนิติวิทยาศาสตร์, 10(2), 207–226. <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/forensic/article/view/272179>
- พนม คลีฉายา. (2564). การวิจัยการเพิ่มความสามารถในความรอบรู้ทางดิจิทัลและการรู้เท่าทันที่มีต่อความผูกพันและความเสี่ยงจากการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของประชาชน (พิมพ์ครั้งที่ 1). คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. <http://cuir.car.chula.ac.th/handle/123456789/81942>
- พระสมุทรธนาภัทร ธนภทโท (ทิพย์วงษ์), พระครูวุฒิสภาธรรม (สาคร สาครโร), และ ไพรัตน์ นิคมหาด. (2566). ปัญหาและแนวทางบูรณาการการป้องกันปัญหาเสพติดของเยาวชนในสถานศึกษา. วารสารมหาจุฬานาครพรรณ์, 10(11), 255–268. <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/JMND/article/view/273898>
- ศูนย์ประสานงานขับเคลื่อนการส่งเสริมและปกป้องคุ้มครองเด็กและเยาวชนในการใช้สื่อออนไลน์. (2563). แนวทางปกป้องคุ้มครองเด็กจากภัยออนไลน์ 2563. มูลนิธิอินเทอร์เน็ตร่วมพัฒนาไทย.
- สำนักงานกองทุนสนับสนุนการส่งเสริมสุขภาพ. (10 เมษายน 2561). ลักษณะนิสัยทั่วไปของวัยรุ่น. <https://www.thaihealth.or.th/ลักษณะนิสัยทั่วไปของวัยรุ่น-2/>.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2559). ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน (พิมพ์ครั้งที่ 4). กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2564). คู่มือการดำเนินงานความปลอดภัยสถานศึกษา. กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579 (พิมพ์ครั้งที่ 1). กระทรวงศึกษาธิการ.
- Allen, B., Waterman, H. (2024, April 29). Healthy Children: Stages of Adolescence. American Academy of Pediatrics. <https://www.healthychildren.org/English/ages-stages/teen/Pages/Stages-of-Adolescence.aspx>
- Alotaibi, S., Alharbi, K., Alwabli, H., Aljoaey, H., Abaalkhail, B., & Khediri, S. E. (2021). Threats, crimes and issues of privacy of users' information shared on online social networks.

- 2021 International Symposium on Networks, Computers and Communications (ISNCC), 1–8. <https://doi.org/10.1109/ISNCC52172.2021.9615815>
- Amankwa, E. (2021) Relevance of Cybersecurity Education at Pedagogy Levels in Schools. *Journal of Information Security*, 12, 233-249. doi: 10.4236/jis.2021.124013.
- American Psychological Association. (2023, December 15). *APA Dictionary of Psychology: adolescence*. American Psychological Association.
<https://dictionary.apa.org/adolescence>
- Bandura, A. (1971). *Social Learning Theory*. General Learning Press.
- Boer, M., Stevens, G. W. J. M., Finkenauer, C., de Looze, M. E., & van den Eijnden, R. J. J. M. (2021). Social media use intensity, social media use problems, and mental health among adolescents: Investigating directionality and mediating processes. *Computers in Human Behavior*, 116, 106645. <https://doi.org/10.1016/j.chb.2020.106645>
- Boniell-Nissim, M., Marino, C., Galeotti, T., Blinka, L., Ozolina, K., Craig, W., Lahti, H., Wong, S. L., Brown, J., Wilson, M., Inchley, J., & van den Eijnden, R. (2024). *A focus on adolescent social media use and gaming in Europe, central Asia and Canada: Health Behaviour in School-aged Children international report from the 2021/2022 survey*. World Health Organization. Regional Office for Europe.
- Bronfenbrenner, U. (1979). *The ecology of human development: Experiments by nature and design*. Harvard University Press.
- Byars, J., Graybill, E., Wellons, Q., Forte, T., Paulsen, D., Kenny, M., & Barboza, G. E. (2020). Monitoring Social Media and Technology Use to Prevent Youth Suicide and School Violence. *Contemporary School Psychology*, 24, 318–326.
<https://doi.org/10.1007/s40688-020-00277-x>
- Campbell, M., Edwards, E. J., Pennell, D., Poed, S., Lister, V., Gillett-Swan, J., Kelly, A., Zec, D., & Nguyen, T.-A. (2024). Evidence for and against banning mobile phones in schools: A scoping review. *Journal of Psychologists and Counsellors in Schools*, 34(3), 242-265. <https://doi.org/10.1177/20556365241270394>
- Cayli, B. (2024). Why temporality matters in collective resistance: Shifting civic norms in a post-traumatic society. *Sociological Forum*, 39(2), 201–215.
<https://doi.org/10.1111/socf.12992>
- Celik, I., Muukkonen, H., & Dogan, S. (2021). A model for understanding new media literacy: Epistemological beliefs and social media use. *Library & Information Science Research*, 43(4), 101125. <https://doi.org/10.1016/j.lisr.2021.101125>

- Christenson, S. L. (2004). The Family-School Partnership: An Opportunity to Promote the Learning Competence of All Students. *School Psychology Review*, 33(1 SPEC ISS.), 83-104. <https://doi.org/10.1080/02796015.2004.12086233>
- Course-Choi, J., & Hammond, L. (2021). Social Media Use and Adolescent Well-Being: A Narrative Review of Longitudinal Studies. *Cyberpsychology, behavior and social networking*, 24(4), 223–236. <https://doi.org/10.1089/cyber.2020.0020>
- GOV.UK. (2024). *Cyber security breaches survey 2024*. Department for Science, Innovation & Technology and Home Office. <https://www.gov.uk/government/statistics/cyber-security-breaches-survey-2024/cyber-security-breaches-survey-2024>
- Ehmke, R. (2024). Family Resource Center: How Using Social Media Affects Teenagers. Child Mind Institute. <https://childmind.org/article/how-using-social-media-affects-teenagers/>
- El-Asam, A., Katz, A., Street, C., Nazar, N. M., Livanou, M. (2021). Children's services for the digital age: A qualitative study into current procedures and online risks among service users. *Children and Youth Services Review*, 122, 105872. <https://doi.org/10.1016/j.chldyouth.2020.105872>
- Florence Enock, Pica Johansson, Jonathan Bright, & Helen Margetts. (2023). *Tracking experiences of online harms and attitudes towards online safety interventions*. The Alan Turing Institute. https://www.turing.ac.uk/sites/default/files/2023-03/tracking_experiences_of_online_harms_and_attitudes_report_final.pdf
- Giumetti, G. W., & Kowalski, R. M. (2022). Cyberbullying via social media and well-being. *Current Opinion in Psychology*, 45, 101314. <https://doi.org/10.1016/j.copsyc.2022.101314>
- Griffin, R. (2022). New school speech regulation as a regulatory strategy against hate speech on social media: The case of Germany's NetzDG. *Telecommunications Policy*, 46(9), 102411. <https://doi.org/10.1016/j.telpol.2022.102411>
- Griffin, R. (2023). Rethinking rights in social media governance: human rights, ideology and inequality. *European Law Open*, 2(1), 30–56. <https://doi.org/10.1017/elo.2023.7>
- Hammer, M., Scheiter, K., & Stürmer, K. (2021). New technology, new role of parents: How parents' beliefs and behavior affect students' digital media self-efficacy. *Computers in Human Behavior*, 116, 106642. <https://doi.org/10.1016/j.chb.2020.106642>
- Hidayat, Z., Beatrix Permatasari, C., & La Mani. (2022). CYBER VIOLENCE AND BULLYING IN ONLINE GAME ADDICTION: A PHENOMENOLOGICAL STUDY. *Journal of Theoretical*

- and *Applied Information Technology*, 100(5).
<http://www.jatit.org/volumes/Vol100No5/17.pdf>
- Hoover, S., & Bostic, J. (2021). Schools As a Vital Component of the Child and Adolescent Mental Health System. *Psychiatric Services*, 72(1), 37–48.
<https://doi.org/10.1176/appi.ps.201900575>
- Ivwhighren, H. E., & Chukwuebuni, F. O. (2023). Correlational Study of Media Content as Catalyst of Violent Behaviour Among Youths in Abraka Metropolis. *Social Sciences, Humanities and Education Journal (SHE Journal)*, 14(2).
<https://doi.org/10.25273/she.v4i2.17682>
- Jamatia, P. L., & Gurumoorthy, R. (2024). The impact of unemployment on drug addiction in Tripura: An empirical investigation. *Indian Journal of Natural Sciences*, 15(84),
<https://www.researchgate.net>.
- Jarman, H. K., Marques, M. D., McLean, S. A., Jarrold, W., Slater, A., & Griffiths, S. (2021). Motivations for social media use: Associations with social media engagement and body satisfaction and well-being among adolescents. *Journal of Youth and Adolescence*, 50(6), 2279–2293. <https://doi.org/10.1007/s10964-020-01390-z>
- Khan, S. A., & Khan, R. K. (2023). The Impact of Social Media Usage on Psychological Wellbeing, Mental Health, Social Capital, Social Isolation, and Family Relationships: A Quantitative Analysis. *International Journal of Management Perspective And Social Research (IJMPSR)*, 2(1), 68–90.
<https://ijmpsr.salmaedusociety.com/index.php/ijmpsr/article/view/11/10>
- Lee, H.-C., & Fung, J. (2022). Associations between work–family conflict, psychological distress, and well-being among Taiwanese clergy. *Journal of Religion and Health*, 51(1), 288–305. <https://doi.org/10.1177/00916471221099543>
- Lockhart, A., Laghaei, M., & Andrey, S. (2024). *Survey of Online Harms in Canada 2024*. The Dais. <https://dais.ca>
- Luo, T., Chen, W., & Liao, Y. (2021). Social media use in China before and during COVID-19: Preliminary results from an online retrospective survey. *Journal of Psychiatric Research*, 140, 35–38. <https://doi.org/10.1016/j.jpsychires.2021.05.057>
- Marsh, A. D., Newby, H., Storey, S., Yeung, D., Diaz, T., Baltag, V., Banerjee, A., Abduvahobov, P., Adebayo, E., Azzopardi, P. S., Ba, M. G., Bose, K., Cardona, M., Carvajal-Velez, L., Dastgiri, S., Fagan, L., Ferguson, B. J., Friedman, H. S., Hagell, A., Inchley, J., ... Guthold, R. (2024). Indicators to Measure Adolescent Health at the Country,

- Regional, and Global Levels: Results of a Five-Year Selection Process by the Global Action for the Measurement of Adolescent Health. *The Journal of adolescent health : official publication of the Society for Adolescent Medicine*, 74(6S), S31–S46. <https://doi.org/10.1016/j.jadohealth.2024.02.010>
- Martín-Criado, J. M., Casas, J. A., & Ortega-Ruiz, R. (2021). Parental Supervision: Predictive Variables of Positive Involvement in Cyberbullying Prevention. *International journal of environmental research and public health*, 18(4), 1562. <https://doi.org/10.3390/ijerph18041562>
- Matthes, J., Thomas, M. F., Stevic, A., & Schmuck, D. (2021). Fighting over smartphones? Parents' excessive smartphone use, lack of control over children's use, and conflict. *Computers in Human Behavior*, 116, 106618. <https://doi.org/10.1016/j.chb.2020.106618>
- Midgett, A., Doumas, D. M., Myers, V. H., Moody, S., & Doud, A. (2021). *Technology-Based Bullying Intervention for Rural Schools: Perspectives on Needs, Challenges, and Design*. *Rural mental health*, 45(1), 14–30. <https://doi.org/10.1037/rmh0000151>
- Mouncey, E., & Ciobotaru, S. (2025). Phishing scams on social media: An evaluation of cyber awareness education on impact and effectiveness. *Journal of Economic Criminology*, 7, 100125. <https://doi.org/10.1016/j.jeconc.2025.100125>
- Paakkari, L., Tynjälä, J., Lahti, H., Ojala, K., & Lyyra, N. (2021). Problematic Social Media Use and Health among Adolescents. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 18(4), 1885. 1 <https://doi.org/10.3390/ijerph18041885>
- Patton, D. U., Hong, J. S., Ranney, M., Patel, S., Kelley, C., Eschmann, R., & Washington, T. (2014). Social media as a vector for youth violence: A review of the literature. *Computers in Human Behavior*, 35, 548–553. <https://doi.org/10.1016/j.chb.2014.02.043>
- Pew Research Center. (2023). *Teens, Social Media and Technology 2023*. Pew Research Center. <https://www.pewresearch.org/internet/2023/12/11/teens-social-media-and-technology-2023/p>
- Rahmatullah, A. S., Mulyasa, E., Syahrani, S., Pongpalilu, F., & Putri, R. E. (2022). Digital era 4.0: The contribution to education and student psychology. *Linguistics and Culture Review*, 6(S3), 89–107. 1 <https://doi.org/10.21744/lingcure.v6nS3.2064>
- Sciacca, B., Laffan, D. A., O'Higgins Norman, J., & Milosevic, T. (2022). Parental mediation in pandemic: Predictors and relationship with children's digital skills and time spent

- online in Ireland. *Computers in Human Behavior*, 127, 107081.
<https://doi.org/10.1016/j.chb.2021.107081>
- Stevens, F., Nurse, J. R. C., & Arief, B. (2021). Cyber Stalking, Cyber Harassment, and Adult Mental Health: A Systematic Review. *Cyberpsychology, behavior and social networking*, 24(6), 367–376. <https://doi.org/10.1089/cyber.2020.0253>
- Sumner, S. A., Ferguson, B., Bason, B., Dink, J., Yard, E., Hertz, M., Hilkert, B., Holland, K., Mercado-Crespo, M., Tang, S., & Jones, C. M. (2021). Association of Online Risk Factors With Subsequent Youth Suicide-Related Behaviors in the US. *JAMA network open*, 4(9), e2125860. <https://doi.org/10.1001/jamanetworkopen.2021.25860>
- Throuvala, M. A., Griffiths, M. D., Rennoldson, M., & Kuss, D. J. (2021). Parental perceptions of intervention needs within schools to prevent problematic adolescent online use: A thematic analysis. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 18(9), 4522. <https://doi.org/10.3390/ijerph18094522>
- Tin Tin, T., Wai Jian, K., Yu Kang, L., Kai Xiang, K., Zeng Ye, K. C., Aitizaz, A., Almaiah, M. A., Eaganathan, U., & Husin, W. N. A. (2024). Covariates of job opportunities and its impacts on crime among young adults. *Pakistan Journal of Life and Social Sciences*, 22(2), 12374–12392. <https://doi.org/10.57239/PJLSS-2024-22.2.000885>
- UNICEF. (2021). *The state of the world's children: Online safety and digital risks*. UNICEF. <https://www.unicef.org/reports/state-worlds-children-2021>
- U.S. Department of Health & Human Services. (n.d.). *Adolescent Health: Adolescent Development Explained, Social Development*. HHS.gov. <https://opa.hhs.gov/adolescent-health/adolescent-development-explained/social-development>
- Vente, T., Daley, M., Killmeyer, E., & Grubb, L. K. (2020). Association of Social Media Use and High-Risk Behaviors in Adolescents: Cross-Sectional Study. *JMIR pediatrics and parenting*, 3(1), e18043. <https://doi.org/10.2196/18043>
- Walsh, K., Pink, E., Ayling, N., Sondergeld, A., Dallaston, E., Tournas, P., Serry, E., Trotter, S., Spanos, T., & Rogic, N. (2022). Best practice framework for online safety education: Results from a rapid review of the international literature, expert review, and stakeholder consultation. *International Journal of Child-Computer Interaction*, 33, 1–12. <https://doi.org/10.1016/j.ijcci.2022.100474>

- Wang, Z., & Jiang, S. (2022). Influence of parental neglect on cyberbullying perpetration: Moderated mediation model of smartphone addiction and self-regulation. *Health & Social Care in the Community*, 30(6), 2372-2382. <https://doi.org/10.1111/hsc.13787>
- We Are Social & Hootsuite. (2024). *Digital 2024: Global overview report*. We Are Social & Hootsuite. <https://datareportal.com/reports/digital-2024-global-overview-report>
- World Economic Forum. (2023). *Toolkit for Digital Safety Design Interventions and Innovations: Typology of Online Harms*. World Economic Forum.
- World Health Organization. (2012). *WHO Handbook for Guideline Development*. WHO.
- World Health Organization. (2024, September 25). *Teens, screens and mental health: New WHO report indicates need for healthier online habits among adolescents*. WHO. <https://www.who.int/europe/news/item/25-09-2024-teens--screens-and-mental-health>
- Wojciechowski, T. (2024). Examining deviant peer association in childhood as a predictor of marijuana use in early adolescence: The mediating role of dual systems model constructs. *International Journal of Mental Health and Addiction*. Advance online publication. <https://doi.org/10.1007/s11469-024-01424-8>

แบบสนทนากลุ่มเพื่อการศึกษาวิจัย (Focus Group Discussion)

แนวทางการป้องกันและการดูแลช่วยเหลือนักเรียนจากภัยบนสื่อสังคมออนไลน์
ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

สำหรับ
“การสนทนากลุ่ม ครู”

วัน เดือน ปี ที่ดำเนินการสนทนากลุ่ม

สถานที่ ที่ดำเนินการสนทนากลุ่ม

บุคคลที่เกี่ยวข้องกับการสนทนากลุ่ม

1. ผู้ดำเนินรายการ
2. ผู้บันทึกข้อมูล
3. ผู้สังเกตการณ์

ประเด็นสนทนากลุ่ม ภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา

ประเด็นที่ 1 สภาพภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเป็นอย่างไร

ประเด็นที่ 2 ภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัศึกษามีสาเหตุมาจากอะไร

ประเด็นที่ 3 ภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาส่งผลกระทบต่อใคร และอย่างไรบ้าง

แบบสัมภาษณ์เพื่อการศึกษาวิจัย

แนวทางการป้องกันและการดูแลช่วยเหลือนักเรียนจากภัยบนสื่อสังคมออนไลน์
ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

สำหรับ

“การสัมภาษณ์ ผู้บริหารสถานศึกษา และนักวิชาการศึกษา”

คำชี้แจง :

1. แบบสัมภาษณ์ฉบับนี้เป็นแบบสัมภาษณ์สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา และนักวิชาการศึกษา ผู้ดำเนินงานเกี่ยวกับการป้องกันและการดูแลช่วยเหลือนักเรียนจากภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ในการศึกษาวิจัยเรื่อง “แนวทางการป้องกันและการดูแลช่วยเหลือนักเรียนจากภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา” ความคิดเห็นของท่านจะเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นอย่างยิ่ง
2. แบบสัมภาษณ์นี้ประกอบด้วยข้อคำถาม 2 ตอน ดังต่อไปนี้
 - ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์
 - ตอนที่ 2 แนวทางการป้องกันและการดูแลช่วยเหลือนักเรียนจากภัยบนสื่อสังคมออนไลน์

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์

ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์

วันที่ เดือน พ.ศ. เวลา น.

สถานที่สัมภาษณ์

ตำแหน่ง

สังกัด

เบอร์โทรศัพท์ E-mail

ตอนที่ 2 แนวทางการป้องกันและการดูแลช่วยเหลือนักเรียนจากภัยบนสื่อสังคมออนไลน์

1. หน่วยงานของท่านมีแนวทางการป้องกันและการดูแลช่วยเหลือนักเรียนจากภัยบนสื่อสังคมออนไลน์อย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

1.1 ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล

.....

.....

.....

.....

.....

1.2 ด้านการคัดกรองนักเรียน

.....

.....

.....

.....

.....

1.3 ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน

.....

.....

.....

.....

.....

1.4 ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน

.....

.....

.....

.....

.....

1.5 ด้านการส่งต่อ

.....

.....

.....

.....

.....

1.5 ด้านความร่วมมือและการสนับสนุนจากหน่วยงานและผู้เกี่ยวข้อง

.....

.....

.....

.....

.....

ขอขอบพระคุณท่านเป็นอย่างสูงที่ให้ความร่วมมือในการสัมภาษณ์เพื่อการศึกษาวิจัยครั้งนี้

แบบประเมินความเป็นไปได้ ความเหมาะสม และข้อเสนอแนะ
แนวทางการป้องกันและการดูแลช่วยเหลือนักเรียนจากภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ของโรงเรียน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

ชื่อวิจัย: แนวทางการป้องกันและการดูแลช่วยเหลือนักเรียนจากภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

ผู้วิจัย: นางสาวศศิธร คำเกา รหัสประจำตัว 65071753 สาขาวิชาพัฒนศึกษา
 คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

วัตถุประสงค์ของการประเมินในครั้งนี้

เพื่อตรวจสอบความเป็นไปได้และความเหมาะสมในการนำไปใช้ของแนวทางการป้องกันและการดูแลช่วยเหลือนักเรียนจากภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

คำชี้แจง

ในการประเมินครั้งนี้ ผู้วิจัยใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจสอบความเป็นไปได้และความเหมาะสมของแนวทางการป้องกันและการดูแลช่วยเหลือนักเรียนจากภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้น โดยขอให้ท่านทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับความคิดเห็นของท่าน และให้ข้อเสนอแนะเพื่อประโยชน์ในการการสร้างแนวทางการป้องกันและการดูแลช่วยเหลือนักเรียนจากภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาต่อไป

ทั้งนี้ ผู้วิจัยจำแนกระดับความคิดเห็นของความเป็นไปได้และความเหมาะสมในการนำไปใช้ปฏิบัติ ออกเป็น 5 ระดับ ดังต่อไปนี้

ระดับ 5 หมายถึง เห็นด้วยกับกิจกรรมที่ผู้วิจัยนำเสนอในระดับมากที่สุด

ระดับ 4 หมายถึง เห็นด้วยกับกิจกรรมที่ผู้วิจัยนำเสนอในระดับมาก

ระดับ 3 หมายถึง เห็นด้วยกับกิจกรรมที่ผู้วิจัยนำเสนอในระดับปานกลาง

ระดับ 2 หมายถึง เห็นด้วยกับกิจกรรมที่ผู้วิจัยนำเสนอในระดับน้อย

ระดับ 1 หมายถึง เห็นด้วยกับกิจกรรมที่ผู้วิจัยนำเสนอในระดับน้อยที่สุด

ด้านที่ 2 การคัดกรองนักเรียน

การคัดกรองนักเรียน หมายถึง การพิจารณาข้อมูลเกี่ยวกับการใช้สื่อสังคมออนไลน์และภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ของนักเรียนเพื่อการจัดกลุ่มซึ่งจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการหาวิธีการที่เหมาะสมในการป้องกันและการดูแลช่วยเหลือนักเรียนจากภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ให้ตรงกับสภาพปัญหาและความต้องการจำเป็นด้วยความรวดเร็วและถูกต้องแม่นยำ

กิจกรรม

- 1) สังเกตพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของนักเรียนหากพบความผิดปกติเรียกมาพูดคุยเป็นรายบุคคล
- 2) ใช้เครื่องมือประเมินเพื่อประเมินพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์และความเสี่ยงต่อภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ด้านต่างๆ ได้แก่ ด้านเนื้อหาที่คุกคามต่อความปลอดภัยส่วนบุคคลและชุมชน ด้านเนื้อหาที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพและความเป็นอยู่ที่ดี ด้านความเกลียดชังและการเลือกปฏิบัติ ด้านการละเมิดศักดิ์ศรี ด้านการบุกรุกความเป็นส่วนตัว และด้านการหลอกลวงและการฉ้อโกง
- 3) คัดกรองนักเรียนโดยแบ่งกลุ่มนักเรียนออกเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง และกลุ่มมีปัญหา โดยกลุ่มเสี่ยงและกลุ่มมีปัญหาแบ่งออกเป็น ด้านเนื้อหาที่คุกคามต่อความปลอดภัยส่วนบุคคลและชุมชน ด้านเนื้อหาที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพและความเป็นอยู่ที่ดี ด้านความเกลียดชังและการเลือกปฏิบัติ ด้านการละเมิดศักดิ์ศรี ด้านการบุกรุกความเป็นส่วนตัว และด้านการหลอกลวงและการฉ้อโกง
- 4) ประสานงานกับครูที่ปรึกษา ผู้ปกครอง หรือผู้เกี่ยวข้องเพื่อให้การป้องกันหรือการดูแลช่วยเหลือที่เหมาะสมก่อนที่ปัญหาภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ของนักเรียนจะรุนแรงขึ้น

ความเป็นไปได้					ความเหมาะสมในการนำไปใช้ปฏิบัติ				
5	4	3	2	1	5	4	3	2	1

ข้อเสนอแนะ.....

.....

.....

.....

ด้านที่ 3 การส่งเสริมและพัฒนานักเรียน

การส่งเสริมและพัฒนานักเรียน หมายถึง การสนับสนุนให้นักเรียนทุกคนไม่ว่าจะเป็นนักเรียนกลุ่มปกติหรือกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหา มีความรู้และทักษะในการใช้สื่อสังคมออนไลน์อย่างปลอดภัยและสร้างสรรค์ ซึ่งจะช่วยป้องกันไม่ให้นักเรียนที่อยู่ในกลุ่มปกติกลายเป็นนักเรียนกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหา และเป็นการช่วยให้นักเรียนกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหากลับมาเป็นนักเรียนกลุ่มปกติและรอดพ้นจากภัยบนสื่อสังคมออนไลน์

กิจกรรม

- 1) จัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการใช้สื่อสังคมออนไลน์อย่างปลอดภัยและสร้างสรรค์
- 2) บูรณาการในหลักสูตรโดยสอดแทรกเนื้อหาเกี่ยวกับการใช้สื่อสังคมออนไลน์อย่างปลอดภัยและสร้างสรรค์เข้าไปในวิชาต่างๆ
- 3) จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้นักเรียนได้เรียนรู้และฝึกปฏิบัติจริงเกี่ยวกับการใช้สื่อสังคมออนไลน์อย่างปลอดภัยและสร้างสรรค์ เช่น กิจกรรม Workshop การแข่งขันสร้างสรรค์สื่อดิจิทัล ค่ายเยาวชน หรือ โครงการอาสาสมัครในการรณรงค์เกี่ยวกับการใช้สื่อสังคมออนไลน์
- 4) นำเทคโนโลยีมาใช้ในการเรียนการสอนและติดตามพัฒนาการของนักเรียน เช่น การใช้สื่อการเรียนรู้ที่เป็นวิดีโอ หรืออินโฟกราฟิกเรื่องการใช้อินเทอร์เน็ตอย่างปลอดภัยและสร้างสรรค์ การจัดกิจกรรมให้นักเรียนมีส่วนร่วมบนสื่อสังคมออนไลน์ หรือการใช้เครื่องมือวิเคราะห์ข้อมูล/แบบสำรวจออนไลน์ในการติดตามพัฒนาการของนักเรียน
- 5) สร้างความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอกในการจัดกิจกรรมส่งเสริมและพัฒนานักเรียนในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ เช่น องค์กรไม่แสวงหาผลกำไร (NGO) ที่ทำงานด้านเทคโนโลยีเพื่อสังคม ตำรวจไซเบอร์ หรือมหาวิทยาลัย

ความเป็นไปได้					ความเหมาะสมในการนำไปใช้ปฏิบัติ				
5	4	3	2	1	5	4	3	2	1

ข้อเสนอแนะ.....

ด้านที่ 5 การส่งต่อ

การส่งต่อ หมายถึง การดำเนินงานเมื่อการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียนเกี่ยวกับภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ ในกรณีที่ปัญหาที่มีความยากต่อการช่วยเหลือ หรือช่วยเหลือแล้วนักเรียนมีพฤติกรรมไม่ดีขึ้น ครูดำเนินการส่งต่อไปยังผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านต่อไปเพื่อให้ปัญหาของนักเรียนได้รับการช่วยเหลืออย่างถูกทางและรวดเร็วขึ้น แบ่งเป็น การส่งต่อภายในโรงเรียน และการส่งต่อภายนอกโรงเรียน

5.1 การส่งต่อภายในโรงเรียน

กิจกรรม

- 1) ครูประจำชั้นหรือครูที่ปรึกษาแก้ไขปัญหานักเรียนกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหาเกี่ยวกับภัยบนสื่อสังคมออนไลน์
- 2) หากครูประจำชั้นหรือครูที่ปรึกษาไม่สามารถแก้ไขปัญหานักเรียนกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหาเกี่ยวกับภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ได้ส่งต่อให้ฝ่ายกิจการนักเรียนพิจารณาความรุนแรงของปัญหาและดำเนินการตามขั้นตอน เช่น ตักเตือน ทำข้อตกลง หรือส่งต่อผู้บริหาร โดยอาจเชิญผู้ปกครองมาร่วมพูดคุยและวางแผนแก้ไขปัญหา

ความเป็นไปได้					ความเหมาะสมในการนำไปใช้ปฏิบัติ				
5	4	3	2	1	5	4	3	2	1

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

5.2 การส่งต่อภายนอกโรงเรียน

- 1) ส่งต่อไปยังหน่วยงานหรือผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านกรณีที่ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ของนักเรียนซับซ้อนหรือลุกลามบานปลายเกินกว่าที่โรงเรียนจะแก้ไขได้

ความเป็นไปได้					ความเหมาะสมในการนำไปใช้ปฏิบัติ				
5	4	3	2	1	5	4	3	2	1

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

ด้านที่ 6 ความร่วมมือและการสนับสนุนจากหน่วยงานและผู้เกี่ยวข้อง ความร่วมมือและการสนับสนุนจากหน่วยงานและผู้เกี่ยวข้อง หมายถึง องค์กร หน่วยงาน หรือผู้ที่เกี่ยวข้อง ให้ ความร่วมมือในการดำเนินงานหรือให้การสนับสนุนเพื่อการป้องกันและดูแลช่วยเหลือนักเรียนจากภัยสื่อสังคม ออนไลน์ แบ่งเป็น 2 ด้าน ได้แก่ ด้านการจัดอบรมให้ความรู้ และด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา									
6.1 ด้านการจัดอบรมให้ความรู้									
กิจกรรม 1) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสนับสนุนงบประมาณ อุปกรณ์ และบุคลากรในการจัดอบรมเพื่อส่งเสริมและ พัฒนานักเรียน ภัยอันตรายบนสื่อสังคมออนไลน์ กฎหมายที่เกี่ยวข้อง และวิธีการป้องกันตนเองจากภัยบนสื่อ สังคมออนไลน์ 2) ดำรวจไซเบอร์ให้ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายและวิธีป้องกันตนเองจากภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ด้านต่างๆ ได้แก่ ด้านเนื้อหาที่คุกคามต่อความปลอดภัยส่วนบุคคลและชุมชน ด้านเนื้อหาที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพและความ เป็นอยู่ที่ดี ด้านความเกลียดชังและการเลือกปฏิบัติ ด้านการละเมิดศักดิ์ศรี ด้านการบุกรุกความเป็นส่วนตัว และด้านการหลอกลวงและการฉ้อโกงบนสื่อสังคมออนไลน์ 3) หน่วยงานราชการ ได้แก่ สำนักงานอัยการ ศาล ให้ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับกระทำความผิดบน สื่อสังคมออนไลน์หรือการดำเนินการทางกฎหมายเมื่อตกเป็นเหยื่อของภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ 4) องค์กรเอกชนให้ความรู้เกี่ยวกับการใช้สื่อสังคมออนไลน์อย่างเป็นประโยชน์และสร้างสรรค์ 5) หน่วยงานในท้องถิ่น เช่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สาธารณสุข สนับสนุนทรัพยากรและงบประมาณ 6) หน่วยงานพัฒนาสังคมให้ความรู้เกี่ยวกับปัญหาทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับการใช้สื่อสังคมออนไลน์									
ความเป็นไปได้					ความเหมาะสมในการนำไปใช้ปฏิบัติ				
5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
ข้อเสนอแนะ 									

ด้านที่ 6 ความร่วมมือและการสนับสนุนจากหน่วยงานและผู้เกี่ยวข้อง (ต่อ)

ความร่วมมือและการสนับสนุนจากหน่วยงานและผู้เกี่ยวข้อง หมายถึง องค์กร หน่วยงาน หรือผู้ที่เกี่ยวข้อง ให้ความร่วมมือในการดำเนินงานหรือให้การสนับสนุนเพื่อการป้องกันและดูแลช่วยเหลือนักเรียนจากภัยสื่อสังคมออนไลน์ แบ่งเป็น 2 ด้าน ได้แก่ ด้านการจัดอบรมให้ความรู้ และด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา

6.2 ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญห

กิจกรรม

- 1) นักจิตวิทยาประจำสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาให้คำปรึกษาและดูแลสุขภาพจิตนักเรียนที่มีปัญหาสุขภาพจิตอันเนื่องมาจากการตกเป็นเหยื่อของภัยบนสื่อสังคมออนไลน์
- 2) หน่วยงานด้านสาธารณสุขที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ โรงพยาบาล หรือโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (รพ.สต.) ให้บริการด้านสุขภาพกายและสุขภาพจิตแก่นักเรียนที่ได้รับผลกระทบทางร่างกายหรือจิตใจจากภัยบนสื่อสังคมออนไลน์
- 3) ผู้ปกครองดูแลบุตรหลานอย่างใกล้ชิด สังเกตพฤติกรรม และร่วมมือกับโรงเรียนในการแก้ไขปัญหาภัยบนสื่อสังคมออนไลน์
- 4) หน่วยงานกำกับดูแลสื่อควบคุมการเข้าถึงสื่อที่ไม่เหมาะสมและคัดกรองเนื้อหาที่เป็นอันตรายต่อเยาวชน
- 5) เจ้าหน้าที่ตำรวจให้การช่วยเหลือนักเรียนที่ตกเป็นเหยื่อหรือได้รับความเสียหายในการติดตามและจับกุมผู้กระทำผิดเกี่ยวกับภัยบนสื่อสังคมออนไลน์

ความเป็นไปได้					ความเหมาะสมในการนำไปใช้ปฏิบัติ				
5	4	3	2	1	5	4	3	2	1

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

ด้านที่ 5 การส่งต่อ

การส่งต่อ หมายถึง การดำเนินงานเมื่อการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียนเกี่ยวกับภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ ในกรณีที่ปัญหาที่มีความยากต่อการช่วยเหลือ หรือช่วยเหลือแล้วนักเรียนมีพฤติกรรมไม่ดีขึ้น ครูดำเนินการ ส่งต่อไปยังผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านต่อไปเพื่อให้ ปัญหาของนักเรียนได้รับการช่วยเหลืออย่างถูกทางและรวดเร็วขึ้น แบ่งเป็น การส่งต่อภายในโรงเรียน และการส่งต่อภายนอกโรงเรียน

5.1 การส่งต่อภายในโรงเรียน

กิจกรรม

- 1) ครูประจำชั้นหรือครูที่ปรึกษาแก้ไขปัญหานักเรียนกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหาเกี่ยวกับภัยบนสื่อสังคมออนไลน์
- 2) หากครูประจำชั้นหรือครูที่ปรึกษาไม่สามารถแก้ไขปัญหานักเรียนกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหาเกี่ยวกับภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ได้ส่งต่อให้ฝ่ายกิจการนักเรียนพิจารณาความรุนแรงของปัญหาและดำเนินการตามขั้นตอน เช่น ตักเตือน ทำข้อตกลง หรือส่งต่อผู้บริหาร โดยอาจเชิญผู้ปกครองมาร่วมพูดคุยและวางแผนแก้ไขปัญหานักเรียน

ความเป็นไปได้					ความเหมาะสมในการนำไปใช้ปฏิบัติ				
5	4	3	2	1	5	4	3	2	1

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

5.2 การส่งต่อภายนอกโรงเรียน

- 1) ส่งต่อไปยังหน่วยงานหรือผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านกรณีปัญหา ที่เกี่ยวข้องกับภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ของนักเรียนซับซ้อนหรือลุกลามบานปลายเกินกว่าที่โรงเรียนจะแก้ไขได้

ความเป็นไปได้					ความเหมาะสมในการนำไปใช้ปฏิบัติ				
5	4	3	2	1	5	4	3	2	1

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

ด้านที่ 6 ความร่วมมือและการสนับสนุนจากหน่วยงานและผู้เกี่ยวข้อง

ความร่วมมือและการสนับสนุนจากหน่วยงานและผู้เกี่ยวข้อง หมายถึง องค์กร หน่วยงาน หรือผู้ที่เกี่ยวข้อง ให้ความร่วมมือในการดำเนินงานหรือให้การสนับสนุน เพื่อการป้องกันและดูแลช่วยเหลือนักเรียนจาก ภัยสื่อสังคมออนไลน์ แบ่งเป็น 2 ด้าน ได้แก่ ด้านการจัดอบรมให้ความรู้ และด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา

6.1 ด้านการจัดอบรมให้ความรู้

กิจกรรม

- 1) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสนับสนุนงบประมาณ อุปกรณ์ และบุคลากรในการจัดอบรม เพื่อส่งเสริมและพัฒนา นักเรียน ภัยอันตรายบนสื่อสังคมออนไลน์ กฎหมายที่เกี่ยวข้อง และวิธีการป้องกันตนเอง จากภัยบนสื่อสังคมออนไลน์
- 2) ดำรวจไซเบอร์ให้ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายและวิธีป้องกันตนเองจากภัยบนสื่อสังคมออนไลน์ด้านต่างๆ ได้แก่ ด้านเนื้อหาที่คุกคามต่อความปลอดภัยส่วนบุคคลและชุมชน ด้านเนื้อหาที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพและความ เป็นอยู่ที่ดี ด้านความเกลียดชังและการเลือกปฏิบัติ ด้านการละเมิดศักดิ์ศรี ด้านการบุกรุกความเป็นส่วนตัว และด้านการหลอกลวงและการฉ้อโกงบนสื่อสังคมออนไลน์
- 3) หน่วยงานราชการ ได้แก่ สำนักงานอัยการ ศาล ให้ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายที่เกี่ยวข้อง กับกระทำความผิดบน สื่อสังคมออนไลน์หรือการดำเนินการทางกฎหมายเมื่อตกเป็นเหยื่อของภัยบนสื่อสังคมออนไลน์
- 4) องค์กรเอกชนให้ความรู้เกี่ยวกับการใช้สื่อสังคมออนไลน์อย่างเป็นประโยชน์และสร้างสรรค์
- 5) หน่วยงานในท้องถิ่น เช่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สาธารณสุข สนับสนุนทรัพยากรและงบประมาณ
- 6) หน่วยงานพัฒนาสังคมให้ความรู้เกี่ยวกับปัญหาทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับการใช้สื่อสังคมออนไลน์

ความเป็นไปได้					ความเหมาะสมในการนำไปใช้ปฏิบัติ				
5	4	3	2	1	5	4	3	2	1

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

ด้านที่ 6 ความร่วมมือและการสนับสนุนจากหน่วยงานและผู้เกี่ยวข้อง (ต่อ)

ความร่วมมือและการสนับสนุนจากหน่วยงานและผู้เกี่ยวข้อง หมายถึง องค์กร หน่วยงาน หรือผู้ที่เกี่ยวข้อง ให้ความร่วมมือในการดำเนินงานหรือให้การสนับสนุน เพื่อการป้องกันและดูแลช่วยเหลือนักเรียนจากภัยสื่อสังคมออนไลน์ แบ่งเป็น 2 ด้าน ได้แก่ ด้านการจัดอบรมให้ความรู้ และด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา

6.2 ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา
กิจกรรม

- 1) นักจิตวิทยาประจำสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาให้คำปรึกษาและดูแลสุขภาพจิตนักเรียนที่มีปัญหาสุขภาพจิต อันเนื่องมาจากการตกเป็นเหยื่อของภัยบนสื่อสังคมออนไลน์
- 2) หน่วยงานด้านสาธารณสุขที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ โรงพยาบาล หรือโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (รพ.สต.) ให้บริการด้านสุขภาพกายและสุขภาพจิตแก่นักเรียนที่ได้รับผลกระทบทางร่างกายหรือจิตใจจากภัยบนสื่อสังคมออนไลน์
- 3) ผู้ปกครองดูแลบุตรหลานอย่างใกล้ชิด สังเกตพฤติกรรม และร่วมมือกับโรงเรียนในการแก้ไขปัญหาภัยบนสื่อสังคมออนไลน์
- 4) หน่วยงานกำกับดูแลสื่อควบคุมการเข้าถึงสื่อที่ไม่เหมาะสมและคัดกรองเนื้อหาที่เป็นอันตรายต่อเยาวชน
- 5) เจ้าหน้าที่ตำรวจให้การช่วยเหลือนักเรียนที่ตกเป็นเหยื่อหรือได้รับความเสียหายในการติดตามและจับกุมผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับภัยบนสื่อสังคมออนไลน์

ความเป็นไปได้					ความเหมาะสมในการนำไปใช้ปฏิบัติ				
5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
ข้อเสนอแนะ									
.....									
.....									
.....									

ขอขอบพระคุณท่านเป็นอย่างสูงสำหรับความอนุเคราะห์ในการให้ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ